ANNALES MVNDI, SIVE CHRONICON VNIVERSALE

SECVNDVM OPTIMAS CHRONOLOGORVM EPOCHAS, AB ORBE CONDITO AD ANNVM CHRISTI MILLESIMVM SEXCENTESIMVM SEXAGESIMVM PERDVCTVM.

Operâ, & Studio PHILIPPI BRIETII Abbauillai Societatis IESV Sacerdotis.

PARISIIS,
Apud F. MVGVET, Typogr. Regium, via Citharæ, sub signo Adorationis Regum.

M. DC. LXII.
Cum Priuilegio Regis, & Approbatione.

Neſcire quid antequam natus ſis acciderit, eſt ſemper eſſe puerum.

Tullius in Oratore.

ILLVSTRISSIMO
POTENTISSIMOQVE DOMINO

D. NICOLAO NICOLAIO,

IN SVPREMA CVRIA PARISIENSI
REGIARVM RATIONVM

PRIMO PRÆSIDI.

Philippus Brietius è Societ. IESV.

S. P. D.

NON *diu fuit deliberandum nobis* (ILLVSTRISSIME PRÆSES) *cujus ſub auſpiciis noſtri iſti Annales prodirent. Cum enim tam latè pateant, quàm vniuerſus Orbis, & omnem omnium ſæculorum memoriam complectantur, tibi debebantur profectò, cuius eruditio jam totum per-*

uasit orbem, cuius memoria quidquid jam ab exordio mundi gestum est, tam faciliter arripuit, quàm constanter retinet. Cui porrò cognitum non est NICOLAIORVM *nomen, modò vt ei Regius Imperij Gallici fiscus exploratus sit: cui cum eius nominis hactenus* NICOLAII, *sex continenter præfuerint, ostenderunt profectò integritatem, & solertiam in familià suà hæreditarias esse, nec in eà tam studiosos, & sapientes fieri, quàm nasci. Quid porro hìc commemorem quà alacritate incumbis in studia? quàm libenter eruditorum consortio perfrueris? quàm optatam humaniores litteræ domi tuæ defixerint sedem? adeo vt cum occupatissimus sis in regni negotiis & juredicundo, inuenias tamen temporis satis, vt maiores tuos, doctissimos licet, & in omni disciplinarum genere, dicendique facultate*

præstantes, eruditione nihilò seciùs vincas & eloquentiâ. Hæc autem singularis doctrina, dicendique vis, cum eæ non sint, quæ verborum inani volubilitate ferantur, sed quæ Reges ipsos, & Principes detinere queant; rebus antea gestis profectò innitantur, & Historiâ; in cujus cognitione cum parem habeas neminem, hi ad te compacti, contractique meritò recurrunt Annales Mundi, ut sub auspiciis, ductúque tuo, in multorum animos nobiliùs extendantur. Ita de multis, uti semper soles, benè mereberis; neque te discentes modò, sed & docentes omni veneratione, cultúque prosequentur. Vale.

Lutetiæ Parisiorum
Kal. Octobris 1662.

LECTORI BENEVOLO.

ÆQVI bonique Consules (amice Lector) vt quoniam hic pagellæ aliquot vacuæ debent esse, Synopses aliquas exhibeam Regnorum & Familiarum illustrium ante Christum natum, quas vno aspectu videre nonnunquam eruditi volunt. Hîc autem nomina nuda proponam, etiam à suis temporibus distracta, vt hæc vel ab ipsis puerulis ediscantur, quorum memoriæ committi nihil vtilius potest. Hæc enim cum inter ludendum arripuerint, magna eis vsui futura sunt, quando grandiores facti Historiis, & Chronologicis rebus animum admouebunt. Quæ si tibi non placent, omitte si lubet, & ea relinque aliis, qui hasce paginas nominibus istis, & successionibus carere noluerunt: simulque excusa errores qui nobis absentibus, in hanc editionem irrepserunt.

ILLVSTRIVM FAMILIARVM, ET REGNORVM SVCCESSIONES.

Ab Orbe condito ad Christum.

PATRIARCHÆ.

ANTE DILVVIVM.	POST DILVVIVM. *Ante Abrahamum.*	*Post Abraham.*
		Abraham.
Adam.	Sem.	Isaac.
Seth.	Arphaxad.	Iacob.
Enos.	Caïnan, *Iunior.*	Iudas, *& Fratres.*
Caïnan.	Sala.	Pharez, & Zara.
Malaleel.	Heber.	Esrom.
Iared.	Phaleg.	Aram.
Henoch.	Reu.	Aminadab.
Mathusalem.	Sarug.	Naasson.
Noë, *cui liberi tres Sem, Cham, & Iapheth.*	Nachor.	Salmon.
	Thare, *Pater Abrahami.*	Booz.
		Obed.
		Iesse, *seu Isaï, ex quo Dauid.*

PONTIFICES IVDÆI.

		MACCHABÆI.
1. Aaron.	15. Achimaas, &c.	50. Iudas Macchab.
2. Eleazar.	20. Ioiadas.	51. Ionathas.
3. Phinees, &c.	21 Pedaias, &c.	52. Simon.
10. Heli, *ex Ithamar,*	32. Iosedech.	53. Ioan. Hyrcanus.
11. Achitob.	33. Iosue, seu Iesu, &c.	54. Aristobulus.
12. Achimelech.		55. Hyrcanus. II.
13. Abiathar.	38. Iaddus.	16. Aristobulus. II.
14. Sadoc, *ex Eleazar.*	39 Onias. I.	*Hyrcanus iterum.*
	40. Simon, *Iustus.*	57. Antigonus.

PONTIFICES IVDÆI.

MACCHABÆI.

57. Antigonus.
Ananelus.
58. Aristobulus. III.
Ananelus iterum

41. Eleazarus.
42. Manasses.
43. Onias. II.
44. Simon II.
45. Onias III.

46. Iason.
47. Menelaüs.
48. Lysimachus.
Menelaüs iterum.
49. Alcimus.

Reliqui sunt inutiles.

IVDICES HEBRÆI.

1. Moyses.
2. Iosue.
3. Seniores.
   I. SERVITVS *Mesopotamena.*
4. Othoniel.
   II. SERV. *Moabitica.*
5. Aod.
   III. SERV. *Chananæa.*
6. Debora.
   IV. SERV. *Madianitica.*
7. Gedeon.
8. Abimelech.
9. Thola.
10. Iaïr.
   V. SERV. *Ammonitica.*
11. Iephthe.
12. Abesan.
13. Ahialon.
14. Abdon.
   VI. SERV. *Philistina.*
15. Samson.
16. Heli.
17. Samuël.

ASSYRII IMPERATORES.

1. Belus, seu Nembrod.
2. Ninus.
3. Semiramis.
4. Ninias.
   & alij 32. solo nomine celebres.
37. Sardanapalus, *qui & Thonnos Connoleros. dictus.*
   Quo incenso, vtcumque imperarunt.
Phul.
Teglath.
Salmanazar.
Sennacherib.
Assaradon.
Quorum vna scriptura meminit.

HEBRÆORVM REGES.

Saül. / Dauid. / Salomon. — *toti populo imperarūt.*

IVDA.

1. Roboam.
2. Abiam.
3. Aza.
4. Iosaphat.
5. Ioram.
6. Ochosias.
7. Athalia.
8. Ioas.
9. Amasias.
10. Azarias, *seu* Ozias.
11. Ioathan.

11. Achaz.
13. Ezechias.
14. Manasses
15. Ammon, *vel* Amon.
13. Iosias.
17. Ioachaz.
18. Ioacim.
19. Iechonias
20. Sedecias, *sub quo hoc regnũ concidit.*

ISRAELIS.

1. Ieroboam.
2. Nadab.
3. Baaza.
4. Ela.
5. Zamri.
6. Amri.
7. Achab.
8. Ochosias.
9. Ioram.
10. Iehu.

1. Ioachas.
12. Ioas.
13. Ieroboam. II.
14. Zacharias.
15. Sellum.
16. Manahen.
17. Phaceia.
18. Phacee.
19. Osée, *sub quo abductæ decem tribus.*

REGES.

MEDI.

1. Arbaces.
2. Mandauces.
3. Sosarmus.
4. Articas.
5. Arbianes, *qui & Cardiccas forte Arphaxad.*
6. Arsaces, *qui & Dioces.*
7. Artynes, *qui & Phraortes.*
8. Astybaras, *qui & Cyaxares.*
9. Apandas, *qui & Astyages.*

BABYLONII.

1. Merodach, *seu Mardokempadus.*
2. Nabopolassar, *seu Nabolassar.*
3. Nabuchodonosor *Pater Mag. Nab.*
4. Nabuchodonosor *Magnus.*
5. Euilmerodach,
6. Baltazar.
7. Nabonidus, *qui putatur esse,* Darius Medus.

PERSÆ.

1. Cyrus.
2. Cambyses.
3. Smerdes *Magus.*
4. Darius Hillaspis.
5. Xerxes.
6. Artaxerxes, *Longimanus.*
7. Xerxes II.
8. Sogdianus.
9. Darius *Nothus.*
10. Artaxerx. *Mnemon.*
11. Artaxerx. Ochus
12. Arses.
13. Darius *Codomanus, victus ab Alexandro.*

REGES.

SICYONII.	ARGIVI. INACHIDÆ.	DANAIDÆ.
1. Ægialus.	1. Inachus.	1. Danaüs.
2. Europs.	2. Phoroneus.	2. Lynceus.
3. Telchin.	3. Apis.	3. Abas.
4. Apis. *Et alij* 22.	4. Argus.	4. Prœtus.
26. Zeuxippus.	5. Criasus.	5. Acrisius. *Perseus eo cæso transtulit Regnũ Mycenas.*
27. *Sacerdotes quibus ab Agamemnone potestas omnis erepta est.*	6. Phorbas.	
	7. Triopas.	
	8. Crotopus.	
	9. Sthenelus, *cuius filius Gelanor expulsus à Danao.*	

REGES CORINTHII.

SISYPHIDÆ.	HERACLIDÆ.	BACCHIADÆ.
1. Sisyphus.	1. Aletes.	1. Bacchis.
2. Ornithion.	2. Ixion.	2. Agelastus.
3. Thoas.	3. Agelaüs.	3. Eudemus.
4. Damophon.	4. Prymnus.	4. Aristodemus.
5. Propodas.		5. Agemon.
6. Doridas, & Hyantidas, *sub quibus Heraclidæ in Peloponnesum irruerunt.*		6. Alexander.
		7. Telestes.
		8. Automenes.

REGES. & Ἄρχοντες.

MYCENÆI.	ATHENIENSES.	
1. Perseus.	1. Cecrops.	*Codro mortuo.*
	2. Cranaüs.	Suffecti sunt,
	3. Amphictyon.	ARCHONTES
2. Electryo & Taphius,	4. Erichthonius.	PERPETVI
	5. Pandion I,	XIII.

REGES.

3. Sthenelus.	6. Erechteus.	*Quorum primus*
4. Eurystheus.	7. Cecrops II.	Medon *filius*
	8. Pandion II.	*Codri vltimus*
5. Atreus & Thyestes.	9. Ægeus.	Alcmæon,
6. Agamemnon.	10. Theseus.	*inde*
7. Ægystus.	11. Menestheus.	ARCHONTES DECENNALES VII.
8. Orestes.	12. Demophoon.	*Quorum primus* Charops
9. Tisamenus, Penthilus, & Comœtes, *filij Orestis.*	13. Oxyntes.	*vltimus* Eryxias.
	14. Aphidas.	*posteà*
	15. Thymœtes.	ARCHONTES ANNVI *creati.*
	16. Melanthus.	
	17. Codrus, *qui se deuouit.*	

REGES LACEDÆMONIORVM.

PRIMA DYNASTIA.	ALTERA DYNASTIA. FAMILIA *Eurysthenidarum.* seu *Agidarum,*	FAMILIA *Proclidarum,* siue *Eurypontidarum.*
1. Lelex.	1. Eurysthenes.	1. Procles.
2. Myles.	2. Agis.	2. Soüs adoptatus.
3. Eurotas.	3. Echestratus.	3. Eurypon.
4. Lacedæmon. *cuius vxor Sparta.*	4. Labotas.	4. Prytanis.
5. Amyclas.	5. Dorissus.	5. Eunomus.
6. Argalus.	6. Agesilaüs.	6. Polydectus.
7. Cynortas.	7. Archelaüs.	7. Charillus.
8. Oebalus.	8. Teleclus.	8. Nicander.
9. Tyndareus.	9. Alcamenes.	9. Theopompus.
	10. Polydorus.	10. Zeuxidamus.
	11. Eurycrates.	11. Anaxidamus.
	12. Anaxander.	12. Archidamus.
	13. Eurycrates.	13. Agasicles.
	14. Leon.	14. Ariston.
	15. Anaxandrides.	15. Demaratus.
	16. Cleomenes *Furiosus.*	

REGES LACEDÆMONIORVM.

10. Castor & Pollux.
11. Menelaüs.
12. Orestes.
13. Tisamenus, *sub quo Heraclidæ in Peloponnesum irruperunt.*

17. Leonidas, *qui ad Thermopylas.*
18. Plistarchus.
19. Plistoanax.
20. Pausanias.
21. Agesipolis.
22. Cleombrotus.
23. Agesipolis.
24. Cleomenes.
25. Areus.
26. Acrotatus.
27. Areus.
28. Leonidas.
29. Cleombrotus.
30. Cleomenes.
31. Agesipolis.

16. Leotychides.
17. Archidamus.
18. Agis.
19. Agesilaüs.
20. Archidamus.
21. Eudamidas.
22. Agis.
23. Eurydamidas.
24. Epicilidas.

REGES MACEDONVM.

1. CARANVS *conditor Regni Macedonici.*
2. Cœnus.
3. Thurimas.
4. Perdiccas I.
5. Argæus I.
6. Philippus I.
7. Æropas, *seu* Europus.
8. Alcetas.
9. Amyntas I.
10. Alexander I.
11. Perdiccas II.
12. Archelaüs.
13. Orestes.
14. Æropas, *Tutor Orestis.*
15. Pausanias.
16. Amyntas II.
17. Argæus II. Amyntas, *iterum.*
18. Alexander II.
19. Ptolemæus Alorites.
20. Perdiccas III.
21. Philippus II.
22. ALEXANDER *Magnus*, eius nominis III.
23. Aridæus.
24. Cassander.
25. Philippus III.
26. Antipater. / Alex. IV. } filij Cassandri.
27. Demetrius Poliorcetes.
28. Pyrrhus Epirot. Rex.
29. Lysimachus Thraciæ Rex. Arsinoë vxor Lysim.
30. Ptolemæus Ceraunus.
31. Meleager *Cerrauni Frater.*
32. Antipater.
34. Sosthenes.
35. Antigonus Gonatas.
36. Demetrius Gonatæ Fil.
37. Antigonus Tutor, cognom. Δώσων.
38. Philippus IV. Demetrij filius.
39. Perses, seu Perseus, *victus à Romanis.*

REGES ÆGYPTI.

PHARAONES SUB HEBRÆIS.

Pharao Chebros, *cui charus Iosephus.*
Amenophis, *qui persecutus est Iudæos, quibusdam* Memnon.
Orus *forte* Busiris.
Acenchris Regina.
Achoris, *seu* Ratos.
Pharao Cenchrees, *aquis haustus.*

ANTE PERSICUM DOMINATUM.

Psammitichus.
Necos, seu Nechao.
Psammis.
Apries.
Amasis.
Psammenitus, *captus à Cambyse.*

SUB PERICO DOMINATU.

Inarus, *sub Longimano.*
Amyrtæus, *sub eodem, quem iuuit Cimon.*
Achoris, *sub Mnemone.*
Tachos, *sub Ocho.*
Nectanebos, *sub Ocho.*

PTOLEMÆI.

1. Ptolemæus Lagi fil. *conditor huius regni.*
2. Ptol. Philadelphus.
3. Ptol. Euergetes.
4. Ptol. Philopator.
5. Ptol. Epiphanes.
6. Ptol. Philometor.
7. Ptol. Physcon, seu Euergetes.
8. Ptol. Lathurus, seu Lathyrus.
9. Ptol. Alexander, *Lathuri frater.*

Ptol. Lathurus, *iterum.*

10. Ptol. Alexander II.
11. Ptol. Alexander III.
12. Ptol. Auletes.
13. Ptol. Διόνυσος.
14. Cleopatra, *qua victa cum Antonio Ptolemæorum familiam perdidit.*

REGES SYRIÆ.

1. Seleucus Nicanor.
2. Antiochus Soter.
3. Antiochus II. Deus.
4. Seleucus II. Callinicus.
5. Seleucus III. Ceraunus, seu Pogon.
6. Antiochus III. seu Magnus.
7. Seleucus IV. Philopator.
8. Antiochus IV. Epiphanes.
9. Antiochus V. Eupator.
10. Demetrius Soter.
11. Alexander Balæ.
12. Demetrius II. Nicator. Antiochus Alexand. Balæ. filius cæsus à Tryphone.
13. Tryphon, qui & Diodotus Tyrannus.
14. Antiochus VII. Sidetes. *Demetrius Nicanor iterum.*
15. Seleucus V.
16. Antiochus VIII. Grypus.
17. Antiochus IX. Cizycenus.
18. Seleucus VI.
19. Antiochus X. Eusebes.
20. Antiochus XI.
21. Philippus.
22. Demetrius III. Eucerus.
23. Tigranes Arm. Rex.
23. Antiochus XII. Asiaticus.

REGES PERGAMI.

1. Philetærus, *Spado.*
2. Eumenes, *Philetari frater.*
3. Attalus, *primus Rex dictus.*
4. Eumenes, *Attali filius.*
5. Attalus, *Frater Eumenis.*
6. Attalus, *Fil. Eumenis, qui Popul. Rom. suum scripsit hæredem.*

REGES TROIANI.

1. Dardanus, *Troiani Regni conditor.*
2. Erichthonius.
3. Tros, *à quo Troia.*
4. Ilus, *ex quo Ilium.*
5. Laomedon, *cæsus ab Hercule.*
6. Priamus, *in quo regnum cecidit.*

REGES LATINI.

1. Ianus & Saturnns.
2. Picus, *Saturni Fil.*
3. Latinus.
4. Æneas, *Troianus.*
5. Ascanius.
6. Syluius Postumus.
7. Æneas Syluius.
8. Alba.
9. Latinus II.
10. Capetus.
11. Capys.
12. Calpetus.
13. Tiberinus.
14. Agrippa.
15. Alladius.
16. Auentinus.
17. Procas.
18. Amulius.
19. Numitor, *sub quo condita Roma.*

REGES ROMANI.

1. Romulus.
2. Numa Pompilius.
3. Tullius Hostilius.
4. Ancus Marcius.
5. L. Tarquinius Priscus.
6. Seruilius Tullus.
7. Tarquinius Superbus.

INDEX
PRIMÆ PARTIS
TOMI PRIMI.

A

FINIS.

EGo Iacobus Renault Societatis IESV, in Prouinciâ Franciæ Prouincialis facultatem concedo vt Liber cui titulus est *Annales Mundi, siue Chronicon vniuersale*, à P. PHILIPPO BRIET compositus, & trium eiusdem Societatis eruditorum judicio approbatus, typis mandetur: in quorum fidem has litteras manu meâ subscriptas, meíque officij sigillo munitas dedi. Parisiis 7. Martij 1658.

IACOBVS RENAVLT.

ERRATA PARTIS PRIMÆ.

36. EXtera, cæterа. 48. σίς σβ' 69 9690. 990. 91. *redditi*, reddidit. 111. *Orat*, Orbo. 132. *Bethanore*, Gelanore. 163. *marities*, maritus. 200. *scelera*, Scena. 253. *ab eá*, ab eo. 172. *qualiter*, quater. 290. *resinare*, regnare. 353. *maior*, Macer.

AVTORIS CONSILIVM ET SCOPVS.

TAM multæ hactenus in vulgus prodiere Chronologiæ, vt qui hodie nouam aggrediatur, is actum agere, & quod est in parœmiâ γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας ferre meditetur. Quis enim id operis moliatur post Caluisium, Bellarminum, Genebrardum, Gordonum, Tursellinum, Salianum, Petauium, Gualterium, Labeum, omnes in hac arte principes, & magistros. Vnde autem mihi venerit in mentem iis principibus permisceri velle, aperiam ingenuè, & vt nos Belgæ viri boni, candidíque loqui solemus. Ad Epitomen Tursellinianam omnium tritam manibus propter elegantiam sermonis, ineptus nescio quis ludimagister assuerat continuationem ridiculam, non tantùm dicendi genere turpem, & horridam, sed & vocibus barbaris, & σολοικοῖς scatentem. Itaque cum hæc Historia Tursellini iterum recuderetur, amici venerunt ad me, quondam discipuli, rogarunt vt præscissâ hâc veternosâ laciniâ, quæ jam pridem non sine pernicie erat in Scholasticorum manibus, ego de meâ Chronologiâ vltimos annos decerperem,

quibus hanc Turſellini lacunam imple-
rem, & ſic aliquid adjungerem non peni-
tus indignum Turſellino. Addidere multa,
quæ hìc pudor meus, & religioſa mode-
ſtia commmorare vetant. Id rogantibus
tot amicis, iiſque ſuauiſſimis, fateor nihil
negare potui, maximè cum ex iis vnus
excellentis planè vir ingenij majoribus
ſtudiis occupatam in hoc libello deſcri-
bendo manum offerret, ne meo nomine
(quod vehementer nolebam, nec impru-
denter omnino) prodiiſſe videretur. Quid
multa prælo cõmittitur opus: Sed malum!
eo tempore quo Typographi cum Biblio-
polis non cõueniebant. Dum igitur ſæpius
illi in foro, aut in prætoriis, quàm in Ty-
pographia, aut Bibliopolio verſantur, inde
factum vt hoc opus ex his turbis maculas
contraheret, hoc eſt cum multis erroribus
prodiret. Suſceptus eſt nihilominus per-
honorificè, & ab amicis, & ab ignotis, nec
ſine cõmendatione, quæ eò ſyncerior erat,
quod liber autoris nomine careret. Ita de-
nique placuit, vt pars illa minutior reli-
quarum augeret cupiditatem, plerique om-
nes aſſererent non eſſe frudandam hac
Chronologiá poſteritatem. Acquieui de-
mũ licet inuitus, & renitens, paſſuſque ſum
hanc lucubrationẽ, quam mihi tantùm, ac
diſcipulis meis parauerã, publici iuris eſſe,
& quam paucorum volueram, omnium
manibus teri.

Hæc eſt porro libri hujus jam multis
probata methodus. Principio expono breui-

ter elementa Chronologiæ, nec illa intricata, & petita ex aditis Astronomiæ, sed quæ communia sunt, quæ non nisi planè rudis & penitus ἄμουσος ignoret nemo, quæ ferè cadunt in vulgarem sermonem, & quorum saltèm nescire nomina sit grande probrum. Inter hæc rudimenta irrepsere etiam quæstiones nonnullæ Chronologicæ, non quæ expleant, sed augeant eruditã famem. Tum omnium temporum historiã in duas partes diuido, secundum expansos ab optimis quibusque Chronologis annos. Duarũ autem harum partium Christus nascens est Horizon: quæ Christum præcedunt, sibi primum Tomum vendicant, quæ subsequuta sunt, alterum. Majores porro illæ partes in minora segmenta diuidentur, hoc est in Chiliadas, Sęcula, Decadas, in quibus præstantissima quæque aut exponemus, aut delibabimus. Cæterum id jejunè & exiliter non præstabimus, vt hactenus Chronologi, sed quantùm breuitas sinet, ornatè, & vti spero paulò firmiùs, quàm Tursellinus, qui latinitatis quàm neruorum & lucis videtur fuisse solicitior: Tuum erit (Lector) câ de re judicium. Interim intelliges offerri in hoc libro tibi præceptiones, & lumina, quæ bis mille, & ampliùs magni ingenij, nec minoris expectationis adolescentes illustrauere. Tu hoc labore ac doctrinâ perfruitor, quæ tam multis, tam illustribus ingeniis infructuosa. & inanis non est à viris sapientibus judicata.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ
SEV
PROLEGOMENA CHRONOLOGIÆ.

NON huc conuehabam præceptiones, quæ primo aspectu Tyrones deterrere solent, & vnde plus magistri huius artis sibi gloriæ conficiunt, quam in discipulos suos fructus effundunt. Facillima omnia, omnia expeditissima propono: & si (amice Lector) ex iis, quæ his prolegomenis continentur, aliquid percipere nequeas, animos despondere noli, neque arbitrare tibi ad hanc artem aditus esse præclusos. Perge porro; quæ enim in præsentiâ videbuntur abstrusa tibi, atque recondita, in ipso Historiæ, ac Lectionis ductu denudabunt illa sese, & sponte incurrent in animum, quem aliis rebus tibi ignotis illustraueris. Fidem non imprudenter habere potes homini, qui in hac tradendâ Disciplina annos duodeuiginti posuit: qui audiuit non semel difficultates, quæ rudes morari solent, & iis injicere desperationem. Eas, mihi crede, longo vsu, & improbo labore sic abstersi, vt Facultatis huius tam expetitæ, quàm necessariæ Rosas pæne sine spinarum metu colligere possis.

PARS PRIMA.

ELEMENTA CHRONOLOGIÆ AD VIGINTI QVÆSTIONES REVOCATA.

I.

Quid est Chronologia?

EST rerum præteritarum ex certis indiciis, & notis ad sua tempora, & temporum partes ccommodatio; puta annos, menses, &c.

II.

Quotuplex est annus?

Duplex: Solaris & Lunaris; qui fiunt Solis & Lunæ per suam Eccliptucam cursu, & conuersione.

III.

Quotuplex est annus Solaris?

Duplex; *Exactus* & *Ciuilis*. *Exactus* aliter dicitur *Tropicus*: & *Exactus* quidem; quia Solaris curriculi numeros omnes attendit: *Tropicus* autem, quia incipit ab vno ex quatuor Cardinibus annuis, hoc est Solstitiis, & Æquinoctiis, quæ apud veteres dicebantur τροπαί. *Ciuili* autem aliter *Iulianus*, est annus ad populi vsum accommodatus, studio Iulij Cæsaris Dictatoris.

IV.

Potest ne accuratè cognosci cursus anni Tropici?

Nequaquam: quia cum vnum & idem cen-

trum non sit Terræ, & Solaris cursus, sed is modò magis, modò minùs supra eam assurgat, hinc fit vt conuersio Solis, ab vno cardine ad alium, fit modo major, modo minor. Verùm excogitatus est ab Astronomis medius quidam Solaris cursus ex velocissimo; atque tardissimo, per προσταφαιρέσεις, temperatus, qui à peritis Astrologis deprehensus est continere dies 365. horas quinque, minuta 49. Quâ de re vide Petauium de Doctrinâ temporum, lib. 4. cap. 36.

V.

Quid est annus Ciuilis, seu Iulianus?

Est is quo Romani vsi sunt à tempore Iulij Cæsaris Dictatoris, & quo jam vtuntur Europæi. Is autem continet 365. dies, cum Horis 6. Quæ horæ sex quadriennio collectæ viginti quatuor horas, seu diem vnum efficiunt. Is autem dies quarto quoque anno interseritur vigesimo quarto Februarij, qui dies olim dicebatur apud Romanos Sextus Kalendas Martias, & quia eo productiori anno dicebatur 24. & 25. Februarij Bissexto Kalendas Martias, inde factum vt is annus Bissextilis nominaretur.

VI.

Quod discrimen intercedit inter annum Tropicum, & Iulianum?

Tropicus ille *Medius* de quo egimus, est *Iuliano* minor vndecim minutis seu scrupulis. Horæ autem in minuta 60. diuiduntur, & hæc iterum in 60. sicque deinceps quæ prima, secunda, &c. vocantur. Quare si v.c. anno 1658. Tropicus & Iulianus simul inciperent mediâ nocte inter 20. & 21. Martij, post annos 133. seu anno 1791. anni initium caderet in mediam noctem anni Iuliani, quæ erit inter 19. & 20. post annos 266. hoc est anno 1924. caderet in mediam noctem inter 19. & 18. atque ita procedendo per 133. Quia post 133. annos Æquinoctium semper incipit vnâ die tardiùs in Tropico, quàm in Iuliano. Inde contigit vt tempore Gre-

gorij XIII. Pontificis Æquinoctium Vernum, quod tempore Nicenæ Synodi sub Constantino Magno assignatum fuerat XII. Kal. Aprilis, seu in nocte 20. & 21. Martij, anno 1582. hoc est per annos 1300. obseruaretur mediâ nocte inter 10. & 11. Martij. Quare hoc anno 1582. qui *Correctionis* appellatur, decreuit Summus Pontifex, vt post quartam Octobris diem sacram S. Francisco, decem expungerentur dies, & dies 5. Octobris diceretur 15. Id autem Catholici omnes obseruarunt, repugnarunt Heterodoxi, sed zelo repugnandi potiùs, quàm veritatis: Itaque cùm scribunt ad amicos Catholicos addere solent duos numeros cum his notis *Styli veteris*, & *Styli noui*. Vt autem simili deinceps malo prouideretur cautum eruditè, atque sapienter vt post annum 1600. intra quatuor annorum centurias ter Bissextilis omitteretur; anni videlicet 1700. 1800. 1900. non essent Bissextiles, sed 2000. Bissextum numeraret. Quia intra trecentos nonaginta nouem annos annus Iulianus, annum Tropicum Medium, tribus tantum diebus superat. Qua de re plura, qui de Kalendario Gregoriano scripserunt.

VII.

Quid & quotuplex Mensis Lunaris?

Mensis Lunaris est spatium seu interuallum, quod Lunæ circuitu describitur. Estque duplex ille Lunaris mensis *Periodicus*, & *Synodicus*.

VIII.

Quid est mensis Periodicus.

Est interuallum quo Luna suum decurrit orbem, diebus videlicet 27. horis 7. minutis 4. cum 7. minutiis seu secundis.

IX.

Quid est Mensis Lunaris Synodicus?

Est spatium temporis quo Luna à Sole digressa eundem assequitur: ideóque aliter vocatur Syzygia, Nam eo tempore, quo Luna or-

bem suum conficit, Sol proprio suo motu progreditur, hoc est gradus fere 27. conficit, quos item Luna debet emetiri, vt cum Sole jungatur. Quare mensis Lunaris ille constat diebus 29. horis 12. minutis 44. minutiis, seu secundis tribus. Iste autem mensis Synodicus replicatus duodecies facit annum Lunarem dierum 354. horarum 8. minutorum 48. minutiarum 38. circiter, & dicitur aliter is annus Lunaris Astronomicus.

X.

Quotuplex Lunaris annus?

Duplex; *Astronomicus* de quo jam diximus; & *Ciuilis*. *Lunaris* autem ille *Ciuilis* annus est, qui constat ex mensibus alternis 30. & 29. dierum præcisè, non habitâ ratione scrupulorum; & eo vtuntur Arabes, & Saraceni, quatenus cum motu Solari non implicatur; nos autem à Solari hunc non disiungimus.

XI.

Quid est Cyclus, seu Periodus Lunaris.

Est motus Lunaris cum Solari motu conjunctio; seu est numerus annorum, quo expleto vtrumque sidus ad idem punctum reuertitur. Is autem numerus olim fuit duorum annorum, deinde quatuor, mox octo, ac denique 19. dictusque Decemnouennalis, Græcis Dieteris, Tetraeteris, Octaëteris, Enneadecateris, qui vltimus Cyclus excogitatus est à Methone. Is autem Decemnouennalis ita colligitur. Annus Iulianus dierum 365. Horarum sex si ducatur per 19. dabit dies 6939. horas 18. Anni vero Lunares 119. habent tantùm dies 6732. horas 23. minuta 24. quæ faciunt menses Lunares 228. Ergo insuper addi debent 7. menses ejusdem rationis qui dicuntur *Intercalares*, à Græcis Ἐμβολιμαῖοι. At ex illis mensibus 7. resultant dies 206. horæ 17. minuta 8. minutiæ 22. qui additi ad menses 228. conficiunt dies 6939. horas 16. minuta 32. minutias 27. Vnde vides Cy-

clum Decemnouennalem Iulianis annis 19. minorem esse hora 1. minutis 27. minutiis 32. præter propter. Quam differentiam cum non aduertissent Kalendariorum concinnatores magnam induxere in Nouilunia, & Plenilunia perturbationem: adeo vt tempore Gregorij XIII. anno 1582. correctionis, Lunaris antecessus deprehensus sit quatriduo ferè à constitutione cæli, tempore magnæ Synodi Nicenæ, aberrare.

XII.

Quid est Cyclus Solaris?

Est spatium 28. annorum, quibus euolutis litteræ Dominicales ad suum initium redeunt. Feriæ enim omnes secundum literas illas euoluuntur A. B. C. D. E. F. G. ita tamen vt ordine retrogrado recurrãt, expressè hoc technico versu.

Gaudet Franc⁹ Equo, Dacus Cane, Barbarus Arcu.

Si autem nullus annus Bissextilis esset, septem harum litterarum complexio annis 7. decurreretur: at ob Bissextilem cum duæ litteræ vno anno notentur, ordo litterarum illarum euoluitur tantùm annis 28. verbi causa vt redeatur ad G. F. Vnde ductum est initium complicationis.

XIII.

Quid est Cyclus Indictionis?

Est spatium 15. annorum; quod vbi decursum est, reditur ad primum. De Indictione postea agemus 2. parte, quæst. 26. Nunc tantum obserua nomen Cycli ita conuenire Lunari, Solari, & Indictioni, vt etiam singulis eorum partibus conueniat: vnde dicitur 1. 2. 28. Cyclo Solis, 1. 2. 19. Lunæ, 1. 2. 15. Cyclo Indictionis.

XIV.

Quid est Periodus Iuliana?

Est interuallum excogitatum ex triplici contextu Cyclorum Solaris, Lunaris, & Indictionis, constans ex annis 7980. Nam 19. ducti in 28. efficiunt 532. qui capti decies quinquies reddunt 7980. sic autem periodus illa construitur vt vnus tantùm annus ex iis 7980. reperiatur, qui

habeat hos numeros 1. Cycli Solaris, 1. Lunaris, & 1. Indictionis; quibus euolutis omnibus numeris, reditur ad annum qui habeat eosdem numeros. Dicitur autem Iuliana, quia ad methodum anni Iuliani accommodata est, & iis annis aptanda, qui Iulij Cæsaris correctionem præcesserunt, ad vitandas diuersas annorum rationes, & inueniendas cælestes obseruationes.

XV.

Quis est vsus periodi Iulianæ?

Excogitata est à Iosepho Scaligero, illustrata à Dionysio Petauio, à paucis vsurpatur propter difficultatem. Quare repudiata est à quibusdam quasi παρεργόν τι, non quod ita putarent, sed quia sic volebant esse, ad defugiendum, in eâ percipiendâ, laborem. Statuitur autem in eâ annus aliquis certus cujus habeamus Cyclos Solis, Lunæ, Indictionis, perspectos, ex quo reliquos omnes ordinamus. Verbi causa, annus primus Christi habuit Cyclum Solis 9. Lunæ 1. Indictionis Romanæ 3. cum littera Dominicali DC. intelligo hunc annum esse Periodi Iulianæ 4713. quia nullus est annus in tota Periodo Iulianâ, qui numeros ita dispositos habeat. Quomodo autem singulorum annorum reperiri possint Cycli, consule Petauium de doctrina Temporum, & in Rationario, vbi hæc accuratè proponuntur, & reuocantur ad praxim: neque enim hîc exscriptorem agere volumus, & is liber ad manum est. In hac Chronologiâ autem nostrâ facilè annus omnis Periodi Iulianæ inuenitur, quia ponimus principium Periodi hujus, annis 660. initium mundi præcedere, qui anni 660. anno mundi oblato conjuncti reddunt annum Periodi Iulianæ.

XVI.

Quotuplex est annus apud veteres celebris?

Quintuplex; Romanus, Atheniensis, Ægyptius, Arabicus, Iudaïcus.

De *Romano* hactenus egimus.

Atheniensis spectabat ad Lunæ cursum; sed

hunc ad Solis motum accommodabat per methodum Methonis, & postea Calippi. Methonica annis 19. terminabatur; Calippica annos 76. complectebatur, & de vtraque vide Petauium, in iis accuratissimum. Atheniensis porro annus, & Græcus inchoabatur à Solstitio Æstiuo, & primus eius mensis Hecatonbeon dicebatur. Huius autem mensis Νεομηνίαν sæpe præcessisse, aliquando secutam esse Solstitium θερινὸν docet scientissimè, & acutissimè Petauius.

Ægyptius constabat semper 365. diebus: vnde quarto quoque anno primus anni dies, quem vocabant Thoth, vno die præueniebat Iulianum. Hoc autem anno vsi sunt Ægyptij vsque ad deuictam Cleopatram, quando anni illi mobiles more Iulianorum fixi sunt, vt postea dicemus quæst. 19. Quomodo autem is annus antiquus reuocari possis ad Iulianum docebit te accuratè Petauius in suo Rationario.

Arabicus totus est Lunaris, quatenus soluitur penitus à Solari. Itaque nullas intercalationes adhibet; constatque semper 364. diebus, horis 8. minutis 48. ex quibus Arabes constituunt aliquot annos, quos inserunt opportunè, constantes ex diebus 365. Quare primus eorum mensis *Muharran* nullam habet certam in anno Iuliano sedem, modò in hyemem, modò in æstatem cadit. De eo vide Petauium lib. 2. & 7. de Doctr. Temp.

Iudaicus in præsentiâ est Decemnouennalis iam ab eo tempore, quo transierunt Hebræi in Seleucidarum dictionem. De tempore Mosis nihil liquet nisi quod duplicem annum habuere vnum ciuilem, qui à mense Tisri Lunari Autumnali inchoatur, alium Ecclesiasticum à mense Nisan, & Æquinoctio Verno.

XVII.

Quot sunt genera principiorum in arte Chronologicâ.

Tria; Authorum fides; obseruationes cæle-

ſtes, maximè Ecclipſes Solis & Lunæ, & Epochæ quædam.

Auctorum fides aliquando adeo certa eſt, vt ſtolidus eſſet, qui de eâ dubitaret, nec ratione, ſed verberibus edocendus; vt Xerſem veniſſe in Græciam, Romam à Gallis captam eſſe, Iulium Dictatorem cæſum in Senatu, de quibus nemo vnquam dubitauit. Quo pertinet illud tritum, & tralatitium S. Auguſtini lib. 13. de Ciuit. cap. 3. *Conditam Romam tam certum habeo in rebus humanis, quam Conſtantinopolin, cum Romam viderim oculis meis, de illa vero nihil nouerim, niſi quod aliis teſtibus credidi.* Quæ quidem fides eo firmior, quo pluribus, & melioribus teſtibus innititur, & qui me fallere nec voluerint nec potuerint. De ſcriptoribus autem profanis tenendum eſt illud principium Auguſtini lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 40. *Nos in noſtra Religionis hiſtoriâ, fulti authoritate diuinâ quidquid ei reſiſtit non dubitamus eſſe falſiſſimum, quomodolibet ſeſe habeant cætera in ſæcularibus litteris.*

Ecclipſes, ortuſque & occaſus ſiderum à ſcriptoribus conſignati, valent etiam plurimum ad dignoſcendos temporum characteres, quos magno ſtudio indagauit, & adnotauit Petauius. Verbi cauſa, ſcio accuratiſſimè annum primum Belli Peloponneſiaci: quia in hoc Bello notat Thucydides diligentiſſimus ſcriptor tres Ecclipſes, primam Solis anno belli huius primo; alteram item Solis, anno eius octauo; tertiam denique Lunæ anno 19. Atqui nullus aſſignari poteſt annus in quo hæc omnia ſic poſſint ordinari, niſi annus ante Chriſtum 421. Olymp. 87. an. 2. Vrb. cond. 323. Æræ Nabonaſſalis 318. Mundi 3623. Periodi Iulianæ 4223.

Epochæ denique ſunt aliqua tempora certa ab omnibus, aut pleriſque Chronologis admiſſa, & quæ in controuerſiam venire vix ſolent; aut certè quæ ſemel ſtatuta reliqua ad ſe trahunt. Dicitur autem Epocha, vel Epoche ab

ἐποχὴ id est *inhibitio*, quod de eâ dubitari prohibeatur; vel quod tempora quasi reprimat, vt in iis Chronologus immoretur, & quasi subsistat ad ἐπέχω id est *inhibeo*, vel *reprimo*.

XVIII.

Quænam sunt præcipuæ Epochæ?

Eæ vel sunt ante Christum, vel post Christum natum. Ante Christum; vel sunt *Sacræ* nempe ex sacris Bibliis deprompræ; vel *profanæ* hoc est, vel *Græcæ*, vel *Romanæ*; has tibi per Synopsin proponimus.

EPOCHÆ SACRÆ.		Anni. Mūdi.	Per. Iul.
I.	Diluuium Noëmi.	1656.	2316
II.	Confusio linguarum.	1878	2478
III.	Abrahami Natales.	2039.	2639
IV.	Εἴσοδος Israëlis.	2329.	2929
V.	Ἔξοδος Israëlis.	2544.	3144.
VI.	Templi Fundamenta.	3023.	3623
VII.	Captiuitas Iudaïca.	3446	4046
VIII.	Solutio Captiuitatis.	3516.	4116.
IX.	70. Hebdom. Danielis initiū.	3601.	4201
X.	Profanatio Templi ab Epiph.	3886.	4486

EPOCHÆ GRÆCÆ.		Anni. Mundi.	
I.	Ogygis Diluuium.	2292.	
II.	Deucalionis Diluuium.	2540.	
III.	Idæ montis deflagratio.	2613.	
IV.	Raptus Ganymedis.	2678.	
V.	Persei Expeditio.	2693.	
VI.	Ilium conditum.	2727.	
VII.	Argonautarum Expeditio.	2791.	
VIII.	Troiæ ἅλωσις.	2870.	
IX.	Heraclidarum reditus.	2950.	
X.	Ionica Migratio.	3010.	
XI.	Lycurgi Tutela seu Ἐπιτροπεία.	3170.	
XII.	OLYMP. seu anni Iphiti.	3278.	OLYMP.
XIII.	Æra Nabonassaris.	3307.	8. 2.
XIV.	Initium Cyri.	3516.	60. 3.

XV.	Xerſis fuga è Græcia poſt pugnam ad Mycalem.	3575.	75.	2.
XVI.	Bellum Peloponneſiacum.	3623.	87.	2.
XVII.	Captæ Athenæ à Lyſandro.	3650.	94.	1.
XVIII.	Pugna Leuctrica.	3683.	102.	2.
XIX.	Pugna ad Cherroneam.	3716.	110.	3.
XX.	Mors Philippi.	3718.	111.	1.
XXI.	Periodus Calippica.	3724.	112.	3.
XXII.	Mors Alexandri Magni.	3730.	114.	1.
XXIII.	Æra Seleucidarum ſeu Imperij Græcorum.	3742.	117.	1.
XXIV.	Æra Æntiochena.	4006.	183.	1.

ROMANÆ EPOCHÆ.

		Mundi.	*Vrbane Cond.*
I.	VRBS CONDITA.	3301.	
II.	Regifugium.	3545.	245.
III.	Roma capta à Gallis.	3664.	364.
IV.	Bellum Samniticum.	3711.	411.
V.	Bellum Pyrrhi.	3774.	474.
VI.	Bellum. I. Punicum.	3790.	490.
VII.	Bellum. II. Punicum.	3836.	536.
VIII.	Bellum. III. Punicum.	3905.	605.
IX.	Bellum Iugurthinum.	3943.	643.
X.	Bellum Mitridaticum.	3960.	660.
XI.	Annus Iulianus.	4009.	709.
XII.	Æra Hiſpanica.	4016.	716.
XIII.	Actiaca Victoria.	4023.	723.
XIV.	Anni Auguſtorum.	4027.	727.

CHRISTIANÆ EPOCHÆ.

		An. Chr.	*Mundi.*
I.	NATALIS CHRISTI.		4053.
II.	Paſſio Chriſti.	33.	4086.
III.	Excidium Hieroſolymæ *à Tito.*	70.	4123.
IV.	Æra Martyrum, *ſeu Diocletiani.*	284.	4337.
V.	Conſtantinopolis dedicatio.	330.	4383.
VI.	Obitus S. Martini.	401.	4454.

VII.	Roma capta à Barbaris.	410.	4463.
VIII.	Initium Regni Francici.	420.	4473.
IX.	Ægira Arabum.	622.	4675.
X.	Æra Iezdezirdis.	632.	4685.
XI.	Imperium Occidentale *à Carolo Magno.*	801.	4854.
XII.	Bellum ſacrum primum *Godefridi Bulionij.*	1095.	5148.
XIII.	Conſtantinopolis capta *à Francis.*	1204.	5257.
XIV.	Primum Iubilæum, *à Bonifacio* 8.	1300.	5353.
XV.	Conſtantinopolis Turcica.	1453.	5506
XVI.	Synodus Tridentina *inchoata.*	1546.	5599.
XVII.	Anni Francici initium *à Kal. Ianuarij.*	1564.	5617.
XVIII.	Annus decurrans.	1660.	5713.

XIX.

Quinam anni potiſſimum in Chronologiis prænotantur? & quomodo ex ſe inuicem inueniri queunt?

1. ANNI PERIODI IVLIANÆ procedunt annis 660. ante mundi initium.
2. ANNI MVNDI ante Chriſtum 4053.
3. OLYMPIADES 23. Annis ante Vrbem conditam.
4. ANNI VRBIS CONDITÆ cum anno Mundi 3300. comparantur, cum Olymp. an. 23.
5. ANNI NABONASSARIS cum 7. Vrbis conditæ & cum Olympiadis octauæ anno 1. concurrunt.
6. ANNI IVLIANI annis 45. Chriſti Æram præcurrunt.
7. ANNI CHRISTI in annum Mundi. 4054. Vrb. cond. 754. Nabonaſſaris 749. Iul. 46. Periodi Iulianæ an. 4654. cadunt.

Itaque *anni Mundi*, *& Periodi Iulianæ* inueniri possunt ex se inuicem additis, aut detractis annis 660.

Anni *Vrbis conditæ*, & *Mundi* item ex se inuicem agnosci possunt additis, aut detractis 3300.

Anni *Olympiadum* & *Vrbis conditæ*, detractis, aut additis annis 23.

Anni *Nabonassaris*, & *Olympiadum* dignoscuntur ex se inuicem additis aut subtractis annis 30. Cum annis *Vrb. cond.* componuntur adhibitis, aut ablatis annis 6. solidis.

Anni *Christi* à *Iulianis* superantur annis 45. hos si addideris vel dempseris alterutros annos habebis.

Anni *ab Orbe condito*, & *à Christo nato*, additis, aut detractis annis 4053. quibus inter se disjungi certum est, intelliguntur.

Eodem modo omnes Epochæ inter se comparatæ, ex se inuicem possunt indagari.

XX.

Quot numerari solent mundi ætates? Septem.

PRIMA decurrit ab *ortu Mundi*, ad Diluuium Noëmi, annis 1656.

SECVNDA ducitur ab Diluuio Noëmico, & in Abrahami natiuitate quiescit post 382.

TERTIA ab Abrahami ortu ad Exodum, & Mosaïcam legem attenditur, 505.

QVARTA ab Exodo, ad fundamenta Templi Salomonici progreditur annis 480.

QVINTA à fundato Templo ad Cyri Imperium extenditur per annos 493

SEXTA à Cyro ad Christi Natales numerat annos 538.

SEPTIMA est adhuc in cursu à Christo Nato, nec terminabitur, nisi vltimis Comitiis generalibus mundi, & *Octaua* ætate quæ erit sempiterna.

PARS ALTERA.

ANTILEGOMENA CHRONOLOGICA,

SEV

PRÆCIPVÆ DIFFICVLTATES CHRONOLOGICÆ CONTROVERSÆ.

QVÆSTIO I.

Vtrum numerus annorum, qui ab orbe condito defluxerunt accuratè reddi possit?

ID aliqui credunt, & ita putant iniᶜos esse in Patriarcharum ætate numeros, vt si quid in vnius ætate residui esset, alteri assignaretur. Et vero, inquiunt *fide intelligimus* κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας *Verbo Dei aptata esse sæcula.*

Existimo nihilominus certò pronunciari non posse, & κατ' ἀκριβὲς quot anni in Patriarcharum ætate defluxerint: Id enim primo distinctè asserit Theophilus Antiochenus lib. 3. ad Antolicum, vbi negat accuratè cognosci antiquas illas Patrum ætates διὰ τὸ μὴ ἀναγεγράπται ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τοὺς ἐπιτρέχοντας μῆνας, καὶ ἡμέρας *quia non sunt annotati in libris Sacris men-*

ses, & dies. Præterea quandoque Scriptura vtitur numero pleno pro facto; & vt eos omittam locos, qui ex aliis scripturæ locis possunt intelligi, & agnosci distinctius, nonne dicitur 5. Geneseos, Noëmus natus annos quingentos iussus Arcam fabricare: vbi tamen S. Augustinus lib. 15. de Ciuitate Dei cap. 24. numerat tantùm 480. & viginti annos hîc esse additos credit, quia numerum plenum, integrumque frangebant. Sed quis expediet difficultatem de Codicibus Græcis, Hebræis, Latinis, quam SS. Patres insolubilem vocant. Nam 70. Interpretum versio magnæ olim, & primæ in Ecclesiâ authoritatis ab Adamo ad Mathusalemum singulis Patriarchis singulas annorum centurias attribuit, quas Hebræi codices, & vulgata iisdem adimunt. Qui enim anni tribuuntur Mathusalemo apud eosdem 70. vitiosos esse mihi certum est, & correctione dignos, cùm eius vitam vltra Diluuium extendant, & plures quam homines octo ex aquis illis vltricibus saluos esse velint, aduersus Sancti Petri Epist. 1. cap. 3. doctrinam. Neque tantùm 70. illi Seniores producunt priorem Patriarcharum vitam, sed & posteriorum à Diluuio, quibus & inserunt Caïnam, de quo tamen vulgata, & Hebræa tacent. Ex quibus cum exurgant ἄπορα vnde te expedire nequeas, quæcumque ex iis deduces ad seriem Chronologicam, erunt στοχαστικὰ, non ἀποδεικτικά.

Ad propositas objectiones. Resp. 1. ordinationem illam sæculorum, de quâ loquitur Paulus, propriè intelligi & ad literam de constitutione mundi. Deinde quod addere possunt in hac annorum distributione scripturam non plus habituram fidei, quam Historiam Herodoti atque Thucydidis, nulla est comparatio: nam Herodotus, & Thucydides in annis putandis labi possunt, scriptura non item; prætermisit autem menses, hebdomadas, atque dies, quia po-

pulari modo loqui voluit. Cum enim alicuius vitam proponimus, annis appellatis, menses omittere solemus, & dies, ne scrupulosiùs accurati videamur.

QVÆSTIO II.

De Caïnam Iuniore an sit Patriarchis adnumerandus?

HEBRÆI codices, quibus vulgata subscribit Salam faciunt Arphaxadi filium: at septuaginta Interpretes interjiciunt inter vtrumque *Caïnam*, quem vulgò *Iuniorem* vocant, ad discrimen alterius *Caïnan* filij Enos ante Diluuium. S. quoque Lucas texens Genealogiam Seruatoris hunc Caïnan eodem quo Septuaginta statuit loco. In eo itaque posita difficultas, quibus sit potior adhibenda fides.

DICO mihi videri Caïnan illum Iuniorem retinendum esse, omissumque in textu Hebræo, & vulgatâ, reponendum esse ex S. Luca: quemadmodum omissi quatuor Reges in Genealogia Christi à Matthæo, resumuntur ex libris Regum. Est enim gemina, & similis difficultas, ac proinde par debet esse responsio. Et verò cum argumentum affirmans prævaleat neganti; quid est cur hoc obtrudatur, cum illud sit ad manum? Non inuenitur in Genesi; esto: sed reperitur apud Lucam, qui non minùs verè loquutus est quàm Moses. Quod autem dicunt hunc etiam Caïnan non extare in antiquis Lucæ exemplaribus; id primus, quod sciam, dicere ausus est gregalis Caluini Theodorus Beza, qui in opinionem suam nimis credulos Orthodoxos pertraxit; quasi aliquâ apud homines fide dignus esset, qui diuinam ejurasset. Caïnan ergo hunc retinemus, cum multis eruditis, cuius patrem, filium, annos habemus ex Septuaginta Inter-

pretibus; quibus cum adstipuletur Lucas, nefas est tot testibus derogare fidem.

QVÆSTIO III.

Quo ætatis anno Thare genuerit Abrahamum, anno 70. an. 130?

OPINIONEM de annis 70. tantùm faciunt probabilem, meo judicio, Sancti Hieronymus, & Augustinus: qui quamuis fundamentum oppositæ sententiæ de 130. insolubilem nodum duxerint, hunc nihilominus soluere vtcumque conati sunt. Quæ enim rationes pro annis 70. proferri solent, non difficulter expediuntur.

EXISTIMO igitur, contra quod aliàs senseram, Abrahamum ortũ esse anno 130. Patris sui Thare, & hac ratione cum multis magnis viris innitor. Attigerat ætatis annum 75. Abrahamus cum sepeliit patrem; obiit autem pater Thare ætatis suæ 205. ex quibus si detrahas 75. supererunt 130. igitur hoc ætatis anno 130 Thare genuit Abrahamum non 70. Assumptio est Geneseos cap. 11. versu vltimo: *Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorũ & mortuus est in Haran.* Difficultas ergo tota circa propositionem vertitur, quæ sic probatur. Moses Geneseos 12. vers. 4. *Egressus est itaque Abram sicut præceperat ei Dominus, & iuit cum eo Loth. Septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran, tulitque Sarai vxorem suam, & Loth filium fratris sui, &c.* quæ verba quasi enarrans, & explicans S. Stephanus Act. 7. vers. 4. *Tunc exiit de terrâ Chaldæorum, & habitauit in Haran. Et inde postquam mortuus est pater eius, transtulit illum in terram istam*, &c. Quæ verba clarissima vt confundant aduersarij, duas confingunt peregrina-

tiones Abrahami, aiuntque de prima locutum Mosem, de altera sanctum Stephanum. Ostendo igitur transitus duos illos Abrahami esse fictitios, ac primum falsum esse, & cum secundo confundendum. Tum abiit ex Haran patre demortuo, & ætatis suæ 75. Abrahamus, cum filium non haberet; at in secundo transitu jam genuerat Isaacum, igitur secundus ille transitus nullus est. Sic enim Stephanus de hac peregrinatione loquens factâ mortuo Thare, vers. 5. *Et non dedit ei hæreditatem in ea, nec passum pedis; sed repromisit dare illi eam in possessionem, & semini eius post ipsum, cùm non haberet filium.* Quæ adeo certa sunt, vt mirum sit aliquos reperiri, qui in iis tricari velint. Opponunt tamen; eodem modo loquitur scriptura de anno quo genitus est Abraham ex Thare, quo modo loquutus est de anno quo reliqui Patriarchæ nouem genuerunt filios suos. *Vixit Reu 32. annis, & genuit Sarug*, &c. *Vixit 30. annis Sarug, & genuit Nachor*, &c. *Vixit Nachor viginti nouem & genuit Thare*, &c. *Vixitque Thare 70. annis & genuit Abram, Nachor, & Aran*, &c. Sed nonne magnum discrimen agnoscunt? Nam in reliquis generationibus vnus filius proponitur, Thare autem tres genuisse, & ex iis Aran quem Thare primogenitum fuisse ex Augustino, & aliis patribus non malè conficit Torniellus. Fatemur igitur hoc anno Thare 70. genitum Aran; anno autem 130. patris ortum esse Abrahamum. Cur autem distinctiùs de natiuitate tanti Patriarchæ non sit locutus Deus, nostrum non est cum Deo expostulare. Omitto quam obscurè locutus esset S. Stephanus, agens tamen quodammodo interpretem Mosis, si duos illos transitus confudisset, quam intulisset in codices sacros παραστροφὴν, vtique à legis Doctoribus, auditoribus suis, non ferendam. Prætermittam quomodo Abrahamus nescierit Nachoris sobolem? cur non conciliarit tum nu-

ptias Isaaci, aut certè de iis non cogitauerit? Cur earum mentionem non fecerit Eliezeli vernæ suo, quando misit eum in Mesopotamiam, vt quæreret Isaaco vxorem. Qui plura volet legat Labeum in actuario Concordiæ suæ Chronologicæ excursione 8. & huic aduersantem Petauium Rationarij temporum parte 2. lib. 2 cap. 3. apud quos reperias quæcumque ab vtrâque opinione de annis 70. aut 130. dici confingique possunt.

QVÆSTIO IV.

De morâ Israelitarum in Ægypto.

TRIA aut quatuor scripturæ loca difficilem hanc quæstionem reddunt, hîc breuiter expendenda.

Primus locus habetur ad Galatas cap. 3. v. 17. *Hoc autem dico testamentum confirmatum à Deo, quæ post quadringentos, & triginta annos facta est lex*, &c.

Alter habetur Geneseos 15. vers. 13. *Dictumque ad eum* (Abrahamum) *scito prænoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non suâ, & subjicient eos seruituti, & affl. gent. quadringentis annis*. Quod repetitur quasi depromptum ex hoc loco, Act. 7. vers. 6. *Locutus est autem ei Deus quia erit semen tuum quasi accola in terrâ aliena, & malè tractabunt eos annis quadringentis, & gentem cum seruierint judicabo ego dixit Dominus, & post hac exibunt, & seruient mihi in loco isto.*

Tertius denique locus legitur, Exodi 12. vers. 40. *Habitatio autem filiorum Israel, quâ manserunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta annorum, quibus expletis, eadem die, egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.*

Duobus potissimum his locis Geneseos, & Actorum

Actorum quidam permoti quadringentos annos allignarunt commorationi Iſraëlitarum in Ægypto, à tempore quo Iacob eò venit inuitatus à Ioſepho. Quod cum dictum eſſet incautiùs à Genebrardo, inuenti ſunt aliqui, qui propugnare vellent, quod ipſe viuens non defenderet. Hæc autem ſententia ita conuellitur. Caath auus Moſis cum Iacobo venit in Ægyptum, vti conſtat ex Geneſ. 46. verſ. 11. Ille vixit annis 133. Exod. 6. verſ. 18. Aram filius Caath pater Moſis vixit 137. Ibidem verſ. 20. Moſes erat 80. annorum cum Pharaonem alloquutus eſt. At 133. 137. & 80. In vnum ducti conficiunt tantum 350. ex quibus deducendi anni patrum quando genuerunt, & anni Caath quando venit in Ægyptum. Ergo 400. anni commorationis in Ægypto ſacris codicibus aduerſantur.

Primus ergo locus Pauli intelligitur de promiſſione factâ Abrahamo anno ætatis 75. à quo ad Exodum anni 430. exactè decurrunt.

Alter locus Geneſeos de ortu Iſaaci accipi debet, de quo ſub initium capitis ſermo: at inde ad Exodum 400. anni præcisè numerantur.

Tertius locus plus difficultatis habet in Hebræo textu, & in vulgatâ, ſed nullam in textu 70. Seniorum, qui ſic legunt. *Habitatio filiorum Iſraël, qua inquilini in terra Ægypti, & in Chananæa fuerunt, tam ipſi quam eorum patres fuit annorum quadringentorum triginta.* Quæ quidem vt Pauli ad Galatas verbis mirificè concinunt, ita ad promiſſionem factam Abrahamo ætatis ſuæ 75. nullo negotio aptari queunt. Quod autem objiciunt hic incredibilem hominum multitudinem, cui procreandæ plus temporis exigitur, irridetur ab omnibus, qui ſingularem in eâ fœcunditate Dei liberalitatem agnoſcunt.

QVÆSTIO V.

An annis quadringentis ab exitu Israëlis ex Ægypto, seu lege datâ per Moysem locata sint Templi Salomonici fundamenta?

HANC difficultatem soluere videtur distinctissimè Scriptura lib. 3. Regum statim initio capitis 6. *Factum est quadringentesimo, & octogesimo anno egressionis filiorum Israël de terra Ægypti, in anno quarto mense Zio (ipse est mensis secundus) Regni Salomonis super Israël, ædificari cœpit domus Domino.* Atenim hîc obseruandum Sixtina Biblia aliter legere, quemadmodum & legit Seuerus Sulpitius Iuliodunensis Presbyter: neque enim scribunt anno *quadringentesimo octogesimo*, sed *quadringentesimo quadragesimo*, hoc est minùs annis quadraginta quàm vulgata. Quæ duo tamen conciliari possunt, si dixerimus *octogesimum* annum sumi ab egressu de Ægypto, *quadragesimum* ab ingressu in Chananitidem, quemadmodum nonnumquam vsurpatur in Scripturâ: vt Deuteronomij cap. 4. vers. 45. & 46. *Et hæc testimonia, & ceremoniæ, atque iudicia quæ locutus est ad filios Israël, quando egressi sunt de Ægypto trans Iordanem, &c.*

Vt autem qui à veritate recedunt numquam inter se concinunt: Ita factum vt qui clarissimum hunc tertij Regum locum deseruerunt, in diuersas pugnantesque abirent sententias. Iosephus enim, & Melchior Canus 592. annos numerant: Serrarius 680: Sigonius in Sulpitium Seuerum 588: Chronicon Alexandrinum seu Fasti Siculi 630: Clemens Alexandrinus plures 520: Petauius 520: Alij 574; Alij 599. Quantò satiùs esset cum Dio dicere 480. His enim verbis apertissimis constantissimè putamus adhærescendum.

Atenim, inquiunt qui nobis aduersantur, separandi sunt anni seruitutis, ab annis Iudicum. Vnde id habent? Quia, aiunt, *terra* dicitur *quieuisse*, & tempore illorum Iudicum terra non quieuit furentibus bellis, & hoste vastitatem inferente. Verum enimverò an toto Iudicum tempore *terra quieuit*? vt terra dicatur quieuisse, nonne satis est aliquo tempore quieuisse? Quod & ipse sacer Textus videtur insinuare. Cum enim dixisset de Iabino Chananæo Iudicum 4. vers. 3. *Per viginti annos vehementer oppresserat eos*: tum adjungit sequenti versu 5. *Erat autem Debora Prophetis vxor Lapidoth, quæ judicabat populum in illo tempore.* Ergo tempore Iudicum Seruitus Israëlitas opprimebat. Quod si verum est de hac seruitute, cur & non de aliis? Cur enim Petauius Mesapotamenam excludit temporibus Othonielis? Moabiticam præfecturâ Aod? Sicut & Madianiticam Gedeonis? Cur Ammoniticam inserit temporibus Iaïr? Philistinam aliquot Iudicum annis. Maneant igitur 480. illi anni sic putati inter Iudices quos appellat Scriptura, vt nulli redundent, nulli desint, ab exitu de Ægypto; aut 440. ab irruptione in Palæstinam (nihil enim interest; & hoc pacto varietas codicum defenditur) neque leuibus difficultatibus, quæ nec Scaligerum, nec ejusdemmodi audaces criticos, pugnaces alioquin homines terruerunt, nos abripi patiamur.

QVÆSTIO VI.

Quandonam inchoentur anni septuaginta captiuitatis ab Hieremia prænunciatæ? quandonam finiantur?

DE initio captiuitatis huius Iudaïcæ tres vulgò proponuntur opiniones, quæ ma-

gnos omnes vendices habent, & propugnatores.

PRIMA est Petauij, Gordoni, Tirini, & aliorum quorumdam, qui eam desumunt ab anno 4. Ioachini, & 1. Nabuchodonosoris.

SECVNDA est Caietani, Genebrardi, Scaligeri, ab eo tempore, quo Iechonias abductus est Babylonem, eique substitutus Sedecias.

TERTIA denique communissima est reliquorum Scripturæ Interpretum, qui eam constanter desumunt, à vastitate Hierosolymitanâ, & incendio Templi per Babylonios; quæ opinio literis sacris longè meliùs accinit, quam aliæ duæ præcedentes.

Primus Scripturæ locus quo se tuetur hæc opinio desumitur ex Hieremiæ cap. 25. vbi hæc desolatio pronunciatur *vniuersa* versu 11. *Et erit vniuersa terra in solitudinem, & in stuporem, & seruient omnes gentes istæ Regi Babylonis septuaginta annis.* At contigit tantùm vt vniuersa terra desolaretur, & omnes gentes seruirent, excisâ vrbe incensoque Templo; Igitur hinc deducendum principium 70. annorum. Prætereà docet vates hæc euentura, vbi *Rex Ægypti de calice biberit*, & populi quos hic enumerat victi fuerint; at id factum duntaxat inflammato Templo, & capto Sedeciâ.

Alter locus depromitur ex lib. 2. Paralip. cap. 36. versu 19. *Incenderunt hostes domum Dei, destruxeruntque murum Hierusalem, vniuersasque turres combusserunt, & quidquid pretiosum erat demoliti sunt. Si quis euaserat gladium ductus est Babylonem, seruiuit Regi, & filiis eius, donec imperaret Rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra Sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni.* Igitur hæc Sabbata, & 70. annorum desolatio sumitur ab incensâ domo

Domini, & deſtructis Hieroſolymis.

Denique Hieremias Epiſtolâ qua denunciat Iudæis ſub Sedeciâ captiuitatem habeturque vltimo capite Prophetiæ Baruch verſ. 1. & 2. Ita loquitur. *Abducemini in Babyloniam captiui à Nabuchodonoſor Rege Babyloniorum, &c. eritiſque ibi annis plurimis, & temporibus longis, vſque ad generationes ſeptem: poſt hoc autem educam vos in pace.* Hic autem, omnium Interpretum judicio, *per generationes ſeptem* intelliguntur ſeptem annorum decades, ſeu anni 70. Igitur à capto Sedeciâ hi anni 70. decurrunt.

Quid ad hæc tam ἀποδικτικὰ aduerſarij? Dicuntur hi anni inquiunt, 70. Deſolationis, quia intra illos contigit deſolatio. Ridiculè. Aſſume enim centum annos, aſſume ducentos, intra illos contigerit deſolatio, ideóne dicentur centum, vel ducenti anni deſolationis. Sed præterea nihil dicunt: nam Hieremias tempore Ioachini præcinit Iudæis in pœnam contumaciæ 70. annorum captiuitatem; ſub initium enim capitis; *Quod factum eſt ad Hieremiam de omni populo Iuda in anno 4. Ioachin.* Et poſtea verſu 11. *& ſeruient omnes gentes iſtæ Regi Babylonis 70. annis:* Igitur tum non erat inchoata ſeptuagenaria deſolatio.

QVÆSTIO VII.

De Olympiadibus.

VT hîc omittam primam Olympiorum certaminum inſtitutionem ab Hercule, duo numerantur initia Olympiadum.

Primum conjungitur cum anno τῆς ἐπιτροπῆς ſeu Tutelæ Lycurgi annis poſt Troiam euerſam 300. ante Olympiadem in quâ fuit victor Coræbus 108. Id eſt anno Mundi 3170. Meminerunt huius Principij Olympiadum Ariſto-

demus Elienfis, & Polybius apud Eufebium; traduntque viginti feptem Olympiadas totas ad Coræbum vfque decurriffe, fed fub initium 28. victorem hunc fuiffe renunciatum, ac tum primum nomina Olympionicarum notari confueuiffe. Quin etiam eos annos Iphithæos vocant bonæ notæ fcriptores, cum Iphitus Lycurgi σύγχρονος fuerit, cujus etiam fententiæ authorem Plutarchus laudat Ariftotelem. Vulgò tamen Iphitæi anni fequenti Olympiadum initio tribuuntur.

Alterum ergo idque receptiffimum principium à Coræbo victore in ftadio ducitur, ex quo Olympiades, tempus in Græcia celebratiffimum defluxerunt. Dictæ funt ab vrbe Olympiâ Pisâ, in Elide, & celebrabantur ad Alphæum fluuium, magno totius Græciæ concurfu quarto quoque anno abfoluto. Quare cum fingulis Olympiadibus affignantur anni quinque, tum computantur extrema. Hos autem ludos, vel inftituit vel potiùs reparauit Iphitus Rex Elidis ex genere Herculis, circa folftitium Æftiuum: Itaque Olympiadum anni non conueniunt cum anno Romano à Kalendis Ianuarij, vnde fæpe natus error.

Hic porrò annus primus Olympiadum feu Iphitæus ab ἁλώσει Troiæ 408. annis disiungitur & ante Romam conditam ex computo Varroniano annis 22. caditque fine dubio in annum ante Chriftum 776. inchoatum & 777. abfoluendum ac proinde ex noftro calculo in annum Mundi 3278. Is autem annus demonftratur ex Thucydidæis Ecclipfibus quarum meminimus in Elementis Chronologiæ, quæftione 17. & ex illuftriffimo loco Cenforini; de quibus vide Petauium in Doctr. Temp. & Rationario; fed diftinctiùs in libello Gallico quem infcripfit *Lydium lapidem* aduerfus delirum, ineptumque Chronographum, vbi hoc caput de Olympiadum annis magis eruditè tractari nequit.

QVÆSTIO VIII.

De anno vrbis conditæ, siue de Romanis Palilibus.

DE anno Vrbis conditæ, duæ celebriores eruditorum opiniones proferri solent.

PRIMA est Verrij Flacci, & Fastorum Capitolinorum, qui sunt quasi acta publica: hæc autem vrbem conditam ponit anno 4. Olympiadis sextæ exeuntis.

ALTERA longè illustrior vtpote Imperatorum calculo sæpe firmata, & adhibita semper in sæcularibus, ludis est M. Varronis, viri sui temporis vndecúmque doctissimi. Is vrbis conditum rejicit in annum tertium eiusdem Olymp. seu annum Iphiti 23.

Quò autem anni huius tempore Vrbs statuta sit, dubitatur: Nam Palilia sub finem Aprilis edebantur, celebrata in honorem nascentis Vrbis. At Tarutius Firmanus qui Vrbis Genethliacas rationes confecit, ait eam Octobri mense conditam: cui & accinit Manilius lib. 4.

Hesperiam sua Libra tenet, quâ condita Roma.

Annus autem conditæ Vrbis colligitur ex variis Ecclipsibus, quarum celebratissima est Lunæ quæ contigit nocte ejus diei quo debellatus est Perses, & quam Sulpitius Gallus Tribunus Militum, jubente Paulo Æmilio pro concione exposuerat, tempore æstiuo. Ea autem contigit nocte inter 21. & 22. Iunij. Hæc autem ex tabulis Astronomicis cadit in annum ante Christum 168. quod planè conuenit Varronianæ supputationi, & annum Vrbis conditæ rejicit in annum ante Christum 753. Olymp. VI. annum 3. Mundi 3301. Periodi Iulianæ 3901.

QVÆSTIO IX.

De Æra, seu Epocha Nabonassari.

QVIS fuerit iste Nabonassar non est facilè stâtuere. Neque enim est Salmanassar, vt demonstrat Petauius; nec (quod turpiori adhuc errore credidit Alexander Polyhistor) Sardanapalus. Suspicatur Petauius hunc Nabonassarum esse Baladan Merodachi patrem, cujus fit mentio 4. Regum cap. 20. aut certè Ilulæum, qui notatur in canone Mathematico Ptolemæi, quem Scaliger edidit. Sanè hîc satiùs est fateri ingenuè te nescire, quàm cum periculo lapsus vaticinari.

Porrò Æra ista nobilis ex variis Ptolemæi obseruationibus, secundùm eam directis, cadit in annum septimum Vrbis conditæ, & ante Christum natum 747. Olympiadis 8. annum 2. (hoc est mundi 3307.) Id autem rectè conficit Petauius & in Doctr. Temp. & in Ration. part. 2. lib. 3. cap. 3. cùm ex Ecclipsibus variis, tum ex illustri loco Censorini. In canone autem Scaligeri jam citato, fit mentio Mardoxempadi, qui annis tantùm 26. ab initio Nabonassari remouetur. Videtur is esse Merodach filius Baladan, qui misit legatos ad Ezechiam circa annum 14. Regni ejus, *vt illum interrogarent de portento quod acciderat super terram; ex quo loco Ezechiæ tempora colliges.*

QVÆSTIO X.

In qua tempora cadat historia Iuditha.

PRÆTERMISSIS eâ de re variis opinionibus, vt Eusebij & qui eum secuti sunt

Auguſtini, Bedæ, &c. ſub Canalyſi, Sulpitij Seueri ſub Ocho, Riberæ, & Tornielli ſub Xerxe: Adrichomij ſub Artaxerxe, Mercatoris ſub Dario Hyſtaſpidâ, &c. exiſtimo cum Serrario, Bellarmino, Petauio, aliiſque ſexcentis Iudithæ hiſtoriam ad Manaſſis tempora pertinere, cùm Rex ille captiuus apud Babylonios detineretur.

Fuit autem Nabuchodonozor, de quo fit mentio in hac hiſtoria, Merodachus, ſeu Mardokempadus Babylonius princeps qui Manaſſem ceperat. Medis tum præerat Arphaxadus, quem Deiocem Petauius, aliique putant; Is Ecbatana condiderat, id eſt repararat, vt etiam tradit Herodotus. Nabuchodonozoris autem nomen ita conuenit Babyloniis, vt etiam Aſſyriis aptaretur, ſicut oſtendit contra Scaligerum Serrarius. Manaſſes ergo captus ſit à Principe Aſſyrio ſeu Babylonio regni ſui octauo. Sequenti annoNabuchodonozor vicerit Deiocem, ſeu Arphaxadum, miſeritque legatos in Syriam. Manaſſis decimo, Nabuchodonozoris 13. venerit in Syriam Holophernes, & ad Bethuliam caput perdiderit ebrius Iudithæ manu. Certè hæc geſta eſſe abſente Rege innuit Scriptura, cujus in hac Hiſtoriâ nulla mentio, ſed tantùm Pontificis, qui Regis abſentis gerebat vices. Captum autem Manaſſem eſſe, & ductum Babylonem catenis vinctum traditur lib. 2. Paralip cap. 33. at quandiu fuerit in vinculis non adſcribitur. Probabile videtur emiſſum eſſe à Babylonio; quaſi Rex ille liber ſibi futurus eſſet vcilior fœderatus, quàm vinctus, & captiuus.

Objiciuntur Achioris verba, ex quibus tum colligitur deſtructum fuiſſe Templum Hieroſolymitanum, in codicibus Græcis ὁ ναὸς τῦ θεῦ αὐτῶ ἐγενήθη εἰς τὸ ἔδαφος. Sed reſponderi poteſt, vel Achiorem ignarum rerum Iudaicarum loqui, vt Gabaonitæ in libro Ioſue; vel hæc de templo non legi ab Hieronymo, qui hunc li-

brum Latinè vertit ex Chaldæo, & à Græcis addita quæ Eusebium & Augustinum induxerunt in fraudem; vel denique vt notat Serrarius hæc esse intelligenda de prophanatione, quam à Babyloniis factam esse meritò plerique suspicantur.

Ad reliquas objectiones Heterodoxorum ferè, obserua captum fuisse Manassem à Babylonio Principe, non ab Assyrio Rege: Ignotam tùm Assyriis Hebræam gentem, vt pote tenuem, & quam totam putabant à suis Imperatoribus abductam, & alia quæ apud Bellarminum, & Serrarium leges.

QVÆSTIO XI.

De tempore Estheris, & quis fuerit eius maritus Assuerus?

MVLTIS maritis pulcherrima hæc mulier apud Scriptores nupsit, Artaxerxi Ocho, Dario Medo, Cambysi, Dario Hystaspidæ, Xerxi, Artaxerxi Mnemoni, denique Artaxerxi Longimano, cui vni videtur relinquenda.

Non fuit Estheris maritus *Artaxerxes Ochus*, alioqui liber Iudithæ non esset in Canone, inquit Iosephus, cum post Esdram, vt asserit, nulli recepti sint Canonici. Et præterea seniores fuissent Esther, atque Mardochæus.

Non *Darius Medus*; quia *Artaxerxes* est Persica vox, non Medica: nec adeo extensum fuit eius regnum, ac Assueri, diuisum in 127. prouincias ab Indiâ ad Æthiopiam.

Non *Cambyses*, quamuis faueat ei nomen: Esdræ enim 1. cap. 4. dicitur Assuerus: at tantùm Cambyses regnauit 7. annis: Assueri legitur Regni 12°. cap. 3. hujus Historiæ vers. 7.

Non *Xerxes*, quidquid Scaliger deblateret, & nos plumbeos, Asinos, Ceritos appellet. Nec enim moramur eum more suo conuiciantem,

nec hebraïzantem, quaſi Xerxes ſit Hebræis ἀχξάρης, Eſther Græcorum & Herodoti Ἄμεσρις, vel Ἀμιστρις, quam Hebræi efferunt *Heſther*. Sed tempora quæ producit bonus ille Chronologus non conueniunt, & aliunde Ameſtris illa nota eſt, & genere nequaquã Hebræa.

Non *Darius Hyſtaſpis*; quia hic habuit vxores duas nobis notas neutram Iudæam cum conſtet eas Cyri filias fuiſſe Atoſſam, & Artiſtonam.

Non *Artaxerxes Mnemon*, tum quia liber non eſſet in Canone, vt potè poſterior Eſdrâ; tum quia Plutarchus qui vitam eius accuratè conſcripſit nihil habet quod Eſtherem ſapiat: neque verò vxores eius conueniunt Statira veneno ſublata, aut Atoſſa Perſica mulier.

Supereſt ergo vt ſit *Artaxerxes μακρόχειρ*, ſeu *Longimanus*, & ita Ioſephus putat: conuenit etiam Nehemias Iudæus Regis Pincerna, & extera bellè quadrant.

Ad difficultatem de ætate Mardochæi dici poteſt tranſlatum fuiſſe non in ſe, ſed in Patre, aut auo, quod eſt Scripturæ familiare. De Amano *Macedone* etiam difficultas mouetur, quod longè poſtea Perſis noti fuerint Macedones: verum vt arbitror Aman hoc loco dicitur *Macedo*, id eſt *Peregrinus*, & *Externus*; Itaque nomen gentis non erit: vt apud nos dicuntur Turcæ, qui Turcæ reuera non ſunt; & in Oriente Hiſpani & Angli etiam vocantur Franki. Itaque Macedo idem erit ac *Peregrinus*, aut, ſi voles idem ac *Occidentalis*. Vide ſi plura petis Bellarminum, Serarium, & Petauium, &c.

QVÆSTIO XII.

Quid ſint? & vnde incipiant, vbi deſinant 70 Hebdomades Danielis?

HÆ Septuaginta Hebdomades omnium conſenſu ſunt ſepties ſeptuaginta decades

annorum, seu quadringenti nonaginta anni quos pariunt septuaginta septies replicati.

Quidam recentes Chronographi, secuti veterem Chronologum Africanum, huc obtrudunt annos Lunares simplices etiam detractis ἐμβολιμαίοις, & qui reddant tantùm annos 475. Sed communiter exploduntur, & videtur propriè, ac populariter Angelus locutus Danieli, de annis Solaribus.

Ait ergo μεσαζούσης τῆς ἑβδομάδος *in dimidio*, seu *dimidia parte* vltimæ *Hebdomadæ*, seu vltimo annorum septennario, ac proinde tertio cum dimidio vltimæ decadis, finem imponendum esse legalibus sacrificiis, quando Christus in cruce moriens exclamabit *consummatum est*. Erit ergo initium hujus Hebdomadis vltimæ principium τῆς κηρύξεως Christi; tum post tres annos euolutos cum dimidio, & post quatuor paschata morietur in cruce Christus: ac denique anno Christi 36. mundi 4090. vltima Hebdomas Danielis terminabitur. Inchoabuntur igitur hæ 70. Hebdomades anno mundi 3600. tolle enim 490. ex 4090. restant 3600. Is autem cadit in annum 20. Artaxerxis Longimani, quo vrbs sancta plenè, perfectéque à Nehemiâ absoluta est, & inde illæ 70. Hebdomades decurrunt. At obserua Regni Artaxerxis principia esse duo, primum quando cum patre regnare cœpit, alterum post parentis obitum. Hic autem 20. annus à primo regni principio debet procedere; Sicque intricatissima difficultas, omnium judicio, non difficiliter expedietur.

QVÆSTIO XIII.

De initio periodi Calippicæ.

CVM videret Calippus insignis Mathematicus minùs aptam esse Methonicam En-

Headecateridem, vt cursus Lunaris, cum Solari adæquaretur; aliam excogitauit ipse, annorum 76. in quâ nihil penitus commutauit de situ mensium intercalarium.

Hæc autem periodus inchoata est anno, qui secutus est proximè victoriam Alexandri ad Arbella de Dario, celebrem Ecclipsi Lunari: ac proinde ejus periodi exordium cadit in annum 3 Olymp. C X II. Nabonassaris 419. vt eruditè probat Petauius ex quatuor Timocharidis obseruationibus illigatis periodi Calippicæ apud Ptolemæum. Itaque hujus æræ principium conjungitur cum Vrbis conditæ 424. mundi 3714. per. Iul. 4384.

QVÆSTIO XIV.

De Epocha Alexandreâ seu Philippicâ.

DICTA est hæc Æra *Alexandrea* quia cadit in obitum Alexandri Magni: nuncupatur autem *Philippica*, ab Astronomis *Philippi Thoth*, quia mortuo Alexandro Magno substitutus est in ejus locum Aridæus Philippi ex pellice filius, quasi Regis larva, à Ducibus, quorum intererat tum aliquem Alexandri successorem renunciari; Is autem Aridæus tum in gratiam patris, dictus est Philippus, & ab eo periodus seu Epoche, vel Æra Philippica. Distat autem à Calippica septem annis, sed computatis extremis.

Hæc autem cum incipiat à morte Alexandri qui obiit Olymp. 114. an. 1. mensis Iulij 19. vt demonstrat Petauius; ejus initium est idem annus 1. Olymp. 14. Nabonassaris 425. periodi Iulianæ 4390. vrb. condit. 430. mundi 4730.

QVÆSTIO XV.

Quid sit Æra Seleucidarum?

NOMEN trahit hæc Epoche à Seleuco in Syria Rege, quondam Alexandri Magni Duce. Arabes eam vocant *Terik-dhikain*, seu *Dilkarnaim*, id est, Æram τῦ Δικέρωτος *Cornigeri*, quomodo Alexandrum Magnum appellant, qui se Iouis Ammonis Cornuti filium putari volebat. Iudæi appellant Æram contractuum, quod eam in suis contractibus adhiberent: in libris Machabæorum dicitur Æra *Imperij Græcorum*, quamquam aliter in primo aliter in secundo libro vsurpetur.

Iam verò Æra ista ducit initium ab anno 12. post Alexandri obitum: quando Seleucus Babyloniâ potitus mortuo Alexandro, & ex eâ fugatus, Antigoni metu, illam cum exiguâ Macedonum manu, fugato Nicanore Antigoni Duce, recuperauit. Et quamquam ex eâdem vrbe postea pulsus esset per Demetrium Antigoni filium, reditus tamen primus Seleuci fixit Æram Seleucidarum ad Olympiadem 117 ineuntem, seu ejus annum primum, qui est ab initio Cyri 248. Nabonassaris 437. Ante Christum 312. post Troiæ ἅλωσιν 882. Vrbis conditæ 442. mundi 4742. periodi Iulianæ 5342.

Porro *Imperij Græcorum* duplex initium in Machabæorum libris. Liber enim primus procedit à Nisan seu vere; liber secundus à Tisri sequente seu Autumno: atque ita liber primus anteuertit secundum, non vno anno, sed tantùm mensibus sex, quamuis inter putandum vno anno præuenire videatur. Id autem omissis aliis, ex vno loco conficitur apertissimè. Antiochus Eupator primo Machabæorum Hierosolymam obsedit anno Græcorum 150. qui Sab-

baticus erat, vt hîc innuitur, & asserit Iosephus. Libro secundo eadem obsidio traditur contigisse anno Imperij Græcorum 149. qui & fuisse dicitur Sabbaticus. Quod stare nequit nisi qui à Tisri numeratus est 149 à Nisan habeatur 150. Vnde multò magis refelles eos, qui mensibus 18 voluerunt librum secundum primo præueniri; quod inde falsificatis conuincitur, quod annus iile libro secundo esset 148, non 149.

QVÆSTIO XVI.

De Ærâ Antiochenâ.

INVENITVR & alius computandorum annorum character ductus ab eo tempore quo Antiocheni sunt αὐτονομίας consecuti, à Iulio Cæsare victore Pompeij in pugnâ Pharsalicâ, quando inquit Chronicon Alexandr. pag. 438. προετέθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ ἐλευθερία αὐτῆς *proposita in Antiochiâ vrbe magnâ libertas eius,* καὶ πρῶτον ἔτος τῆς πεντεκαιδεκαετηρίδος, ἀπὸ πρώτου ἔτους Γαΐου Ἰουλίου Καίσαρος *annus primus pentecadecaeteridos ab anno primo Iulij Cæsaris.* Id autem quamquam contigisset 23 Maij vt obseruat idem Chronicon; ductum est nihilominus ejus initium à mense Octobri, vt docet Petauius, videlicet secundum Orientalium morem. Ea autem maximè vtitur Euagrius Historicus, ex quo potissimum hujus Epochæ initium conficitur.

Hæc autem sine dubio ex putatione Euagrianâ vt pluribus accuratissimè docet Petauius cadit in Olympiadis 183. ann. 1. Vrb. Cond. 706. ante Christum 48. Nabonassari 701. mundi 4006. periodi Iulianæ 4666.

QVÆSTIO XVII.

De *Annis Iulianis.*

CAIVS Iulius Cæſar Dictator ordinaturus Reipublicæ Romanæ perturbatiſſimum ſtatum, ab anno emendando duxit exordium, quod corruptus is eſſet, corruptis Pontificum intercalationibus. Itaque adhibito Soſigene inſigni Aſtrologo, & aliis Mathematicis, ad eam formam annum Romanum reuocauit, de quâ diximus in Elementis Chronologiæ Quæſito 5. Id vt faceret annum induxit qui *confuſionis* appellatur conſtantem ex diebus 445. vt notat Cenſorinus cap. 20. de die Natali, quo Kalendis Ianuarij proximis annus emendatus Iulianus, ab Authore dictus, procederet.

Is autem annus eſt Vrb. Cond. 709. Ante Chriſtum 45. Olymp. CLXXXIII. ann. 4. mundi 4009. Nabonaſſaris 704. cujus Thoth fuit 3. Septemb. periodi Iulianæ 4609. Cyclo Solis 21. Lunæ 4. litteræ Dominicales C. B. quando Cæſar 4 iniit Conſulatum, vt ſcribit Cenſorinus, & Dio huic adſtipulatur. Hujus autem anni ſedes probatur ex Eccliſſibus ſub Auguſto, Claudio, Nerone, de quibus conſule Petauium.

QVÆSTIO XVIII.

De *Æra Hiſpanicâ.*

VNDE id nominis *Æra* deductum ſit torſit hactenus fruſtra Philologos: Apage enim quæ hîc de Ære, ſeu Tributo Hiſpani ſomniant. Meliùs dicetur Æram ſignificare notam numeri, vel computum, aut ſupputatio-

nem quod colligit ex Nonio Marcello Resendius, & apud eundem Marcellum ex Lucilio. Nec etiam occurrit ratio, cur hæc nota temporis excogitata sit, & huic anno potissimùm affixa: quæ enim ab Hispanis, & Scaligero proferuntur mera somniantium deliria sunt, quæ tam prudenter tacentur, quàm ignorantur.

Iam verò hæc Æra cadit in annum 8 Iulianum qui habuit Coss. Appium Claudium, pulchrum, & C. Norbanum Flaccum, Vrb. Cond. 716. mundi 4016 periodi Iulianæ 4676 quod ex multis Idacij locis, qui maximè eâ vsus est, conficit Petauius. Hunc consule & in Doctr. Temp. & in Rationario.

Obseruabis autem hanc vocem *Æra*, non fuisse Hispanis peculiarem, & addictam; si quidem præfigitur Carthaginiensibus Conciliis, & Gallicis, & passim S. Leonis Epistolis: quæ aliàs Barbara, & exotica, peregrinitatem amisit aliquando, à sequioris æui Scriptoribus vsurpata, pro temporis notâ.

QVÆSTIO XIX.

De Augusti principatu, ejusque initio.

QVINQVE ex Historiâ Romanâ colligi possunt Octauiani principis initia.

PRIMVM ab auunculi sui nece Idibus Martiis anno Iuliano secundo Vrb. condit. 710. mundi 4010. Olymp. 184. ann. 1. Nabonassaris 705. periodi Iulianæ 4670. Tumque Octauianus erat annorum 18. cum 6 mensibus circiter.

SECVNDVM ducitur ab ejus Triumuiratu cum M. Antonio & Lepido, qui initus est anno sequenti v. c. 711. mundi 4011. Ex alterutro horum principiorum Augusto tribuas licet 57. vel 56, imperij annos,

TERTIVM ab Actiacâ victoriâ, quâ potitus est fugato Antonio Vrb. condit. 723. die secunda vel tertia Septemb. Iuliano 15. ante Christum 31. Nabonassaris 718. mundi 4023. Periodi Iulianæ 4683. quo tempore vt vult Iosephus Herodes Regni sui anno 7. variâ sorte cum Arabibus depugnabat.

QVARTVM ab Antonij & Cleopatræ nece, quorum ille Kal. Sextil. seu primo Augusti, hæc quarto Kal. Sept. ejusdem August. 29. sibi necem consciuere, quando vt canit Horatius Octauiano victori:

Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam.

Is est vrbis cond. 724. Iulianus 16. Ante Christum 30. Nabonassaris. 719. mundi 4028. periodi Iulianæ 4684. Is autem est 14 à Iulij Cæsaris nece: quare ad eum tria lustra Horatij referri nequeunt, sed cadunt in victorias de Rhætis & Vindelicis relatas annis 15. ab hoc principio.

QVINTVM denique ducitur ab anno quo Octauianus Cæsar anno Vrb. cond. 727. Iuliano 19. 17. Kal. Februarias authore Munatio Planco Augustus appellatus est, atque ex eo anno propriè anni Augustorum procedunt. Id ex Censorini aureo loco colligitur, qui annum Iulianum 283. ait esse Romanum Augustorum 265. Is autem est mundi 4027. Nabonassari 722. periodi Iul. 4687.

QVÆSTIO XX.

De Annis Actiacis.

ACTIACI quoque anni in Historiâ Romanâ celeberrimi, in tres diuersos annos cadunt, quia tribus modis considerari possunt.

PRIMO à victoriâ relatâ ad Actium, quâ

ſunt Græcis ἀπὸ τῆς ἐν Ἀκτίῳ μάχης. Hæc autem, Dione teſte, contigit Vrbis conditæ 723. de quo ſupra egimus.

SECVNDO ſumitur ab anno quo fructum Actiacæ victoriæ Octauianus collegit in Ægypto, Antonio, & Cleopatrâ ſublatis: Maximè autem ab obitu Cleopatræ; à quâ ſicuti ſcribit Dio ex Senatus decreto Ægyptij tempora dinumerarunt. Is autem annus fuit Vrb. cond. 724. qui Coſſ. Octauio IV. & Licinio Craſſo, prænotatur. Et hunc Actiacum Ægyptiorum annum vocat Cenſorinus, committitque cum Iuliano 16. vt benè Petauius monet.

TERTIO denique quando anni Ægyptiorum, ex erroribus facti ſunt immobiles anno Nabonaſſaris 714. cum Neomenia Thoth incidit in Auguſti 29. & deinceps ad vnum diem ſemper alligatus eſt ad formam anni Iuliani. Hanc Epocham Theon vocat ἀποκατάστασιν, quæ accidit annis 5. à Cleopatræ nece qui fuit Vrb. cond. 729. mundi 4027. periodi Iulianæ 4687. De eo vide Petauium de Doctr. Temp. lib. 10. cap. 71.

QVÆSTIO XXI.

De Annis Herodis, & eorum initio.

PENDET principium Regni Herodiani, ex duplici ejus initio, de quo Petauius de Doctr. Temp. lib. 10. cap. 65. & alij Chronographi.

PRIMVM cadit in Vrb. cond. 714. Cn. Domitio Caluino ſecundum, & C. Aſinio Pollione Coſſ. Olymp. 185. ann. 1. Nabonaſſaris 709. Iuliano 6. Ante Chriſtum 40. quando Herodes Antipæ, ſeu Antipatri filius Regnum Iudææ obtinuit à Senatu præter ſpem, cum Romam fugiſſet ad Antonium, Antigono filio

Aristobuli per Pacorum, & Parthos restituto, & exauthorato Hyrcano.

ALTERVM cadit in Vrb. condit. 717. M. Vipsanio Agrippa, & L. Caninio Gallo Coss. cum captis à C. Sosio, & Herode Hierosolymis ipsa jejunij die anno Sabbatico, Antigonus captus cruci affixus, & jugulatus est, vltimus ipse Rex Hasamonæorum. Is annus est Iulianus 9. Olymp. 185. 4°. mundi 4017. Iulianæ periodi 4677. Nabonassaris 712. Inde ergo procedunt anni ejus anni 37. qui à Iosepho ei tribuuntur; alioquin annis 41. regnauerit. Obiit autem anno quo Christus natus, miserè circa festa Paschalia ferè septuagenarius; quamquam de ætate ejus sit difficultas, sicut & de anno mortis, de quibus recondita apud Petauium leges.

QVÆSTIO XXII.

Quomodo intelligatur hoc Iacobi Oraculum de Christo. Geneseos 49. vers. 10. Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, &c.

EXPONITVR hoc vulgò vaticinium, de nascente Christo; quasi is venturus esset quando *Sceptrum*, id est, *Regnum*, quod Tribus Iuda retinebat Leonis instar (vnde Hebraïcè legitur *de sub pedibus ejus*) prædam conseruantis, in Herodis alienigenæ manus transierit. Erat enim is Idumæus, vel Ascalonita, vel potius ex patre, & auo vtrúmque, Proselytus. A Romanis factus est Rex Iudæorum sublatis legitimis hæredibus.

Verum hæc solutio difficultate non caret: neque enim Tribui Iudæ alligatum erat regnum & populi Hebræi regimen: si quidem in Tribu Benjamini regnum fuit, & judices quidam ex

aliis tribubus legitimè populum gubernauere. Quin Hasamonæi qui Hebræam Remp. administrarunt, non erant ex Tribu Iuda, sed Leuiticâ: & dicere genere materno contigisse Iudam, nihil est dicere, si quidem Tribus Leui cum omnibus aliis copularetur.

Respondeo igitur cum Petauio hîc per *sceptrum* intelligi administrationem politicam, per Iuda autem non solam Tribum Iuda, sed reliquos Iudæos, qui tum vnum corpus politicum efficiebant. Tum ergo sceptrum defecisse dicitur, cum non Iudæus origine, & sanguine sed Idumæus, & ἀλλόφυλος; nec electus à Iudæis sponte, sed ab exteris vi & armis intrusus regnum vsurpauit. Sicque Prophetia adimpleta est, & Christus diu expectatus venit. Cætera quæ habet Petauius de Republicâ sensim deficiente, non placent, & exitum huius oraculi longiùs rejiciunt, scilicet ad ἅλωσιν Hierosolymitanam.

QVÆSTIO XXIII.

De anno Christi Natali, siue DE ÆRA DIONYSIANA.

DIONYSIVS cognomento Exiguus qui viuebat tempore Iustiniani Imp. fuitque Cassiodoro familiaris, tradidit nobis Æram communem, & quâ hactenus Christiani vsi erant nemine reclamante, donec hoc & superiori sæculo ea in controuersiam venit; quæ Christianos in eo ita disiunxit, vt de Christi Natali anno, jam sex numerentur opiniones. Porro aliud est verus Ortus Christi, aliud Æra Christiana: nam ortus Christi in finem anni labentis cadit, & 25. Decembris, Æra in prin-

cipium anni ſequentis rejicitur, & Kalendas Ianuarij mox imminentes.

Nos conſtanter opinioni Dionyſij & Eccleſiæ adhæreſcimus, neque Dionis & Ioſephi auctoritate nos abripi patimur, vt rem tot ſæculis receptam relinquamus. Nam quod attinet ad Ioſephum legatur Salianus, ex quo prope volumen conficias ex erroribus Ioſephi; certè circa hæc tempora grauiter allucinatum eſſe ſapiens nemo negauerit. Dio autem quam negligens fuerit in Iudaïcis rebus, & quàm de iis ἀνιστορήτως ſcripſerit etiam fatentur qui ejus ſcripta deoſculantur. Ex hoc vno tu ejus alia σφάλματα diſces. Libro 48. vbi de duobus filiis Ariſtobuli loquitur fratrem Hyrcani non Antigonum vti reuerâ nominabatur, ſed Ariſtobulum vocat. I nunc & hujus hominis arbitrio rem conteſtatiſſimam, dirimendam committe.

Objicimus autem tibi in Synopſi, & ſententiam noſtram, & aliorum qui ab eâ receſſerunt, quos hic refutare non licet, ne nimiùm opus excreſcat.

SYNOPSIS OPINIONVM.

DE ANNO NATALI CHRISTI.

Anni mũdi	AVTORES.	*Anni V. C.*	CONSVLES.	*An. Iul.*	OLYMPIAD.	*Per. Iul.*	*Natal. bon.*
4047	ANTONIVS CAPELLA.	747	Tib. Claudius Nero. Cn. Calpurn. Piſo.	39	193 2.	4707	742
4048	KEPLERVS.	748	D. Lælius Balbus. C. Antiſtius Vetus.	40	193 3	4708 4. 15. C	743
4049	DEKERIVS PETAVIVS.	749	Auguſt. Cæſar X I I. L. Cornelius Sulla.	41	193 4.	4709 5. 16. B. A.	744 Aug 24.
4050	O	750	C. Caluiſius Sabinus II. L. Paſſienus Rufus.	42	194 1.	4710 16. 17 C	745
4051	BARONIVS. SCALIGER. CALVISIVS. GORDON.	751	Cn. Cornelius Lentulus. M. Valerius Meſſalinus.	43	194 2.	4711 7. 18. F.	746
4052	ONVPHRIVS. PERERIVS. SALIANVS.	752	Auguſt. Cæſar. X I I I. M. Plautius Syluanus.	44	194 3.	4712 8. 19. E.	747
4053	DIONYSIVS exiguus Eccleſia & multi.	753	Cornel. Lentulus. Calphurnius Piſo.	45	194 4.	4713 9. 20. DC.	748
4054	ÆRA Chriſti DIONYSIANA.	754	C. Iulius. Cæſar N. A. L. Æmilius Paulus.	46	195 1.	4714 10. 21. B.	749

QVÆSTIO XXIV.

Quo ætatis suæ anno passus fuerit Christus?

NON hic proferam varias, absonasque de anno Christi patientis sententias, vt Irenæi inter 40. & 50. annum, cum tamen baptizatum dicat XV. Tiberij Cæsaris: vt Clementis Stromatei qui anno vitæ 30. cùm 15. annos sub Augusto 15. sub Tiberio contriuisset; sic & eorum omnium qui sub Geminis eum esse passum voluerunt de iis si otium est vide Petauium de Doctr. Temp. lib. 12. cap. 9. vbi multa leges scitu non indigna. His prætermissis, sicut & de pluribus Paschatis breuiter.

DICO Christum passum esse ætatis suæ anno 33. cum aliquot mensibus; hoc est decurisse τρία ὁλόκληρα ἔτη, vel vt distinctiùs Ignatius, & Eusebius τρία καὶ ἥμισυ ἔτη τῆς κηρύξεως, & post τρεῖς τῶν ἐτῶν δεκάδας. Itaque Christi Passio incidit in Olymp. 202. annum 4. vrb. cond. 785. Mundi 4085. 19. Tiberij iam ab aliquot mensibus inchoato Ser. Sulpitio Galgâ, & L. Cornelio Sulla Coss. Probatur testimonio Phlegontis, cujus verba laudantur in Chronico Alexandr. & apud Simplicium, vbi fit mentio Ecclipseos quæ contigit patiente Christo his verbis. τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς σβ'. Ολυμπιάδος ἐγένετο ἔκλειψις Ηλίου μεγίστη τῶν ἐγνωσμένων πρότερον, καὶ νὺξ ὥρα ἕκτη τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥς καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι, σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν γενόμενος. *Anno quarto ducentesimæ secundæ Olympiadis facta est Ecclipsis maxima quæ antea in cognitionem venerunt; & nox hora sexta diei facta est, vt astra in cælo apparerent, & terræmotus magnus in Bithyniâ factus est.* Conueniunt ferè verba Dionysij Epist. 7. ad Polycarpum, quibus abstineo, quia reuocantur

in

in dubium. Hoc dico Originem vti illo teſtimonio, vt gentiles conuincat, & Tertullianum prouocare ad Archiua Ethnicorum, quibus hæc continebantur. Nec dicant obſiſtere obſeruationes cæleſtes: nam vt aſſerunt in hac arte Magiſtri quos noui, & qui magnam vitæ partem in his Mathematicis obſeruationibus contriuerunt, omnes cum hoc anno tam benè conueniunt, vt jam prope temerarium videatur ſententiam adeo expeditam, noſtrorumque & externorum teſtimoniis confirmatam in dubium reuocare.

QVÆSTIO XXV.

De excidio vrbis Hieroſolymæ atque Templi per Titum.

NON conueniunt quoque de hoc tempore Chronologi, quorum omiſſis variis opinionibus, & maximè veterum caduco, & ruente fundamento ſubnixis.

DICO Hieroſolymam captam eſſe anno Veſpaſiani 2. Templum incenſum eſſe Loï, vel ab Lunarium X. die, hoc eſt Auguſti Feria V. quæ feria prima fuit: vrbem verò penitus veniſſe in Romanorum manus die x. Gorpiæi, ſiue Auguſti xxxi. Feriâ vii. anno à Chriſto nato 70. à paſſo 32. ann. Iuliano 115. vrb. cond. 823. Olymp. 112. anno 2. mundi 4123. Periodi Iulianæ 4783. Hæc autem ducta ex Ioſephi libris ἁλώσεως certiora ſunt, quàm quæ ex putationibus quorumdam veterum circumferuntur. Hoc autem excidio gens per vniuerſum orbem ſparſa eſt, teſtis pœnâ ſuâ, criminis quod cædendo Chriſtum admiſiſſet. Meminit Chriſti perhonorificè Ioſephus; at hanc laudem inſertam eſſe à Chriſtianis Iudæi contendunt, & iis aliqui Chriſtiani adſtipulantur. Nonnulli

tradunt ex Iosephi versione in Hebraïcam linguam, scriptâ etiam antequam Eusebius scriberet, & manuscripto codice paginam vnam Iudæos abstulisse Romæ, vnde poterant reuinci. Sed hæc majoris est otij, & operis controuersia, quàm aliàs excutiemus.

QVÆSTIO XXVI.

De Æra Martyrum, seu Diocletiani.

CELEBERRIMA est Epocha seu Æra dicta *Martyrum* quâ vsi sunt Christiani Ægyptij, eamque dicebant τὸ πασχάλιον, seu Æram τῦ πασχαλίυ. Antea dicebatur *Diocletiani*, sed in odium hominis Sanguinarij, Christiani expunxere nomen ejus, & ei Martyrum indidere appellationem.

Eius autem periodi quando contigerit initium non leuis est difficultas. Hactenus creditum est inchoasse ab ejus Imperio, & 2. Consulatu cum Aristobulo, qui cadit in vrb. cond. 1038. Olymp. 266. an. 1. Periodi Iulianæ 4998. sed ex Gruteri inscriptione colligitur anno superiori jam creatum fuisse Diocletianum Imp. quia in ea 2° ejus Consulatus cum Aristobulo notatur 2° Tribunitiæ potestatis, at Tribunitia potestas inchoatur cum Imperio. Æræ ergo Diocletiani initium ducitur ab anno Christi 284. vrb. cond. 1037. Olymp. 265. an. 4. Nabonassari 1033. cujus Thoth cadebat in 13. Iunij, Mundi denique 4337. Non inchoari autem à Palilibus, primus deprehendit Petauius, quod vulgò dicebatur ex Panegyrico malè intellecto.

QVÆSTIO XXVII.

De Indictione.

QVIS fuerit author Indictionum, & quandónam cœperint illæ, nihil est quod sciam in totâ Chronologiâ incertius; neque certius vnde id nominis quindecim annis ita collectis, ac decurrentibus impositum sit. Quod enim vulgò dicitur de triplici stipendiorum genere auri, argenti, æris semper procedentibus donec numerus 15 exhaustus esset, quod legitur apud S. Eligium serm. 2. perinde est ac si nihil diceretur; cur enim in 15. non in 20. quiescitur. Neque magis satisfacit quod dicitur Constantinum stipendia militum à 16. ad 15. annum contraxisse; id enim gratis, & sine authore jactatur.

Quod spectat ad INITIVM, Chronicon Alexandrinum, seu Fasti Siculi, Indictiones incipit à primo C. Cæsaris anno, additque inchoari à 1 die Septembris. Nam ad illum annum adscribit ἀρχὴ ἰνδικτιῶνος; Tum Olymp. 273. ann. 1. ἰνδικτιώνων Κ. ϛων πναίων ἐντεῦθεν ἀρχή. Vnde orta suspicio est ab Imperatoribus dictas Indictiones; maximè cum in codice Theodosiano fiat mentio Valentiacæ Indictionis.

Quidquid sit de aliis Indictionibus, initium CONSTANTINIANARVM, quæ plus celebritatis habent, sumitur à Christi anno 312. quo Coss. fuere Constantinus 2. & Licinius item 2. Immò exinde omnium Indictionum deducetur initium, vt bene Petauius probat.

Quis autem primus scriptor vsus sit hoc nomine Indictionis dubitatur: Athanasij enim locus de Synodis, & in Synodo Romana me-

ritò suspectus est Petauio. Mihi etiam non placet quod profertur ex Ambrosio ad Episcopos Æmiliæ, ob affectatum mensem vnde incipit Indictio. Nihil quoque apparet in Nicena Synodo, quamquam eam citet Onuphrius Panuinius. Verùm Indictionis crebra in jure mentio, & in Conciliis. Obseruat etiam Petauius alio tempore inchoatas esse, quàm à mense Septembri; at in genere Constantinopolitanam incipere à Kal. Septembris; Cæsaream ab 8. Kal. Octob. Pontificiam à sequentibus Kal. Ianuarij certissimum est.

QVÆSTIO XXVIII.

De Epoche obitus S. Martini Turonensis Episcopi.

MORS S. Martini Turonensis in Galliâ Præsulis sanctissimi, fuit olim in Gallia temporis Epoche celeberrima, nec à Gallo Chronographo prætermittenda.

Obiit autem vir ille sanctissimus anno, vt putant eruditi, vel 400. vel 401. Quia vt scribit Gregorius Turonensis mortuus est die Dominicâ in vico Condate *Cande*; Ecclesia XI Nouemb. decessisse canit: at is dies non conuenit nisi 400. qui erat reuera Dominicus, aut 401. qui erat Feria 2. Sed nihil interest cum mediâ nocte expirarit, vt habet idem Gregorius. Fallitur autem ipse, cum id contigisse asserit Attico, & Cæsario Coss. nam hoc anno Christi 397. XI. Nouemb. erat Feria 4. Minus errat Baronius, sed errat tamen, dum hanc mortem rejicit in annum 402. tum enim XI. Nouemb. cecidit in Feriam tertiam. Placet tamen magis annus Christi 401. Quia scribit Seuerus Sulpitius Iuliodunensis Martinum ex quo pollutus est communione Itacianorum pœnitentem vixisse annis sexdecim: at adiit Maximum

Imperatorem Martinus eodem Sulpitio teſte anno Chriſti 386. vnde ad annum 401. anni 16. decurrunt. Addit Gregorius obiiſſe Martinum Epiſcopatus XXVI. ætatis 80. quæ excutere eſt alterius loci.

QVÆSTIO XXIX.

De initio Monarchiæ Francorum.

INITIVM Monarchiæ ſuæ Franci ducunt à Pharamundo; Sed quod mirum! ne ejus quidem meminit primus Francicarum rerum ſcriptor Gregorius Turonenſis, ſed tantum Chlogionis, Merouæi, & Chilperici parentis magni Clodouæi.

Proſperi Chronicon editum à Pithæo viro doctiſſimo, ad annum Honorij 26. hæc habet *Faramundus regnat in Francia.* At Honorij annus 26 cadit in annum Chriſti 420. Igitur hoc anno, vel ſequenti inchoata eſt Monarchia Francorum. De aliorum Regum Franciæ initiis conſule Petauium Doctr. Temp. lib. XI. cap.48. Qui hæc omnia miro labore, & induſtriâ inueſtigauit, & excuſſit.

QVÆSTIO XXX.

De initio Mahamedis & Hegiræ Saracenicæ.

MAHAMEDES nequiſſimus impoſtor, genere Arabs conditione Opilio, ex omnibus Religionibus, & ſectis quæ tum vigebant ſuperſtitionem excogitauit ad diſtinendos homines factam, atque natam: Cum ejus causâ vocaretur in periculum capitis, fugit: & ab ejus fuga nomen Hegiræ factum; eſt enim *Hegira* Arabibus quod Græcis διωγμός. Hæc

autem fuga facta eſt die veneris, quæ Neomenia erat popularis Arabum, & Lunæ corniculatæ, vt putat Petauius Iulij XVI. anni à Christo nato 622. Heraclij XI. Arabes autem νεομηνίας ſuas ἀπὸ τῆς φάσεως, & tertiâ Lunâ ſolent exigere. Præterea ex antiquo Arabes colebant Venerem, & apud illos dicebatur Venus Κουβάρ; vnde preces Mahumetanorum apud Cedrenum ἀλλᾶ ἀλλᾶ οὐὰ Κουβάρ, ἀλλᾶ. Cum Igitur hæc omnia in vnum diem incidiſſent, dies veneris, φάσις Lunaris, & Prophetes ſuus fugâ ereptus morte, Hegiræ huic nomen, & celebritatem fecere.

Anno autem Heraclij 18. Chriſti 628. Mahamedes ex Æthribo vrbe Fœlicis Arabiæ profectus cum ſuis Saracenis agrum ad habitandum armatus petiit, & impetrauit. Obiitque anno decimo Hegiræ ſuæ, Chriſti 631. Heraclij 21. Imperij ſui nono. Quæ quidem ex Theophane, & Cedreno certa, vt Hegiræ hujus in annum Chriſti 662. Iulij 16. conſtitutio, ex Arabicis periodis proſtat apud Scaligerum lib. 5. Emendationis temporum, quem conſule ſi otium eſt.

QVÆSTIO XXXI.

De Ærâ Iezdezirdis Perſæ.

CELEBRIS hæc Epocha, eſt maximè apud Aſtrologos Arabas, ducta à poſtremo Rege Perſarum quem Saraceni Imperio priuarunt, & vitâ. De hoc Rege ſcribit Haython Armenus, Saracenos anno Chriſti 632 Heraclio imperante irruentes in Chaldæam pugnaſſe cum *Aſcaiori* Rege Perſarum (ita vocat Iezdezirdem) eóque cæſo Perſico Imperio potitos, delegiſſe imperatorē ſibi ex ſtirpe Mahamedis, quem Caliphum dixere. Paulò poſt autem Turquianos (hi Turci ſunt) qui Perſis auxiliaturi

venerant, ſeſe Saracenis adjunxiſſe, & ab iis Mahumedicam hauſiſſe ſuperſtitionem; Hæc Haytonius.

Primus autem menſis anni hujus Perſici dicitur *Pharuadin*, aliter *Phurdin*, qui anno iſto 632. cecidit in diem Iunij 16. & Feriam 3. Fuit autem hic annus 308. Periodi magnæ Cynicæ cujus hoc loco meminit Petauius; quem conſule rem hoc loco accuratè tractantem lib. XI. cap. 51. & aliàs.

QVÆSTIO XXXII.

De anno Conſtantinopoleos à Turcis expugnata.

CVM tam famoſa fuerit vrbis nobiliſſimæ expugnatio, venit tamen in controuerſium tempus ejus, & dubitatur vtrum an. 1452. an. 1453. à Barbaris capta ſit; Sed de die adhuc major difficultas: non defuerunt enim plerique viri boni qui hanc cladem rejicerent in Ferias Pentecoſtes, quaſi Spiritus ſanctus, de quo Græci non ſentiunt vt Catholicos decet, tum vltionem in eorum capita effudiſſet, cum in naſcentem Eccleſiam dona ſua & gratias effudit, quæ ab Eccleſiaſtis magnâ verborum pompâ tractari ſolent & amplificari.

E' duobus annis illis, 1453. magis arridet Petauio, idque probat ex hiſtoria Politica Conſtantinopolitana à Martino Cruſio edita, vbi capta dicitur anno 6961. menſe Maio, Feria tertia, manè qui annus Conſtantinopolitani computi detractis de more 5508. reuocatur ad annum Chriſti 1453 Idem quoque tradit Laonicus Chalcocondylas anno 1453. Feria tertia, menſe Maio 27. vbi legendum 29. alioqui die Dominica capta eſſet.

De die certum quoque veniſſe hanc vrbem in Turcorum manus Feriâ tertiâ poſt Domini•

cam Trinitatis: Quod eruditè de more Petauius probat cap. vltimo lib. 11. Hic enim benè emendat Chronicon Hungaricum Abrahami Batschæi vbi dicitur vrbs capta *Feriâ tertiâ post Corporis Christi, festum*, cum *ante* scribere debuisset.

QVÆSTIO XXXIII.

De principio anni secundum Francos, à Kal. Ianuarij numerari soliti, non à Paschate.

NON est omittenda postrema hæc Epoche, licet certissima quoad annum, quia ex ejus ignoratione non possunt intelligi instrumenta publica antiqua, non iisdem cum nostris temporum characteribus notata.

Carolus enim nonus edicto publico canit anno Christi 1564. ne deinceps in publicis, priuatisque Tabulis, & omni forensi instrumento duceretur initium anni à Paschate, sicut ad hoc vsque tempus factitatum erat; verum ab Incarnatione, seu potius Kalendis Ianuarij. Is autem annus præterea re duplici memorabilis est; & quod Maximilianum II. Imperatorem agnouit, & Ioannes Caluinus Maij 27. patriæ suæ, & Catholicæ Religionis fax sit extinctus Geneuæ, vbi suæ sectæ Calipham agebat.

TOMVS PRIMVS
ANNALIVM
MVNDI,
SEV
CHRONICI
VNIVERSALIS,

Ab orbe condito ad Christi Natales perducti.

Diuiditur Tomus iſte primus
in tres Partes.

PARS PRIMA.

Præter ea quæ ex ſacris litteris deſumit, tempora continet ἄδηλον, & μυθικὸν,
Quorum meminit Cenſorinus libro de
die Natali:
Quæ tamen, vt ille, non producemus tantùm
ad Olympiadas, ſed ad ROMAM conditam;
Eritque hoc tempus triginta trium
Sæculorum,
Seu ter mille trecentorum annorum.

PARS ALTERA.

Complectetur tempus ἱστορικὸν,
Ab VRBE CONDITA,
Quæ non eſt minus nobilis Epoche
quàm OLYMPIADES
Ad CHRISTVM NATVM.
Et quia id tempus notius eſt & illuſtrius,
ſeptem duntaxat ſæcula cum dimidio,
ſeu annos,
Septingentos quinquaginta tres explicabit, ſed
quia pars vberior eſt,
In duo ſegmenta diuidetur, quorum primum
ad primum bellum Punicum
Producetur, aliud in Chriſto nato deſinet.

PARS PRIMA
TOMI PRIMI,
CONTINENS
TRIGINTA TRIA
SÆCVLA.

***Ab orbe condito ad* ROMAM CONDITAM.**

QVAMQVAM hæc tempora parum certa ſint, & multis fabellis inuoluta, id tamen damni ſacri codices penſant, & res à mundi cunabulis geſtæ, quas ignorari noluit Deus, ipſe officio perfunctus hiſtorici. Hæc diuina ſic proponemus, vt quæ de ſe fructum ferunt, non careant voluptate. Aſpergemus iis ex profanis Scriptoribus aliqua, quæ licet minùs certa ſint, ſicut minus vera, ingenioſè tamen conficta excolent ingenium & mores effingent, quò potiſſimum hiſtoria collineare debet.

Pars illa porro prima, libris decem coercebitur. *Primus* Chiliadas annorum duas, ſeu viginti ſæcula expediet. *Secundus* dimidiam tantùm Chiliadem exponet ſeu ſæcula quinque. *Octo reliqui libri* ſingulis ſæculis aptabuntur, diſtributi illi in decadas, ſeu capita decem, quæ ſic ingenium illuſtrabunt, vt memoriam juuent.

LIBER PRIMVS.

PRIMA ET SECVNDA MVNDI CHILIAS, SEV VIGESIMA PRIMA SÆCVLA.

Hoc est ab orbe condito ad annum mundi bis millesimum.

CAPVT PRIMVM.

Hexabemeron, seu MVNDI PRODVCTIO.

C*VM per infinita sæcula Deus solus ipse sibi, & mundus, & locus & omnia fuisset*, inquit, Tertullianus; non puncto temporis, sed diebus septem, dignam authore primo & summo machinam condidit. Hujus quasi solum & fundamentum effinxit supremum cælum, & quod antiqui dixere πρώτιστον, seu Chaos, hoc est terram, & aquas huic ad cælum vsque superfusas. Et in cælo quidem creauit Angelos, gratas sibi charasque mentes, ita tamen vt in gratiâ liberè persisterent; quorum aliqui eam perdidere peccantes ex inuidentiâ, vel superbiâ; alij subditi Deo, & rebellibus sociis repugnantes, æternùm fœlices esse meruerunt.

Chaos.

Primo die in alterâ mundi parte, quæ ex terrâ constabat, & aquis, Deus Optimus Maximus produxit lucem (vnde enim mcliùs auspicaretur) eamque per obscuram illam aquarum congeriem effudit. *Lux.*

Altero die ex aquarum parte addensatâ, & veluti in grandes laminas curuatâ multiplex tornauit cælum, & cui postea stellas affixit, & in quibus Planetæ decurrerunt: Spatiumque interjectum inter cælum vltimum, & aquas naturæ suæ indolíque relictas, igne compleuit., & aëre; quorum hic aquis adhæresceret, ille citimum terris lamberet cælum. *Cælum.* *Aër ignis.*

Tertius dies orbi, in quo homines, & animalia viuerent, perficiendo addictus fuit. Ac primùm tellus aquis inuoluta explicata est; dumque partes ejus attolluntur aliquæ, aliæ subsidunt, in capaces lacunas irrumpens aqua copiosior effecit maria: Pars minor atque tenuior per vniuersum terræ corpus, sese molliter insinuans, & fluuios, & fontes, & lacus exhibuit. Cæterum exhalationes sordidæ omnes atque turpes, quæ fœcunditati telluris obsisterent, in maria projectæ pelagi salsedinem amaram effecerunt. Iis igitur terra fœcibus purgata, accedente fœcundâ Dei jussione, & herbas, & flores, & arbores omnis generis ostendit; oneratas quidem fructibus si sub Autumnum; decoras tantùm floribus, si vere mundus conditus est. *Terra aquis exsoluta, & fertilis.* *Cur mare salsum.*

Sepositus est quoque tum Paradisus voluptatis, amœnissima mortalium innocentium futura sedes: an in Babyloniâ, an in Armeniâ? Incertum;, cum vtrobique fluuij quatuor Tigris, Euphrates, Phison, atque Gehon à viris eruditis inueniantur. *Paradisus voluptatis.*

Quarto die stellis planetisque cælum distinctum est, atque primigenia lux ante creata ad Solis corpus quasi ad fontem suum reuocata est, ex quo in Lunam reliquaque corpora lucida promanaret. *Stellæ & Planetæ.*

Volucres & Pisces. Sequenti die qui quintus fuit, eductæ sunt ex aquis volucres, ibidémque formati Pisces, incredibili vtrumque genus copiâ, & varietate.

Creatus Adamus. Sextus dies vbi pecudes, & carentes ratione animantes conditas aspexisset, sanctius his, & diuinius animal miratus est, in quo non modo supremi numinis, vt in bestiis vestigia, sed ipsa imago distinctiùs eluceret: in cujus mente vnâ, tres facultates intelligentia, voluntas, atque memoria, tres vnius Dei, ὑποςάσεις exhiberent: Qui plus ratione suâ, manúque posset, quàm omnia animalia viribus; qui inferiori sui parte conditionem pecudum attingeret, superiori beatis mentibus æquaretur. Is autem ex limo formatus, diuiníque spiritus animatus aurâ, cum solus viueret, in placidum delapsus est somnum; ex quo mox excitatus vidit è costâ suâ, manu quoque diuinâ efformatam conjugem suam, vt eam suauiùs, tanquam partem sui, deamaret.

Eua facta

Sabbati quies. Ita mundo perfecto, elaboratóque per sex dies septimo demum quieuit Deus: Cujus sanctitudinem coluerunt homines Sabbato, donec reparati mundi potiùs, quàm conditi Christus haberi rationem voluit: sicque religiosus ille dies, à septimo ad primum, à Sabbato ad Dominicum transiit.

CAPVT II.

PRIMA PATRIARCHARVM SERIES,

seu

A mundi exortu ad diluuium, annumque mundi millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum.

EFFICTVS igitur diuinâ manu primus hominum parens, & caput Adamus, cum

ſibi compare, & adjutrice Eua, in horto voluptatis poſitus eſt, vt beatam ſibi poſteriſque vitam facili in Deum obſequio conſequeretur. Abſtinendum ei duntaxat fuit ab eſu fatalis pomi; feciſſetque, niſi pro conjuge, peccati cauſam, miſer accepiſſet. Hæc enim ſuadente malo Genio, ex Serpente loquenti, Dei juſſa non violauit modo, ſed & perfecit blanditiis ſuis, vt homo Vxorius plùs diſplicere fœminæ ſibi ſubditæ, quàm Conditori ſuo vereretur. Culpam ſtatim excipit pœna; præcipites ejiciuntur ex amœniſſimis locis in regionem ſpinis, vrticiſque diſtinctam, & quæ plerúmque colenti malignè reſponderet: Cæterum nudi, egentes, cum prauis animi motibus, domeſticis hoſtibus, mali ipſi & miſeri, malorum & infortunatorum progenitores.

Adami lapſus.

Et pœna.

Ab anno primo ad 129.

Duo non multò poſt iis editi ſunt in lucem filij Caïnus & Abelus, inſtitutis moribuſque diſſimillimi. Hic enim paſtioni pecorum animum adjecit, ille coluit terram; & vterque ex inſtitutione paternâ Deum ſacrificio veneratus eſt. Placuit Deo Abelis victima, quia pinguis, & ſelecta, ejuſque fumus rectâ iit in cælum; manipuli Caïni diſtricti, ac pæne ſine granis, parum gratum atque in terras reflexum Numini fumum exhibuerunt. Pupugit grauiter Caïnum hæc Dei in Abelem amoris ſignificatio; & quoniam fratris pietatem æmulari nolebat, eundem perdere decreuit. Itaque abductum ab oculis parentum Abelem crudeliter interemit, iiſque diuturnum de filio tantę indolis reliquit luctum. Ipſe deſperatus, & amens, totius corporis aſſiduo, inuſitatóque tremore parricidij ſui diuinitùs accepit ſignum, moríque volens, ac timens, diu quæſiuit, & vitauit mortem, factus caput & princeps impiorum, atque damnatorum.

Caïni & Abelis ortus ac mores.

Abelis cædes.

Caïni pœna.

130.

Erat autem progenies Caïni parum grata

Sethus. Deo: ne is tamen omnino Adami stirpem abjecisse videretur, in Abelis locum editus est SETHVS, in quo cæsi pietas reflorescerer; immò & tempore ipso magis augeretur.

235.

Enos. Fuit enim acceptus quidem Deo Sethus, sed ejus filius ENOS ipsi etiam Numini familiaris, cujus cultum præcipuo quodam studio, & ardore curauit, non sibi tantùm, sed aliis bonus.

325. 395. 460.

Caïnam Malaleel Iared. De CAÏNAM, MALALEELO, IAREDO, nihil quidem sacri Codices suggerunt, sed piè creditur à majorum pietate atque virtutibus non degenerasse, si quidem inter Dei filios in diuinis litteris annumerantur.

622.

Henochus translatus à Deo. Iaredi verò filius HENOCHVS in amicitiam ita se sui Conditoris insinuauit, vt nondum emenso mediæ vitæ curriculo, annos natus 365. mundi 922. translatus sit à communi mortalium consortio, & sepositus ad Anti-Christi tempora, tum Legis à naturâ inditæ futurus testis ac præco; & martyrio coronandus, vitâ ad tantam gloriam tot annis non inutiliter reseruatâ.

687.

Mathusalem. Henochus MATHVSALEMVM genuit omnium Longæuorum celeberrimum, qui ante annum vitæ millesimum hoc est 969º. obiit, ne bonus senex, diluuium, & vltionem Dei terribilem suis oculis haurire cogeretur.

688.

Caïni tædes. Hoc anno Caïnus egressus ex Enochiâ ciuitate, quam ante condiderat, & de nomine filij sui dixerat, fanaticorum more solus errabat in syluâ, & ad omnem foliorum commotionem trepidans inter frutices delitescebat. Venabatur eodem tempore in eâdem syluâ nepos ejus Lamechus polygamus. Is ex ramorum, foliorumque motu admonetur ab adolescente fa-

æmulo, hîc latere feram; eò jaculum dirigit, auumque transuerberat. Verùm tam imprudens jaculator, quàm impotens vindex, agnitâ quàm fecerat hominis sibi conjunctissimi cæde, adjungit errori crimen: fustuario tam malè seruum excipit, vt is paulò post ex plagis, & contusionibus, totâ fremente familiâ, miser interierit. Ita suo, suorumque crimine circumseptus primus parricida & inuidus infœliciter occubuit Caïnus.

700.

Ad hæc tempora referre possis filios Lamechi πολυγυναίου Iabelem & Iubalem ex Adâ, Tubalcaïmum de Sellâ genitos, ingeniosos omnes, & de humano genere benè meritos. Iabel enim primus pelles & tentoria excogitauit, & portatiles illas domos pastoribus, & Nomadibus vtiles. Iubal ad necessitatem adjunxit etiam voluptatem Musicorum instrumentorum primus author, & artifex. Tubalcaïn denique æs, ferrumque fudisse dicitur, non quod antea vomeres, cultríque non essent, sed quæ metalla tum ad terram subigendam & animantes cædendas adhibebantur, ille in belli vsum transtulit primus miles; dignus minimùm Perillæo supplicio, qui homines aduersus homines armasset, nec eos jam ingenio, sed ære, ac ferro reddidisset metuendos.

Iabel, Iubal, Tubalcaïn.

874.

Suscepit Mathusalemus LAMECHVM, non mulierosum illum Caïni, nepotem, sed Noëmi patrem, virum minimè malum, & cui summa laus fit talem filium edidisse, atque in ejus natalibus prophetasse.

Lamechus Noëmi pater.

930.

Hoc anno primus hominum parens Adamus obiit, tum maximè expertus quanti stetisset sibi, ac posteris, esus pomi fatalis. Hunc damnatum esse, ac reprobum voluerunt Ta-

Mors Adami.

tiani discipuli, & Encratitæ; quos arguunt meritò sancti Patres, & ob id in crimen vocant. Audaciùs ergo, ne quid dicam grauius, asseruit Rupertus, *Id à multis liberè negari, à nullo satis firmiter defendi.* Qui enim jam id diceret, minimùm temerarius esset: & verò huic labem temeritatis allinas sapienter, quem S. Irenæus blasphemum appellauit. Vtrum autem Adamus sepultus sit in monte Caluario, adeò vt in ejus cranium Christi morientis in Cruce sanguis deciderit? Non credo, nec mecum crediderunt Patres emunctæ naris; & qui id scripsere, nomine gigantis Adamo cognominis, in fraudem inducti videntur esse: neque semper cum magnis Viris falli lubet.

940.

Obitus Euæ. Decem annis ab Adamo, tradunt Hebræi Euam mortuam esse, viditque mariti mortem, vt ejus exemplo mori disceret; ab eo tantùm disiuncta supplicio, quantùm à viri Sapientis crimine, mulier parum cauta, & à serpente seducta, distabat.

1001.

Duæ columnæ in quibus omnium disciplinarum monumenta. Sub initium alterius Mundanæ Chiliadis, filij Sethi quas acceperant à parentibus cognitiones Astronomiæ, cæterarumque disciplinarum, ita consignare decreuerunt, vt numquam interciderent mundi excidio, quod geminum aliquando fore à parente audierant, vnum aquis immissis, aliud igne diuinitùs accenso. Duas itaque columnas excitarunt, lapideam vnam, quæ aquis; lateritiam quæ ignibus resisteret, & in vtrâque Doctrinarum omnium principia descripserunt. Insani! qui non viderent haud opus esse, vel aquis, aut igne, vt hæc eorum opera conciderent, sed tempore, omnibus aquis, omnibus flammis edaciore.

1042.

Filiorum Dei nuptiæ Setho mortuo, qui superstite tanto viro liberi ejus atque nepotes sanctimoniæ constan-

ter adhæſerant, hoc ſublato, ſui ac parentis obliti, pluris fecere voluptates corporis, quàm animi, indéque qui dicebantur filij Dei, hominum fil.j, cum Caïni poſteris jure vocari meruerunt. Eorum enim Sethianorum quidam libidinoſi, filias Caïnitas duxerunt vxores, formoſas illas quidem vultu, ac corpore venuſtas, ſed multùm de paternis moribus, & indole referentes. Ex hac copulâ filiorum Dei, & hominum nati liberi, plus de matribus, quàm de patribus retinuere. Iſti gigantes dicti ſunt, hominum Deique contemptores: Illos enim mancipiorum habuere loco; hunc coluere quantùm res ſuæ atque voluptates ventris, & infra, exegerunt. Horum exemplis labefactati plerique omnes filiorum Sethi in eadem cum affinibus ſuis, & patruelibus ſcelera irruerunt. Quibus tandem permotus è Cælo Deus emittere ſtatuit vltrices aquas, vt hæc ſcelerum ſentina penitus elueretur.

cum filiabus hominum.

Gigantes.

1536.

Tum cunctis in ſcelera præcipitantibus oblitiſque Dei, perſtitit nihilominus in ejus obſequio, de Sethi ſanguine NOEMVS, natus jam anno mundi 1050. Lamechi patris anno 182. Hunc virum pium atque juſtum ſepoſuerat Deus, qui in ſuam familiam virtutem inſpiraret, vt in vnâ minimùm ſtirpe, vera religio vigeret, atque ſeruaretur. Annum itaque vitæ 480, aut vt loquitur ſcriptura numerum plenum pro fracto proponens, 500, cùm jam vir Sanctus decurriſſet, Arcam intra annos centum viginti jubetur conſtruere, quæ totius mundi reliquias caperet, atque juſtitiæ. Huic operi etiam adlaborarunt ipſi perituri mercede conducti, deridentes tamen Noëmum, quaſi delirum ſenem, à quo inuitabantur in Arcam, & ad pœnitentiam. Sed tum demum ſeriùs agnouere verum vatem fuiſſe, quando omnis aditus in Arcam, & ad ſalutem præcluſus fuit,

Noëmus Deo addictus Arcam fabricare jubetur.

CAPVT III.
ALTERA SERIES PATRIARCHARVM.

A diluuio, seu Mundi anno 1656. ad annum 2000.

1656.

Diluuium Noëmicum.

Anno ab orbe condito millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto, Noëmus cum tribus liberis Semo, Chamo, atque Iapheto eorumque vxoribus, ac suâ, imperante Deo Arcam subiit, cùm priùs in eam boni genij perduxissent par vnum, aut aliquantò plus, ex omnibus animantibus quæ in aquis viuere non poterant, aut ex solo coïtu generarentur. Arcæ porro hujus longitudo trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta cubitorum fuit: Ea capacitas satis ampla fuit vt totius mundi sementum caperet. Hanc autem cum sic clausisset Noëmus, obliuissetque, vt eam aqua subire non posset; ecce de cælo ruere non imbres, sed flumina pluuiarum, latentes in terræ visceribus aquæ, ipsa etiam maria supra terram attolli, eo denique inundationem assurgere, vt cubitis quindecim supra montium vertices altissimos emineret. Satis id erat ne quid eorum, quod Deus perire decreuerat, aut ingenio, aut mole corporis ab interitu vindicaretur.

1657.

Diluuij finis.

Postquam diebus centum atque quinquaginta semper excreuisset eluuies, minui cœpta est, tumque Arca quieuit in monte Lubac Armeniæ, & hîc fluitare desiit, in hujus montis vertice molliter subsidens. Non ita multò post apparuerunt alia montium cacumina, emissusque

eoruus à Noëmo non rediit; sed aut incubuit cadaueribus, aut insedit Arcæ. Columba verò indidem missa reuenit, cum vbi pedem figeret in sicco non inuenisset in ea parte in quam volatum direxit. Iterum autem eadem laxata, ramum Oleæ recentem attulit, quo Noëmus intelligeret in humilioribus etiam locis, in quibus Oleæ prouenire solent, aquas nullas esse. At tertiùm exire jussa deinceps visa non est.

Mundi Soteria. Noëmus itaque paulò post egressus ex Arca σωτήρια celebrauit, eâ pietate, quâ defunctum publico orbis periculo decuit. Tum verò qui tantùm erat à naturâ signum pluuiæ, cælestis arcus, factus est tessera nobilior fœderis Deum inter, & homines, & fidejussor quasi constitutus, ne vmquam simili eluuione vniuersum terrarum orbem Deus inundaret. Exinde etiam, effœtis diluuio terris, homini carnium permissus est cibus: non quod ante vetitus esset (cui enim bono tot ouium greges) sed tum apertè datus est, qui antea tacitè duntaxat concessus erat.

1658.

Reparatio mundus. Statim ergo reparari cœptus est orbis; natique sunt Semo, Ælamus, & Assur, posthabiti tamen Arphaxado, quia tum dignitatem, & excellentiam supra reliquos fratres, non natura, sed parentis voluntas assignabat.

1659.

Arphaxad. Altero autem à vindicibus aquis anno ex SEMO centenario natus est ARPHAXADVS, ex quo Christi genealogia deducitur: hoc solùm (quid autem maius expetatur) memoriâ & commendatione dignissimus.

Filii filiorum Noëmi. Quo etiam tempore à Iapheto (is ea profanis Iapetus videtur appellari) Gomer, Gog, & Medaï nati sunt: ex Chamo Chus, Mesraïm, Phuth, & Chanaan suscepti, magnarum omnes gentium, populorumque progenitores, quorum tamen nominâ nonnisi ab eruditis, eáque

ex Phœnicum linguâ multo labore & studio eruuntur.

1671.

Noëmus inebriatur. Interea dum ejus filij liberis operam dabant, Noëmus colendis agris vacabat impensiùs. Tum plantauerat vitem, eamque omni industriâ curabat: hæc cum dedisset generosissimum vinum, id hausit bonus senex tam merum, atque copiosum vt crapulam edormire cogeretur. In eâ dum æstuat, vt solent ebrij, detexit imprudens, quod natura pudorque celant. Quod cùm vidisset ἥβην Chanaan jam adultus, cum risu denunciauit parenti suo Chamo, hic fratribus petulanter indicauit; qui pudentiores verecundè, & officiosè cooperuerunt patrem. Is autem euigilans, ac redditus sibi, Semi, Iaphetique pietate collaudatâ, iis eorumque posteris bene precatus est; Chanaan nepotem suum maledictione perculit, & in filio quoque nocente, acerbissimè parentem mulctauit reum.

1694.

Caïnan iunior. Iam verò ex Arphaxado CAINAN junior extitit, de quo magnæ inter Chronologos lites; dum qui prostat apud Lucam & septuaginta Interpretes, ex Hebræis codicibus, & vulgatâ expungitur. Sed nos aientem Spiritum sanctum, quàm homines, ex ejus silentio negantem conficientes partem, audire malumus.

1723. & 1753.

Sale. Caïnan junior suscepit SALE ætatis suæ anno trigesimo: qui eâdem pariter ætate HEBREM genuit, vnde Hebræa gens, atque linguâ traxere nomen. *Heber.*

1787.

Phaleg. Heberi item non multùm prouectiori (erat enim tantùm annorum triginta quatuor) natus est PHALEG, cui nomen videtur indidisse sub ejus natales facta gentium, populorumque diuisio seu ἀπολασμὸς τῆς οἰκουμένης. Quando vi-

delicet ex præscripto Noëmi diuisus est terrarum orbis vniuersus in tres portiones. Semo Asia cessit omnis, præter Asiam minorem, & partem Syriæ: Iapheto tota Europa cum Asiâ minore: Chamo Africa vniuersa, cum Palæstinâ, atque Phœnice; sed ea tum informata diuisio, perfecta non est, nisi post inchoatam Babylonicam turrim, atque interruptam, & quod pietas incœperat, scelus absoluit.

Orbis prima diuisio.

1818.

Ex Phalego natus est REV, quem Septuaginta Interpretes, & ex iis Iosephus, Epiphanius, & Augustinus vocant *Ragau*. Is solo nomine cognitus est, eoque apud scriptores miserè deformato.

Reu.

1827.

Quidam Chronologi ex hoc anno malè deducunt antiquissimas Chaldæorum obseruationes annorum 1903. quas ad Aristotelem Babylone misit Callisthenes ejus discipulus, vti scribit Simplicius. Nam anni 1827. & 1903. in vnum ducti conficiunt 3730. quo anno Alexander ibidem obiit: at Callistenes jam anno Alexandri 5, ob libertatem linguæ tortus interierat, & conjurationis reus. Quomodo igitur hæc ingenij monumenta misit ad præceptorem suum, cum jam mortuus esset. Quare melius supra rejicientur, aut à Callisthene missa non sunt, aut nunquam extitere.

Obseruationes antiquæ Babylonicæ.

1850.

Reu, siue Ragau ætatis suæ anno trigesimo secundo genuit SARVG, siue *Serug*, quod nomen teste Epiphanio *Prouocationem* sonat; quia sub eo, vt idem testatur, prima jacta sunt idololatriæ fundamenta. Tum enim pingi cœperunt homines, eorumque vultus coloribus delineari, atque distingui; maximè qui cæteris præcelluissent, aut de sociis bene meriti, non tantùm vixissent sibi, sed aliis. Iis autem imaginibus cum Principes jus Asyli adjunxissent, &

Sarug.

Initium Idololatriæ.

ad eas mira quædam Dæmones factitassent, idola cœperunt esse, quæ antea tantùm fuerant animi grati monumenta.

1854.

Babylonica Turris.

Hóc anno mortales spargendi per vniuersum orbem conuenerunt in campum Senaar regionis Babylonicæ, & monimentum commune publicis sumptibus excitare decreuerunt. Cæterum hoc opus tantæ altitudinis esse voluerunt, vt esset omnibus perfugium, si quando Deus oblitus fœderis cum hominibus initi, nouum diluuium moliretur. Turrim itaque hi omnes conuenæ diligenter ædificant ex lateribus & bitumine quibus hæc abundat regio, vastam in primis, atque firmam, dignamque impensis, labore, & industriâ totius generis humani.

1878.

Cedrenus insanos homines in hoc monumento vecordiæ suæ, atque stupiditatis annos quadraginta tres posuisse credit: nos cogitemus de Deo meliùs, & asseramus non esse passum tandiu, tam multos insanire. Dum ergo opus cresceret in immensum, adeóque assurgeret, vt propè nubibus æquaretur (ad duo millia passuum assurrexisse molem, quidem autumant) à Deo momento temporis interruptum est, atque discussum, obliterato in plerisque omnibus natiuo idiomate, linguisque septuaginta duabus inter superbos illos ridiculosque latomos distributis. Ita volentes nolentes ab se inuicem recesserunt sublato linguæ commercio, effusique per vniuersum orbem terrarum varia regna, variasque nationes confecerunt. Turris illa ἐκ τῆς περὶ διάλεκτον συγχύσεως *Babel* dicta est, ventisque discussa, & afflata fulminibus, hodie etiamnum in suis ruderibus durare perhibetur, & homines magna voluisse, Deum magna potuisse loquitur.

Linguarum confusio.

1879.

Nembrodus.

Tum vero NEMBRODVS filius Chusi, Chami

Chami nepos, ab Imperij cogitatione, quod informarat animo, non destitit. Cum enim perpulisset omnes ad Turrim & vrbem statuendam, quâ ipse postmodum ejectis conditoribus, vnus Dominus & Tyrannus frueretur; iisdem jam artificibus in varias orbis partes distributis, vtrumque absoluit opus, Babylonicum instituit regnum quod annis tenuit sexaginta quinque, rude & informe, vt omnia solent esse prima, cultius in Assyrio Imperio, cujus fermentum, aut prima delineatio fuit.

author regni Babylonici.

Ad eadem tempora referas licet initia regnorum Ægypti, & Arabiæ, quorum principia fabulosa in Eusebij Chronico, & Diodori Siciliensis Bibliothecâ τὰ μυθικὰ sapiunt. De vrbibus quoque tum statutis Edessa, Nisibi, Thebis, Hebrone Memphi, libera tibi fides erit, quæ tam antiquæ fuerunt, vt huc transferri sine veritatis dispendio queant.

Initia quorundam regnorum, & vrbium.

1880.

NACHOREM auum Abrahami hoc anno genuit Sarus ætatis suæ trigesimo, cui cognominis frater Abrahami nonnullos induxit in fraudem, in hoc enim conueniunt vultus, & nomen, vt similitudine plerúmque decipiant.

Nachor.

1890.

Sicyoniorum regno dedit initium Ægialus, à quo Peloponnesus Ægialia dicta est. Ei successit Europs ex quo nomen Europæ orbis parti minimæ sed pulcherrimæ nonnulli faciunt, longè antequam à Ioue Tauro Europa Tyria in fabulis raperetur. Hoc regnum annis vndecim post Assyrium fundatum mille circiter annis durauit, pensante ejus angustias, diuturnitate.

Sicyoniorum regni initia.

1909.

Nachor ætatis suæ vigesimo nono suscepit THARE patrem Abrahami, cujus arte & ingenio creuit idololatria. Hic enim ex pictore factus plastes, vt scribit Epiphanius in Panario, homulos ex Argillâ lutóque finxit, vnde alij

Thare sub quo creuit idololatria.

deinceps artifices ex pretiosiore materiâ statuas conflarunt; quibus cum se Dæmon responsis suis, & oraculis permiscuisset, vanus idolorum cultus eas radices egit, vt ad eum penitus exstirpandum Deus ipse factus hominibus aspectabilis requireretur.

1944.

Succedit Belo Ninus.

Moritur hoc anno Belus in profanâ historiâ, in sacrâ Nembrod, regni sui anno 65. quem successor filius ejus Ninus consecrauit: quare & postea cultus ejus ad Syros transiit sub nomine Baal. Nini porrò hujus opus fuit Niniue aliter Ninus ad Tigrim fluuium vrbs 480 stadiorum, cujus amplitudini magnificentia respondebat. Hæc tum Assyrij Imperij caput, facta quoque est domina orbis terrarum. Vtrum autem Ninus ille, præterea dictus sit Assur lis est adhuc sub judice, & ad causam dirimendam temporis longinquitas, & scriptorum inopia plurimum officiunt.

1979.

Aram nascitur.

Thare anno ætatis suæ septuagesimo Aram genuisse creditur primogenitum suum: frustra enim hanc natalium & naturæ prærogatiuam, atque dignitatem nonnulli arrogant Abrahamo, quam sanctus Augustinus aliique Patres ei sapientiùs denegarunt. Nos in magnum virum dispendio veritatis esse nolumus officiosi.

1992.

Ninus Zoroastrem debellat.

Ninus Imperij sui anno quadragesimo octauo bello appetiit Zoroastrem, quem alij Nembrodo σύγχρονον faciunt. Is Rex Bactrianorum fuit, & Magiæ princeps qui fœdum hoc hominis cum Dæmone commercium primus inter mortales sparsit. Is nascens risisse dicitur, & huic cerebrum ita palpitasse, vt admotam repelleret manum. Cum diu, varióque euentu cum Nino Zoroastes ille dimicasset, ab illo demum victus, & cæsus est. Alij afflatum fulmine malunt interiisse, digno planè mortis genere Dæmonis amico, atque conuictori.

1996.

Regni ſui anno quinquageſimo ſecundo mortus eſt Ninus, cui ſucceſſit vxor Semiramis virilis animi fœmina. Hæc cum videret filium ſuum Ninyam impuberem tali ferendo imperio minus parem, id ementita ſexum interuertit, ac in ſe tranſtulit, anniſque quadraginta duobus ſupra fœminam adminiſtrauit. Babylonem jam à Belo ſtructam ſic amplificauit, ornauitque, vt eam condidiſſe meritò dixeris. Quæ autem geſſerit bella, quos populos aut vicerit, aut ſaltem tentarit, apud Iuſtinum diſces. Neque enim omnia repræſentare poſſumus, neque ſitim omnium ſatiare, fontes nonnumquam indicâre contenti.

Moritur Ninus succedit ei Semiramis.

LIBER II.

DIMIDIA MVNDI CHILIAS TERTIA.

Ab anno 2000. ad 2500.

CAPVT I.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM PRIMVM.

Ab anno 2000. ad 2100.

2001.

Ortus Nachoris.

SEQVIMVR in hac parte Salianum, laboriosum in primis Chronologum, & in scripturis apprimè versatum. Is hoc anno putat natum Nachorem alterum fratrem Abrahami. Et verò ejus vendibilis conjectura: cum enim filiam Arami Nachor vxorem duxerit, vt fieret eius gener, potuit esse annis viginti minor; & hanc distributionem temporum, nemo, vt reor, improbabit.

2006.

Moritur Noëmus.

Anno ætatis suæ nongentesimo quinquagesimo, obiit humani generis seruator Noëmus, vbi vidisset orbem suis nepotibus plenum. Verus is germanusque Christi Typus fuit, cum vterque mundum seruarit ligno.

2058.

Cum Semiramis annis duobus supra quadraginta Ninyæ filij Thronum occupasset, eius quoque cubile mater impudica tentauit, & de incæsto concubitu filium appellauit. At is pudicitiam ementitus, regni tamen sollicitior, quàm castimoniæ interemit matrem: quam nihilominus sub specie columbæ volucris salacissimæ coli, & signis Assyriæ militaribus, vt potè bellicosissimam, præfigi voluit: sic eo tempore vitia consecrabantur. Is autem castiùs acquisiuit, quàm gessit imperium: nam inter pellicum greges inertissimè consenuit; semel tantùm, & in magno scelere fortis.

Semiramis caeditur à filio suo Ninya.

2059.

Hoc anno natus est ex Thare anno ætatis eius 130. tertius eius Filius ABRAMVS, futurus Messiæ Christíque parens. Cur autem tandiu distulimus ortum hominis nunquam satis citò nasciturì, scriptura prohibuit, quæ vna veros vitæ terminos præfinire potest.

Nascitur Abramus.

2048.

Aramo septuagenario natus est Lothus ex patruo, quàm ex patre commendatior. Cæterum nihil hic moramur Rabinos, qui hunc ex Aramo octenni natum fabulantur; horum enim hominum deliria confutare, prope delirare est.

Lothus nascitur.

2049.

Anno sequenti ex eodem Aramo genita est Sara, aliter Saraï, decennio toto minor Abramo, mulier in quâ sapientia cum pulchritudine decertauit. Et charissima quidem marito fuit, licet sterilis, tum tamen facta mater, cum prolem fœcundæ desperant.

Saraï nascitur.

2097.

Cres Curetum, seu Corybantum vnus regnasse tum perhibetur in Cretâ, cui & suum reliquit nomen. In hac insula Gnossum condidit, Minois Palatio, quam de se celebratiorem. Dicti autem sunt Corybantes, vel à genere ton-

Cres, vnde creta.

dendi capilli, vel quod Iouem puerum nutriisſent, pulſantes æra dum puer ille Deus vagiret, ne à Saturno patre detegeretur, atque voraretur. Tum enim Dij, & fallebantur, atque ſtringebantur in cunis, & tinnitibus æris, Apium more, vitam debebant ſuam, & incolumitatem.

2100.

Iouis tempora antiquiſſima.

Circa hæc igitur tempora, vel paulò poſt Iouem antiquiſſimum vixiſſe veteres hiſtoriæ produnt: plures enim fuiſſe Ioues certum eſt, & Ioues Cretenſes: is autem creditus Deorum, Hominúmque pater, poſt tot mortales genitos, genitus ipſe, Abramo σύγχρονος fuit. Imperium præterea inuaſiſſe patris dicitur, non expectaſſe; fratres habuiſſe duos Neptunum Claſſis ſuæ præfectúm, cui ideo cum Tridente maris imperium Poëtæ conceſſere; & Plutonem funerum, & Libitinarij apparatus inuentorem, cui demandabant ideo mortuorum curam. Cæterum ob Iouem dictum Deum Cretenſes mendaces habiti:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται,

Quòd eius quem Deorum maximum prædicarent, in ſuâ inſulâ cunas, & ſepulchrum iudicarent, inquit Callimachi Scholiaſtes, abſurdiſſimo quod confingi poſſit mendacio, de Deo, qui nec naſci queat, nec mori.

CAPVT II.

SÆCVLVM MVNDI XXIII. ab anno mundi 2100. ad 2200.

2108.

Abramus tranſit in Meſopotamiam.

DEGEBAT in vrbe Chaldæorum Vr (Vrchoam Ptolemæus vocat) Abramus permixtus Idololatris, à quibus abducebatur à verâ numinis religione. Hebræi etiam ſcribunt tum

Sanctum virum in fornacem conjectum esse spirantem, & viuum, etiam adnitente patre, sed Dei beneficio incolumem euasisse, Aramo fratre primogenito, fideli quidem, sed dubitante, flammis absumpto. Verum hæc historia sapit somnia delirorum magistrorum, quibus ita somniare inter vigilandum sæpe contigit. Vtut se res habuerit, à Deo jussus est inde facessere, & Aran, seu Charram (vulgò Carras) Mesopotamiæ commigrare. Paruit illico vir obsequentissimus, & carere bonis, & patria quàm religione maluit, jam septuagenarius. Filium optimum secutus est Thare pater, non quia Deum, sed quia suum Abramum diligebat, à quo ab idolorum cultu, ad veri Numinis cultum traductum esse, cum plerisque, credimus. Neque verò quæ propter Deum bona sua deseruerat exul familia sensit inopiam: hîc facta armentis, pecore, atque mancipiis ita diues; vt si patria est vbicumque est bene, patriam dicere suam posset Abramus Mesopotamiam.

2114.

Promittitur Abramo Palæstina, quam adire iubetur.

Post annos quinque plenos, cum Thare patrem suum fato functum Abramus sepelisset, vlteriùs progredi jussus est, & in Palæstinam proficisci, quæ tum eius generi promissa, dici cœpit *Terra promissionis.* Paruit statim, deduxitque secum Lothum nepotem suum, & eos omnes quos ad veri Dei cultum cum Saraï, vxore perduxerat, facti ambo eis non corporis, sed animi parentes. Emensus est tum Palæstinam secundum longitudinem; immò & descendit in Ægyptum, exponere compulsus pudicitiam conjugis, ne ipse cum eâ, atque suis emori fame cogeretur. Perducta est enim statim Saraï in Palatium Pharaonis, & ejus thalamis addicta. Iamque nihil propiùs erat quàm vt ei stuprum inferretur, cum morbo acutissimo correptus Pharao, & insuper admonitus à Deo,

cur ita castigaretur, mulierem intactam prope ex geniali thoro remisit ad maritum, cum multis muneribus, & amicâ interpellatione. Hoc periculo defunctus Palæstinam repetit, vbi propter Pastorum jurgia à nepote reuulsus est suo, & circa Hebronem tabernaculum fixit. Sed hæc omnia non vnius anni angustiis, sed plurium interuallo contigere.

2118.

Captiuum Lothum Abramus liberat.

Separatus ab Abramo Lothus consederat in valle pulcherrimâ Pentapolitanorum, quam Persæ, & Babylonij Assyriorum subditi aggressi sunt bello, partâque de imbellibus victoriâ, fœdè vastarunt. Abductus est inter captiuos cum suâ familiâ Lothus: tanti stetit ei ab homine Deo acceptissimo recedere. Nihilominus nepoti suo vir ex æquo & bonus, & fortis subuenit, armatisque ex familiâ suâ trecentis octodecim Vernulis, assequutus est exercitum victorem, eumque ex variis locis magno tumultu aggressus nocte, & fugere turpissimè compulit, & prædam ei omnem excussit. Redeunti ab eâ expeditione occurrerunt gratulaturi principes vicini, inter reliquos Melchisedecus Regulus Chananæus simul & Sacerdos (malè hunc Semum, & Henochum quidam fabulantur) qui cum obtulisset Deo sacrificium ἀναίμακτον ex vino, atque pane, ac victori benè precatus esset, ab eo spoliorum hostilium decimas recepit, vnde decimæ natæ videntur esse. Sic suscepta pietatis causâ expeditio, religiosè terminata est.

Melchisedecho soluta decima.

2124.

Agar grauida & fugitiua, modestior redit.

Agar facta concubina Abrami cum ex eo concepisset, oblita est seruilis conditionis suæ, & Dominam Saraï despexit quâ consentiente, ac perductrice fuerat facta mater. Verum enim verò hera sapiens & fortis ostendit dictis & factis quid in illâ posset. Quæ cum tolerare nollet ambitiosa muliercula, fugit in desertum, vt à se pœnas ipsa exigeret. Sed hîc admonita ab

Angelo, & fastum coram Domina in præsentiâ & in ejus sinu anno insequenti filium Ismaëlem posuit, facta simul, & serua modesta, & fœcunda mater.

2138.

Anno ætatis suæ nonagesimo nono imperatur Abramo circumcisio, & ejus extenditur nomen, ab eo tempore dicendus ABRAHAMVS; vt ejus imminuto corpore, nomen, & existimatio crescere viderentur quàm autem esset acceptus Deo, tum Lothus expertus est; qui in eius gratiam euasit incolumis ex incendio, quod etiam terras, & aquas assumpsit.

Circumciditur Abrahamus.

Statuerat enim tum Deus incendio perdere Sodomam, Gomorrham, Adamam, Seboïm atque Segor, ob præposteram libidinem quinque vrbes infames. Indidem igitur nepotem Abrahami educere decreuit, vnum duntaxat inter tot sceleratos innocentem. Tres itaque bonos genios venustissimorum juuenum specie immittit Sodomam, qui eum incolumem præstent. In eos statim irruunt impurissimi ciues, & ad horrendam, abominandamque libidinem, frustra Lotho reclamante, omniaque moliente, hospites ejus deposcunt, atque ab incœpto vix facinore, perculsi cæcitate, frustra domus januam quærentes absistunt.

Pentapolitanum incendium ex quo Lothus eximitur.

Trahitur ergo propè per vim ab Angelis Lothus, cum vxore, duabusque filiis, quibus accuratè præscribitur, ne incendium, & mox comburendos improbos, vel vno dignentur aspectu. Ignis interea de cælo permixtus sulphure cum horrendo fragore, terræque motibus ruit in vrbes quatuor (nam quinta Segor Lothi precibus concessa est) qui cum incolis totam illam regionem amœnissimam ita depastus est, vt præter paludem aquæ fœtidæ (Asphaltites lacus, ac mare mortuum vulgo dicitur) reliquerit nihil, & circum cautes exustas, inter quas prognatæ arbores mala fo-

runt pulchra quidem aſpectu, ſed tactu putrida, & cinerea, certiſſimas imagines fœdiſſimæ voluptatis.

Vxor Lothi in ſtatuam ſalis conuerſa.

Neque verò tota Lothi familia euaſit incolumis: ejus vxor victa curioſitate fœminis innatâ, cum retrò ſpectaſſet, illicò pœnas inobedientiæ dedit in ſtatuam ſalis conuerſa. Hæc hactenus perdurare dicitur informis moles, nullis diluta imbribus, nullo pecorum dente, nullis viatorum cultellis detrita; naturâ nouam ſemper ſufficiente materiam, & damna externa, vi quâdam interiori, reparante.

Lothi inceſtus.

At Lothus reformidans ne ad vrbeculam quoque Segòr pertineret incendium, eam reliquit, & fugit ad montes, vbi cauernam pro domo habuit. Hîc eius filiæ ratæ nullos eſſe viros, mortaleſque omnes vt olim aquis, ita nunc ignibus exterminatos, parenti quem inebriarant miſcuerunt ſeſe, Ammonemque & Moabum ex eo inceſto concubitu pepererunt, parentes Ammonitarum, & Moabitarum. Ita viro bono, atque juſto per imprudentiam filiarum, & intempeſtiuum prolis amorem, innocenti eſſe non licuit.

Abrahamus Gerara venit.

Eodem anno Abrahamus ad Abimelechum regnantem Geraris virum frugi, & φιλόξενον tranſiit, qui etiam plagis, & admonitu diuino prohibitus eſt, ne Saraï conjugio implicaretur, quam Abrahamus ſororem dicebat. Queſtus eſt amicè de hoſpite ſuo Rex minimè malus, quòd ab eo pæne deductus eſſet ad ſcelus: Sed gentis illius indoles parum pudica juſtam Abrahami reddebat excuſationem, & metum ejus non inanem fuiſſe nimis oſtendebat.

2139.

Natales Iſaaci.

Hoc anno natus eſt cum ingenti parentum, & totius familiæ gaudio Iſaacus, vnde & traxit nomen: Hebræis enim *Iſaac*, riſus eſt. Lactatus eſt ab ipſa parente toto quinquennio, quæque magno Dei beneficio nonagenaria ex

patre centenario filium pepererat, non minori, eundem aluit. Quamquam hîc non admittamus fabulam, quæ tantùm Saræ tribuit lactis, vt id pluribus infantibus nutriendis suffecerit. Depromptum id ex Rabbinis, magnis in gratiam gentis suæ miraculorum fictoribus, & quibus non pluris prodigia, quàm ipsi Deo constare solent.

Lactatur à Sara.

2144.

Anno ætatis suæ quinto ablactatur Isaacus, & in hujusce rei gratiam, ex susceptâ gentis consuetudine instructum est ab Abrahamo nobile conuiuium, iis omnibus, qui venerant exactam fœliciter infantiam filij gratulaturi.

Ablactatur Isaacus.

Hoc tempore majores animos præ se ferens Ismaël, quàm concubinæ, & ancillæ filius exigebat, Isaâcumque excipiens malè, Saram offendit; quæ apud maritum perfecit, vt ille cum parente suâ Agare, non improbante cælo, paternâ domo ejiceretur. Ambobus tamen expulsis à numine prouisum est non ita multò post, quamquam sub initium eorum salus deplorata videretur. Charior videlicet erat Deo Abrahamus, quàm vt ejus sanguinis, cuicumque tandem sanguini conjunctus esset diuinam liberalitatem, & munificentiam non experiretur.

Ismaël. cum Agare ejicitur.

2163.

Vigesimum quintum ætatis annum agebat Isaacus charissimus Abrahamo propter egregiam indolem, præclarasque corporis, & animi dotes, cum sanctissimum Patriarcham tentare volens Deus, & videre quid posset vir obsequentissimus, imperat parenti vt filium amantissimum jugulet, & sacrum paret ipse, cujus victima sit qui viuebat in oculis ejus Isaacus. Nihil tergiuersatur ille, nihil causatur, sed vxore inconsultâ, quæ moras injiceret, ad locum eminentissimum Palæstinæ festinat, ad montem Moriah, quem tum vt scribunt Hebræi, columna ignea denotabat. Ventum erat ad radi-

Tentatur Abrahamus, iussus Isaacum immolare.

ces montis; hîc famuli subsistere jussi cum jumento; ligna quibus comburendus erat imponuntur Isaaci humeris; Pater vnâ manu gladium, alterâ ferebat ignem, magna doloris incentiua. Cum peruenissent ad montis verticem, blandáque sermocinatione viam consumpsissent, causam demum itineris filio aperit Abrahamus, quid Deus jusserit, vno verbo, ipsi statim paternâ manu moriendum. Indicata optimo juueni Dei voluntas, & patris, satis fuit vt sine cunctatione vestimenta poneret, offerret vinculis manus, ascenderet in paratam lignorum struem, vt non coactus, sed sponte, dignáque cælo victima mori putaretur. Iamque filij jugulum pater impetebat, cutemque juuenis perstringebat mucro, cum diuinâ vi, atque voce inhibetur Abrahamus, & filij loco cædere jubetur Arietem, qui vel casu hîc inuentus est, vel delatus ab Angelo; cornibus inter vepres impeditis, apparuit. Parere Deo voluisse, etiam cum vnici filij jacturâ, sic Numini placuit, vt innumeris sancti hominis nepotibus Deus filium suum accenseret, & Christus Messias Abrahamum diceret auum, qui Deum ipsum parentem appellaturus erat.

2175.

Moritur Sara.

Anno ætatis suæ centesimo vigesimo septimo Saraï viuendi finem fecit Hebrône, sepultáque est à filio, & marito cum multis lacrymis in spelunca, quam ejus conjux ab Hethæo Ephrone siclis argenti quingentis redemit; ne terra illa prophana diceretur quam vt suam iustissimus possidebat Abrahamus.

2179.

Isaacus Rebeccam accipit vxorem.

Iam quadragenarius erat Isaac, & vxor illi adjungenda, quò diuini Numinis promissiones parenti factæ implerentur: Sed hanc coniugem Chananitidem esse nolebat Abrahamus. Itaque Eliezerum industrium hominem domui suæ præpositum adigit sacramento, ne pateretur

vnquam semen suum permisceri sanguine Palæstinorum; iret verò in Mesopotamiam, & hinc virginem Isaaci consanguineam adduceret. Proficiscitur trans Euphratem cum multis muneribus procurator, inciditque, ita Deo volente, in Rebeccam cuius miratur pulchritudinem, amat suauissimos mores, φιλόξενον, & liberalem experitur. Dedit enim aquam illa sitienti, immò & camelis eius satis laboriosè suffecit potum; quam ille beneuolentiam, eligendæ sponsæ domino suo tesseram, Deum rogarat. Vnum supererat & maximum, vt Isaaco sanguine jungeretur: cum ergo accepisset eam esse filiam Bathuelis, sororem Labani, Nachoris neptem, nihil cunctandum ratus, admittit hospitium Bathuelis, offert virgini armillas & inaures antidotalia, eamque volentem ad Isaacum deducere parat. Vbi quieti tantisper indulsit, & Rebeccæ muliebris mundus, suppellexque parata est, dat in viam sese, Gerarisque propinquior incidit in deambulantem Isaacum, qui magnâ cum voluptate dignam suis nuptiis Rebeccam accepit vxorem. Suauissimæ mulieris conuictu mœror omnis abstergetur, quem ex Saraï parentis obitu iam toto triennio fouebat in pectore, & tam bonæ coniugis aspectus, colloquia, facilitas, eum pristinæ tranquillitati, & administrationi familiæ, lætum & alacrem restituerunt.

2197.

Tum Argiuorum regno Inachus initium dedit, adeo antiquus vt eius parentes ignorarentur, ideòque κατ᾽ ἐξοχὴν dictus est *Priscus*. Is nomen fluuio dedit qui Argos alluit. Frater eius Phoroneus fuit ex quo Pelasgus genitus est, ex hoc Lycaon, ex hoc Callisto, ex hac Arcas, & alij deinceps in fabulis illustres.

Argiui regni initia ab Inacho, eiusque familia.

Inachi filia fuit Io, vel Ione à Ioue compressa, quam cum Iuno vxor Iouis Zelotypa in Græciâ malè vexasset, illa deportata in Ægyptum,

Isis Dea fuit, quæ in Græciâ & Poëtarum figmentis vacca mugierat.

Inachi vxor Niobe fuit filia Phoronei, apud Mythologos in Scopulum conuersa; cui fabulæ locum dedit in continuâ filiorum morte dolor ac stupor.

Ex Ione, atque Ioue genitus est Epaphus, cuius Libya filia fuit; hæc Neptuno dedit Belum & Agenorem. Beli filius Danaus fuit, ex hoc Hypermnestra, quæ ex Lynceo Abantem genuit, ex Abante nati Acrisius, & Prœtus; ex Acrisio Danaë, ex hac Perseüs. Danaï autem frater ex Belo Ægyptus fuit Lyncei pater.

Iam verò Agenori tres filij nati sunt Cadmus, Phœnix, & Cilix, ad hæc Europa à Ioue rapta; ex Cadmo Polydorus, ex hoc Labdacus, ex hoc Laius, ex hoc Oedipus deinceps geniti. Phœnicis & Cilicis nulla soboles proditur. Horum plerique suis annis recurrent, quos tamen omnes in hunc locum conjecimus vt Historię Græcæ prima tempora notaremus, & magnum τῆς μυθολογίας Seminarium.

2199.

Rebecca concipit & parit geminos Esau, & Iacob.

Effluxerant jam anni viginti ab Isaâci, & Rebeccæ nuptiis, nec ex illis vlla proles apparebat, magno vtriusque mœrore, qui jam sobolem, non ex naturâ, sed ab vno expectabant Deo. Neque ille promissis suis, & Abrahamo defuit. Concepit geminos Rebecca, qui etiam ex vtero matris inimicitias videntur inchoasse: hic enim inter se pugnabant, sese inuicem protrudebant, tanto prægnantis dolore, vt illa jam concepisse quereretur. Primus exiit ex aluo materna Esaü Pilosus, & *Rufus* vnde nomen ei *Seir* inditum est: Secutus est glabro corpore Iacob pedem fratris manu tenens, vnde dictus *Iacob*, id est, *supplantator*, quod nomen ominis plenum fuisse demonstrauit euentus.

CAPVT III.

SÆCVLVM MVNDI XXIII.

Ab anno 2200. ad 2300.

2213.

OBIIT Abrahamus ætatis suæ anno centesimo septuagesi nō quinto, præ senio, & viribus paulatim deficientibus, sepultusque à liberis suis cum Saraï conjuge in spelunca duplici, Patriarcharum tumulo famosissimâ. *Vir planè magnus, & quem votis suis aquare Philosophia non potuit, minusque fuit quod illa finxit, quàm quod ille gessit*, vt de eo scripsit Ambrosius.

Abrahami mors.

2214.

Circa id temporis apparuit indoles duorum fratrum Esaü, & Iacobi. Hic enim naturâ facilis & Cereus in Scholis, quas Hebræi Tabernacula vocant, animum excoluit. Ille venatione, & arte sagittandi corpus exercuit, factus tum venator bonus, & tempore bellicosus miles, sed vitiis militaribus obnoxius, furto & crudelitati.

Adolescentia Iacobi, & Esau.

2218.

Hoc fortassis anno Esaü primogenitus vendidit jus suum Iacobo fratri, & vendidit edulio lentis, & pane famelicus, homo solicitior ventris, quàm honoris. Quod cum fecisset per ludum, seriò id factum esse, & approbante Numine miser intellexit, quando per fraudem Iacobus ei paternam benedictionem subripuit.

Esau vendit jus primogeniti.

2228.

Sub annum Isaaci nonagesimum fames desæuiens in regionem quam incolebat illum ad Abimelechum in Geraris Regem diuertere

Isaacus descendit in Gerara.

compulit. Erat is Regulus patri suo cognominis, sicut & patri suo Picoli, militiæ magister. Ab eo Rege beneuolè susceptus est vir bonus, & diues: qui tamen veritus insidias ob Rebeccam tum etiamnum non inuenustam, quamquam prope octogenariam, eam Hebræorum more sororem dixit, vt pote consanguineam. At cum eâ colludens familiariùs, quàm cum sorore, quod erat detexit imprudens. Nec ideo cum eo actum duriùs, à sapienti, & casto principe, quàm vt blandè, atque amicè corriperetur: neque enim majorem pœnam, justus in gente parum pudicâ timor, exigebat.

2238.

Esau ducit vxores alienigenas.

Quadragenarius Esaü implicuit se nuptiis exterarum mulierculàrum, duxitque filias duas Hethæorum Regulorum. Id Isaâcus & Rebecca vehementer improbàrunt, tum quia duas homo mulierosus adsciuerat, tum quod exteras, à quibus ἀλλοφυλισμοῦ periculum erat. Sed homini temerario, atque præcipiti potior fuit voluptas, quam pietas atque religio.

2272.

Eleusina vrbs condita.

Hoc anno Ogyges in Atticâ Eleusinam condidit, vrbem mysteriis Cereris, hoc est occultis, non sacris, sed sceleribus famosam.

2276.

Iacobus fratri præripit benedictionem.

Annum centesimum trigesimum septimum decurrebat Isaacus jam decrepitus senex, lippis oculis, & caligantibus, cum vltimam benedictionem impertiri primogenito suo voluit, quam tamen is, officio pietatis in patrem, obtineret. Significat itaque Esaü filio vt venatum eat, atque ex prædâ opimum prandium apparet, quò hanc singularem gratiam consequatur. Mora nulla, cum arcu & sagittis venator bonus pergit ad syluas. Interim Rebecca quæ diuinitùs nouerat minorem anteponendum esse majori, Iacobum filium mittit ad gregem, atque hinc pinguissimos hœdos duos deferre ju-

bet, quorum pellibus manus, & collum eius glabra cooperiat, ficque perfonam Efaü ementiatur: coquit ad hæc panes, & pulmentum parat quo vefcebatur libenter Ifaacus. Præterea injicit eius humeris primogeniti veftem odoram, & ad celebritates, feftáque fepofitam: eum denique inuitum atque repugnantem compellit ad fraudem, quâ debitam fibi, & primogenito gratiam fuffuraretur. Quamquam autem ex breuitate temporis, & voce fubodoraretur fufpiciofus fenex infidias; cum tamen Iacobi manus collumque palpaffet hœdinis pellibus amictas, tactui potiùs, quàm auribus credidit. Itaque poft fumptos cibos, hauftumque vinum, & ofcula identidem impreffa, Iacobo bene precatus eft, eumque fuæ præfecit familiæ.

Fugit Iacob.

Vix erat peracta fabula cum ex venatione rediit Efaü, obtulitque cibos patri, fed jam faturo; & comedere, eíque benedicere recufanti, quod indictum effe non poffet, quod jam dictum erat. Hinc irâ percitus Efaü fratrem perdere decreuit: quare vt maleuolentiam eius, furoremque declinaret Iacobus, ex parentum confilio ad Labanum auunculum in Mefopotamiam proficifcitur. Quo in itinere myfticam in fomnis fcalam vidit, cujus infima pars adhærebat terræ, fumma cælum attingebat. Diftinguebatur hæc Angelis afcendentibus, & defcendentibus; hoc itu atque reditu terræ cum cælo commercia, per Iacobi nepotem Meffiam, fignificabantur.

Scalam myfticam videt.

Famulatur Labano Iacobus.

Tandem Carras ad auunculum peruenit, à quo fufceptus eft amiciffimè; is viciffim famulatum ei fuum obtulit, hac conditione, vt Rachelem filiam poft annos feptem obtineret vxorem. Illam enim vt vidit, amauit, & eius gratiâ, æftus, frigora, adnexofque vitæ paftoritiæ labores patientiffimè, ac conftantiffimè tolerauit.

2278.

Moritur Rebecca.

Mortua est hoc anno Rebecca ætatis suæ centesimo decimo octauo; cum annis centum vxor Isaaci, duodeuiginti virgo vixisset. Obiisse creditur ex mœrore, cum videret exulem Iacobum delicias suas, maritum senem affixum lectulo, Esaü filium in se affectum malè, & quod longè grauius erat, Hethæorum, & Ismaëlitarum vxoribus immorigeris & rebellibus irretitum periculosè, in omnibus sibi charis infortunata.

2283.

Iacob Liam & Rachelem vxores ducit.

Euolutis annis septem famulatus pro suo jure Rachelem conjugem Iacobus exigit; acquiescere fingit Labanus ejus justæ petitioni, celebrantur nuptiæ, apparatur conuiuiũ; sed concubiâ nocte pro Rachele Lia soror, velata antiquo more supponitur, minus pulchra, & laborans lippitudine. Sequenti diluculo patefactâ fraude grauiter Iacobus expostulat; sed Soceri viri impotentis excusationem admittere compellitur, mores hujus regionis non ferre, nempe vt minor natu, nubat ante majorem; si Rachelem habere velit eam altero seruitutis septennio redimendam esse; se post septiduum hanc ipsi daturum vxorem in antecessum, quandoquidem ejus amore flagraret; videret porro ne labori parceret, faceretque, dum bono fruatur, quod fecerat vt eo frueretur. Sic deperibat Rachelem Iacobus, vt eam tam duris conditionibus duceret.

Augetur magna sobole Iacobus.

Pascit igitur aliis septem annis Labani greges. Quo tempore numerosam sobolem suscepit. Primo enim anno conjugij Lia Rubenum peperit; sequenti Simeonem; tertio Leui, quarto Iudam. Quo item anno ex Bala Rachelis ancilla Dan genitus est, sicut ex eadem anno quinto Nephtali; Balam enim Rachel marito suo cum multis lacrymis obstruserat, vt quæ in se non erat, in famula fœcunda videretur. Eodem

quoque anno quinto Zelpha Iacobo Gadum dedit, vt anno sexto Azerem (Eo enim Liæ processit æmulatio, vt ipsa quoque ad maritum ancillam suam perduceret.) Quo item anno incunte Issacharum, exeunte Zabulonem Lia ipsa effudit. Septimus demum annus Iosepho filio nobilitatus est, quo vno damni numerus à Rachele pensatus est. Lia quoque Dinam filiam eodem anno enixa est, parente suâ magno suæ familiæ damno pulchriorem.

2290.

Iacobus Labanum per vini famulatur sed eum deludit.

Auctus prole tam numerosâ Iacobus molitur in patriam reditum, vt hîc suæ prospiciat familiæ, neque alteri semper laboret, ac vigilet. At commodior erat Labano Pastor industrius, vt tam facilè dimitteretur. Retinetur ergo per vim, sed pactâ mercede, quæ visa est auaro homini deterrima. Varias enim, & nigras omnes oues filiis suis inde procul pascendas dedit, commisit Iacobo candidas, ea lege vt agni matribus concolores, domini essent; varij, Pastoris. Verum à sapienti opilione vir iniquus delusus est. Cum enim arietes verè primo oues inirent, calente venere objiciebat eis virgas ex parte decorticas, sicque varias, quarum aspectus, fœtus diuersi coloris procurabat. At cum fœtura deterior erat atque serotina, nihil matribus objiciebat in coïtu; hoc modo & plures & præstantiores Iacobo nascebantur. Labanus pactum mutauit septies, & mox sibi agnos varios seponebat, mox genero relinquebat: Sed conditionem suam Iacobus submotis virgis variis, adhibitisque vere, vel Autumno semper redditi meliorem.

2292.

Diluuium OGYGIVM

Hoc anno vastauit Helladem, seu Achaiam ingens inundatio, quæ quia Ogygis tempore contigit, OGYGIVM DILVVIVM audiit. Is in attica rerum potiebatur indigena princeps, miser tantæ cladis, regnique desolati spectator.

Fuit porrò hæc eluuies publicâ & Noëmicâ longè minor, sed major quàm Deucalionæa, quam celebriorem tamen reddidere figmenta Poëtarum.

2296.

Iacobus fugit à Labano. Iam annus abierat sextus, neque discedendi potestatem genero suo faciebat socer, eam sumere Iacobus decreuit, communicatóque cum vxoribus consilio clam in Palæstinam ad parentem Isaacum proficisci. Commodissima tum se dedit occasio; aberat enim tridui itinere occupatus tondendis ouibus Labanus; hoc tempore dat se in viam Iacobus, & tantùm festinat quantùm greges, & magna familia patiuntur. Iamq; Euphrate pertransito videbat môtem Galaad, cum Labanus auditâ generi fugâ expeditus in equo cum suis aduolat, vt aut volentem reducat, aut malè mulctet redire renuentem. Verùm nocte monetur à Deo, ne cum genero agat asperiùs, & hominem acceptissimum cælo abire patiatur. Paruit vtcumque Numini Labanus, nec vltra verborum contumeliam processit: excussit tamen ejus impedimenta, vt inueniret Deos suos quos Rachel callidè subripuerat; ij nihilominus inuenti non sunt, eadem Rachele insedente cameli clitellis, quibus inditi erant, & menstrua simulante. Verbis vltro citroque jactis & exprobrationibus vtrimque veris, inter se socer & gener fœdus ineunt in monte vicino, constructâque ex lapidibus mensâ super eâ, in signum redintegratæ, & nunquam abrumpendæ amicitiæ coram Deo comederunt; vnde loci nomen *Galaad*, id est *tumulus testis*. Redit ergo trans Euphratem Labanus: Iacobus cæpto pergit itinere: quando & vidit Angelos, in loco inde dicto *Manahin*, hoc est *castra*, vel gratulantes reditum, vel etiam auxilium pollicentes. Hoc certò mox expertus est; occurrit enim ei Esaü bene stipatus armatis, & inferre paratus injuriam: sed ille

fratris & muneribus, & animi demissione, &, quod caput fuit, internis Dei monitionibus, placatus, amicissimè Iacobum complexus est. Offerebat & se viæ ducem, sed sapienter, & modestè actis gratiis non admisit comitatum Iacobus, veritus in viâ turbarum causam; suo ergo Esaü perrexit itinere, Iacobus suo, spei plenus, quod superiori nocte cum Angelo luctatus, ab eo victus non erat, sed extorserat ab illo benedictionem cum nomine Israëlis, licet eliso femore: quâ ex pugnâ intellexerat, qui genio restiterat, non esse ab hominibus superandum.

CAPVT IIII.

SÆCVLVM MVNDI XXIV.

Ab anno mundi 2300. ad 2400.

2305.

Sichimorum clades, ob Dinam violatam.

RECTE' omnia sanctissimo Patriarchæ Iacobo procedebant degenti circa Sichimorum vrbem; sed eam tranquillitatem temerarij adolescentis libido turbauit. Dina Iacobi filia pulcherrima liberiùs subibat vrbem, & curiosiùs, quàm vt in improbâ, & Veneri addictissimâ gente diu casta posset esse. Et verò in eam cum oculos conjecisset Sichemus filius Hemoris in hac regione principis, tanto illius amore correptus est, vt & eam per vim raperet, & nolenti stuprum inferret. Postea tamen cum præposterus deferbuisset ardor, eam à parente vxorem petiit. Subscripsit ejus petitionibus sapienter Iacobus, sed cum eâ cautione, vt ipse cum suis omnibus circumcideretur, & hanc filiorum Dei reciperet notam. Mora nulla, cum suis omnibus maribus, præputia circumcidit. At die tertio, cum dolor esse solet ex vulnere grauior, & acutior, Simeon & Leui cum fa-

mulis armati vrbem irrumpunt, viros affixos lectulis jugulant, mulieres & pueros captiuos, cum multis spoliis abducunt. Hoc facinus vniuersos Chananæos in familiæ vnius excidium armare potuerat, nisi metum eis panicum Deus incussisset, & plus valuisset Iacobi pietas ad misericordiam, quàm filiorum improbitas ad vltionem sacrilegæ temeritatis. Certè statim inde sibi demigrandum credidit sapiens Paterfamilias, ibique conflatis omnibus idolis quæ reperiri potuerunt inter prædam, & materiâ sub Terebintho defossâ, Luzam perrexit, quam altari excitato Bethelem dixit, siue *domum Dei*, quòd hic peculiari religione à nepotibus suis colendum Deum intellexisset; etiam de futurâ suorum pietate sollicitus.

2306.

Mors Rachelis.

Excepit anni superioris tumultum, & trepidationem, hujus anni luctuosa mors Rachelis, quæ verno tempore filium peperit inter tot tormina, vt eum meritò dixerit *Benoni*, id est *filium doloris*. At pater *Benjaminum* hoc est *filium dexteræ* seu charissimum vocari maluit; ne mœror in morte conjugis dilectæ susceptus, quoties eum appellaret, refricaretur.

Iacobus Isaacum adit.

Racheli justa cum accuratè persoluisset Iacobus in agro Bethlemitico, Hebronem ad parentem Isaacum perrexit, vt ejus quoque familiæ prospiceret: quoniam is affixus lectulo, & celebs, ac prope capularis senex rebus suis satis prouidere non poterat. Atenim pascendis vtriusque familiæ gregibus regio erat angustior; quare filios & pecora, per diuersa loca, pascuaque dispersit. De iis autem bonus pater cum

Iosephus mittitur ad fratres.

solicitior esset Iosephum mittit vt videret, quo in statu sua res esset, qui filij valerent. Non facile inuenit eos patri obsequentissimus adolescens; jam enim relictis Sichimis vbi pascebant greges venerant Dothaïn: Quod cum accepisset à viatore indigena, eò festinus aduolauit.

Putabat adire fratres innocentissimus juuenis, in acerbissimos inimicos incidit: qui vbi eminus illum accedentem viderunt, iniere consilium de eo tollendo, tum quia se somniis ejus, magnæ fortunæ indicibus, contemptos putabant, tum quód à parente suauiùs amaretur, & sibi videretur anteponi. Spoliatum itaque talari tunicâ non ineleganti, quâ ex amore donatus erat à patre, demittunt in cisternam veterem, tum confractam, & aquis carentem, vt in eâ fame necaretur. At Iudæ genus hoc mortis visum est atrocius, & in puerum, & in fratrem: Suasit ergo fratribus suis vt Madianitis, seu Ismaëlitis mercatoribus, illac fortè transeuntibus, venderetur potius, à quibus in Ægyptum, & perpetuam seruitutem deportaretur, sicque spes omnis de ejus imperio, & principatu in suos fratres infringeretur. Consilium placuit omnibus vt vtilius, & honestius: retrahitur Iosephus ex cisternâ, venditur viginti Siclis argenteis, seu decem circiter aureis Francicis, atque inter multas complorationes ab ignotis hominibus & barbaris à patria procul abducitur. Facinus tam improbum & audax celare oportebat Iacobum: vestem itaque pretiosam fratris in plerisque locis discissam, & hœdino tinctam sanguine, per certum hominem præmittunt ad patrem, vt superuenientes ipsi lacrymas eius, & dolorem abstergerent sacrilegi consolatores. Quid cogitaret aliud bonus senex quàm laceratum à ferâ Iosephum? Tot ergo lacrymis amantissimi filij mortem prosecutus est, vt filiis eas abrumpere conantibus negaret, nisi tantùm patris morte, & tumulo posse terminari.

Venditur Iosephus Madianitis.

Iosephus interea perductus in Ægyptum cubiculario Pharaonis venditus est, quem ita sibi demeruit adolescens ingeniosus, & solers, vt bonis eius omnibus præficeretur; dum herus sine solicitudine, ab eius administratione penderet totus, ipse suo genio indulgere contentus,

Iosephus venditur in Ægypto.

2316.

Iosephi tentatur pudicitia ab Hera.

Administrabat Iosephus Putipharis domum sapienter, atque fœliciter jam annos decem, & in eâ cum singularis castimoniæ, & integritatis laude versatus erat, acceptus Domino suo propter virtutes, quas pulchritudo, & palæstra pulchriores efficiebant. Hæc tamen forma castissimum adolescentem tantùm non perdidit.

Eius enim amore flagrans & mulier Ægyptia, & Hera, non tantùm verbis pollicitationibus, & minis inuitabat, sed adhibitâ manu compellebat ad stuprum. Iamque sanctum Iuuenem procax fæmina sic constringebat, vt ab eius complexibus nisi relicto pallio expedire se nequaquam posset; illud in manibus mulieris impudentissimæ, reliquit imprudens, quæ eo abusa est, vt in caput innocentis debitam crimini suo pœnam refunderet. Exclamabat ergo sibi propè vim, & dedecus illatum à seruo, ostentat ipsam raptoris vestem, miscet clamori quæstus & lacrymas, denique accusationem sic adornat & Hera, & in speciem casta, in seruum, & adolescentem, vt illam nulla sceleris afflaret suspicio, hic tentator herilis pudicitiæ flagris conscissus in publicum carcerem compingeretur. Non poterat vltra deprimi virtus quam vt venderetur, laceraretur flagellis, ad furcam, & coruos destinaretur: Inde tamen emersit ad potentiam propè regiam, atque dignitatem.

Detruditur in carcerem.

Miserrimus enim in speciem adolescens, suauissimis moribus ita demeruit sibi carceris custodem, vt non eum modò vinculis eximeret, sed custodiæ, vinctisque omnibus præficeret. Quo in munere ita se gessit, ita vixit præfectus facinorosis hominibus, atque furciferis, vt jactarent illi publice (inquit Philo) Iosephum diuinitus datum sibi, ad solatium turpissimæ, & acerbissimæ calamitatis.

Fit quasi præpositus carceris.

2317.

Vaticinari incipit Iosephus.

Inditus etiam Iosepho Prophetiæ spiritus, &

& ars ex somniis ariolandi hoc anno claruit. Dati erant in vincula iussu Pharaonis Aulici duo, quorum vnus ei à poculis, alter pistorum Magister erat. Vidit pocillator in somniis vitem cum triplici palmite sensim frondescentem, vnde succrescentes vuæ paulatim maturescerent, ex quibus exprimebatur ab ipso mustum in calicem principis. Vidit pistorum præfectus canistra tria suis humeris imposita, & in eorum eminentissimo cupedias, quæ arte pistoriâ fingi, condirique solent: in eas irruebant volucres, stringebant, rapiebant, efferebant. Ex iis somniis intellexit Iosephus rapiendum intra tres dies in furcam pistorem, pocillatorem restituendum officio post tres dies: & vanum conjectorem non fuisse Iosephum ostendit tertius exinde dies, hujus restitutione, illius suspendio celebris.

2318.

Moritur Isaacus.

Isaacus hoc anno ætatis suæ centesimo octogesimo, luminibus extinctis, jam ab annis quadraginta ex parte mortuus, penitus viuere desiit; egregium Christi patientis; in monte Moriah, & quandiu vixit exemplar.

2319.

Iosephus enarrat somnia Pharaonis.

Altero anno ex quo se verum conjectorem somniorum probarat Iosephus, vidit Pharao inter dormiendum vaccas septem præpingues emergentes ex Nilo, quas aliæ septem indidem exortæ, sed strigosæ, atque macilentæ confecerunt. Cum euigilasset Rex, neque multò post indormiisset, vidit septem spicas plenis folliculis, quas totidem tenues, & afflatæ vredine consumpserunt. Cum accitis Magis Ægyptiis hæreret aqua, quasi ad se rediens poculorum magister suggellit Iosephum; qui statim euocatus prædixit his somniis septem fertilitatis, ac totidem sterilitatis annos imminere Ægypto ex variis Nili incrementis. Cæterum monuit Regem, vt prioribus annis subsequentibus prospi-

ceret, nec pateretur septem primis annis nata projici, vel profundi, quæ septem posteriori-bus erant necessaria. Aptiorem putauit Pharao neminem, qui prouideret Ægypto, quam vatem, cui Deus eiusmodi scientiam indidisset. Statuitur ergo Iosephus reclamante nemine, secundus à Rege, eique vniuersa regni administratio committitur, quam gessit eâ integritate, & sapientia, vt non modo incolumem præstaret Ægyptum, & regibus suis omnino subditam, sed & vicinas quoque gentes, spoliatas tamen diuitiis, ab interitu vindicaret. Tantùm ad salutem multorum vnius innocentis virtus afflicta potuit!

Constituitur pro Rex Ægypti.

2326.

Thamaris cum Iudâ furtiuus concubitus.

Thamar nurus Iudæ perditis duobus maritis Here, & Onano, hominibus nequam, & libidinem potiùs in nuptiis, quàm prolem quærentibus, cum tertius ei frater Sela conjux dari differretur, accepta scorti persona & cultu ex socero suo duos concepit vno coïtu. Vtero ejus intumescente post aliquot menses ad pœnam deposcitur, & addicitur igni. Sed arrhabone repræsentato Iudæ, annulo videlicet, baculo, & armillis, ab ipso sceleris participe, & judice excusata, & minus nocens renunciata, dimittitur. Anno exeunte & mensibus nouem exactis Gemellos peperit: prior brachium protulit Zara, cui coccineam vittam alligauit obstetrix, vnde dictus *Oriens*: Pharez nihilominus fratrem anteuertit, ita nominatus, quod primus materni vteri septa, membranasque separasset, ambo licet ex furtiuo concubitu nati, genealogiam illustrauere Seruatoris.

2326.

Iosephi fratres primùm Ægyptum adeunt.

Eodem tempore perrexerunt in Ægyptum, parente imperante simul & fame, Iacobi filij, vt emerent frumenta, quibus Chanatritis, vicinæque Ægypto regiones destituebantur. Et primò quidem de industriâ malè verbis excepti

sunt à Iosepho, & habiti pro exploratoribus. Dumque excusantes se, familiæ seriem texunt, & in eâ Benjaminum appellant, eum ipsum, nisi mendaces haberi velint jubentur adducere, vade interim retento in vinculis (sed in speciem tantùm) Simeone. Referunt autem frumenti non leuem copiam, & præterea ejus pretium inditum sarcinis. Ita cum multo commeatu ad patrem redeunt, sed insuper cum tristissimo nuncio, de reuellendo ab ejus complexibus Benjamino. Hunc tamen mitigauit vtcumque, annona copiosiùs subuecta, quæ moras huic acerbissimæ separationi pollicebatur.

2328.

Benjaminus deducitur in Ægyptum.

Statuerat Iacobus emori fame potiùs, quàm à se dimittere Benjaminum: sed ita loquebatur Satur; cum esurire cœpit, vrgentibus quoque famelicis filiis, & Simeonem in vinculis ostentantibus, multis tandem cum lacrymis ab se delicias suas abduci finit. Beneuolè fratres omnes accipiuntur à Iosepho, immo & adhibentur conuiuio, ita dispositi sicut eorum ætas postulabat, magnâ in conuiuas, sed præcipuâ in Benjaminum amoris significatione. Retulerant secum inuentum in saccis prioris tritici pretium, quò bonâ fide agere viderentur: de hac non dubitabat Iosephus, sed vtrum amarent minorem fratrem; vtrum Benjaminus, quam ipse expertus erat, apud eos laboraret inuidiâ. Pecuniam igitur iterum singulis imperat restitui sicuti priùs, sed & præterea Scyphum suum condi jubet in sarcinulâ Benjamini, ita lætos & alacres remittit ad patrem. Verùm breuis ea voluptas fuit. Paucis enim emensis stadiis, eos equites circumsistunt, vt latrones & ingratos magno conuicio excipiunt, qui tam bene à prorege optimo accepti ab eius Scypho in quo vaticinaretur, non abstinuissent manus. Illi, freti scilicet innocentiâ suâ, deponunt sarcinas, easque satellitibus excutiendas objiciunt. Sed cum ad-

Benjamini saccum ventum esset, in ejus ore cum pecunia Scyphus apparuit. Quæ consternatio? Qui questus? Quæ in latrunculum innocentem conuicia, & fortè verbera? Iis tamen neglectis, vt publici grassatores in vrbem, & ad supplicium retrahuntur. Miseri igitur coram prorege abjectis in terram corporibus, omnibus pœnis se fatentur dignos, quarum minima fuerit, si tam bono principi, duram infortunati homunciones seruiant seruitutem. Negat Iosephus sibi moris esse mulctare innocentes; vnum sibi furem famulaturum, nihil se morari reliquos, cœptâ porrò via ad patrem pergerent, & fratris supplicio sapere discerent. Hic Iudas, qui fratrem potissimùm Iacobo reducendum susceperat, filiis etiam vadibus oblatis, rogat & obtestatur proregem, ne bono seni tantus inuratur dolor, vt filio quem plus suis oculis amabat, æternum careat: prouideat ne morituro patri renouetur dolor jam ante annos duodecim perdito Iosepho hujus pueri vterino fratre susceptus: abire sinat corculum patris delicatum adolescentem, fortiorem se ac vegetiorem vtiliùs & constantiùs eidem famulaturum. Iacebant interea reliqui fratres, afflictis humi vultibus, feriebant pectora, lacerabant crines, agebant omnia, quæ vltimam desperationem significarent. Hic vltra continere lacrymas non potuit bonus prorex, & frater, ac famulis ablegatis, Iosephum se, & fratrem, & ab iis venditum voce patriâ prodit. Cohorrescentes ad hæc verba timere vetat; asserit se Dei consilio destinatum in Ægyptum, vt eorum multorumque saluti prospiceret. Cæterùm quoniam famis adhuc quinque supererant anni, illico reuolarent ad patrem, eumque cum suis omnibus adducerent in Ægyptum, defuturum planè nihil proregis ditissimi parenti, & fratribus. Quod cum ore ipso Pharaonis confirmatum esset, abeunt muneribus diuites, cum multis curribus, & ju-

Agnitio Iosephi.

mentis, vt quantocyus, patrem, liberos, omnia sua deportarent. Quibus auditis & visis quasi reuixisset hoc nuncio capularis senex, nihil tergiuersatus ad longum iter, & laboriosum accingit sese, & videre Iosephum, aliquot qui vitæ supererant annis bene redemptum putauit.

2329.

Israëlitæ descendunt in Ægyptum.

Hoc anno qui Iacobi centesimus trigesimus fuit absolutus, Israëlitæ subierunt Ægyptum à Pharaone, Iosephoque magnificè suscepti. Collocati sunt porro in terrâ Gessen, quæ & pascendo pecori apta erat, Hebræosque ab idololatris disiungebat, & cum discedendum foret, facilem aperiebat exitum in Palæstinam. Iacobus autem amantissimè suum complexus Iosephum, & à Rege, ac aulicis cum multo honore susceptus, & cultus nihil sibi optauit vitæ, quàm ne ob ejusmodi beneficia in Deum, & Regem, ingratus esse videretur.

2330.

Nascitur Iobus.

Circa hæc tempora natus est in Hussitide regiuncula Iobus, ex Zarâ filio Esaü. Sic origine Idumæus vir tantus fuit, magno ejus virtutis argumento, quod inter sceleratos homines contribules suos, ita vixerit, vt statui posset Israëlitis, bonisque omnibus patientiæ, atque pietatis exemplum.

2334.

Iosephus Ægyptum penitus subdit Pharaoni.

Vt Ægyptij frumentum fame sæuiente reciperent ex horreis publicis & pecora, & agros, & corpora sua, Sacerdotibus exceptis, regio addixerant fisco, quò jam Pharao non tantùm Rex Ægypti, sed etiam Dominus esset. Mutatis ergo colonis ad libitum, vt quid Rex posset, Iosephus ostenderet, exeunte vltimo famis anno, gratis dedit agricolis omnibus, & semina, & cibos, vnde sererent simul & viuerent. Tum assignauit omnibus Ægyptiis agros suos, cum eâ tamen cautione, vt quintam frugum partem quotannis deinceps pensitarent fisco: quod &

Regiis rationibus vtile, & perhonorificum principi, populo non incommodum, immo acceptissimum accidit, quem de mancipio faceret pensionalem, & censuarium. Ita sapientissimus Pharaonis Minister, potentissimum reddidit principem, nec ejus subditos attriuit; vsus liberalitate, quæ multis prodesset, noceret nemini, summamque induceret in Ægyptum fœlicitatem, quam vnam spectare debent, non sibi, sed subditis facti, natique principes.

2336.

Sparta condita.

Sparta nobilis in Peloponneso, & Laconiâ ciuitas hoc anno vel condita, vel reparata legitur à Sparto, Phoronei filio, qui nomen ei suum imposuit. Alij tamen hoc nomen & structuram ad spartam Eurotæ filiam transferunt. Sic etiam debita magnis hominibus gratia reuocatur in dubium, neque suus est certus honos, etiam vrbium magnarum conditoribus.

2342.

Argus regnat Argis.

Hoc anno Argiuorum Regno Argus nomen dedit. Centoculum nobis hunc Poëtæ bubulcum repræsentant, etiam alienissimo tempore. Ita prudentissimi hominis in præueniendis, & præuidentis casibus solertiam venustissimam, inconcinnâ corporis deformitate texerunt.

Ceres floret in Græciâ.

Circa eadem quoque tempora, vt scribit S. Augustinus, Græcia frugibus suis vti cœpit, cum hactenus frumento aliunde importato vixisset, per Cererem agrum colere & serere, ac metere segetem edocta. Quæ res mulierculæ tum diuinos honores peperit, cum de multis bene mereri, satis erat ad summam gloriam, & immortalitatem.

2345.

Iacobus moritur in Ægypto.

Euolutis septemdecim annis in Ægypto Iacobus in grauem incidit morbum, quo statim sibi moriendum intellexit. Euocat igitur ad se Iosephum, ejusque liberos duos Manassem & Ephraïm, quos filiis suis, atque familiæ Israëlis

per adoptionem accenſeri jubet, vt Ioſephi familia duas inter Hebræos conficeret tribus, ſi quando Palæſtinâ, promiſſâ Abrahamo regione potirentur. Tum decuſſatis manibus vtrique precatus eſt bene, quo geſtu majorem ſubdendum minori præcipuit; Ephraïmi Tribum in regnorum partitione futuram Iſraëlitici Regni præcipuam, generandum ex eâ Ioſue, qui populum in Chananitidis poſſeſſionem inducturus eſſet. Filiis quoque reliquis benedixit, ſed maximè Iudæ in cujus ditione ſeruandum denunciat ſceptrum, donec Dei filius nepos ſuus Meſſias, inter homines verſaretur. His peractis impetratâque à Ioſepho ad Hebronem in ſpelunca duplici ſepulturâ, vir optimus, & cælo acceptiſſimus obiit. Curatum eſt funus eius magnifice, & ex filij dignitate; tantóque apparatu perlatum Hebronem à filiis, & Ægyptiis, vt non ad ſepulchrum, ſed ad triumphum duci videretur.

2369.

Prometheus vir prudentiſſimus, vt eius innuit nomen, tum viuebat in Aſſyria, & ad montem Caucaſum, quem conſcendebat ſæpe, vt inde faciliùs, & accuratiùs ſiderum obſeruaret motus. Has cæli periodos tantâ ſollicitudine ſpectauit, vt fabulis dederit locum, in quibus per Mercurium alligatus ad Caucaſum fingitur, admota pectori Aquila, quæ cor ejus exederet. Ita Græca vox ἀετὸς, Latinam Aquilam peperit. Dicitur & furatus eſſe ſacrum ignem applicitâ ad Solis rotam ferulâ, vt ex luto à ſe fictos Homulos animaret. Vſum ignis videlicet mortales edocuit, inuenitque modum, quo eliceretur è cælo, quo igne bene vſi homines, quaſi nouam, & meliorem duxere vitam: molliores tamen exinde redditi, & morbos, & febres ſunt experti, quæ mala terris immiſſa ob raptum ignem à Prometheo Heſiodus, Sappho, alij vates ingeniosè cecinerunt. Ita miſerum hominem ex

Prometheus Aſtrologus.

ſapiente Poëſis fecit, addixitque perperam graui ſupplicio virum, qui ſuis popularibus profuerat, & qui potiùs aram in quâ coleretur, quam ſaxum, cui vinciretur, promeruerat.

2399.

Moritur Ioſephus.

Obiit hoc anno ætatis ſuæ centeſimo decimo Ioſephus, *Orbis ſeruator* appellatus, quod ſuâ prouidentiâ, & induſtriâ Ægyptum vicinaſque gentes ab interitu vindicaſſet. Hunc ideo nonnulli cultum volunt ab Ægyptiis ſub nomine Serapidis. Quod ſi verum eſt nec prudentiorem, nec caſtiorem, nec meliorem Deum Idololatria venerata eſt.

2400.

Iobus probatur.

Ætatis annum ſeptuageſimum ſecundum agebat Iobus Arabum, Idumæorumque ditiſſimus, cui ouium ſeptem millia, tria camelorum, juga boum quingenta, cum totidem Aſinis; ſeruulis ac vernis tantæ familiæ reſpondentibus. Filios quoque ſeptem ſuos, ac tres filias ſic inſtituerat optimus pater, vt in Deum pij, in parentes obſequentes, inter ſe concordes viuerent, cælo atque hominibus acceptiſſimi. Cæterùm tot bonis præerat, tantæque fortunæ vir pelſimi nepos bonus, & vitæ innocentia ac virtutibus, quàm dignitate, & diuitiis longè clarior. Quadam ergo die cuſtodes hujus prouinciæ Genij conuenerunt in vnum locum negotiorum causâ, & huic conſilio præerat Angelus quidam quaſi Dei Vicarius. In eum quoque cœtum irrepſit cacodæmon, quem ſtatim deteɛtum interrogauit præſes quid ſentiret de Iobo? & verum inter mortales huic ſanɛtimoniâ inueniſſet parem? Faſſus eſt quod erat Genius nequam, ſed cauſam virtutis tantæ malitioſè refudit in bona, quibus circumfuſus erat, quæ ſi ſubducerentur, virtus hominis iis innixa rueret, eodemque tempore Iobus & pius, & diues eſſe defineret. Qui Dei perſonam ſuſtinebat & vices cæleſtis genius, Satanæ virum juſtum probandum obtulit,

cum amplissimâ in res ejus externas nocendi potestate. Is autem sic disponit infortunia, sic calamitates miscet, & conglobat, vt quantumuis inuicta patientia his labefactari posse videretur.

Vno igitur eodemque die Boues & Asinæ, cum Bubulcis, & Agasonibus per Sabæos grassatores sunt abacti: tactæ oues de cælo cum opilionibus; Chaldæi equites in tres turmas distributi, tribus in diuersis locis pascentes camelos omnes abduxerunt: Liberos item eius omnes cum generis & nuribus, primogeniti fratris domus à fundamentis concussa inuoluit, & obruit. Quæ omnia eodem tempore, per singulos, ex singulis cladibus superstites sic nunciata sunt, vt alter importunè superueniret alteri, nulla viro sanctissimo respirandi, & colligendi sui potestas relinqueretur.

Expectabat hostis vocem aliquam maledicam in Deum, quod calamitatum illarum saltem aliquam aut non amolitus esset, aut non distulisset. At vir patiens juxta ac fortis quis fuisset existens ex vtero matris, quis futurus esset post obitum mandandus humi considerauit, atque ita de Deo locutus est summo fortunæ, & infœlicitatis arbitro, vt qui ejus manum liberalem amauerat, castigantem osculari crederetur.

Non ita multò post cum se iterum immisisset in bonorum geniorum cœtum spiritus nequam & inuidus, objurgatus à cælesti præside quod irrito conatu Iobum agressus esset, impudenter conquestus est sibi satis magnam non esse concessam in sanctum virum potestatem. Nouam itaque & ampliorem obtinuit, videlicet vt non tantùm in res ejus externas, sed in ejus quoque corpus, seclusâ tamen morte, quàm dirè posset, & atrociter desæuiret. Corrumpit igitur puncto temporis optimam alioquin in Iobo corporis habitudinem, atque humores perturbat,

vt ad omnem morbum suscipiendum habiles essent. Ægrotationes deinde sic dispensat vt inuicem succederent sibi, leues, grauibus; sanabiles, deploratis; vicissitudinemque inducit omni continuatiore grauiorem.

Vtrùm autem ea morborum series parum durauerit, aut ad multùm temporis producta sit, Incertum: probabilius est tamen eam septennio toto tenuisse; ne diuturnitas, quâ nullum est ad affligendam patientiam telum potentius, hosti callidissimo, & tergiuersationes excusationesque quærenti defuisse videretur. Hoc profectò certissimum principem aliàs virum bonis omnibus spoliatum eò redactum esse, vt cùm totum ejus corpus in vnum vlcus abiisset fœdum oculis, naribus tetrius; cum eam mephitim exhalaret, quam nec famuli, nec ipsa tecta ferre possent, Iobus non jam homo sed putridum cadauer, fœtentis instar jumenti, & tantùm non expirantis, extra vrbem portaretur à vespillonibus, & in sterquilinium abjiceretur. Hic nudus sub dio, suóque ac loci pædore squallidus, deficientibus linteis erumpentem ex membris omnibus saniem abradere testâ, & paleis vtcumque abstergere cogebatur. Aderat enim domesticorum nemo qui ferret auxilium; tantùm vxor impia & *atrox Diaboli iaculum*, inquit Chrysostomus, identidem accedebat, manu compressis naribus, non vt ei aliquid daret solatij, sed vt maritum ad maledicendum Deo, & inferendas sibi ex desperatione manus inuitaret. Sed eam à se leuiori conuicio vir bonus placidè repellebat, stultitiam & loquacitatem, innata fœminis vitia, sceleratissimæ mulieri exprobraré contentus.

CAPVT V.

SÆCVLVM MVNDI XXV.

Ab anno mundi 2460. ad 2500.

2401.

IN hunc annum commodè cadit Ephraïmitarum clades, cujus mentio 1. Paralypomenon, quando Gethæi prædones irruentes in Ægyptum Hebræorum vicinorum pecora conati sunt abigere. Occurrerunt eis nouem fratres, Ephraimi filij, Iosephi nepotes, qui dum fortiùs quam cautiùs in grassatores viros bellicosos irruunt, eorum insidiis intercepti, dum frater fratri fert suppetias, internecione ceciderunt. Pater autem eorum Ephraïm, vbi liberos luxit quandiu natura, quantum ratio postularet, aliis edendis statim operam dedit, & mox *Beriam* genuit octogenarius, cuius nominè domus suæ cladem significauit, & ad eam reponendam, hosti posteritas ejus inuitabatur.

Ephraimitarum clades à Gethæis latronibus.

2407.

Spectauerat jam toto septennio Iobum Deus cum Dæmone, morbisque teterrimis colluctantem. Cum itaque amicos ejus insolens morbi genus, & inaudita hactenus calamitas accidisset, ipse eorum colloquio Deus interesse voluit, & suam in regendis hominibus prouidentiam ab incautis mortalium accusationibus vindicare. Steterunt tunc amici coram amico, sed stupidi, & elingues ad aspectum tanti casus, & famâ, & omni consolatione majoris. Assuetudine tamen, & oratione Iobi miserias suas, & reliquorum hominum deplorantis animati, sermones cum eo contulerunt. In iis disputatum de ærumnis innocentium, & de diuina Iustitiâ. Sed iis contentionibus vlteriùs quàm par esset

Iobus restituitur sanitati, & bonis.

procedentibus, Deus ipse finem imposuit, locutus ex nube quæ Iobi vertici imminere videbatur. Inde adstantes fortis Magister erudiit, Iobum imprimis erratum suum magnâ animi demissione confitentem; cui tunc se Deus aspectabilem præbuit, eumque vno hoc aspectu pristinæ reddidit sanitati. In ejus quoque gratiam amicis placatus est, cum pro iis sacrificium, jubente Deo, vir Sanctus obtulisset. Quibus auditis in Hussitide factus est magnus ad eum videndum, salutandumque concursus, munera vndecumque delata, quæ tam celeriter annuente cælo multiplicata sunt, vt bona ejus omnia, oues, cameli, boues, asinæ, mancipia multiplicarentur. Edidit ei quoque vxor totidem quot amiserat liberos, animi, & corporis dotibus illustriores, & tantarum diuitiarum futuros hæredes. Quibus omnibus ostendit Deus, nec bonam, nec aduersam fortunam nocere viro sapienti; huic eripi posse bona, & valetudinem, virtutem non posse; & eam esse nonnumquam in sterquilinio, quàm in purpurâ clariorem.

2412.

Atlantis tempora.

Refertur ad hunc annum Atlas Rex magnus, Astrologus major; qui quod plerumque montem Mauritaniæ conscenderet ipsis nubibus superiorem, cælum fulcire suis humeris creditus est, & huic monti suum reliquit nomen. Nihil porro hîc moramur fabulas, vt cælum ab eo susceptum hospitio, &quia ei struebat insidias in Atlanticum mare præcipitatum: vt os Gorgonis in Clypeo Persæi Regem hunc indurantis in rupem; quia hîc nos historicum non Mythologum agimus.

2438.

Amenophis Pharao vexat Israëlitas.

Amenophis secundus, seu Amenopsès hoc anno Ægyptum administrare cæpit. Is à plerisque putatur esse Memnon, cujus statua Solis afflata radiis aut loquebatur, aut videbatur loqui. Rex iste oblitus Iosephi, & exosus Israëli-

tàs eos supra modum afflixit, omnique ratione exterminare conatus est. Principio grauissima tributa extorsit per atroces publicanos: deinde rapuit vniuersos in teterrimam seruitutem; tum iis constituit immanes operum præfectos, qui exigerent labores viribus majores, non reddentes pensum constitutum, flagellis acerbissimè, & vsque ad mortem sæpe conscinderent. Cum nihilominus Deo sic volente multiplicarentur, perdere mares omnes recens natos decreuit, idque per obstetrices Ægyptias molitus est. Sed illæ Deo piam eis cogitationem inspiranti, quàm Pharaoni crudelitatem imperanti parere maluerunt. Ideo diuites sunt effectæ, & fœcundæ, familiasque suas & amplas, & locupletes reliquere. Sic extorris licet à verâ religione nulla operam Deo nauauit, sine gratiâ, & beneficio; cæloque adlaborantes etiam improbos sua præmia manent.

2459.

Maria nascitur.

Hoc anno genita soror Mosis Maria ab *Amarore* traxit nomen, quod tempore difficillimo, & inter lacrymas amarissimæ seruitutis in lucem exiisset.

2461.

Aaron nascitur.

Natus hoc anno & seruatus Ægyptiarum obstetricum operâ frater Mosis Aaron, sicut & plerique alij infantes Hebræi. Quod cum suboluisset Pharaoni, eas à se vocatas grauiter increpuit: At eum mulieres subdolæ officioso delusere mendacio, quasi Hebrææ mulieres obstetricibus nihil egerent, earumque in suis partubus operam, & auxilium præuenirent. Inde edictum prodiisse dicitur de mergendis Nilo infantibus Iudæis, sed irrito pariter conatu; nam multi nece sunt subducti, & is maximè qui seruitutem hanc sustulit, cum magnâ clade, ac propè ruinâ Ægyptiorum.

2464.

Nascitur Moses.

Hoc enim anno MOSES editus est ex Am-

ramo, atque Iochabethâ, partu tam facili, & expedito matris, vt obseruantes Ægyptios, & huic incubantes fefellerit. Seruatus est porro, magnâ solicitudine domi nonaginta diebus, & donec tempus instaret quo satellites tertio quoque mense, de more, Iudæorum domos excuterent. Tum enim ne puer cum totâ familiâ, & parentibus interiret, vanoque & periculoso conatu seruatus esset, expositus est ab iisdem in Nili ripa caricibus, & papyis consita, & vbi mollius flumen restagnabat. Eodem fermè tempore accedebat ad fluuium, vt in eo se elueret Thermutis filia Amenophis; quæ conspicata adhærescentem papyro fiscellam, eam ad se per famulam deferri jussit. Inuentus infans pulcherrimus & miserrimus accendit in ejus pectore amorem simul, & commiserationem. Eum ergo statuit alere: sed deerat nutrix; puella soror infantis in excubiis à matre posita, & non procul abesse jussa, nunciauit Hebræam mulierem vicinam nutricem bonam sibi notam esse; hæc statim euocatur, ei committitur infans pactâ mercede, & Moses, id est *Extractus* appellatur. Fatale ergo erat Ægyptiis, vt qui eos Rubeo mari inuoluturus esset, per naufragium ad principatum, & regiam adoptionem promoueretur.

Exponitur.

Liberatur.

Nutritur à matre.

2467.

Redditus hoc anno Thermuti Regis filiæ à Iochabethâ matre ablactatus Moses, vt in aula deinceps nobiliùs educaretur. Hunc enim filia Pharaonis habuit filij loco; siue verè dixerit suum vt scripsere Philo, Nyssenus, & Augustinus; seu vt alij, pluresque malunt, in ejus familiam, tantùm adoptione transierit. Quæ autem de conculcato tum à Mose Pharaonis diademate Flauius Iosephus habet, aut de prunis insertis ori, vnde impeditioris linguæ sit factus, quæ Rabbini scribunt, meritò inter fabulas computamus. Nec enim in Mosis laudes in-

Moses in aula educatur.

tenta scriptura, si hæc ita se haberent, vnquam tacuisset; nec apparet vlla ratio, cur res tanti momenti scriptor sapientissimus, & fidelissimus dissimulasset.

2466.

Rhodus frequentata.

Phorbas Rex Argiuorum hoc anno regnum iniit; & post annos aliquot (tempus enim ignoratur) Rhodum insulam occupauit, atque industriâ suâ vindicauit à serpentibus. Exinde frequentari cœpta, aëre tam commodo vsa est, vt in eâ nullo non die Sol appareret. Quare Soli sacra fuit, cui & Colossum excitauit ipsa pari magnitudine, & celebritate.

2469.

Moritur Amenophis.

Orus ei succedit.

Interiit tum crudelis Amenophis, Israëlitarum capitalissimus hostis, cui successit Oras, de cujus moribus scriptores non conueniunt. Hunc enim quidam Chronologi, aliter Busirim dictum volunt, hominem crudelem & Barbarum etiam vsque ad aras, & Religionem. Hunc quoque pyramidum in Ægypto conditorem arbitrantur, ad quas excitandas contendunt eum operâ Iudæorum vsum esse, atque seruitute. Sed Busiridis tempora Danao συγχρόνε, huc commodè transferri nequeunt. Neque de pyramidum ætate satis prudenter quisquam pronunciare potest, cum authorum hujus insaniæ nomina modis omnibus extinxerint Ægyptij, in eorum odium capitale: Aduersus quos profectò, tanto non flagrassent. si exterorum, & peregrinorum labore conditæ essent, non indigenarum, vt historiæ parens Herodotus innuit. Accedit quod à plerisque Orus iste mitioris ingenij fuisse perhibeatur, à quo & decretum antiquatum volunt de mergendis Nilo infantibus Hebræis, adnitente Thermuti in gratiam sui Mosis. Alioqui cur tot infantes inuenti essent, cum Iudæi mox Ægyptum reliquerunt; certum argumentum imminutæ antea crudelissimæ seruitutis.

2471.

Mosis studia.

Septennis Moses liberalibus disciplinis excoli cœptus, in quibus ita profecit, vt eas non discere, sed reminisci videretur; Magistros præueniret ingenio, dignusque judicaretur, quem verè suum diceret filia Pharaonis.

2491.

Nascitur Iosue.

Hoc anno plerique Iosue magnum ducem Hebræorum natum esse volunt, ex Tribu Ephraim, cujus pater in Hebræo textu & vulgatâ *Nun* apud 70. Græcosque scriptores Ναυῆ dicitur. Iosue autem primùm à parente suo vocatus est Osée, seu vt Græcus textus habet Αυσῆ, vel Αυσῆς: quod nomen habuit donec emissus est ad Palæstinam explorandam, exinde enim Iósue dici cœpit, nomine tantum in speciem industriore, cum vtrumque *Seruatorem* sonet: Sed hoc significantiùs fuit atque vulgariùs, quo sic appellari placuit hominem de populo bene meritum, vt id esset majoris adhuc beneuolentiæ & amoris in gentem suam incentiuum.

2495.

Mosis falsæ expeditiones.

In annum trigesimum primum Mosis Fasti Siculi statuunt Hermopolim à Mose conditam; & bellum aduersus Æthiopas summâ sapientiâ, & fœlicitate toto decennio gestum. Addit Iosephus vrbem hanc dictam esse Merrhim, ab eâ muliere, quæ ipsum ex aquis eduxerat, tunc mortuâ. Bellum autem Æthiopicum cujus potissimum causâ vrbem hanc excitatam volunt, Hebræi volunt inchoatum fuisse sapienter, & ingeniosè Ibibus delatis à Mose, quæ serpentes ingeremerunt in deserto regionis hujus, qua se tutos credebant Æthiopes. Quomodo autem fructum hujus belli Reginam Æthiopissam reduxerit Moses, quàm fortiter, & prudenter se in hoc bello gesserit apud Iosephum leges, & fabulas cum Theodoreto, Eugubino, aliisque credes. Hujus autem fabulæ causa putatur esse vxor Mosis Æthiopissa, quam Iudæorum Ma-

gistri fingentes suo more, vt Augustiorem facerent, & constituerunt Reginam, & ex interiori Æthiopiâ deduxerunt. Quasi vero vir omni celebritate clarior, ab vxore Regina, & ex vltimis orbis partibus accita posset accipere gloriam, & commendationem.

2496.

Cecrops vir Ægyptius, Diphyes dictus quod geminam linguam calleret Græcam & Ægyptiam, hoc anno Regni Atheniensis fundamenta jecit, sicut & idololatriæ in Græciâ. Hic enim Iouem primus ibidem coluit, eique simulachrum, & aram posuit, ac victimas immolauit, quarum sanguinem nondum hæc regio viderat. Eo regnante Athenis, in arce, olea sponte nata est, Vrbi ex Minerua hujus arboris Deâ, inditum nomen. Sic eodem tempore Attica & Regi & Dæmoni subdidit sese; sed hunc tardiùs, quàm illum excussit.

Cecropis & idololatria in Græciâ initia.

LIBER III.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM SEXTVM.

Ab anno 1500. *ad* 1600.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 1500. *ad* 1510.

1503.

Moses relinquit aulam.

MOSES ætatis suæ anno quadragesimo adoptionem Ægyptiacam, & regiam ejurauit, Hebræumque se & dixit, & gessit. Accendebat fratres suos ad patientiam, & ad spem meliorum temporum erigebat. Admonebat præfectos sibi notissimos vt aliquid de immanitate in viros innocentes remitterent. Inter hæc officia charitatis incidit in Ægyptium, qui Iudæum immerentem & conuiciis & plagis male mulctabat in loco ab arbitris remoto. Enimuero Mosi visa non est ferenda injuria: Irruit in percussorem, eumque calce interimit (nihil enim moramur Rabbinos cum nomine τετραγραμμάτῳ) & raptim occultat sabulo. Putabat rem cum cadauere sepultam esse; at sequenti die sensit se expectatione suâ delusum. Dum enim rixantes duos Hebræos amicè reconciliare nititur, & eum nominatim arguit, qui fra-

Ægyptium interfecit.

trem injustè pulsabat, ab eo repulsus est contumeliosè, rogatusque, num quam superiori die fecerat Ægyptij cædem, hodierna fratris sui cumulare vellet. Percutit Mosem hæc interrogatio; sibique illico fugiendum ratus, secessit in eam Arabiæ partem, quam incolebant Madianitæ, à nonnullis dictam Æthiopiam. Hîc cum officiosè defendisset filias Raguelis, seu Iethro in hac regione Sacerdotis simul, & Reguli, aduersùs Pastorum injuriam, ab eo est susceptus hospitio, data vxor Sephora filia, ex quâ duos liberos suscepit. Interim pauit soceri sui greges, egitque pastoritiam vitam, regiæ dominationis olim rudimentum, donec ad majora, & principe Hebræorum digna vocaretur.

Fugit ad Iethro.
In Arabiam.

2506.

Hoc anno natus est Calebus fortissimus, & prudentissimus Palæstinæ explorator, dignusque habitus propter singularem in Deum fiduciam, qui eam videret, & visâ potiretur.

Nascitur Calebus.

CAPVT II.

ALTERA DECAS SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2510. *ad* 2520.

2512.

DEVCALION vxorem habuit Pyrrham consanguineam suam Epimethei patrui filiam, qui cum ex Ephebis vix egressus, junctus est matrimonio, vt adhuc propiùs jungerentur. Quidam hunc regnasse volunt in Thessalia, alij ad Parnassum: sed eadem dicunt, cum aliàs Thessalia ad parnassum montem vsque pertinuerit. Hic autem non armis & per vim, sed industriâ & facilitate, consecutus est imperium, qui regnandi modus ad hominem propiùs spectat; vt violentus & armatus ad feram,

Deucalion regnat ad Parnassum.

2514.

Mosis scripta. Genesis & liber Iobi.

Circa hæc tempora quidam Mosem summo otio perfruentem, scripsisse putant Geneseos librum, & alium quo Iobi patientia exprimitur. Hos tamen alij referunt ad moram in Cadesbarne, vbi tum erat Moses diuinis reuelationibus illustratior. Vtraque opinio probabilitate non caret. Quod enim hic aliqui obiiciunt initium collocutionis cum Deo Mosis ad rubum, priuatis reuelationibus ad scribendam Genesim necessariis non aduersatur. Nulla esset de Iobo difficultas, si iam mortuus esset; sed si tum is liber scriptus est, postea huic additus finis, quod in libris sacris sæpe contingit, non vno tempore à capite ad calcem scriptis. Tunc autem, & inter Israëlitarum calamitates scriptum non ambigo: sic tamen, vt in eo quem habemus libro Iobi, Moses interpretis tantùm vices expleuerit, cum id opus Arabicam Dialectum sapiat, quo modo ab ipso Iobo compositum plerique eruditorum arbitrantur; sed contractum hunc legimus à Mose, & patria linguâ donatum, vt ad aspectum tantæ patientiæ, miseri Hebræi tolerare fortiter, & constanter ediscerent asperrimam seruitutem.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2520. ad 2530.

2528.

OMISIMVS varios Ægypti Principes, qui ad rem nostram nihil faciunt, vt Acenchrim Reginam, quæ Oro successit, sicut & qui eam excepit fratrem Achorim, aliter Rathotim, & Rathos. Post eos creatus est Pharao Cenchres, cui vulgò anni sexdecim regni

Pharao Cenchres regnare incipit.

tribuuntur. Is est Pharao obstinatione suâ, plagísque inflictis à Deo, ac demum funestissimâ morte, quàm suo regno celebratior. Quo regnante pessimè habitos esse Iudæos, significant in cælum eorum voces, ac questus, quibus tandem permotus Deus illos eripere decreuit, vt homines numini mancipatos, quibus inflictas injurias Deus ipse grauius, quàm illatas sibi castigare pleruinque solet.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2530. ad 2540.

2539.

IOBVS ætatis suæ anno ducentesimo decimo septimo, finem viuendi fecit, filiorum nepotum, pronepotum, abnepotum turbâ circumseptus; de cujus laudibus tacere mortales debent, cum eum extollendum in sacris Codicibus Deus ipse susceperit. *Moritur Iobus.*

2540.

Desæuierunt eodem tempore ignis, & aqua incendio Phaëtonteo, & Deucalioneo diluuio, quæ vatibus magnam fingendi, mentiendique licentiam suffecerunt.

Phaëtonte regnante aër sic incaluit, vt syluæ passim, atque messes incendia conciperent; hinc datus fabulæ locus de eo currus parentis Solis inscitius regente, & dum inflammaret cælum atque terras, per Iouem fulminato. Eodem quoque spectant sorores ejus; quæ dum fratrem lugent impensiùs in populos conuersæ, electrum fundunt pro lacrymis, tam diu flere jussæ, quàm pretiosè. *Phaëtontis incendium.*

Paulò post cum ad Parnassum in Hellade aquæ terras obruissent, multosque mortales *Diluuium Deucalioneum.*

sustulissent, Deucalion & Pirrha ejus conjux Parnassi accolas homines duros, & syluestres ad certas nuptias, & cultius viuendi genus traduxerunt. Vnde nata de lapidibus ab vtroque post tergum jactis fabula, in homines conuersis (sicut Themidis oraculum præcinuerat) & matrimonio copulatis. Ita dum sapientes viri loquuntur eruditè, à vulgò audiuntur inscitè, orta μυθολογία est, pari eruditionis fructu, & dispendio veritatis.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2540. ad 2550.

2543.

Moses præfe-ctura.

HOC anno demum compulsus Deus lacrymis Israëlitarum in Ægypto, dirissimâque seruitute gementium, delegit hominem, qui populum ritu peculiari addictum sibi cladibus, & prodigiis ex importunissimorum hominum manibus eriperet.

In Rubo Deum alloquitur.

Pascebat in Orebo monte, ac desertis Arabiæ gregem soceri Moses, cum vidit in ejus cacumine ardentem rubum, sed ardentem diutiùs, quàm rubi, & vulgaris ignis natura postularet. Statuit igitur accedere propiùs, tantique prodigij causam accuratiùs inuestigare. Iamque non procul aberat, cum jubetur calceamenta ponere, & locum quem sibi Deus addixerat, religiosè venerari. Loquebatur autem Dei Vicarius Angelus ex rubo, & Dei nomine loquebatur. Mox vbi propior est factus, Israëlem ab Ægyptiis attritum imperatur liberare, & in regionem promissam patribus inducere. Opponit Moses quidquid vir sapiens objiceret: Nomen jubentis rogat, geminum discit,

vnum maius atque augustius, & quo breui voculâ natura supremi Numinis exprimebatur; aliud familiarius, & magis ad captum Iudæorum. Imparem se tanto negotio asserit, tùm quod Blæsus esset, & impeditioris linguæ, tùm quod legationis hujus neque apud suos, neque apud Ægyptios inuenturus esset fidem. Adjungitur ei comes Aaron frater, vir facundus & eloquens, datur in manu virga, magnum in edendis prodigiis instrumentum, & quod erat caput, ac vtroque potentius, spondet auxilium Deus; obsequatur tantùm Moses, reliqua hujus curæ fore, qui nec temerè quidquam suscipiat, nec præscribat.

Iter Mosis.

Accingit se ad iter Moses, soceroque salutato, cum vxore & liberis versus Ægyptum proficiscitur. Sed hic graue periculum adiit ab Angelo, quod filium suum non circumcidisset: hoc tamen discussit Sephora, præputio filij resciffo, & ad mariti pedes abjecto vt quantùm diligeret Mosem ostenderet, cujus salutem filij sanguine redemisset.

Aaron ei occurrit.

Interea monitus Aaron à Deo venit obuiam fratri, quem amantissimè complexum Moses socium accipit legationis. Aaronis suasione remittitur ad patrem cum liberis Sephora, vt maritus ejus expeditior, tanti momenti negotium exsequeretur.

Ingrediuntur Ægyptum ambo, principibus Israëlitarum denunciant imminere libertatem, & miraculis faciunt dictis suis fidem. Hoc primùm exigebatur, vt liberari populus vellet, Moses princeps agnosceretur, tentaretur ab eo Pharao legitimè, vtrum sponte præstare vellet, ad quod inuitus, & ingratis cogendus erat. Sed erat Pharao ille Cenchres contumacior, vt statim pareret; superbior, vt se demitteret, scceleratior vt solis Dei monitis ad officium reuocaretur. Legatos igitur abigit, Hebræam plebem quasi otiosam grauat oneribus, præpositos gen-

tis flagris dilacerat, & acerbè adeo populum vniuersum vexat, vt Iudæi de Mose liberatore suo, propè meritò queri viderentur, qui dum abrumpere parat, duriorem effecisset seruitutem.

Induratur Pharao.

Indurabatur ergo Pharao, & de se, & per Magos suos Iannem, & Mambrem, qui signis opponebant signa; & sicut Moses virgam suam mutarat in Draconem, ita suas illi verterant in colubros, quos tamen Mosaïcus Draco deuorarat. Molliendus ergo, subigendusque Rex plagis fuit, ac per vim ad populum laxandum compellendus.

Plagæ Ægypti decem.

1. Sanguis.

Principio Nilus vniuersus vertitur in sanguinem, & sitientibus Ægyptiis cruorem tantùm, & saniem offert; Sed id Magi quoque Ægyptij præstitere, & popularium insuper suorum plagam adauxere.

2. Rana.

Deinde incredibilis Ranarum, Buffonumque copia per totam Ægyptum spargitur, coaxatione, & vliginosa fœditate importuna: Addidere & Mosaïcis, Ranas suas Magi, & passus est Deus eos posse, vt grauius Ægyptij mulctarentur.

3. Sciniphes.

Tertio, virgâ Mosis percussa tellus, sciniphes edidit, minutum animal, hominibus, & iumentis metuendum, quod videret nemo, sentirent omnes. Id autem prodigium frustra tentarunt Magi, Deo vim Carminum prohibente, vt ipsi confessi sunt.

4. Musca.

Quartò, Sciniphibus superuenerunt Muscæ, quæ alis obstreperent, proboscide pungerent, morsu, & contactu omnia contaminarent. Has facibus abigere (quod aptum videbatur remedium) moliebantur Ægyptij; sed illis, ita volente Deo, nihil nocebat ignis, & integris inter flammas alis, atque corporibus, quasi pyraustæ volitabant. His malis cedere tantisper visus est Pharao; verùm sublato malo, ad ingenium, id est ad contumaciam, statim rediit.

Quintò,

Quintò, igitur in omnia animalia atroci peste sæuitum, valentibus interea, & sanis Israëlitarum pecoribus, & jumentis.

5. *Pestis animalium.*

Sextò, peruasit ad ipsos quoque homines lues. Sparsus enim Mosis manu de camino cinis, vlceribus fœdis, & purululentis homines, & animalia cooperuit, & quasi viuentibus turpissimis cadaueribus totam impleuit Ægyptum.

6. *Vlcera hominum.*

Septimo, quia non acquiescebat nisi ad tempus Pharao, grando permixta fulguribus arbores omnes excussit contriuitque.

7. *Grando.*

Octauò, si quid ex grandine, & ignibus superfuit, incredibilis multitudo locustarum depasta est.

8. *Locustæ.*

Nonò, tergiuersante adhuc Rege tenebræ sunt per totam regionem effusæ, verum adeo cæcæ, vt eas nec ignes vincerent, nec accensæ faces dissiparent; adeò crassæ vt sentiri, palparique viderentur. Præterea inter has discurrentia cum horrifico strepitu monstra Ægyptios exanimabant metu, consilij inopes, siquidem vicinus & frater vicinum & fratrem non videbat, at tenebrosis omnes quasi conclusi ergastulis, hærere, vbi fors tulerat, compellebantur.

9. *Tenebræ.*

His demum Pharao domitus, visus est acquiescere, & de emittendis Hebræis seriò cogitare. Quo tempore mutuati sunt Iudæi vasa aurea, & argentea, pretiosasque vestes ab Ægyptiis, quibus ad festum diem celebrandum vterentur: neque se valdè difficiles famulis abituris, & quos malè metuebant, heri præbuerunt. Non ita Pharao, quem puduit cum suis subditis, ac mancipiis pepigisse.

Decima ergo plaga atterendus fuit, diuinisque flagellis quasi Colophon imponendus; & sanè malum id omnium longè grauissimum extitit. Cum enim Pascha suum Hebræi celebrassent, Agnumque solemni ritu, præscriptóque comedissent; intinctis ejus sanguine superliminaribus, exterminatores Angeli per totam Ægy-

10. *Primogenitorum nex.*

ptum diſcurrerunt, atque hominum & animalium primogenitos omnes, in domibus quarum portæ ſacro carerent cruore, ſuſtulerunt. Sic nulla domus tantæ cladis exſors fuit, præter Hebræas. Quare vbi primum diluxit Ægyptij, metu grauioris mali, obliti etiam præ timore repetere diuitias ſuas, & ſoliciti potiùs de vitâ, quàm de fortunis, tergiuerſantes Hebræos abire compulerunt.

2544.

Iſraëlis. EXODVS.

Sic exierunt ex Ægypto Iſraëlitæ ſani omnes valenteſque ad ſexcenta virorum millia cum liberis, & conjugibus, cum in ea ducentis & amplius hæſiſſent annis ab ingreſſu Iacobi, vitis inſtar ſucciſæ, inter cædes & plagas lætiùs, & vberiùs pubeſcentes.

Columna.

Sequenti die bonis viatoribus apparuit columna noctu lucida, vt eos illuſtraret; opaca interdiu, vt vindicaret ab æſtu. Tum ad mare caſtra poſuerunt, vbi Pharao, mutatâ de more voluntate, eos aſſecutus eſt, vt ad ſeruitutem acerbiorem, quàm antea, fugitiua mancipia retraheret. Quid ageret inermis multitudo, hinc & inde vallata rupibus inacceſſis, objecto à fronte mari, à tergo vrgente crudeliſſimo Rege, cum parato ad vindictam exercitu? Iuſtiſſima erat timoris cauſa, niſi hunc Deus inhibuiſſet. Iubet ille Moſem virga Sinum Arabicum percutere, qui nihil cunctatus, hinc & inde ſubmouit fluctus, viamque latiſſimam quaſi cryſtallino vtrimque vallatam muro deduxit. Et vt maris fundus lubricus admitteret veſtigia, ſpirans ventus vrens, & ſiccus ſic vliginem, & algam omnem abſumpſit; vt neque commodius, neque pulchrius iter ad ambulandum requireretur. Hanc igitur incognitam hactenus mortalibus viam ingrediuntur Iſraëlitæ; ſubeunt & Ægyptij, ſed interpoſitâ inter vtrumque populum ſacra nube, quæ luceret illis, his teterrimas tenebras affunderet. Iamque illi oppo-

Via per mare rubrum aperitur.

ſtum tenebant littus, hi medio maris alueo continebantur, cum ecce emicare è nube fulmina, equos curruſque disjicere, turbare ordines tanto tumultu, vt certiſſima clades expectaretur. Et verò fugere parabant omnes, Deóque pro ſuis ita pugnanti ſe negabant pares: cum retenti hactenus diuina vi, ſuperuenientes fluctus, impeditos ſic obruerunt, vt ex tanto exercitu ne vnus quidem cladis nuncius ſupereſſet. Projecta ad littus Arabicum Ægyptiorum cadauera, cum armis & impedimentis, Hebræos armauere, atque inſtruxere.

Ægyptij aquis obruuntur, cum Pharaone.

Inde tridui ſine caſtrametatione confectum eſt iter, deſerto malignè aquas ſufficiente; ſed terminus longæ hujus viæ difficilior fuit. Subſtiterunt enim ad aquas adeò amaras, vt iis ſedare ſitim deſperarent. Hinc exorta populi naturâ queruli murmuratio, quæ mirabiliter compreſſa eſt. Indicauit enim Moſi Deus lignum, quod vbi primùm aquas attigit, dulces eas & potabiles reddidit: ſiue tum primùm hæc ei virtus indita eſt, ſiue vim eam mirabilem jampridem acceptam ſeruabat.

Aquæ amaræ factæ dulces.

Vbi peruenerunt ad deſertum Sin poſt dies triginta ab exitu, farina commeatuſque defecere. Hinc iterum querelæ, quas & præſens fames, & futuræ majoris timor, & ciborum Ægyptiorum recordatio accendebant. Sed tum quoque Deus ingratis non defuit. Nam præter ingentem coturnicum copiam ad eorum caſtra vento delatam, parauit eis cibum exquiſitiſſimum, & delicatiſſimum, formatum in nubibus per Genios bonos, qui quidem dictus eſt *Manna*, quia primùm cum admiratione, & hac voce *Manhu*, id eſt, *quid eſt hoc?* Suſceptus eſt. Hoc manna quotidie paulò ante Solis exortum cadebat in terras, candidâ priùs pruinâ, quaſi mappâ, ſubſtratas. Neque plùs vno durabat die, præterquam pridie Sabbati; tum enim in duos ſeponebatur dies, aliàs ſequenti die com-

Defecit commeatus Iſraëli.

Pluit Manna.

putrescebat, aut minus erat edule. Certa quoque erat singulis mensura constituta; & ea satis erat omnibus; qui plus colligeret, frustra laborabat. Exorto verò Sole, quidquid supererat, soluebatur in rorem, atque diffluebat. Eo autem cibo non tantùm vescebantur homines, sed & jumenta, & pecora. Verùm tempore ipso visus est improbis cibus ille leuior, & qui nauseam pareret: at eo sic vsi sunt viri boni, & innocentes, vt in eo omnem omnium ciborum suauitatem, & saporem experirentur.

Petra Oreb percussa virgâ sufficit aquas.

Tandem ventum ad extrema Deserti *Sin* locumque Raphidim, vbi renouati sunt, propter deficientes aquas populi turbulenti quæstus. At hi quoque prodigio sunt compressi. Nam Orebi petra virga Mosis coram gentis principibus percussa, eos euomuit latices, qui populum per totum desertum, reliquamque viam sequerentur, eisque abunde & pecori aquas sufficerent.

Pugnat Iosue aduersus Amalecitas.

Postea pugnatum, Iosue duce, aduersus Amalecitas; sed Iosue manu, Moses precibus pugnabat; & erat ejus elatis in cælum manibus alligata victoria, quam plenam, & incruentam, & cum multis spoliis Hebræi retulerunt.

Inde victores peruenerunt ad montem Sinaï, sed eum montem fumantem igne, & fulminibus emicantem duntaxat eminus aspexerunt. Ex ejus porro ardenti vertice Angelus Dei Vicarius Decalogi præcepta, inter fulgetra, & tubas intonuit; vt intelligeret populus, ejus esse mandata exhaurienda, cujus ad imperium & vocem fulmina reboarent. Tum autem Deum inter, & gentem Hebræam percussum est fœdus, cæsis victimis in altari ad radices Sinaï; vnde Moses vocatus est ad Dei colloquium, & in montis cacumine diebus quadraginta, comite Iosue mansit impastus. Hic jubetur conficere Tabernaculum, & Sanctuarium apparatu singulari, & qui religionem visu ipso excitaret; hoc est

Lex datur in monte Sinai.

Idea Tabernaculi proponitur Mosi.

Arcam, propitiatorium, mensam in qua proponerentur panes, candelabrum, Altaria, omnia ex auro lignisque pretiosis, nisi aliud altaris, ignisque ratio postularet. Hæc omnia non malè repræsentabant templum portatile, & erranti populo per deserta, religiosa hæc machinâ satis erat ad externum cultum religionis. Tum quoque vocatus est Aaron ad Pontificatum cum suis liberis, eique pretiosæ vestes sunt assignatæ, tantæ dignitati respondentes. De his omnibus in apice Sinaï Moses singulatim edoctus est à Deo, dignus tali disciplinâ tantæ gentis Magister, & rector.

Vitulus aureus conflatur, & adoratur.

Sed cum populo videretur sui Legislatoris absentia diuturnior; cumque vel periisse inter ignes, vel raptum esse suspicaretur, petiit ille, immo extorsit ab Aaraone, vt sibi conflaretur Deus, non ille terribilis, & qualem viderat inter ignes, & fulmina; sed mitior & qualem Apim in Ægypto spectarat. Conflatur ergo à Pontifice tergiuersante, vitulus ex auro, attollitur, adoratur, victimis, ebrietate, saltationibus placatur. Inter hæc adfuit Moses cum Tabulis lapideis etiam paratis à Deo, ejusque digito exaratis; quas ad aspectum tantæ impietatis frangit, armat Leuitas aduersus idololatras, atque ex iis viginta tria millia inter ludos, choreas, crapulam religiosè juxta ac fortiter contrucidat. His peractis redit ad montem placaturus Deum, vbi eum aspexit vt mortalis potest, & versatus est cum eo amicè, ac familiariter: vnde in ejus fronte remanserunt radij duo, quasi duo cornua, indicia diuini cum eo colloquij, quibus venerabilior & augustior efficiebatur. Ita descendit ex monte cum duabus tabulis, quas pararat ipse, sed Deus scripserat, susceptusque est cum singulari totius populi voluptate, qui ex hoc facto sibi reconciliatum agnoscebat Deum, cujus gratiam sibi tam vtilem, quàm perniciosum furorem toties expertus erat,

2545.

Aaron consecratur. Tabernaculum erigitur.

Sequentis anni principio consecrati sunt solenni ritu Aaron, eiusque liberi: Tum eodem ductu paratum Sanctuarium, singulis Tribubus aurum, & pretiosa quæque sufficientibus tantâ copiâ, vt sibi populus nihil ad propria ornamenta reseruasse videretur. Neque vero Deus se ab hominibus vinci passus est: infudit enim artificibus scientiam singularem, vt materiam quantumuis exquisitam operis forma superaret.

Mors Nadab & Abiu.

Post dies octo à consecratione Sacerdotum, Aaron Pontificem egit; eoque faciente ignis delapsus è cælo victimas depastus est cum magnâ totius populi voluptate, quæ tamen Nadabi, & Abiusi filiorum Aaraonis morte turbata est. Cum enim imposuissent in thuribulis suis prophanum ignem, & in eo thus contra Dei vetitum adoleuissent, erumpente ex altari igne sacro afflati, integris corporibus & vestibus interierunt, illatique extra castra per consanguineos sepulti sunt imperante Mose, vt ostenderetur hoc supplicio numquam in rebus religionis, parùm, impunéque peccari. Hebræorum & interpretum quidam eis ebrietatem affingunt, quam hoc supplicio mulctatam volunt: Sed ij neque de Deo satis magnificè, neque de mortuis satis honorificè cogitant.

Iethro inuisit Mosem.

Non ita multò post ad Mosen generum suum, cum Sephorâ ejusque liberis, Raguel, liberatum Israelem gratulaturus venit: quem à manè ad vesperam laboriosissimè jus dicentem ab improbo, & superuacaneo labore subtraxit, electis judicibus, qui de leuioribus rebus statuerent, dum ipse se ad majora nogotia recentem ac vegetum reseruaret.

Ignis in murmuratores desæuit.

Inde mota sunt castra, ac triduo toto continuatum iter; qui labor ab ignauis cessatoribus, & contra in Deum columna præcedentem, & aduersus Mosem ductorem questus expressit. Sed ignis missus è cælo, vel existens è terris in

torpentes, & ignauos desæuiit, ab aliis longiùs sejunctos; & majorem intulisset cladem, nisi hunc Moses suis precibus extinxisset.

Ventum postea ad locum, cui à casu jnditum est *sepulchrorum* nomen. Hic enim carnes optauit populus, easque per Mosem extorsit à Deo, missis toto mense coturnicibus, quæ captu faciles incredibili copiâ castra circumuallabant. Iis autem ita ingurgitarunt se quidam carniuori, vt ex crapula perirent ad multa millia, totumque hunc locum tumulis distinguerent, vnde nomen ei *sepulchra gulosorum*.

Sepulchra concupiscentiæ.

Eodem tempore Mosis quoque imminutus est labor, additis septuaginta viris, quorum operâ in regendo populo vteretur; quos & Iudices, & Prophetas constituit Deus, iis ita communicato Mosis spiritu, vt ipse nihil detrimenti sentiret.

Sanhedrin seu concilium 70. Seniorum.

Publicum jurgium, priuatum, & domesticum excepit. Rixatæ enim sunt inter se (quod non est incredibile) fœminæ; sed quod mirum non insipientes: quas qui conciliare debuerat Aaron, dùm ipse abit in partes, magis distraxit. Attollebat Mosem vxor Sephora, & meritò reliquis hominibus anteponebat: eum contra deprimebat Maria soror, seu repugnandi studio, seu quod ita putaret; & Mariæ fauit Aaron, loquutus de se paulò superbiùs. Displicuisse Numini hanc controuersiam ostendit Mariæ, & Aaronis grauis increpatio, cum insigni Mosis laude conjuncta. Neque vltra verba in Pontificem progressus est Deus. At Mariam nocentiorem afflauit lepra, submouitque castris; quò tamen post septem dies, ob vnius Mosis preces, & mente, & corpore sanior reuocata est.

Rixa de Mosis præstantia.

Maria mulctatur lepra.

Sub idem tempus de explorandâ Chananitide consilium sumptum est. Submissi exploratores viri fortes, & industrij, quorum optimi fuerunt Calebus, & Iosue, vt ad populum certa

Missi exploratores in Chananitidem.

referrent. Regionem itaque totam diebus quadraginta lustrarunt, & ex eâ retulerunt eximios fructus; inter cæteros botrum ingentem, & prægrauem, duorum hominum onus in vecte. Redeuntes terram quidem fertilem dixerunt (id allati satis innuebant fructus) sed cultores alere gigantes, quibus Hebræi compositi nani, & pumiliones viderentur. Inde seditio concitata aduersus Mosem, quam repugnantes cæteris exploratoribus Iosue, Calebusque frustra moliti sunt compescere. Hanc ergo Deus repressit ipse, non sine graui nocentium pœnâ. At miseri dum præposterè scelus emendare volunt, auxerunt. Nam absque monitu Dei, & Mosis imperio Amorrhæos aggressi, fusi, fugatique sunt: didiceruntque damno suo, timorem, & audaciam improborum, ex æquo periculosas esse, & magnarum calamitatum procreatrices.

Hebræi vincuntur ab Amorrhæis.

2546.

Circa hæc tempora Athenis constitutum est judicium, quò celebratiùs, & seueriùs nullum orbis vidit. Id quoniam in hoc colle Mars judicatus erat, Areopagus dictus, templumque inædificatum, in quo causæ capitales dirimebantur, tantâ integritate, vt ne quis fucus fieret, hic neque exordiri, neque perorare liceret Oratoribus, sed nudè, & simpliciter causam explicare. Reddebatur etiam jus in tenebris, & de nocte, ne sordidus reorum cultus, & squallor valeret ad intempestiuam commiserationem. Porrò in hoc foro federunt judices integritatis tantæ, vt eò ex omnibus partibus Græciæ, & Asiæ causæ deferrentur; dignique haberentur, quibus postea summi momenti controuersiæ, committerentur.

Areopagus institutus.

Apud Hebræos item hoc anno seuerissimè judicatum est, longè tamen justiùs quàm in Græcia, quia hujus judicij Deus arbiter fuit. In deserto Pharan deprehensus Iudæus homuncio die Sabbati ad coquendos cibos collig-

Iudæus ligna colligens in Sabbato lapidatur.

gens ligna, primùm datus est ab hominibus in vincula, mox Dei jussu lapidibus obrutus, ostendit quàm religiosâ, & accuratâ quiete colendus esset dies ille sacer, cùm labor in speciem necessarius, & sine dubio tenuis, tam graui supplicio mulcteretur.

2547.

Seditiosi Core, Dathan, & Abiron viui terra hauriuntur.

Quartus ab exitu Ægyptiaco annus seditiosorum tumultu, & pœnâ memorabilis extitit. Core leuites, Dathan & Abiron Rubenitæ, cum ducentis quinquaginta Leuitis, aliisque multis improbis, & aliis tribubus Araonem exuere Pontificatu moliti sunt. Displicuit adeo Numini in sacrum hominem conjuratio, vt tres illos seditionis authores (priùs ab eorum tabernaculis, submoto populo, eorumque liberis innocentibus mirabiliter suspensis in aëre) hiatu terræ viuos, & spirantes hauserit, reliquos ignibus ex altari incenderit, & penitus absumpserit. Neque verò mitiùs cum eorum fautoribus, & hanc cladem Mosi exprobrantibus, actum est. Hi enim eodem igne sacro succensi, amoris in sacrilegos homines pœnas luerunt. Aaraonis Pontificia dignitas firmata est, cum ejus virga, virgis principum in singulis Tribubus permixta floruisset, & recentes edidisset Amygdalas, reliquis sterilibus, & exsuccis.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2550. ad 2560.

2552.

Hellen & Græcæ gentis initia.

CIRCA hæc tempora referre licet initia Græcæ gentis, cujus author fuit Deucalionis filius Hellen, frater Amphictyonis, à quo Ἕλληνες traxere nomen.

Iam verò Hellen tres ſuſcepit filios ex Orſeïde, Æolum, Dorum, & Xuthum. Ab Æolo Æoles dicti, ſicut & Æolica dialectus; à Doro, Dores, & Dorica. Ex Xutho geniti ſunt Achæus, & Ion; ab hoc Iones, & Ionica lingua, ab illo Achæi, in quorum nomen poſtea omnes Græci transfuſi ſunt. At de his plura Geographi, hic pauca iſta delibaſſe ſufficiat, ne magni parentis clariſſima in hiſtoriis ſoboles ignoraretur.

2555.

Amphictyon Athenis regnat.

Hoc anno regnare cœpit Athenienſium Rex tertius Amphictyon. Helleni frater. Is duxerat vxorem Atthidem filiam Cranai ſecundi Athenienſium Regis, cui tamen affinitate neglecta regnum eripuit, dignus qui poſtea ab Erichthonio conjuratione factâ eodem vnde ſocerum detruſerat throno pelleretur. Hujus autem Amphictyonis inuentum eſt Concilium Græciæ ex ſeptem ciuitatibus, ſeu populis conflatum, opus eximium, & Græcis facilè inter ſe diſſidentibus omninò neceſſarium, quo Regionis incolumitas ſtetit, ſtetiſſetque diu, niſi publicis rationibus priuata odia, & amores præualuiſſent.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXVI.

Ab annò 2560. ad 2570.

2565.

ERICTHONIVS aliter Erechthæus hoc anno Amphictyoni vicem repoſuit, & Athenis expulit vnde hic majori crimine ſocerum gener expulerat.

Hunc Mythologi Vulcani filium faciunt atque terræ, quæ Dei hujus claudi ſemen excepit

dum Mineruâ sibi à Ioue per Stygem jurante promissâ, potiri conaretur. Hinc natus Erichthonius cum pedibus Draconis, veriùs obtortis, & informibus. Quam turpitudinem vt tegeret primus junxit currum, assequutus ingenio, vt qui serpebat inter homines super hominum capita & Rex, & Rex egregius emineret.

2568.

Sthenelus, quem Pausanias Sthenelam vocat hoc anno Inachidarum vltimus obtinuit imperium Argiuorum; erat is Crotopi filius, Triopæ nepos. Eius filius Gelanor hereditarium habere non potuit Imperium, depulsus à Danao Ægyptio, tanto flagrabant odio indigenæ Reges illi, vt illis & peregrinus, & exul anteponeretur.

Sthenelus Rex Argiuorum.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2570. *ad* 2580.

2574.

HOc anno Troia à Dardano condita; & tum Dardania dicta ab authore. Erat is Dardanus Iouis & Electræ filius, regnabatque in vrbe Tusciæ Corytho cum fratre Iasio, seu Iasione. Quidam tamen hunc Arcadem fuisse malunt; quidquid sit de patria peractâ cæde fugit in Samothraciam, vnde trajecit in Asiam, & ad Oram Hellesponti; vbi Teucer rerum in Troade potiebatur Rex indigena. Alij volunt Teucrum origine Cretensem fuisse, & longè post Dardanum venisse in Troadem. Sed de rebus tam longinquis, & authorum dissentione diuersis nihil certi statui potest. Communior opinio tradit Dardanum à Teucro benignè susceptum datâ etiam huic filiâ Batieâ, ex qua ge-

Dardanus Troiam condit.

nuit Erichthonium; Teucro autem mortuo eius regno potitum esse, quod anno vno supra triginta tenuit; initio autem regni sui Troiam seu Dardaniam condidisse. Ita cognatæ vrbes Roma, atque Troia conditoribus fratricidis debebantur.

2579.

In id temporis videntur incidere Regnum Ramessis Ægyptiorum Regis, qui alio nomine Ægyptus dictus est; quamquam in sacris Literis antea sic vocetur per πρόληψιν. Expulerat is porrò, quò tutiùs regnaret, fratrem suum Danaum; qui præceps ejectus à fratre, ab exteris Argiuis & benignè exceptus est, & ad regnum vocatus mortuo Sthenelo, expulsoque ejus filio Behanore. Quare Danai Regis Argiuorum initia ab hoc anno mundi 2579. procedunt. Tum Ægyptus qui fratrem priuatum, & infœlicem despexerat, eidem & Regi, & beato reconciliari voluit, ac filiabus eius quinquaginta, filios suos totidem maritos obtulit. At plus valuit apud Danaum veteris injuriæ recordatio; quam augebat quoque mortis metus, sibi ex oraculo, per generum imminentis. Monuit igitur crudelis pater filias suas, vt primâ nuptiarum nocte fessos ex concubitu viros omnes suos jugularent; quod præstitere præter vnam Hypermnestram, quæ Lynceum dimisit incolumem, à quo postea Danaus interfectus est. Crudeles illæ Belides ab auo sic dictæ, ob tantum scelus in inferis dolium pertusum, & vndecumque perfluens implere frustra haustis ex puteo vicino lymphis perhibentur; leuiori vtique supplicio, vt aquas duntaxat inaniter effundant æternùm, quæ tantùm cognati sanguinis vnâ nocte perdiderunt.

Danaus regnat Argis.

Belides.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXVI.

Ab anno 2580. *ad* 2590.

2583.

HOc anno in Deserto Tsin, non procul à Cades-barne Maria soror Mosis diem clausit extremum, & magnifico publicoque funere in monte Sein, tanquam populi mater tumulata est.

Maria soror Mosis moritur.

Sed inter hos luctus accidit Mosi, atque Aaroni casus grauior, & luctuosior. Populus enim destitutus aquis, quæ eum hactenus erant secutæ ex Orebi petrâ defluentes, contra eos insurrexit, & præsens tanto malo remedium, non precibus, sed propè minis flagitauit. Iubetur à Deo bono animo esse Moses, virgâque sumpta alloqui silicem qui ad eius imperium sitienti populo essêt aquas suffecturus. Paruit dubitans Moses. (Quis enim crederet hac gratia dignum rebellem populum, & toties in Deum contumacem) & cum fratre dubitante accessit ad rupem, eamque dubitans interpellauit; immo, & quod imperatum non erat, bis virgâ percussit. Rupes nihilominus aquas populo ejusque jumentis largissimè vomuit. Displicuit adeo Numini in viris tantis diffidentia, vt statim negarit eos in regionem promissam Abrahamo ingressuros, sed morituros in ejus limine; neque multis precibus rogatus; vt sententiam mutaret, exorari voluit.

Aquæ contradictionis.

Pergit porro exinde Moses cum populo, & transitum ab Idumæis cognatis suis, quàm potest honestis precibus & conditionibus rogat: nihil impetrat tamen ab atroci principe, & qui multùm de moribus Esaü retinebat. Itaque longiori circuitu (quia per vim ingredi prohibe-

Idumæi negant transitum Israelitis.

bantur, & irrumpere) Palæstinam Hebræi quærere compelluntur.

Aaron moritur.

Cum peruenissent ad montem Hor, imperante Deo, Aaron indumentis Sacerdotalibus spoliatur, iisque magna pompâ, filius ejus Eleazarus exornatur; Statimque cum vestibus animam posuit exauthoratus Pontifex, bonis Israëlitis fato functis adlectus, & ibidem cum magno fratris, ac totius populi luctu sepultus est.

Victus Chananaus Rex Arad.

Interea contra Hebræos Palæstinam affectantes parauit expeditionem Rex Aradiorum Chananæus, & victor euasisset, si viribus humanis certatum esset. Certè quandiu suis non pugnauit Deus, vincere visus est Aradius, & prædas aliquas de Israëlitis abegit. Sed victi cùm se obstrinxissent voto, ac victoriarum auctori totum hoc regnum addixissent, ita debellarunt Aradios, vt in hac regione nihil relictum sit præter nomen *Horma*, quo Dei omnia superantis potentia, populi ausi Deo resistere internecina clades significabatur.

Serpentium ignitorum morsus sanati viso serpente æneo.

Victores Hebræi per mediam Idumæam in promissam patribus suis Palæstinam irrumpere cogitabant: Sed id fieri vetuit Deus, inuitis nepotibus Esaü, & ferro armisque viam aperiri per cognatam regionem prohibuit. Hinc iterati questus improborum, de longiori itinere, de cibo, de potu, ineptisque fastidiis, quibus per Mosem contemptum ipse Deus impetebatur. Has obmurmurationes represserunt igniti serpentes, hoc est rutili micantesque ignium instar, vel morsu venenum inspirantes, quo inflammata corpora ardentissimâ febre corripiebantur. Huic tandem malo serpens æneus affixus perticæ, & tantùm spectatus ab ægris remedium attulit; vt intelligerent sanitatis hujus auctorem Deum esse, quæ depositis, ac jamiam efferendis, non pluris stetisset, quàm vno oculorum intuitu.

Ab hoc tempore curæ omnes Israëlitarum

ad bella conuersæ sunt; itaque tum designatus Iosue successor Mosis, qui deinceps quasi candidatus præfecturæ, & θεοκρατίας, expeditiones susciperet Imperator.

Iosué Mosis successor eligitur.

Ac principiò tentati Reges Amorrhæi duo Og Basanites, & Sehon Hesebonius: & hic quidem rogatus, vt amicum concederet transitum nihil nocituris, cum suis copiis eum interclusurus adfuit: ille de stirpe Gigantum reliquus, & duodecim pedibus major, cum suis copiis fortissimis, & expeditissimis socio suppetias tulit; sed ambo victi, deleti, trucidati regiones suas omni cultore vacuas victoribus cum ingenti præda reliquerunt.

Amorrhæi Og, & Sehon deuicti.

Ab iis itum ad vicinos Madianitas, qui timore perculsi, cum suo Rege Balaco in auxilium euocarunt Balahamum vatem Mesopotamenum, vt Hebræis ille malediceret, eosque quasi vinctos anathemate, sibi deuincendos, & subjugandos objiceret. Et sapienter primò venire noluit Balahamus, quia id Deus prohibuerat, mox tamen muneribus, & promissis corruptus, ad Balacum perrexit insidens asinæ: Quæ cum à viâ militari recederet, ne trucidaretur Herus ab Angelo occurrente cum ignito gladio, is contra eam verberibus contunderet, vt reuocaret in viam, hæc vocibus humanis eum admonuit de periculo suo, quod ipse mox oculis vsurpauit. Maledicere autem jussus Israëli eum contra benedictionibus cumulauit, eaque protulit de victoriis Hebræorum, de Christo venturo, de Magis ex suo sanguine eum adoraturis, vt Dei animatus spiritu Prophetes, non à malo genio afflatus ariolus putaretur.

Bellum in Madianitas.

Asina Balahami.

Postea tamen idem vates consilium Balaco suggessit ex æquo turpe, ac impium; nempe vt per meretriculas aggrederetur viros fortes, & illecebris ac lenociniis corruptos à veri numinis cultu abalienarent. Et vero iniquissimis consiliis respondit euentus; Quidam enim Madiani-

Balahami impurissimum consilium.

ticorum Scortulorum formâ capti cæcatique postquam cum iis turpissimè volutati sunt, non modò epulis, & sacris Madianitarum interfuerunt, sed quod omnem superat fidem, & impietatem, mysteriis Beelphegor, seu Priapi initiati sunt, vt hac professione publicâ veri Dei cultum ejurasse viderentur. Hos igitur jubente Deo Moses à principibus tribuum judicatos in crucem agendos curauit, quo supplicio paratus in populum Dei furor deferbuit. Verùm longè magis eum repressit Phinees filius Eleazari Sacerdotis, cujus pium ardorem Deus & dictis, & factis probauit. Zambri quidam libidinosus Hebræus Madianiticum scortum coram vniuerso populo in tentorium suum perduxit, idque tantùm non in propatulo inuerecundè, ac turpiter iniit. Rem ferendam non putauit esse Pontificis filio Phinees, armatus pugione irruit & vno ictu vtrumque configens vtriusque sanguine Deo & Castimoniæ, sic candidatus sacerdotij, perlitauit.

Phinees nobile facinus.

Inde aduersus impurissimas copias, & Priapo dignas, ausas etiam concurrere, dimicatum fortiter ab hominibus pietate, & iustâ vltione succensis: quo in conflictu cecidere principes omnes Madianitæ, cecidit iis permixtus Balahamus, dignus perire non militis, sed carnificis manu: viri omnes jugulati cum mulieribus, quæ virum nouerant; virgines & pueri in seruitutem abducti, omnes dedere pœnas acerbissimas suæ, & alienæ impietatis.

Madianitæ deleti.

2584.

Vbi peruenit Moses ad radicem Abarim montis editissimi, & vnde prospectus in Palæstinam datur, partem eius Nebo dictam, eiusque verticem, cui nomen Phasga, jubetur conscendere, & inde spectare regionem, quam tot laboribus quæsiuerat, diffidentiâ suâ pæne in eius aditu perdiderat. Hic bene precatus populo, legéque diuinâ multis, & accuratè com-

Moritur Moses.

mendatâ, ætatis suæ anno vigesimo supra centesimum, sensibus adhuc integris, & corpore sic affectus, vt longam adhuc vitam sperare posset, tantùm quia sic volebat Deus, blandè in eius complexibus expirauit, & per libitinarios Angelos sepulturæ mandatus in valle quæ Abarim inter, & Phogor montes inter currebat. Sed quo loco tumulatus fuerit, hactenus latuit; ne apud gentem idololatriæ deditam, vir adeo benè de illâ meritus, diuinos honores consequeretur. Id enim maximè curabat Dæmon, locumque portentis celebrem reddere moliebatur, sed eius Conatum Michael Archangelus retudit, & dissipauit improbissimi veteratoris consilia, quæ tantùm eo spectabant, vt contra Dei leges, pro Deo mortalis Moses ab Israëlitis non ingratis haberetur.

Sepultus ab Angelis in ignoto loco.

Finito in tanti viri morte justissimo luctu, Iosue à Deo jam, atque Mose sublectus capessit imperium: statim in vrbem Hiericuntem præmittit exploratores, qui situm eius, statumque renuncient. Diuertere illi ad Raab stabulariam mulierem, cuius operâ, atque consilio seruati incolumes redierunt ad suos, datâ hospiti salutis tesserâ, vittâ coccineâ, quæ domum eius, vniuersamque familiam sospitem, tutamque præstaret.

Iosue Mosi succedit.

Exploratores Hiericuntis à Raab seruati.

Inde ventum ad Iordanem, quem ferentes arcam Sacerdotes vix pedibus attigerant, cum, eius aquæ steterunt, à dextrâ obice, qui aspectabilis non esset, diuinitùs objecto, vt à fonte venientes fluctus inhiberentur, & crescentes sensim versus caput retro agerentur. Interea à læuâ reliqua pars fluminis in lacum Asphaltitem decurrens alueum patentem & siccum aperuit, in eum prægrandes lapides duodecim, à duodecim viris singularum Tribuum comportati sunt, æternum transitus hujusce stupendi monumentum. Postquam autem populus vniuersus ad alteram euasit ripam, inde quoque

Siccatus Iordanis dat transitum Hebræis.

Arca deportata fluuium priſtino reſtituit alueo, & in eius gratiam penſiles contra naturam ſuam aquas continuiſſe ſe Iordanus oſtendit.

Populus in Galgalis circumciſus.

Poſthæc in Galgalis defixa ſunt Caſtra, hoc eſt in *loco ſeparationis*, quod hic populus circumcidi juſſus eſſet acutiſſimis petris, quibus ager abundat. Hic igitur Iſraëlitæ filiorum Dei notam ſuſcepere jam annis quadraginta intermiſſam, per quam Abrahami nepotes à Chananæis incircumciſis diſtinguerentur.

Capitur Hiericus.

Sanatis vulneribus, corporibuſque refectis nouo bellandi genere, & quaſi Choreis tentata Hiericus. Diebus enim ſeptem eam vrbem munitiſſimam, & propugnatoribus pleniſſimam clangentibus ſacerdotum tubis circuierunt Iſraëlitæ: Septimo etiam die ſepties; quando tubis acutum inſonantibus, & populo ad Ducis juſſionem vociferante, muri firmiſſimi licet omni ex parte ita ceciderunt, vt facilem vndecumque in vrbem ſternerent viam. Hic immaniter etiam in animantes ſæuitum, parcitum nemini (ſic enim juſſerat Ioſue, ſic vouerat) præterquam iis quos Domus Raab, ſigno notata continebat: omnes ei facti proſelyti; ipſa etiam mater familias Salmoni nupſit, in Tribu Iudâ principi; ſic jus hoſpitij ſeruaſſe ſuis omnibus ſaluti, ipſi inſuper honori fuit.

Reſiſtit Hai ob furtum. Acham.

Captâ hoc portento Hiericunte, quænam ciuitas non reſeraret portas? Reſtitit tamen Haï πολίχνη, immò populum hactenus terribilem fugientem vidit propter vnius hominis culpam. Achamus enim aliquid ex Hiericuntino Anathemate ſubduxerat; agnitâ tamen fortibus, mali cauſâ; ſacrilegus, lapidibus cum tota familia obrutus, & conſumptus igne, ſupplicio ſuo reddidit fratribus animos & audaciam, quæ ſuo crimine extinxiſſe videbatur.

Vrbs Hai intercipitur.

Deinceps vrbs Haï capta ſtratagemate, vt Ioſue non tantùm fortis, ſed & prudens Imperator agnoſceretur: Rex hujus vrbis actus in

crucem, in eam Hiericuntinus furor, & clades extensa, ad reliquarum terrorem.

Quominus vicini Gabaonitæ eandem subirent aleam, calliditas impediit. Quasi enim longè dissiti, detritis calceis, & vestibus, jumentisque oppido lassis, cum Israële fœdus jungere postularunt, & impetrarunt interposito Sacramento. Sed patefactâ demum fraude, addicti sunt cædendis lignis, aquisque in domum Domini comportandis, indéque Nathinæi dicti: mollius hoc genus seruitutis ad pœnam fraudis, miseris hominibus propè necessariæ Imperatori bono satis visum fuit.

Gabaonitæ Hebræos fallunt.

Verùm in eosdem Gabaonitas grauior à Regibus vicinis quinque pernicies incubuisset, nisi eam & repente, & noctu superueniens Iosue discussisset. Adfuit & mancipibus suis Deus: nam fugientes Amorrhæos lapidibus obruit è cælo, reliqui palantes ferro demessi. Et vt plenior esset victoria, hujus spectator, & adjutor esse ab homine Sol ipse jussus est, & horis totis quatuordecim producere diem; vt desperarent Chananæi resistere Imperatori, cujus ad vocem quos colebant vt Deos, Sol, & Luna, more famulorum obsequerentur. Capti sunt tum quoque in vnâ eâdemque speluncâ delitescentes Reges quinque, qui priùs conculcati à Principibus Israëlitis in cruce pependerunt: vt tum se Reges obliuiscerentur, qui post seruiles contumelias, etiam reseruato mancipiis supplicio interirent.

Liberantur per Iosue Gabaonitæ.

Sol stare iubetur.

Inde quasi appendices tantæ victoriæ captæ vrbes Maceda, Lebna, Lachis, Gazer, Dabira, in quas omnes sine discrimine sexus, ætatisque sæuitum; non crudeliter tamen qui sic imperat Deus, cujus jussiones aliquando seueræ videntur esse, numquam sæuitiam redolent; quia multis magnisque criminibus, propriis & alienis, supplicia taxant,

Vrbes captæ ab Israëlitis & exterminatæ.

2585.

Victus Iabin cum aliis Regibus ad aquas Meron.

Iabinus Rex Azor, tractus hujus potentissimus, vicinos Reges aliorum Regum clade supplicioque territos in auxilium suum acciuit cum equitatu plurimo, atque peditatu, & cum iis ad aquas Meron castra defixit, vt hic de inuadendis Hebræis consultaret: Frustra: eos enim incautos inuasit Iosue, oppressitque tam subitò, vt priùs se victos esse, quàm hostem adesse intelligerent. Permixti gregariis militibus trucidati sunt Reges, equi equitesque jugulati, incensi cum suis curribus Aurigæ. Atque vt belli sementis extingueretur; vrbs Asara magni regni caput in cineres abiit. Reparata tamen postea & nouum bellum, & nouum Regem huic cognominem aduersus Israelitas suffecit, quando eorum crimina, Phœnicis instar hanc ex illius cineribus excitarunt.

2589.

Palæstina diuisa inter duodecim Tribus, seu duodecim filios Israelis.

Hic primus annus γεωργίας simul, & κληρουχίας assignari solet, distributa per Iosue inter Hebræos Palæstinâ, cujus pars trans Iordanem Ruben, Gad, & dimidiæ tribus Manassis, jam cesserat: tum verò cis Iordanem consederunt Nephtali, Aser, Zabulon, Issachar, altera dimidia pars Manassis, Ephraim, Dan, Simeon, Benjamin, & Iuda; videlicet â Dan quæ postea Cæsarea Philippi, ad Bersabée, seu meliùs ad Rhinocoluram, aut fluuium turbidum, vel torrentem Ægypti. Ea Palæstinæ longitudo non plus sexaginta Leucarum Astronomicarum; latitudo à Petra Arnon ad mare duodeuiginti circiter. Tribus Leui ἄκληρος, reliquis tribubus permixta est, eique assignatæ 48. vrbes, ex quibus sex Asyli jure donatæ sunt, cis Iordanem cedes, Sichem, & Hebron; Trans, Bosor, Ramoth, & Gaulon, vt ad eas confugerent, qui imprudentes fecissent cædem, ibique tuti consisterent donec negotium componeretur. Ita viri Deo consecrati per totam Pa-

æstinam sparsi, vt pietatem vbique docerent atque tuerentur, nulla pars bonis exemplis vacaret.

Tum quoque fixis Israelitis, fixa est tabernaculi sedes, & in Silo collocata: Quasi Deus eorum peregrinationis comes, in partem quoque quietis venire peroptaret; eorumque se fortunæ admirabili facilitate quodammodo accommodaret.

Tabernaculū in Silo locatur.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXVI.

Ab anno mundi 2590. ad 2600.

2595.

CADIT in hunc annum eruditorum judicio primus annus Sabbaticus, quoniam terræ cultura per sex annos qui Sabbaticum annum præcurrere debent, non ab ingressu in Palæstinam, sed à diuisione sumi debent. Quomodo enim terram nondum suam coluissent, aut arma simul, ligonesque tractassent. Fuit autem is annus inchoatus à decima die mensis Tisri anni superioris ab ingressu duodecimus, ab Exodo quinquagesimus secundus. Et verò is annus accidit annis mundi 3891. 3919. 4017. Quos omnium Chronologorum iudicio constat esse Sabbaticos. Vtrum autem Sabbaticus semper cum Iubilæo coincideret, tam bene Petauius probat, & tam multos hodie adstipulatores habet, vt pudeat non sequi.

Primus annus Sabbaticus.

2596.

Hoc anno Phœnix, & Cadmus Agenoris filij Thebis Ægyptiis profecti Tyrum, & Sidonem obtinuerunt, & eo vsque Ægyptiacam ditionem extenderunt, rebus nauticis, & maritimis illustres. A Phœnice, Phœnicia Syriæ pars nomen traxit, sic etiam appellanda, quo-

Phœnix & Cadmus veniunt ex Ægypto.

niam Palmis, & Dactylis abundabat. Cadmus in Græcia, quam in Syria memorabilior extitit. Nam à fratre pietatis causa reuulsus, vt quæreret sororem Europam, consedit tantisper in Græciâ, vrbibus passim fœliciùs statutis, quàm conseruatis; sed importatis eò literis ex phœniciâ celeberrimus.

2600.

Moritur Iosue.

Iosue centum annorum ac decem, admonito publicè in Comitiis generalibus populo, vt religioni constanter adhæreret; & fœdere solemni Deum inter, & Hebræos inito atque renouato, anno præfecturæ suæ decimo septimo obiit placidissimè. Vir fortis ac bonus Imperator, & meritò ducibus omnibus anteponendus, vtpote cui non homines modo, sed & astra paruerint, & plúres occiderit Reges, quàm plerique alij milites interemerunt. Hoc sublato seniores populum rexerunt sub specie ἀριστοκρατίας, seu veriùs θεοκρατίας quibus merito Othonielem annumeres, vt hinc ejus præfecturæ anni octoginta procedant quæ tamen timidè proferimus: Cum seruitutum & judicum anni, quàm olim Hebræis, tam hodie videantur Chronologis difficilia, atque impedita,

LIBER IV.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM SEPTIMVM.

Ab anno mundi 2600. ad 2700.

CAPVT I.

DECAS I. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2600. ad 2610.

2601.

HOc anno incertum quo duce an Salmone, an Calebo, an Othoniele expeditio suscepta est contra Adonibesec, qui victus ingenti suorum strage, in vrbem suam Besec aufugit. In eâ obsessus, dum fugere parat, retractus è fugâ, pedibus manibusque truncatus est; pœnâ vtique talionis huic inflictâ, quâ in Reges septuaginta vsus erat. Hos enim bello captos, pedes manusque mutilatos, canum instar, cibis adjectis alebat; hoc illis fœlicior, quod illi vixere diu miseri; hic paulo post ex vulneribus suis interierit.

Adonibesec caditur.

2602.

Deinceps captæ sunt vrbes nobiles Hierosolyma, Hebron, Dabira, Luza, aliæque nonnullæ. Dabiram, quæ aliter Cariath-Sepher, seu ciuitas literarum dicebatur, cepit Othoniel, & vrbis occupatæ præmium fuit Axa Calebi filia, cum ingenti dote, quam etiam nuptæ preces

Vrbes Chananæorum captæ.

apud patrem meliorem fecere, & vberiorem. Luza, aliàs Bethel, Ephraïmitis, à ciue suo prodita est, indicante locum, quo facilè capi posset. Is ideo seruatus, & cum opibus suis abire permissus, nouam inter Ephraïmitas Luzam condidit: Infœlix qui patriam antiquam perdiderat, vt nouam multo labore, majori dedecore statueret.

2603.

Phlegyas templum Apollinis incendit.

Phlegyas Martis filius, Ixionis pater, Lapitharum in Thessaliâ Rex, cum agnouisset coronidem filiam suam ab Apolline vitiatam, eo furore exarsit, vt statim Delphico Dei templo subjiceret faces. Quam ob causam ab eo sagittis transuerberatus ad inferos dejectus est, suppositusque saxo à monte sic reuulso, & pendente vt jam casurus videatur: sic imminentem capiti suo ruinam æternùm expectat, & veretur minori damno, quàm timore, sed hoc propter diuturnitatem atrociori. Huic fuere subditi, & cognomines Thessali, latrones sacrilegi, Deorum hominumque contemptores, quos immisso diluuio Neptunus exscidit, Iupiter æternis Tartari pœnis addixit, Principi suo vt sceleribus, ita suppliciis conjunctissimos.

2605.

Erichthonius Rex Troianorum.

Mortuo Dardano successit ejus ex Batiæâ Teucri filius Erichthonius, alter Troianorum Rex qui regnum hoc annis sexagintâ quinque gessit, imperio diuturniore, quàm clariore. Hujus filius, ex Astyoche Simoentis filiâ, Tros fuit.

2606.

Europa raptus.

Europæ raptus huc commodius transferri potest, quæ filia Agenoris à Cretensibus rapta est, & exportata naui, cui insigne Taurus esset, idque factum sub auspiciis Iouis tum imperantis in Cretâ. Alij tamen malunt hanc Europam Asteri Cretensium Regis vxorem fuisse. Sed quid mirum variè sentire, qui fabulas scribunt.

2607.

2607.

Cadmus ab Agenore patre juſſus Europam quærere, nec redire niſi hac inuentâ; vbi hãc aut reperiri, aut reduci poſſe deſperauit, in Bœotiam venit, ibique de ſuo nomine Cadmeam arcem condidit. Aduerſus eam conſpirantes indigenæ, & in eum repente aduolantes locum dedere fabulæ, quaſi ex ſatis dentibus Draconis prognati eſſent, quos ſapienter inter ſe commiſſos, nullo negotio Cadmus deleuerat.

Cadmus in Bœotiam venit.

Cadmi filiæ recenſentur Autonoë, Ino, Semele, Agane. Autonoë nupſit Ariſtæo Arcadum Regi perditis apibus, & reparatis illuſtri. Ino maritum Athamantem habuit, cujus furore theatra omnia Græciæ perſonant. Semelem Iupiter compreſſit, & ex eâ peperit Bacchum. Agaue Echionis vxor Pentheum Thebanorum Regem filium ſuum in Bacchi Orgiis, Mænas ipſa, manibus ſuis dilacerauit, omnes ſuis, vel maritorum ſceleribus famoſæ.

Filiæ Cadmi.

Cadmi σύγχρονος, & ſocius Linus cum eo ex Phœnicia in Græciam litteras tranſtulit, in Muſicâ tam verſatus, vt ideo Apollinis, & Terpſicores filius haberetur. Is à Mythologis Orpheum & Herculem docuiſſe perhibetur, & ab hoc impactâ in caput citharâ mactatus, quod paulò ſeueriùs increpitus eſſet; & tum Muſica, quod maximè decebat, furorem hominis impotentis non compeſcuit.

Linus Muſicus.

2608.

Nati ex Europâ de Ioue grauidâ Minos, Rhadamanthus, & Sarpedon. Priores duo tantâ juſtitiæ laude floruerunt, vt digni habiti ſint qui cum Æaco de æternâ fœlicitate vel calamitate mortuorum ſtatuerent. De tertio non conueniunt tempora, cum ad Troiam occiſus eſſe perhibeatur. Sarpedonem igitur meliùs Laodamiæ Bellerophontis filiæ, filium cecinit Homerus, & ab hac parte veriùs Poëta, quã Herodotus Hiſtoricus ſcripſit.

Minos, Rhadamanthus, Sarpedon.

CAPVT II.

II. DECAS SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2610. ad 2620.

2613.

IDÆ montis deflagratio.

IDA mons annis à diluuio Deucalionis septuaginta tribus, concepit ignem, quō magna pars syluarum eius absumpta est. Tum inuentus esse dicitur vsus ferri à Dactylis idæis, quomodo excoqui posset, & in laminas duci; cum iidem obseruassent hoc incendio liquatum, & purgatum scoriâ metallum, terræ rimis quibusdam susceptum abiisse in virgas ductiles, & segmenta, quæ igne deinceps emollita, malleisque contusa in opera quælibet aptarentur. Tum quoque mons ex hoc casu feracior redditus coli cœpit, atque frequentari. Sic ei sua clades profuit, minus vtili, celebrique futuro, nisi deflagrasset.

2615.

Pandion primus Rex Athen.

Pandion Erichthonij filius hoc anno successit patri, regnumque tenuit Athenis annis quadraginta. Duas habuit ille filias, quarum natu majorem Procnen vxorem dedit Tereo Thracum Regi, cujus opera Regem Ponti debellarat. Cum diu Procne vixisset in Thraciâ, obtinuit à marito, vt Athenas profecturus adduceret secum Philomelam sororem. Adduxit ille; sed in viâ virginis formâ captus, eam corrupit: & ne flagitij rumor emanaret, elinguem illam inclusit in turri, ac seruo custodiendam tradidit, in mari periisse commentus. Verùm Philomela calamitatem suam, & dedecus in tela expressam, ad sororem deferendam curauit; quæ dissimulato furore, donec celebrarentur Orgia, quibus Threïciæ mulieres per agros impunè

Tereus Procne Philomela Itys.

vagantur, cum bacchantibus, ad liberandam sororem perrexit, & vinculis solutam in Palatium Terei clam deduxit. Tum filium Itym jugulauit, & patri edendum appofuit, vlta crimen majori crimine, & atrociori. Omnes denique Deorum misericordiâ (vt fabulæ volunt) in aues conuersi sunt; Tereus in Vpupam, vnde adhuc cristatus quasi vir militaris incedit, & assiduè has voces ingeminat πȣ, πȣ, quibus filium aut crudeles fœminas quærit: Itys Phasianus euolauit ales pulcherrima, & nota Colchis: Procne in hirundinem, Philomela in lusciniam mutatæ calamitates suas adhuc flere videntur. Quamquam Gorgias, & Marcus Varro Philomelam in hirundinem, Procne in Lusciniam transiisse velint, magnâ in re tam falsâ mentiendi, errandiue concessa facultate. Omnes porro etiam pòst obitum in his volucribus seruare videntur odij vestigia, & quid fecerint, quid tentarint homines, factæ volucres ostendunt.

2616.

Temporibus Pandionis vixisse Midas creditur Gordij Bubulci filius, omnium mortalium ditissimus. Obtinuisse fingitur à Baccho, vt quidquid tangeret, in aurum verteretur. Postea cum nihil edere, nihil bibere posset, damnato voto, elui jussus est in Pactolo fluuio Lydiæ, huic arenas aureas dedit euoluere. Midæ aures vægrandes & Asininas affingunt Poëtæ, vel quod malè de Musica pro Pane Deo aduersus Apollinem judicasset; vel quod asinos Baccho charissimos malè mulctasset; vel, quod similiùs vero, quia delatoribus præbebat aures, & in suo regno multos haberet quadruplatores. Ita magnæ huic aures datæ, vt longæ dicuntur esse principibus manus. Sed hæc incerta, istud verissimum; Midam diuitem fuisse, sed stolidum; Regem, sed nimis credulum, & ad accipiendas accusationes faciliorem; qui mores

Midas Rex Phrygum auribus Asininis.

sic impliciti sunt cognatique, vt ab se inuicem nisi ægerrimè diuelli nequeant; cum diuitias, inscitia, summam fortunam plerumque injustitia comitetur.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 1620. ad 1630.

1622.

delum Micha & Danitarum.

IN hunc annum cadere putatur, quod traditur Iudicum cap. 18. de Michâ Ephraïmite idolum conflante, & ei filium Sacerdotem adhibente, cum Ioathamo Leuita, Mosis nepote sacrificulo. Quod idolum cum Danitis nouas sedes quærentibus rite, amicéque respondisset, ab illis bellatoribus vi sublatum est, abductusque Leuites Sacerdos in vrbem Laïs, quam interceptam de nomine Tribus suæ dixere Dan; ibidemque idololatria constituta, quam pietas Samuelis, vix exscindere potuit.

Historia vxoris Leuitæ & Tribus Benjamini fermè deleta.

Contigit & eodem tempore casus, qui tribum Benjamini vehementer afflixit, & cum summo reliquarum tribuum damno, & mœrore tantùm non perdidit. Leuites quidam Eprahimites de vrbe Sichem, vxorem duxerat Betlehemiticam, quæ in mariti domum stuprum, ac dedecus intulit. Hæc verita ne ad lapidationem deposceretur ex lege, fugit ad patrem à quo suscepta est perhumaniter. Post menses quatuor eam quoque secutus est conjux vxorius, eique per socerum non difficiliter reconciliatus est. Cum igitur eam reduceret in domum suam, tardiùs egressus è soceri domo, interceptus nocte, in vrbem Gabaa diuertere compulsus est, in quâ cum inuitante nemine pernoctare cogeretur sub dio, demùm à Leuita susceptus est hospitio. Vix ejus subierat

domum, cum ecce eam ſcelerati Gabaëni obſidere, pulſare cum conuicio fores, Leuitam ad horrendum flagitium depoſcere, vim intentare, niſi amicè dederetur. Negat bonus ſenex, & potiùs eis filiam ſuam virginem, cum vxore Leuitæ objicit, Leuites vxoris probrum iis ſatis eſſe docet, nec paſſurum ſe aſſerit, vt hoſpiti ſuo tantùm dedecus inferatur. Exponitur igitur iis infortunata mulier, qui & libidine flagrantes, & multi eam vſque ad interitum conſtuprarunt. Leuites vltionis potius, quam doloris memor, conjugis cadauer imponit aſino, delatum domum, diuidit in duodecim fruſta, mittit ſingula ad Principes Tribuum vt aſpectu illo terribili, ad vindictam accenderentur. Nec mora, celebrantur populi comitia, in quibus publico conſenſu depoſcuntur ad ſupplicium nocentes Gabaëni. Eos dedere reliqui Benjamitæ negant, parati vrbem defendere, ſi appeteretur bello. Igitur aduerſus totam Tribum ſacra decernitur expeditio, interpoſito duplici Sacramento, priore de nunquam dandis vxoribus huic tribui, altero, vt occideretur, quiſquis ab hoc bello abfuiſſet. Benjamitæ ſubnixi fortitudine ſua, vni ſe putauere reliquis tribubus pares, & expeditionis hujus initia id innuere videbantur. Nam ſceleris vindices geminâ ſunt affecti clade, viginti millibus in primo certamine, in altero duodeuiginti millibus deſideratis. Verùm Deo precibus, & ſacrificiis exorato, placatoque, cum tertiò pugnatum eſſet, & fortiter, & ex inſidiis, vrbs Gabaa capta eſt, & incenſa, Benjamitæ inter vrbis expugnatores, & reliquos Iſraëlitas intercepti, ad octodecim millia ceciderunt. Cum autem reliquiæ ad Petram Remnon confugere niterentur, ad octo millia ceciderunt. Denique de toto exercitu Benjamitarum vix ſexcenti, in hujus Saxi verticem incolumes euaſerunt. Interea omnes tribus hujus vrbes, vicique in cineres abierunt,

in homines & jumenta ferro flammâque fæuitum, tanquam anathemati subjecta; nec quieuit furor, donec in viuis reliquum est, nihil præter eos qui vertici Remnonis insederunt.

Hic cùm & tempore, & vltioni deficiente pabulo, Israëlitarum ira deferbuisset, de seruandis infortunatæ hujus tribus reliquiis seriò cogitatum. Sed obstabat Sacramentum de non dandis vxoribus; huic per aliud Sacramentum consultum est. Iurarat populus se necaturum qui sacro non interfuisset bello: hujus sceleris cum essent conuicti incolæ vrbis Iabes-Galaad, anathemati subjecti sunt, reseruatæ tantùm ex communi internecione quadringentæ virgines, quadringentis Benjamitis vxores datæ sunt. Aliis ducentis concessum vt ex Siluntinis virginibus vxores peterent, non impetratas raperent per vim, ac ducerent; omnibus tribubus curæ fore, vt Siluntini placarentur, & suis generis reconciliarentur. Hic belli plusquam ciuilis, & inter fratres suscepti finis luctuosissimus extitit, quod vtriusque partis damno, & pœnitentiâ terminatum est, vtrisque & peruicaciam suam, & præcipitem vindictam meritò damnantibus.

2623.

PRIMA SERVITVS. à Chusanó Mesopotameno Rege.

Quis crederet populum tot miraculis ereptum ex Ægypto, tot portentis in Palæstinâ collocatum à vero Deo, idolis fecisse thure & victimis; nepotes Abrahami tot sæculis ad veram sinceramque pietatem reseruatos? In causâ fuere Chananæi idololatræ, quos dum exterminare neglexerunt, tandem, quod Deus præuiderat, æmulati sunt, & sic homines sibi mancipatos suis capitibus imposuerunt. Eorum primus Chusanus Rasathaïmus, qui regnauit in Syriâ, & Mesopotamia, Iudæos hactenus Palæstinis imperare solitos durissimâ seruitute contriuit. Quàm acerbè verò exceperit Israëlitas scriptura tacet; Innuit tantùm grauissimè

vexatos esse, quia tum ad Deum cum multis lacrymis, & precibus confugerunt; quod præstare non solebant nisi ad vltimas redacti angustias, omnique humano præsidio destituti.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 1630. ad 1640.

1631.

ANNIS igitur octo in peracerbâ tyrannide contritis, miserorum gemitu permotus Deus Othonielem Calebi fratrem, simul & generum ad jugum crudele atque atrox abrumpendum accendit. Scribit ille militem, quem non tam sibi, quàm Deo subdidit. Huncitaque Dei fiduciâ promissisque plenum immittit in Chusanum, quem & acie vicit, & interemit. Copiæ eius porro ita dissipatæ sunt, ita fractæ atque concisæ, vt ex iis inueniretur deinceps nemo, qui de vexandis Hebræis cogitaret. Sic hujus victoriæ fructus non tantum magnus fuit, sed & diuturnus.

Tollitur prima seruitus ab Othoniele.

1637.

Amphion, & Zethes, seu Zethus filij Iouis & Antiopæ, hoc anno Thebis regnare cœperunt Cadmo depulso, & in Illyricum fugiente. Hic Cadmus & Senex & pauper cum inopi conjuge Harmoniâ item vetulâ miserrimè victitauit, & obiit. Ideo ambos Poëtæ nobis eos depingunt in serpentes conuersos, qui terrâ, & suo succo malignè victitant. Amphion autem & Zethus rerum potiti indigenarum ope, quos musicâ, & eloquentiâ ad mitiorem vitam traduxerant, vrbis Thebanæ mœnia condiderunt. Fabula est, sponte detractos ex montibus lapides, sic quasi Amphioneæ Lyræ fidibus anima-

Amphion & Zethus.

tos, veniſſe ſub latomorum manum, & quo indicaſſent illi loco, ſitúque quieuiſſe.

Rem paulò aliter alij referunt, hanc hiſtoriam duorum fratrum altiùs exorſi. Lycus & Nyctæus aduecti ex Eubœa Thebanum regnum occuparunt debitum Laio filio Labdaci impuberi. Nycteo filia fuit Antiopa, quæ à Ioue compreſſa, parentis furorem verita, fugit ad Epopeum Sicyone regnantem, cui & nupſit. Nycteus moriens fratri Lyco ſceleris huius vltionem mandat, quam & fortiter ex ſequutus eſt, nam & Sicyonem cepit, & abduxit Antiopam. Hæc in itinere peperit Zethum, & Amphionem ad Eleutheras Bœotiæ, quos bubulcus excepit, & aluit. Interea cum à Lyco malè, & ab eius vxore Dirce peius haberetur Antiopa, profugit ad filios jam adultos, & fortes, qui occiderunt Lycum, & Dircen ad caudam Tauri indomiti religatam raptarunt crudeliter, & enecarunt. Inde Thebis potiti ſunt ductiſque vxoribus Thebe, & Niobe, abſque liberis ambo mortui ſunt. Sic Laius Thebanum recepit regnum, ductâque Iocaſta Menecœi filia, reliquit familiam ad illuſtranda theatra, & lacrymas ciendas, quàm ad regnum adminiſtrandum magis natam, atque comparatam.

2640.

Moritur Othoniel.

Conſtitutus, & confirmatus victoriâ populi judex Othoniel, poſt redditam populo pacem, non diu in viuis fuit. Quando autem principatum inierit ſtatui non poteſt, niſi ab eius obitu ſuperiores annos quadraginta retexamus. Deo hæc ignorari permittente, vt ſignificaret, parum intereſſe gentis hujus principum tempora conſignari, quæ potiùs à Deo, quàm ab hominibus regebatur.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2640. ad 2650.

2641.

Aodi principatus initia.

AB hoc anno duci debet initium principatus Aodi, vt ad vitæ annum octogesimum extendatur, quem annis decem tranquillè satis administrasse sacri codices innuunt, ante hæc tempora non inchoantes alteram seruitutem. De hoc judice nihil commemorant præter vnicum facinus sed tam illustre, vt reliquò vitæ tempore quiescere meritò potuerit.

2643.

Corinthus statuta vel restituta.

Corinthus Peloponnesi ciuitas aliter Ephyra dicta hoc anno primùm aut statuta est, aut reparata in isthmo, inter maria duo Ægæum, & Ionium cum duplicibus naualibus, situ tam commodò, vt meritò alter Græciæ oculus audierit. Fuisse creditur à plerisque opus Sisyphi latronis, à quo saltem restituta est, vt intelligeretur magnas vrbes fieri ex magnis latrociniis, easque ditiores, & ampliores esse, quæ plures, majoresque grassatores continuerunt.

2645.

Minos regnat in Creta.

Hoc anno Minos in Creta regnasse dicitur cui fuit vxor Pasiphaë amore Bouis & Tauri in fabulis famosa, cum tamen diligeret illa Ducem Minois Taurum nomine. Itaque fabulosa est illa machina, & bos lignea, in qua inclusa mulier nequam Taurum admisit. Legislator fuit Cretensium Minos iste, legumque authorem suarum fingebat Iouem parentem suum. Sed ex legibus iis confici potest; qui ferebat eas improbum fuisse hominem; qui dictabat scelerato quolibet homine deteriorem.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2650. *ad* 2660.

2651.

SECVNDA SERVITVS sub Eglone Moabitâ.

EGGLON Rex Moabitarum adſcitis in belli ſocietatem Ammonitis, & Amalecitis, Iſraëlitas iterum deficientes à Dei cultu, magnaque leuitate,aut incredibili potiùs ſtupore ad idola conuerſos, tantâ affecit clade, vt huic ſubeſſe cogerentur, & eorum accipere jugum impij, quos tam ſæpe boni ſubjugarant. Eglon in loco vbi ſteterat Hiericus grande præſidium collocauit, & huc Regiam tranſtulit ſuam, vt inde domitis, & attritis Hebræis incubaret. Tum multiplicatis vectigalibus,& portoriis, eos ſic oppreſſit, vt vix haberent vnde miſerrimè victitarent. Sic erant videlicet caſtigandi qui tributorum cauſa chananæum incolumem dimiſerant contra Dei juſſionem, vt auaritiæ, & contumaciæ crimina paupertate, & demiſſione peccantium ſapienter à ſummo rerum Arbitro caſtigata viderentur.

2655.

Myſteria Cereris inſtituta ab Eumolpo.

Eumolpus ciuis Athenienſis, vel Ægyptius aduena, hoc anno myſteria Cereris excogitauit & protulit inter paucos ſibi fidiſſimos. Ea aliter dicebantur initia, & majora quidem in honorem Cereris, minora in gratiam Proſerpinæ; quæ euulgare nefas. & ſæpe mulctatum ſupplicio à dæmone Ideo non licebat cuiquam intereſſe præter *initiatum* (ſic probatum, & allectu appellabant) virique principes id ſibi vertebant gloriæ, quaſi virtutis, & innocentiæ illuſtre teſtimonium. Sed quæ virtus, & pietas tum adeò occultabant ſeſe, ſecreti ſaltem criminis ſuſpicione non carebant.

2656.

Boreas Orithyam rapit.

Orithyam Erechthæi Regis Athenienſium filiam petitam conjugem negatamque Boreas Aſtræi Thracis filius rapuit: quam in ventum conuerſam Poëtæ volunt, vt inter pares nuptiæ conciliatæ eſſe videantur. Ex eâ ſuſcepiſſe duos liberos dicitur Calaïn, & Zetem, viros ambo fortes, alatos ambo quibus vſi ſunt Argonautæ ad abigendas Harpyias ex menſis Phinei, longiuſque ſubmouendas. Sed iis fratribus in expeditionibus celeritas & diligentia potius quàm natura & conditio alas affinxerat.

2657.

Procris & Cephalus.

Ad eadem quoque tempora creditur Procris eiuſdem Erechthei filia, & ſoror Orithiæ quæ Cephalo nupſit, meliori marito quidem, ſed in ſuis amoribus infortunatiori. Is periculum facturus, vtrum vxor ſua caſta foret, ad eam acceſſit, ejuſque pudicitiam quaſi ditiſſimus mercator immenſis muneribus oppugnauit. Iamque eo deuenerant ambo, vt hæc magnitudine præmiorum labefactata ſuccumberet, ille magno empta voluptate frueretur; cum repentè quis eſſet apparuit, & quàm hæc parùm abfuiſſet à ſcelere, exprobrans oſtendit. Procris non tulit infamiam, ſed fugit in ſyluas, vnde tamen à marito amicè reuocata eſt, qui vbi ſe placatum præbuit, vt hæc cum eo certaret beneuolentiâ dedit illi jaculum ineuitabile, dedit & Lælapa canem, ſemper aſſequentem prædam, vtrumque ſibi quondam munus oblatum à Minoe, ſed in ſuam maritique perniciem dedit. Cum enim accepiſſet illa à ruſtico Cephalum amore cuiuſdam Auræ Nymphæ flagrare, occultauit illa ſe in ſyluis in quibus maritus venabatur. Ille ſub meridiem æſtu, & labore fatigatus vocabat Auram, & Auram identidem amicè repetebat; cum procris rata mox affuturam pellicem ſurrexit ex inſidiis; commouitque frutices in quibus deliteſcebat: Torſit ille jaculum numquam ab-

errare solitum, quo charissimam sibi conjugem confecit. Sic nimius amor inter conjuges eos primum infœlices fecit, deinde perdidit. Vsque adeò se plurimum in terris amare etiam legitimè non conceditur.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2660. ad 2670.

2669.

Aodus populum Hebræum liberat Eglone confosso.

AOD Gerarites de Tribu Benjamin, vir fortis, & ambidexter, selectus à Deo, probatus à populo, vt remedium inueniret malis quibus opprimebantur jam annos duodeuiginti à Moabitis Israëlitæ, facinus audax suscepit, & planè improbandum nisi authore Deo, atque impulsore susceptum esset. Cum enim is detulisset ad Eglonem cum sociis vel munera, vel tributa, reductis ad Galgala sociis, vnus ad Regem eundem rediit, armatus breui sicâ, sed ancipiti, ac Eglonem à Deo petit alloqui. Statim admittitur ad colloquium, & quia diuinum oraculum prætendebat, etiam remotis arbitris. Hic etiam cum Rex in Dei honorem assurrexisset, sicque se vulneri opportuniorem præbuisset, tam validè in eius aqualiculum pugionem impegit, vt cum capulo in Regis pinguissimo ventre delitesceret totus, & statim adipe reductâ circumfusâque penitus tegeretur. Rex timore & vulnere exanimatus, ac turpiter egerens excrementa, sine voce, sine gemitu corruit. Fugit Aod per posticum nemine cædis conscio, immo ne suspicante quidem: nec innotuit illa, nisi cum hic in tuto positus insonuit buccinâ, excitóque Israëli rem à se gestam exposuit. Eam cum probassent omnes, collaudassentque, ob-

tulit ille se ducem ad excutiendam omnino seruitutem. Sequuntur illum principem Hebræi, occupatisque Iordani vadis patriam suam tumultuosè repetentes Moabitas ad decem millia ceciderunt qui intra Iordanem Tyrannidem Eglonis fouebant. Nec vltra cædes illas Aodi processit expeditio: siue Deus eam inhibuit, siue Israëlitarum segnities, & amor otij eam breuiorem reddiderunt. Certè tam atrox, & tam importunum excusisse jugum, inopi populo exhaustóque, visa fuit legitima causa quiescendi, virum tam audacem & industrium debitis honoribus prosequendi, & præfecturâ judicis, non jam occultâ, sed publicâ exornandi.

2670.

Tros 3. Rex Trojanorum.

Ab hoc anno regnandi habuit initium apud Troianos quibus nomen indidit suum Tros Erichthonij filius, à quo dicta Troia est quia ab eo reparata, vel alio loco statuta est. Regnauit annos septuaginta, nomine suo & filiis, quam rebus gestis illustrior. Huic enim nati ex Callirrhoe Scamandri filia Ilus, Assaracus pater Capys auus Anchisis, Ganymedes & filia Cleopatra, de quibus multa Fabulæ & Poëtæ.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 2670. ad 2680.

2671.

Phryxus & Helle.

TVM Phryxus Athamantis ex Nepheles filius nouercalibus appetitus insidiis cum Helle sorore profugit, vti se res habuit, in naui cujus erat insigne Aries aureus; vt fabulæ, insidens viuo arieti; quem vtérque inequitabat, acceptum à patre, vellere aureo maximi pretij. Et Helle quidem timore correpta vel ex naui,

vel ex fatali ariete, decidens in Angustias Ægæi maris, nomen Hellesponto fecit. Phryxus incolumis cum suo Ariete peruenit in Colchidem ad Æætem, hicque pretiosam pecudem immolauit, vel Ioui, vel Marti, eiusque pellem ex tholo templi suspendit Anathema. Hoc vt reciperetur postea est Argonautarum suscepta expeditio. Aries ille relatus est inter sidera, de quo iterum aliàs: Est enim hæc bestia in fabulosis historiis, quàm multi Reges, & principes celebratior.

2678.

Ganymedis raptus. Ganymedes Trois filius annis sexaginta quinque ab Idæ deflagratione; vt vult Vetus Chronologus apud Clementem Alexandrinum, formosissimus hujus ætatis puer, à Ioue raptus est, naui cujus Aquila signum erat. Venabatur tum in Idâ monte, & in Campo, qui ab hoc casu dictus est Harpagius. Hunc tamen alij raptum volunt à Tantalo Cappadociæ Rege (Eusebius Regem hunc Phrygiæ facit, quæ tum Mæonia dicebatur) vnde bellum atrox excitatum volunt Troe repetente filium, Tantalo per vim retinente. Alij tamen hanc vltionem Ilo tribuunt, à quo volunt Tantalum regno spoliatum. Echemenes Cyprius hunc raptum à Minoë scribit ad nefariam libidinem. Quidam ab ignotis plagiariis abductum, dum venaretur; sed ad leniendum patris dolorem; hoc furtum Ioui affictum esse. Probabilius tradit Xenophon hunc à Diis propter eximiam virtutem maturè subductum è terris, & cælitibus adnumeratum. Hinc à Poëtis cani cœpit à poculis Ioui, eiusque catamitus, cuius turpitudinis etiam Ethnicos puduit. Sed quid agas? Tum colebantur Dij ignibus, quàm aris digniores. Postea tamen idem ipse puer à vatibus collocatus est inter sidera, ibique Aquarius dictus, non Ioui pocula, sed mortalibus aquas subministrat, officio minùs turpi, atque indecoro.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 1680. ad 1690.

1682.

His temporibus regnabat in Phrygiâ Tantalus, qui ex Taïgete conjuge susceperat Pelopem. Hunc, vt docent Fabulæ Diis epulandum apposuerat, quò diuinitatem eorum exploraret. Sed abstinuerunt ab immani ferculo Dij; vna Ceres gulosior ex humero frustum decerpsit, & vorauit. Quare postea puer reuocatus ad vitam, eboris frustulum in humero, quoad vixit, habuit. Tantalus ad inferos dejectus æternâ cruciatus est fame, æternâ siti, pomis in ora pendentibus, & quoties ea decerpere parat in sublimè recedentibus; aquis dum ora diducit, vt eas ebibat, diffluentibus, & euanescentibus. Quibus commentis homo auarissimus depictus est, & qui inter opus egeret; dictus meritò Tantalus quasi ταλάντατος *infortunatissimus*. Quæ enim calamitas major, quàm iis non vti diuitiis, quæ ad vsum tantùm factæ sunt, atque comparatæ.

Tantalus regnat in Phrygia.

1687.

Phœmonoë circa hæc tempora vaticinabatur Delphis, & oracula versibus reddebat: quasi verò parum esset fanaticæ mulierculæ vno furore duntaxat exagitari.

Phœmonoë versibus fundi oracula.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXVII.

Ab anno 1690. ad 1700.

1693.

Persei expeditio.

PERSEVS Acrisij nepos, Iouis ex Danaë filius fuit, quam bonus ille Deorum hominumque pater mutatus in imbrem aureum inierat, hoc est pecuniâ corruptis eius custodibus. Cum pater Acrisius tam matrem, quàm filium ex hoc furto genitum inclusisset arce, & in mare projecisset, hæc mirabiliter seruata Perseum reddidit, cujus expeditio versus meridiem στρατεία Περσέως, nobilem Græcis Chronologis Epochen posuit. Hic in Æthiopiam profectus Andromedam alligatam Saxo, & jam à monstro vorandam incolumem reddidit Cepheo patri, à quo viciſſim eam accepit vxorem. Exinde cum habuisset à Vulcano adamantinum gladium dictum Harpen, ope Mercurij Medusæ vni ex Gorgonibus caput amputauit, quod clypeo suo Pallas aptauit. Huic capiti quidquid objiciebatur rigebat in lapidem. Ita Poëtæ & magnum stuporem, & ingenium, & peritum fabrum appellabant. Sed de Perseo postea recurret sermo, & de rebus ab eo gestis in Græciâ, vbi minùs quam in Africâ bonus fuit atque fortunatus.

Isthmiorum ludorum institutio.

Eodem quoque anno annis quindecim à Ganymedis raptu, vel à Sisypho, vel à Glauco Bellerophontis patre instituta est Isthmiorum ludorum celebritas in honorem Inus, atque Melicertæ. Ita dicti sunt Ludi ab Isthmo Peloponnesi, vbi celebrabantur, in quibus victores coronabantur pinu. Postea tamen à Theseo restituti, consecrati sunt Neptuno, sacra no-

fturna in deorum minorum honorem fieri perrexerunt. Erat autem Melicerta filius Athamantis, Inus vxor; vtrumque cum furore amens marities ad mortem depofceret, dedit illa fe cum filio, quem complexum ferebat, in mare præcipitem. Horum corpora cum non comparuiffent Ino dicta eft à Græcis Leucothea, à Latinis Matuta; Melicerta apud Græcos Palæmon, apud Latinos Portunus audiit, ambo cælitibus annumerati. Tumque eis infœlicitas profuit ad immortalitatem, quando magnæ calamitates confecrabantur.

2694.

Prœtidarum virginum furor fanatus à Melampode.

Præti Regis Argiuorum, & Antiæ filiæ dictæ προιτίδες, formofiores fuerunt quàm piæ. Aufæ funt enim de pulchritudine cum Iunone contendere, & fortè viciffent, fi ad humanum judicium prouocare potuiffent. At contempfit mulierculas Dea; vt tamen mentis timorem ponerent immiffus eis furor, quo correptæ difcurrentes per agros fanaticæ fe vaceas putauerunt, eifque fuerunt fyluæ pro Palatio, pro victu herbæ quibus tantùm vefcebantur. Helleboro tandem fanatæ funt à Melampode, quod ab hoc medico dictum eft Melampodium; purgatoque cerebro, neque fe Deabus formâ pares, & deformibus vaccis fe pulchriores agnouerunt, animoque & corpore faniores in patris Palatium, ex fapientis medici domo redierunt.

2696.

Bellerophon caftus euolat ex periculis.

Pertinet ad hæc tempora Bellerophon Glauci filius, Sifyphi nepos, Hipponeus primùm dictus, deinde cum Belleronem quendam Corinthi ciuem cecidiffet, Bellerophon, vel Bellerophontes appellatus. Hic hofpitio Argis fufceptus à Prœto Rege, folicitatus eft de ftupro ab ejus vxore Stenobæâ; at Iouem ille veritus Hofpitalem eam rejecit. Hæc furore, & amore amens Iuuenem accufauit apud maritum, quafi is pudicitiam ejus at-

tentasset, & à Prœto nimis credulo callidæ mulieri est habita fides. At Rex ne datam hospiti dextram violaret, si eum domi cæderet, mittit ad Iobatem in Lyciâ Regem socerum suum, cum literis quæ deinceps τὰ τοῦ Βελλεροφόντου γράμματα audierunt. Iis monebatur vt latorem impudicum, & qui filiæ thorum violare conatus erat in periculis perderet. Mittitur ergo statim Bellerophon ad Solymos debellandos, gentem validam, & ex quâ potiùs clades, quàm victoria expectabatur. De hoc populo victor cum rediisset, aliis atque aliis deinceps periculis expositus est. Demùm objectus est monstro igniuomo cujus draconis cauda, venter capræ, caput Leonis; quod tamen domuit ope Pegasi, quem equum illi alatum Neptunus donauit. Hoc autem abusus, & volare conatus inter sidera; excussus oestro, quod in Pegasum Iupiter immisit, cecidit in Aleium campum non procul Tarso, equus inter sidera relatus.

Solymos vincit.

Pegasus.

Iobates miratus Bellerophontis fortitudinem, alteram ei filiam concessit vxorem, cum parte regni dotali, ex quâ tres ille liberos suscepit Isandrum, Hippolochum, & Laodamiam. Hæc cum audiuisset Stenobæa, & quem perdere voluerat & viuentem, & victorem, & Regem sibi affinitate conjunctum, ex desperatione sibi mortem ipsa consciuit, facta ex amante furens, ex furente calumniatrix, ex calumniatrice plusquam parricida.

Chimera.

Quod autem Chimeram Poëtæ monstrum ex triplici animantium genere conflarint, ea causa fuit. Mons erat in Lyciâ Igniuomus, cujus in vertice Syluæ Leones alebant, in ejus dorso pascebantur capræ, radix paludibus interscissa serpentes fouebat, cum Bellerophon Syluas excidisset, paludesque siccasset; & præterea montis Igniuomi craterem, ab eâ parte secuisset, quâ flammarum globos vicinis ac-

colis innoxios redderet, & tum ea fecisset, quando virorum fortium res gestæ, non ex veritate, sed Poëticè depingebantur, atque fabulosè, immanis monstri domitor vix sapiens expressus est, qui industriâ suâ, hanc partem Lyciæ habitabilem reddidisset. Sic tempus hoc μυθικον prudentes viros fortes effecit, neque tantum res præclarè gestas, & tempora, sed etiam virtutes permiscuit.

LIBER V.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM OCTAVVM.

Ab anno mundi 2700. *ad* 2800.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 1700. *ad* 1710.

2704.

Pelops Hippodamiam ducit vxorem.

PELOPS Tantali filius ex Phrygiâ venit in Elidem vbi amauit Hippodamiam, excellentissimæ formæ virginem Oenomaï Regis filiam, & vnicam hæredem regni. Expetebatur illa à multis procis; sed hanc dare renuebat pater, qui didicerat ab oraculo sibi mortem à genero imminere. Itaque prensantibus filiæ suæ nuptias hanc conditionem offerebat, vt curuli certamine cum eo contenderent, victores filia cum regno, victos maneret certissima nex. Iamque sustulerat plures, & superauerat, equis vsus incitatissimis, & aurigâ peritissimo Myrtilo. Pelops arte periculum declinare, & votis potiri sine discrimine voluit. Corrupit aurigam grandi pecuniâ, effecitque vt paulò ante initum certamen currui domini sui fragilem axem supponeret, vel ab axe remoueret vectem. Quare confractis in ipso cursu curribus, vel rotâ de-

fluente, toto corpore debilitatus Oenomaus & filiam, & regnum, & vitam perdidit. Myrtylus dum reliquum proditionis præmium exigit à Pelope (id autem moriens socer commendarat enixiùs) in mare præcipitatus est, quod ab eo dictum Myrtoum, naufragiis infame, & infidum nautis, vt aliquid ejus à quo nomen acceperat, habere videretur. Pelops non Elide modo, sed & totâ Peloponneso potitus, eam de suo nomine Peloponnesum dixit. Sic ejusdem sceleris ille necem, hic diadema præmium tulit.

Myrtoum mare dictum à Myrtilo.

1710.

Acrisius Prœti frater hoc anno decimus tertius Argiuorum principum regnare cœpit is nequicquam in filiam, eiusque sobolem crudelis fuit, superuixit hæc, &, quod fata decreuerant, Auo intulit necem.

Acrisius regnat Argis.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno mundi 2710. ad 2720.

2720.

HIc annus Aodi judicis Hebræi morte celebris fuisse creditur. Quo è viuis sublato, inter Israëlitas famosissimus extitit Samgar, quem nonnulli, vt Iosephus aliique, judicibus accensent; alij communiter, & veriùs eum ex judicum expungunt albo. Ille ex Philistinis tum per latrocinia Hebræos infestantibus vomere impacto sexcentos occidit; seu singillatim, & captato tempore accedentes, vel recedentes adortus; siue, quod mirabilius, & ad Samsonis factum propiùs accedit, latronum magnam manum vnus, vomere ex aratro excusso, inuaserit, & ad sexcentos in hoc certamine mactarit.

Moritur Aodus.

Quoniam sacri codices hæc non exprimunt enucleatiùs, quo voles modo, victoriam istam, vel facilem, vel admirabilem interpretaberis.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno mundi 2620. ad 2630.

2721.

TERTIA SERVITVS. Sub Iabino Rege Syriæ.

HEBRÆOS tertiùm oblitos Dei, atque Religionis Iabinus Syriæ Rex, ex eius prosapiâ, quem deuicerat Iosue, magnâ clade deuicit, tributa pendere compulit, reposuitque victori populo quàm in maioribus passus erat seruitutem. Potentissimum hunc fuisse innuunt nongenti currus quos ei scriptura tribuit, & trecenta peditum, equitum decem millia, quos ei Iosephus assignat. Adde principem militiæ Sisaram copiis istis regendis parem. His succubuerunt Israëlitæ, & ante idola strati, suis capitibus Syros, vt suis aris Dæmones imposuerunt.

Bacchi ad Indos expeditio.

Circa id quoque tempus contigit Dionysij seu Bacchi ad Indos expeditio. Atque vt hic eius initia resumamus Διόνυσος ille Græcis natus erat ex Semele Cadmi filia, quam Iupiter vitiarat. Hæc hominem experta Deum suum adulterum, etiam fulminantem videre, & complecti voluit. Sed eius aspectu exanimata didicit satiùs esse mortali amantem experiri Iouem, quàm videre fulminantem. Fœtus eius nondum perfectus, & maturus, femori patris insutus, & creuit, & suo tempore prodiit; vnde Dionysius, Διμήτηρ, vel Διμήτωρ dictus est. Sic hominum Deorumque vt pater esset Iupiter, non tantùm capite in Mineruâ, sed & femore prægnans esse debuit; vt capite, femore, toto corpore fœ-

cundus cœlum, & terras Diis & Heroïbus impleret. Dionysius ille porro magnum τῆς μυθολογίας argumentum, cum Bœoticas vrbes exsoluisset seruitute Liber; cum mulierum insanientium agmen ad Indos pertraxisset, quas Βάκχας, & μαινάδας vocant, dictus est Bacchus. Is tamen hoc apparatu totum orbem domuisse dicitur, victorque omnium gentium Triumphum, & Diadema inuenisse; quæ tu in vinum, quàm in delicati, & mulierosi hominis facta meliùs, & aptiùs transferes.

2722.

Ianus Biceps in Latio, & Saturni ad eum aduentus.

Regnabat in Italia Ianus annis 150. antequam in Italiam Æneas appelleret; ad quem cum confugisset Saturnus expulsus ex Cretâ à Ioue filio, apud hunc hospitem latere compulsus, partem eius regni, à suis latebris, Latium dixit. Tum Dij fallebant atque fallebantur, nequiores hominibus, apud quos tunc temporis Aureum vigebat sæculum. Cum autem Ianus iste prudentissimus esset, nec tantum præsentia videret, sed futuris quoque prospiceret, inde Bifrons est depictus, turpique vultu pulcherrimus animus est repræsentatus, quando propter nimiam mortalium simplicitatem prudentia monstrum habebatur. Alij volunt id referre ad geminam linguam quam callebat, quod his quoque temporibus portenti simile fuit.

2727.

ILIVM CONDITVM.

Anno trigesimo quarto ab expeditione Persei conditum est in Campestribus locis Troados Ilium ab Ilo filio Trois, à quo & nomen accepit: sed quo loco etiam Strabonis tempore dubitabatur; sic enim vrbs illa ceciderat vt etiam ruinæ iampridem interiissent. Hæc ciuitas tum dicta Ilium, nomen nihilominus retinuit Troiæ, quoniam ex Troiæ ruinis condita fuerat. Fuit illa celeberrima inter vrbes Asiæ dum stetit, famosior & cum cecidit, vt in eius ἁλώσει videbimus,

CAPVT IV.

DECAS QVARTA SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2730. ad 2740.

2731.

Pelops Olympiis præfuit.

PELOPS tum Olympiis præfuiſſe perhibetur ab Euſebio; at ea non concinunt eiuſdem Euſebij dictis, qui poſtea Olympia ab Hercule inſtituta docet: ſed hæc vt alia multa ſunt apud hunc authorem ἀνισόρητα, qui in ſuo Chronico exſcriptorem potius quam Chronologum agere viſus eſt, & ex multis aliqua dum excerpit, neque ſatis excutit, non digeſſiſſe tempora in ordinem, ſed magno hiſtoriæ diſpendio confudiſſe iudicatur.

2740.

Hoc anno parenti ſuo Troï ſucceſſit Ilus filius, quem regno dignum fuiſſe arguit Ilium jam eius auſpiciis conſtructum. Huic tantùm obfuit quod perjurum, & impium Laomedontem genuit, cuius fuit impietas, quàm parentis virtus celebratior.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2740. ad 2750.

2741.

Iſraëlitæ per Deboram & Baracum liberantur à Syriacâ ſeruitute.

ANNIS viginti, quia non reſipuerant Iſraëlitæ, Tyranno Syriæ Iabino paruerunt: vbi ſubdiderunt ſe Deo, & lacrymis ſua ſcelera eluerunt, ſupra nongentos currus, & tot armatorum millia erexerunt ſeſe, & (quod mirum videri debet) fœminâ eorum ducem

cem ad prælium accendente, atque deducente. Dei juſſu per Deboram numine afflatam ſignificato Baracus in montem Thabor, minutum ex Zabulonitis deducit exercitum: ſed adfuit illicò Siſara, quaſi dejecturus præſidium, atque ad torrentem Ciſſonem copias extendit. Actum erat de paucis Hebræis coram tanto exercitu, talique duce, niſi panicum terrorem Deus immiſiſſet hoſti; quo ſine causâ correptus Eques, atque pedes ita turbatus eſt, vt de fugâ potiùs quàm de prælio cogitaret. Auxit & eum timorem, qui eum diſcutere debuerat Siſara: nam deſcendit ex curru ſuo, vt meliùs lateret inter gregarios milites fugitiuos. Cum multùm viæ emenſus eſſet, inſuetus ire pedes, oppidò laſſus, & ſitiens, anhelusque, venit ad tabernaculum Heberis Cinæi; vbi amicè ſuſceptus in ſpeciem, potatuſque lacte dormire cœpit, ſed æternùm. Iahel enim Heberis vxor, vt illatas Hebræis amicis ſuis vlciſceretur iniurias, impellente Deo, in dormientis caput trabalem clauum adegit malleo, atque vnius hominis fortiſſimi nece Iabinum tali deſtitutum duce, vincendum debellandumque penitùs tradidit Iſraëli. Sic victoria duabus fœminis adjudicata eſt; cum eam expeditionem Debora ſuſcepiſſet, Iahel audaci facto, & quod non ſaperet fœminam feliciter terminaſſet; Baracus dux expeditionis hujus victoriæ laude caruit.

Is porro *Baracus* populi judex. Primo Regum cap. 12. in vulgata dicitur *Badan*; tum quia facilis litterarum mutatio; tum quia Badan à 70. vocatur Barac; tum denique quia Badan iſte dicitur populum liberaſſe, quod Baraco, non autem Iaïro, quem hic aliquid obtrudunt, longè meliùs conuenit.

2742.

Perſeus Acriſium cadit eius regnum Myceras transfert.

Acriſius Danaës pater, Prœti frater, cui ſucceſſerat in regnum Argiuorum, à nepote ſuo Perſeo, ſicut erat in fatis, & ipſe acceperat ab

H

Oraculo, cæsus est; vel vt aiunt fabulæ visâ Gorgone in Saxum diriguit. Ejus regnum & diuitias cum Perseus occupasset, Argis hærere noluit, vbi sceleris species semper oculis obuersabatur. Transtulit itaque regni sui sedem Mycenas, quod per Sthenelum conditoris filium ad Agamemnonem propagatum est; Talao interim Argis regnante, cujus filius Adrastus fuit. Sed hæc regna scelere parta, & sceleribus seruata, tandem quoque sceleribus interierunt.

2745.

Pandion secundus Rex Athenarum.

Hoc anno Pandion alter, filius Erechthæi Athenis regnare cœpit, & annis viginti administrauit regnum, donec Metionidarum factione ejectus regnum Ægæo reliquit, celebratior perdito regno quam administrato.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2750. ad 2760.

2757.

Picus in Latio regnat.

HOc anno Picus Iani filius in Latio regnandi fecit initium, regnauitque annis triginta septem. Fingitur à Poëtis amatus à Circe veneficâ, & in volucrem sibi cognominem mutatus, inde ductâ fabulâ, quod primus ex hac volucre captarit auguria, hanc primus suis prætulerit signis, & his temporibus, quibus homines bestias fieri turpe non erat.

2760.

Moritur Debora.

In hunc annum, cadit mors Deboræ, quæ cum Baracho annis quadraginta populum rexit, hic manu, illa consilio, quod vtile semper, & salutare fuit, quoniam existebat à Deo. Hac autem sublatâ ad ingenium suum, hoc est, ad idololatriam Deique contemptum redierunt

Israëlitæ. Itaque Madianitis traditi sunt annis octo, à quibus experti sunt, quidquid à Barbaris gens culta potest expectare. Quare passim desertis pagis, & oppidis, in speluncis coacti sunt habitare, hícque belluarum instar viuere, conuectis raptim in hæc antra frugibus, quas hostilis furor, & nequitia reliquisset. Serebant aliquid hyeme miseri Hebræi, sed cum adoleuissent sata, aderant Madianitæ, qui eorum spem & labores, aut demetebant aut depascebantur. Hic viui relinquebant nihil, quod aut non cæderent, aut aufferrent, aut corrumperent, vt jam non legitimum bellum cum hominibus, sed internecinum cum feris gerere viderentur. Tanta denique ea clades fuit, vt propter acerbitatem visa Deo non sit vltra annos octo extendenda, quò paucitas annorum calamitatis magnitudine, atque atrocitate compensaretur.

QVARTA SERVITVS. Sub Madianitis.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2760. ad 2770.

2768.

HEBRÆOS jam plagis emollitos, & subactos adit à Deo Prophetes, qui exprobratâ ingrati animi labe inuitaret eos in illius sinum, in quo majores eorum tuti, sospitesque constiterant. Nec inutilis vanáque fuit sancti Viri adhortatio, omnes enim multis cum lacrymis defleuerunt peccata sua, meliorem frugem deinceps polliciti. Id tantùm postulabat Deus, vt eos reciperet in gratiam, atque in pristinam libertatem assereret. Mittitur ergo Angelus qui populi afflictissimi malis prospiceret. Is adit Gedeonem (qui tum Ierobaal dictus est, quod aram Baâlis euertisset, ac succendisset lucum)

Gedeon liberat Israëlitas partâ de Madianitis illustri victoriâ.

& hunc gentis suæ curam, salutemque suscipere jubet, de cælo pollicitus auxilium. Quamquam id erat satis ad talem prouinciam suscipiendam, ne quid tamen imprudenter vir magnus aggressus esse videretur, exigit signa duo, circa vnum idemque vellus ouinum, primum vt ipsum maderet rore, terrâ circumquaque siccâ, alterum vt siccum remaneret, terrâ vndicumque madidâ & elutâ. Id vbi impetrauit, sic quasi captis auspiciis, à Deo selectus Imperator cogit exercitum. Cum magnæ copiæ conuenissent instituit delectum, ac principio dimittit omnes ex lege pauidos, & qui necem ac vulnera reformidarent; quâ denunciatione, duo supra viginti millia discesserunt. Iterum jubente Deo probati reliqui ad aquas, rejectique qui pronis in fontem bibissent corporibus, retenti tantùm trecenti, qui manu hausissent aquam, &, vt decebat honestos viros, sedassent sitim. Satis visi sunt Deo hi pauci, vt illustrissimam de infinitis propemodum hostibus reportarent victoriam. Animatus est & somnio quodam Gedeon, quod audiuit enarrari à Madianitâ milite, dum se cum famulo in partem hostilium castrorum insinuasset, de pane hordeaceo tabernaculum principis Madianitarum euertente, quod explicatum est à socio somniantis de gladio Gedeonis. Suos igitur in tres turmas distributos immittit in hostium castra, singulos cum tubâ, & face in lagenâ fictili conclusâ, jussos omnes audito Duce clangente, & ipsos inflare tubam, atque interrupto cantu vociferari *gladius Domini, atque Gedeonis.* Imperatum est præterea λαμπαδοφόροις, ex composito simul omnes lagenas inter se collisas frangere, vt illicò non expectata lux hostium oculos perstringeret. Quid multa? In hoc tumultu Madianitæ partim mutuis concidere vulneribus, partim à dimissis paulò antea copiis trucidati, confossíque sunt ad centum viginti millia. Partâ victoriâ tam illu-

ſtri aduerſus exteros, pæne commiſſa eſt pugna ciuilis. Nam Ephraïmitæ quod expectati non eſſent magno Gedeonem pulſauere conuicio, parati dictis addere facta, niſi ſapiens victor molli eos, aptáque ad tempus oratione demulſiſſet. Sic compoſitis domeſticis rebus, victoriæ reliquias colligere parat, tranſmiſſóque Iordane reficere copias, vigiliâ longóque certamine defatigatas, quod tamen ex improbitate Soccothcorum, & Phanuelitarum præſtare non potuit, negantium crudeliter, vnde victores feſſi repararent vires. At languenti exhauſtóque militi ſuo Deus non defuit, & abſque cibo potúque præſtitit, quod rerum omnium ad victum copia vix feciſſet. Tandem Gedeon hoſtes aſſecutus eſt in Carcar, ſeu Corcor, cum duobus Regibus Zebee, & Salmana ex fugà collectos, ad quindecim millia. Hic deleti ſunt omnes, capti duo Reges, quos paulò poſt Gedeon ipſe interemit. Sed ante in Soccotheos, & Phanuelitas graue ſtatuit ſeueritatis exemplum. Illorum enim ſeptuaginta ſeptem primarios illuſtreſque viros, ſibi dedi juſſos, cum ſpinis deſerti contriuit, actis per eorum corpora curribus atque carpentis: horum etiam captam turrim euertit, oſtenditque periculoſum eſſe victores exercitum, & Imperatorem contemnere, ac juſta poſtulantes rejicere. Exinde collecta ſunt hoſtium ſpolia, ex auro confectum Ephod, ſeu Pontificale indumentum, quod in Ephrâ Gedeonis vrbe collocatum, poſtea in idololatriam conuerſum eſt. Ipſe Gedeon Iudeæ publicâ conſenſione delectus, cui ſe eiuſque filio populus ſubmiſit. Et verò quis ei parere recuſaſſet, quem Deus tot portentis, tam nobili victoriâ populo ſuo præfeciſſet.

2769.

Adraſtus regnat Argis.

Adraſtus hoc anno Argis regnaſſe videtur, vbi ad multos annos imperium propagauit, factus Tydei, & Polynicis gener, lætioribus regni principiis, quam fine,

2770.

Siculi ex Italia transferunt in Siciliam.

Siculi in Italia populi hoc anno in Trinacriam transierunt, eamque de suo nomine dixere Siciliam. Hæc tamen deinceps conuenarum omnium præda fuit, à Phrygibus, Græcis, Carthaginiensibus, Romanis non tam habitata, quàm spoliata, & cui plurimùm sua fertilitas obfuit.

Ægæus regnat Athenis.

Eodem quoque anno Ægæus pulsæ à Metionidis Pandione Atheniensium Rex creatus regnum tenuit annis duodequinquaginta, quod & filio reliquit suo, ab eodem generosiùs, etiam atque magnificentiùs conseruatum, quàm receptum.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2770. *ad* 2780.

2772.

Cizycus condita.

CONDITA ponitur hoc anno Cizycus; vtrum auté à Cizyco nomen acceperit Rege quem Minyæ acie fusum interemerunt, dicere non possumus, nisi eius ortū, in posteriora tempora rejiciamus. Hæc deinde tam illustris fuit vt ex marmore tota constaret: tam diues vt triplex haberet armamentarium, armorum, frumenti, Balistarum, tam munita, vt Mitridatem magnum, Romanis vincendum objecerit; quando & Regis miserabilis casus eam liberam reddidit, atque fortunatam; sed quam libertatem virtute parauerat, vitiis suis perdidit.

2779.

Et Miletus.

Miletus hoc anno item statuta legitur, oraculo clara, primò Branchidarum, deinde Apollinis Didymæi. Hujus ciuis fuit Thales, sapientum vnus, aliique non minus Thalete sapien-

tes, hanc tamen magis lanæ suæ, quàm viri nobilitarunt. Ita magnæ res ex vtilitate potiùs, quam ex honore penduntur.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 1780. ad 1790.

1783.

SI Iosepho credimus annis 240. ab Exodo, & annis totidem ante templum Salomonis positum statuta est Tyrus, quod in hunc annum sine dubio cadit. Ego vero non primò tunc positam putem, sed ita reparatam, exornatamque, vt recens structa dici posset. Nam à Tyrâ Iapheti septimo filio condita erat, & appellata: temporibusque Iosuë jam non incelebris erat. Adde quod eam Strabo Sidoni faciat antiquitate parem; Sidon autem, Mose ipso teste, authorem habuit primogenitum Chanaan. Immò suprà vidimus Phœnicem, & Cadmum ex Thebis Ægyptiis profectos ad Tyrum substitisse. Quære jam magnarum familiarum initia, cum vrbes tantæ, & tam illustres, quo tempore primùm coaluerint, dicere nequeant.

Tyrus condita aut potius reparata.

1788.

Ad id temporis pertinere videtur Amphitruo; vir fortis, & tamen crimine vxoris suæ, quàm suâ virtute notior. Filius is fuit Alcæi, & Hippomenes, eíque soror fuit Anaxo quæ Electryoni nupsit, atque ex eâ Alcmenam genuit. Erant autem Electryo, & Taphius filij Persei; & Taphius quidem Taphum in Cephaleniâ condidit, cujus incolas Teleboas dixit. Cum igitur simul regnarent Taphius, & Electryo Taphij filij partem regni deposcentes orto jurgio Electryonis filios interemerunt; quapropter

Amphitruo & Alcmena.

demortuorum pater atroci hos incessit bello. Hoc vt meliùs procederet Amphitruoni filiam suam Alcmenam dedit vxorem, sed eâ lege, vt hanc non attingeret, nisi bello contra Teleboas profligato, atque ita sibi, amorique pugnaret. Sed contra accidit, nam Amphitruo socerum occidit imprudens. Quare cùm Alcmenâ pulsus, Thebas profugit; vbi purgatus à Creonte contra Taphios fœliciter pugnauit. Ex hac Alcmenâ prodiit Hercules, cujus tanta fuit gloria, vt propter talem alumnum vxorem suam adulteratam fuisse non dedignaretur Amphitruo.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXVIII.

Ab anno 2790. ad 2800.

2791.

ARGONAVTARVM EXPEDITIO.

POST Ilium conditum annis sexaginta quatuor, ante ejus ἅλωσιν septuaginta nouem, suscepta in Colchidem expeditio, ad efferendum aureum vellus, quod eò fuerat à Phryxo delatum. Ita fabulæ; sed historia vult hoc vellus fuisse vel thesauros ingentes, aut vellera infecta purpurâ magni pretij, aut in quibus ramenta auri plurima continebantur, qualia erant quæ fluuij Phasidis alueo substernebantur; aut denique in ouina pelle descripta Ars τῆς χρυσοποιίας, non tantum hoc sæculo, sed & antiquioribus magno ardore quæsita.

Quid aureum vellus?

Iason princeps expeditionis.

Hujus porrò expeditionis Princeps fuit Iason Æsonis filius ex Polymelâ, vel Alcimede, quem pater moriens commendarat Peliæ fratri, ei etiam tradito regno, sed hac lege, vt id nepoti adulto restitueret; insanus! qui nesciret faciliùs accipi regna, quàm reddi. At mater

Alcimede marito sapientior, verita ne Pelias strueret insidias pupillo, Iasonem Chironi alendum submiserat. Ab hoc magistro sic institutus est, vt ab ejus disciplinâ egressus, non tantùm hæreditario, sed & parto regno dignus haberetur. Cum igitur paternam hæreditatem reposceret à Peliâ, missus est honoris specie, ad eam expeditionem, quæ omnium Græcorum votis expetebatur. Neque verò hanc reiecit Iason, solicitior tum promerendi regni, quàm adeundi. Adhibitis itaque commilitonibus viris magnis inter quos illustrissimi fuerunt Hercules, Castor, Pollux, Hylas, Orpheus, & militibus ex Thessaliâ, qui Minyæ dicti sunt, conscendit nauem Argo, sic dictam vel à celeritate (ἀργὸς enim Græcis est *velox*) vel ab Argiuis, seu Græcis eâ subuectis.

Hipsipyle recipit Argonautas.

Ac principiò appulere in insulam Lemnum, vbi Iason & socij ab Hipsipyle insulæ dominâ, & Lemniadibus non hospitio modò, sed & lecto suscepti sunt.

Omittimus hîc gesta apud Laomedontem, & ad Ascanium fluuium ab Hercule, quia hæc planè sunt ἀπρόσρητα, & de his suo dicemus loco.

Ex Phinei mensâ abiguntur Harpyiæ.

Venerunt ergo Argonautæ ad Phineum Bithynorum Regem à quo suscepti sunt, vt decebat Græciæ florem. Neque verò hi se hoc beneficio indignos præbuerunt. Nam ex mensis infortunatissimi hujusce Regis, & cæci excusserunt Harpyias, fœdas volucres, & mensam ejus ingluuie non ferendâ deturpantés; quas ne redirent vnquam Calaïs, & Zetha alati juuenes, ad Plotas vsque insulas persecuti sunt, vnde, Deorum monitu, jussi reflectere, hic Harpyias, & insulis Strophadum nomen reliquerunt. Phineus hospitibus suis rependit vicem, eosque edocuit quomodo Cyaneas petras tuti transmitterent. Hæ alternis coëuntes, atque recedentes, viam aperiebant, claudebantque: Columbæ laxatæ beneficio agnouerunt,

Cyaneæ Petræ.

quis futurus esset hujus trajectionis euentus. Vt enim Columba caudam, sic in hoc trajectu nauis Argo gubernaculum perdidit.

Medea fauet Iasoni.

Tandem ad Colchos cum suis sociis, & Minyis Iason peruenit, & regiam vrbem Æetæ Phasim, affixam cognomini fluuio; vbi amatus est à Regis filia muliere venefica, & quæ in amasij sui gratiam & patrem, & regnum prodidit. Hujus autem amore & consilio hujus Iason Tauros Æripedes domuit & vigilem Draconem sopiuit; hoc est, ex Taurica milites vicit, quibus erant æreæ Calisæ, & custodem thesauri corrupit. Sic aureum rapuit vellus quodcumque illud fuit; quo direpto fugit cum amasio suo Medea, secumque exportans fratrem Absyrtum; quem, cum pater eos assequeretur, in frusta discerpsit, & per agros sparsit, vt dum ea colligit mœrens Æætes, minus eos assequeretur. Sed timendæ erant fauces Ponti, & Bosphorus quem Rex furens occupaturus erat. Istrum itaque Argonautæ ingressi cum peruenissent ad Liburniæ montes Argo nauim suis extulerunt humeris, & in fluuium, inde in Hadrianum mare pertraxerunt. Sic incolumes ad Peliam jam senem, effœtumque peruenerunt. Hunc Medea, quasi juuentuti redditura per filias suas jugulauit, ac perdidit, earum pietate abusa ad summam impietatem.

Medea fratrem discerpit.

Reditus Argonautarum per Istrum.

Pelias occisus.

Huc vsque Iasoni bene cum suâ Medeâ conuenerat, qui ex ea duos, tres ve susceperat liberos, quam amabat, vicissim ab ea redamatus. Sed postea implicitus amore Creusæ Corinthiorum Regis filiæ, in se amicumque iram impotentis fœminæ conuertit. Hîc enim mulier nequam incantationibus suis Creüsam cum Creontis Palatio viuam incendit, & filios suos ac Iasonis, in oculis patris, dum nequicquam vindictam is repetit, jugulauit. Ereptus tamen ex hac cæde Thessalus, & Iolcon repetens hîc regnauit, & de suo nomine Thessalos dixit,

Creusa comburitur.

Medea curru & serpentibus per aërem vecta fugit Athenas: vnde abire compulsa, iterum Iasoni suo reconciliata, cum eo rediit in Colchidem, vbi Iason Æætem à fratre regno depulsum solio restituit, ideo honores magnos totâ Asiâ consequutus. Alij tamen malunt eum egentem, & rejectum ab omnibus, ex desperatione sibi consciuisse manus. Sic expeditio terminata pro bestiæ vellere, sed quæ reuexit fœminam omni ferâ nequiorem, & sceleratiorem, quæ inchoata propter auaritiam, & aurum; libidine, crudelitate, veneficiis, omnibus criminibus absoluta est.

Medea fugit Athenas.

2794.

Faunus hoc anno regnat in Latio dictus Rex antiquissimus Aboriginum, qui & putatur genuisse Faunos, Satyros, & illiusmodi caprina, & cornigera numina, quod primus aras eis ac sacra posuisset: regnauit autem annis quadraginta quatuor, sed eo tempore quo res Italicæ tam latebant, quàm postea per Romanos innotuerunt.

Faunus in Italia regnat.

Eodem anno Troiæ successit Ilo patri impius Laomedon, annisque triginta sex regnauit: genuit ille filios duos Tithonum, & podarcem filiam Hesionem. Tithonus in Orientem & ad Æthiopas profectus Memnonem hic genuit; Podarces dictus est Priamus vt mox dicetur. Laomedon & hominibus & Diis odiosus fuit, perfidiosus & perjurus & sacrilegus. Cum Ilium mœnibus careret de iis excitandis cogitauit; sed quia pecuniis indigebat, consecratos Neptuno & Apollini thesauros ex eorum templis rapuit, & ad prophanos vsus impendit. Quas autem pœnas hujus sacrilegij dederit, dicemus in ejus obitu, sicut & quomodo Poëtæ hanc historiam in fabulam detorserunt.

Laomedon Ilo succedit.

2798.

Medeam hoc tempore Athenis vixisse quidam referunt, & Ægæo filium Medum dedis-

Medea, & filius ejus.

ſe. Tum ejus operâ nihil propiùs factum eſt, quam vt Theſeus ab Ægæo admotus aræ cæderetur; ſed agnitus vixit deinceps in oculis patris, Medea ſolum vertere coacta, mulier in regnorum perniciem nata, & quam virorum nemo ſine calamitate, & cladibus amauerat.

2800.

Mors Gedeonis.

Hoc anno mortuus eſt Gedeon, cum annis quadraginta populo præfuiſſet, ductis tamen iis ab obitu Deboræ. Vir ad ſalutem gentis ſuæ genitus cui libertatem tot prodigiis peperit, vt caput populi, Dei manus dici meruerit.

LIBER VI.

SÆCVLVM MVNDI VIGESIMVM NONVM.

Ab anno mundi 2800. ad 2900.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno 2800. ad 2810.

2801.

Abimelechus fratres cadit & occupat Tyrannidem.

GEDEONI optimo parenti succes-sit perditissimus filius Abimele-chus, ab eo ex pellice Sichimitâ susceptus. Hic patre mortuo pa-triam ingressus popularibus suis persuasit, vt eum principem eligerent, quod & factum ma-gnâ consensione, detractis etiam ex templo Baal septuaginta siclis argenti, quâ ille pecuniâ hominum sceleratorum manum, quasi milites prætorianos adsciuit. His stipatus venit in vr-bem Ephra, in quâ degebant fratres, quibus quasi ex juris formulâ Læsæ Majestatis reis am-putauit capita. Septuaginta tum in grandi lapi-de decollati sunt, effugit omnium minimus Ioathamus. Inde peracto facinore Sichimam rediit Abimelechus, vbi Princeps inauguratus est solenni ritu: Ioathamo ex monte Garizim hanc inaugurationem exemplo Rhamni steri-lis deuouente. His diris quasi ex ambone pro-

nunciatis abſceſſit vt lateret, donec Deus Tyrannum & fratricidam abſtuliſſet. Neque verò diu eſt dilatum ſupplicium, cælo iis velociùs adimente vitam, qui homini cuilibet, multo magis conſanguineo, & fratri vitam abſtulerunt.

Elimelechus & Noëmi, patriam deſerunt; Ruthæ initia.

Eodem ferme tempore, & initio principatus Abimelechi, cum fames atrox in Palæſtinam incubuiſſet, Elimelechus cum vxore ſuâ Noëmi lectiſſimâ fœminâ perrexit in Moabitidem, ſeu Arabiam, vt hic iniquiſſima tempora contereret; nec ita multò poſt obiit. Liberi ejus jam adulti Mahalon, & Chelion mulieres indigenas duxerunt, Orpham, & Rutham, mulierem aliâ patriâ digniorem, & quam ſelegerat Deus, vt ex ejus ſanguine Dauid adeóque Chriſtus ipſe naſceretur.

2803.

Abimelechus cæditur.

Abimelechus anno tyrannidis ſuæ tertio, Sichimitas ſuos rebellantes expertus eſt; Gaalis enim cujuſdam operâ ab eo deſciuerunt. Sed in eadem vrbe Tyranno fauebat præfectus Zebul. Venit ergo Abimelechus Zebuli ſuo laturus ſuppetias, cæſoque Gaale cum ſuis vrbe potitur, eamque incendit cum maximâ turre, in quâ fugitiuos mille, fumo & igne perdidit. Inde victor perrexit ad oppidum Theben, ad quod rebellionis quoque lues penetrauerat: ejus muros occupauit primo impetu. Verùm dum vrbis turrim oppugnaret, & portæ iam admoueret faces ipſe; in ejus caput fragmen molæ muliercula ex pinnis impegit. Ex eo vulnere, fractóque cerebro dum imminere ſibi videret mortem, rogauit armigerum ſuum vt eum interimeret, ne manu mulieris interiiſſe dux magnus diceretur. Sed excidit ſpe ſuâ; quandiu enim à Deo ſcripta ſtabit hiſtoria Abimelechus Tyrannus, & ſeptuagies fratricida, & percuſſus à fœmina, & dignus qui ſibi conſciſceret necem, perlegetur.

2804.

Abimelecho succeſſit Thola filius Phua, fratris Gedeonis; & delectus ab vniuerſo populo creditur, vt per eum diſtracti Iſraëlitæ in vnum reuocarentur; neque, quod ab ejus nepote factum erat, vir aliquis factioſus, & audax ſibi principatum arrogaret. Sublectus ergò qui meliùs Gedeonem & fortitudine, & conſilio, & ſanguine ſimul repræſentaret.

Thola iudex Hebræorum.

2807.

Euryſtheus hoc anno Mycenæorum regnum adiit tenuitque annis 43. celeberrimus in fabuloſis hiſtoriis, quod in ſeruitutem ſit ei traditus Hercules, ejus tamen improbis juſſionibus factus illuſtrior.

Euryſtheus Mycenis regnat.

2810.

Euander, ſeu Euandrus Arcas, cum patrem ſuum cæcidiſſet imprudens, relictâ patriâ venit in Latium, ſubmotiſque Aboriginibus in Palatino monte de proaui ſui nomine condidit Pallanteum. Mater ejus Nicoſtrata expeditionis huius comes fuit, quæ mulier fatidica quod verſibus oracula funderet, Carmenta, ſeu Carmentis eſt appellata. Fuit autem is Euander φιλόξενος in primis: Cum enim Argum ducem Argiuorum ſuſcepiſſet hoſpitio, iſque ab Arcadibus ob affectati regni ſuſpicionem, ſe inſcio inuitoque cæſus eſſet, Argiletum nemus ei demortuo conſecrauit, & quo potuit optimo modo, hoc eſt immortalitate, ſarciuit injuriam. Ab eo quoque Troianus Æneas benigniſſimè ſuſceptus eſt, adiutuſque bello contra Rutulos, quo tamen infœlix pater & ſenex, cæſo Pallante filio ſuo, ſpes omnes ſuas acciſas vidit. Vrbem Pallanteum diu non ſtetiſſe Romuli docent tempora; neque verò diuturna eſſe debuit, quæ vrbis Romæ ſolum ante occupaſſet.

Euandri in Italiam aduentus.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2810. ad 2820.

2811.

Booz ducit vxorem Rutham.

HOc anno cum fames in Palæstinâ cessâsset, mortuis in Moabitide & vrbe Petrâ Mahalone, & Chelione Elimechi filiis, & mortuis sine prole ad suos Noëmi mœrens redire decreuit. Hanc est sequuta tantisper Orpha, sed admonente socru, paulò post rediit; Rutha vt eam relinqueret nullis rationibus induci potuit. Venerunt igitur ambæ messis tempore in Bethlehem; Rutha in agro Boozi dum spicas post messores legit, iis se moribus conspicuam præbuit, vt Boozi lecto digna judicaretur. Id autem actum castissimè, & facto quod Iosephi castimoniæ à Rabbinis adæquetur. Cum enim Rutha suadente Noëmi ad Boozi pedes accubasset, isque in magnâ peccandi licentiâ, nocte concubiâ, & remotis arbitris, eam dimisisset intactam, ei pollicitus est nuptias, quando primùm sibi ex lege liceret. Neque diu fidei datæ spes dilata est. Sequenti die inuitat propinquum suum qui sanguine propiùs quam ipse Elimechum contingebat, vt Rutham duceret, & suo consanguineo suscitaret semen: cum is id facere recusasset, eam ipse, plaudentibus omnibus, accepit vxorem. Ex ea anno insequenti suscepit Obed, auum Dauidis Regis, qui partus Noëmi lacrymas omnes abstersit, & eam propagare familiam dignus est visus, ex quâ propter vtriusque parentis singularem virtutem Christus nasceretur.

Herculis aduentus in Italiam.

2816.

Circa id tempóris aduentus Herculis in Ita-

liam non malè ſtatuitur, quando eſt Heros ab Euandro ſuſceptus hoſpitio, & dum viueret in terris inſtar numinis cultus. Hanc veneratio-nem expreſſit ab eo Cacus interfectus Vulcani filius, homo furioſus, & qui in vicinorum agros igne, ferroque ſæuiebat: hinc eum vomuiſſe flammarum globos Poëtæ fabulati ſunt, quos reuerâ non ore, ſed manu ſpargebat. Tandem damno ſuo Herculem furtis aggreſſus eſt, cujuſque rapuit boues quos ex vltima Heſperia, victo Geryone, abducebat. Eos autem boues ſic latro callidus ſubduxit, vt tractis aduerſis in ſpeluncam veſtigiis occultaret, quò diſparuiſſe viderentur. Sed occultata tam ſolicitè rapina aliis bobus diſcedentibus cum admugiiſſet, Cacus detectus, & ſpeluncâ exutus eſt, & vitâ. Hic ara Herculi Deo indigeti conſecrata, cujus cerimoniæ etiam ad Romanos tranſiere, Potitiis Pinariiſque commiſſæ. Erant autem Potitius, & Pinarius tum boni ſenes duo, quos Hercules edocuerat ipſe, quomodo manè, ac veſpere coleretur; Pinariis tamen miniſtris, Potitiis epulantibus; quod Pinarius ad ſacrum præſente Hercule tardiùs acceſſiſſet: tam durâ, & ad poſteros tranſmiſſâ pœnâ, in rebus ſacris, minima olim peccata mulctabantur.

Cacus ab Hercule cæſus.

Hercules cultus vt Deus à Potitiis, & Pinariis.

2818.

Ad hoc tempus referri poſſunt egregia Herculis facinora, quę non vnius hominis facta ſunt, ſed plurimorum, & quæ multos cohoneſtarent, ſi inter multos diſtribuerentur. Cognomines enim fuiſſe multos Hercules, nec vno loco natos, & tempore, non eſt dubium. Qui cum omnes fortitudinis laude præcelluiſſent, vna quæque gens aptauit ſuo, quod omnium eſſet. Certe *vir doctiſſimus vndicumque Varro*, quadraginta quatuor Hercules commemorat, vt hoc nomen non vnius viri, ſed ipſius fortitudinis eſſe videatur. Et verò dictus eſt etiam Alcides ab ἀλκὴ *robur*, quamquam nonnulli ab Alcæo

Labores Herculis.

ejus auo deriuans. Macrobius non inſcitè Herculem putat eſſe Solem, ejuſque labores duodecim, ad duodecim Zodiaci ſigna ingenioſè transfert; quod & conſtat ex nomine; quid enim Ἡρακλῆς quàm ἥρως κλέος *aëris gloria*. Herculis porrò labores omnes præ numero, & amplitudine dinumerare non licet triginta quatuor vulgò commemorantur. Horum illuſtriſſimus Hydra deuicta, multiplex monſtrum, cujus ex vno collo reſecto tria capita ſubnaſcebantur; ideo coactus eſt truncatæ belluæ facem adhibere, & prolificum vulnus igne comburere. Monſtrum hoc fons Lernæus in Argolide fuit, cui prouidere juſſus Hercules, & eluuiem ejus pernicioſam agris reprimere, cum pro vno capite obturato, tres ſalientes emicarent, ſolerter ipſe in hunc fontem magnam lignorum ſtruem comportari juſſit, & incendi, quo incendio repreſſis aquis in terræ præcordia, fons ille ſiccatus nobili fabulæ locum dedit.

Magnum hunc virum dum Iuno Zelotypa perdere voluit illuſtrauit. Is tamen tantuſque vir Euryſtheo Stheneli filio ſubditus fuit, hoc eſt fortis ignauo, ſtudioſus inuido, atque ſcelerato; vt qualis eſſet Hercules non agendo tantùm, ſed & patiendo demonſtraret. Nullum ei objectum eſt periculum vel à Diis vel ab hominibus, ex quo victor non emerſerit; terrâ, cælo, hoſtibus, inuidiâ in ejus gloriam conſpirantibus.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2820. *ad* 2830.

2821.

Dædalus & Icarus.

HOC tempore florebat Dædalus Scalptor tam eximius & fictor, vt animum ſta-

tuis suis inspirare crederetur. Videlicet cum hactenus plastæ in imaginibus non distinxissent membra, sed pedes & brachia parùm concinnè vestibus inuoluissent, ille sic aptè dispoſuit omnia atque sejunxit, vt jam animum, & motum postulare viderentur. Neque verò ars ejus vnis imaginibus continebatur: Inuenerat enim Serram, Asciam, perpendiculum, glutinum, Ichthyocollam; sed omnium instar labyrinthus Cretensis fuit, opus inextricabile, cujus viæ ita in se incurrerent, atque recurrerent, vt ἀδύνατον esset in eum ingressum hominem sese expedire. Digna erat cauea Minotauro, & monstro quod hominis artem Tauri viribus jungeret, atque feritati. Cum autem Dædalus aperuisset modum quo quis ex labyrintho expediret sese, datus est cum filio suo Icaro in acerrimam custodiam, & ad quam tantùm volucres pertingerent. Sed in eo ipso loco quis esset ostendit; nam & sibi & filio sic aptauit alas ex plumis ceraque compactas, vt earum agitatione, & motu sic tanquam auis volaret. Et verò vterque iis euolauit ex carcere, docuitque muris includi non posse, quorum ingenia supra mortalium conditionem assurgerent. Atenim vt sapientior erat pater, sic filiô quoque suo fœlicior extitit. Nam ille sospes & incolumis euasit; hic contra patris monitus dum accedit ad Solem propiùs, liquatis à Sole, caloreque nimio ceris, & plumis defluentibus, ipse cecidit in mare, cui suum cadauer, & nomen reliquit, ab ejus casu dictum Icarium. Ita Mythologi; at historici suo quemque paruo volunt fugisse lembo, adhibitis velis, quæ nauigiorum alæ vulgò, ac meritò dicuntur. Hæc vela dum cautè dispensat pater, filius nimium extendit, ille ad littus appulit, hic inter Sporadas est extinctus naufragio. Dædalus autem à Cocalo Rege in Sicilia benignè susceptus est: Quem dum bello repetit Minos ipse prope Camari-

nam in balneo â filiabus Cocali suffocatus est. Qualem hunc hominem esse oportuit qui à Regibus petebatur bello, bello retinebatur?

2824.

Theseus conficit Minotaurum.

Androgeos filius Minoïs Cretensium Regis, nepotis hujus, quem Iupiter ex Europâ susceperat, præstantissimæ indolis adolescens ab Atheniensibus, & Megarensibus cæsus erat, quod Palæstrâ inuictus esset, & huic omnes compositi succumberent. Plerique ab ipso Ægæo Thesei parente per immissos sicarios confossum volunt: graue profectò scelus esse oportuit, quod homines Diique vindicandum putauerunt. Bellum enim graue vtrique populo illatum est à Minoë: accessit è cælo fames, & siccitas, quæ in agros Atheniensium sæuierunt, vt quibus fames pepercerat, ij Minois gladio interimerentur. Consultus Apollo significat Æacum deprecatorem adhibendum esse, qui precibus & sacris quibusdam, fertilitatem agris Græciæ reddidit prætérquam Atheniensium; siue id fecit ex inuidiâ, siue quod illi satis graues sui sceleris pœnas non dependissent. Interrogatus ergo Pythius Apollo respondet, malis hisce remedium vnum esse, satisfaciant Minoi Athenienses, quo ille voluerit modo. Hâc denunciatione Athenæ hosti suo capitalissimo, & filij nece ad vindictam accenso dedi videbantur. Et verò Minos vrbi calamitosæ tributum imperauit quod tantùm de Barbaris per Barbaros exigeretur; septem quotannis pueros adolescentes, ac puellas totidem Minotauro obijciendos, & monstri crudelissimi dente discerpendos, & dilacerandos. Sed quid agerent? Ita superi, Minósque volebant. Iam secundùm ferale vectigal submissum erat, cum tertio anno recurrente Theseus, seu sponte, seu ex sorte victima designatur. Conscendit ille nauem cum incredibili dolore patris, nauem de more nigris substratam pannis, nigris velis instructam, vtpote quæ ad

decem juuenes nobilissimos quatuordecim veheret. Rogatur tamen ab Ægæo Theseus, vt si quo casu rediret sospes (omnia enim sperabat ab ejus egregiâ indole, & fortitudine) alba pro nigris lintea supponeret. Ne plura? Ad Cretam Theseus appellit, videtur ab Ariadne filiâ Minois, quodque satis erat, amatur. Et verò accipit ab eâ glomum fili, quo ex labyrintho remearet, armis probè instruitur, & quod erat armis omnibus potentiùs, sospiti ac reduci filia Regis cum regno dotali promittitur, & ab ea promittitur, quæ promissis stare, etiam nolente patre decreuerat. Monstrum itaque interimit Theseus, redit ex labyrintho relictis cum glomo vestigiis, remigrat in patriam incolumis secum reuehens salutis causam Ariadnen. Verum amori ejus ingratus non respondit; veritus enim ne parum æquis illa oculis Athenis videretur, reliquit in insulâ Naxo, vt deserta hic fame, & inopiâ rerum omnium interiret. Sed quam mortalis contempserat, amauit Deus: hanc enim Bacchus vxorem duxit, atque inter sidera sub nomine Gnosiacæ coronæ retulit. Interea versus Atticam Theseus nauigat; at velorum oblitus, & paternæ monitionis, iis vtitur linteis, quibus discesserat. Hæc cum vidisset eminus ex rupe Ægæus, ratus interiisse charissimum filium se in mare præcipitem dedit, quod ab eo dictum est Ægæum. Postea tamen mortuus ab Atheniensibus diuinos honores consequutus est, quod talem filium genuisset; & quem imprudentia filij perdiderat, populi stoliditas, ac vecordia consecrauit Deum.

Ariadne fauet Theseo.

Ariadne in Naxo deseritur à Theseo.

Ægæus dat nomen suum mari Ægæo.

2827.

In id tempus aut paulò antea Oedipi facta cadere videntur. Is Laij filius fuit Thebanorum Regis, sed expositus, quod didicisset pater ab eo sibi mortem, matri stuprum imminere. Cum itaque puer vimine trajectus pedes (vnde ei nomen) penderet ex arbore, Phorbas Corinthio-

Oedipi ætas & casus.

rum Regis Paſtor hàc tranſiens euocatus pueri vagitu, eum ſuſtulit, ac dono dedit Dominæ ſuæ, quæ liberis carebat. Vir factus periculorum contemptor, & fortis habitus eſt, Thebas venit, ibíque ſoluto de homine Ænigmate Sphyngem ad præcipitium compulit. At in rixâ forte coortâ, Laium cæcidit, eiuſque inuaſit regnum, quod ſtabile Iocaſtæ reginæ nuptiis reddere voluit, ex ea cum Etheoclem Polynicem, & Antigonam ſuſcepiſſet, de ſuis criminibus admonitus à paſtoribus per quos expoſitus erat atque ſeruatus, ipſe ſibi oculos eruit, mater ſibi intulit manus. Neque ſatis; Athenas in exilium perrexit ne hic ſpiritum duceret vbi vitam ademerat ei, à quo receperat. Sed eius caſum totiuſque familiæ ita Scenæ deplorant, vt in hanc domum lacrymas omnes ſuas inſumpſiſſe videantur.

2827.

Iair ſuccedit Tholæ iudex Iſraelis.

Anno ſuperiori mortuo Tholæ cum annis viginti tribus populo præfuiſſet iudex, hoc ſucceſſit Iaïr Galaadites, vir fœliciſſimus, & pater triginta filiorum, qui oppidis triginta in hac regione præerant. Hoc jus dicente Iſraëlitis, inchoatam eſſe Hebræorum ſub Ammonitis, & Philiſtæis ſeruitutem, quam partim Iephte, partim Samſon diſcuſſere; populo tam ſæpe ad idololatriam prolapſo, neque ſuperioribus damnis, & præteritis cladibus erudito.

2828.

Hercules liberat Heſionem à monſtro.

Hoc anno videtur Hercules, quo caſu neſcitur, veniſſe in Troadem, & Heſionem Laomedontis filiam expoſitam monſtro liberaſſe ſibi pro miſſam vxorem cum equis velociſſimis. Hoc monſtrum emiſſerant Apollo & Neptunus vlturi Regis impij perfidiam, qui equos illos incitatiſſimos, pactam vtrique Deo mercedem pro muris Ilij conſtructis, perfidioſè denegarat. Hercules monſtri domitor conceſſam ſibi Heſionem, & eoſdem equos apud perjurum reliquit

dum pergit in Bithyniam, quasi vero Laomedon faciliùs homini quàm Diis seruaret fidem.

Inde perrexit Hercules in Bithyniam cum Hylâ puero. Inuálescente æstu cum siti premeretur eum mittit cum vrnâ ad fluuium. Erat is Hylas filius Theodamantis Dryopum Regis quem Hercules in tumultu, in quo tantùm non oppressus erat, occiderat, filio ejus abducto, quem ferebat in oculis. Miserandus puer dum haurit aquas in Ascanio fluuio, vrnam secutus interiit, ideóque creditus à Nymphis subreptus.

Hercules perdit Hylam in Bithyniâ.

2829.

Hylam amissum cum frustra diu quæsiuisset Hercules, tandem omissâ Bithyniâ rediit in Troadem, quæ hic reliquerat repetituturus Hesionem & Celeres equos ex Solarium semine. Sed Laomedon hæc Herculis esse jam oblitus erat. Malo itaque compellendus erat reddere, quod retinere non poterat. Itaque expugnatum ab Hercule Ilium, cæsus ab eo Laomedon & regnum & vitam perdidit. Redemptus autem à sorore Podarces, vnde ei Priami nomen: Hesione præterea non vxor Herculis, sed Telamonis fuit, qui tum Herois comes erat. In hujus tamen gratiam restitutum Priamo regnum, quod ob patris crimen perdiderat. Tumque dicit Laomedontis familia perniciosiùs in vnum Herculem, quam contra duo numina peccari, & Troianos ab Apolline & Neptuno iratis, quàm ab homine violato fuisse tutiores.

Laome dontem cædit Hercules.

2830.

Hoc igitur anno, quadraginta annorum Priamus exorsus est imperium, sed cum ipso per Græcos penitus extinguendum; fine adhuc regni quàm initio calamitosiore.

Regnat Priamus.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2830. *ad* 2840.

2832.

QVINTA SERVITVS, ab Ammonitis

INCHOATA est hoc anno ab Ammonitis Hebræo populo imposita seruitus, cum à Deo suo desciuissent, vt edisceret sacra Deo gens, quàm faciliùs Numini, quàm hominibus parerent; cum ab his, malis omnibus vexaretur; satis esset illud appellare vt omnibus bonis frueretur; Stolida quæ suo damno atque experientiâ, toties erat ad officium, obsequiumque reuocanda.

2833.

Etheocles & Polynices Oedipodis filij, ambo prensarunt infortunatissimum patris sui regnum, ambo seruare non potuerunt. Pacti enim cum essent inter se alternis regnare, Etheocles id interuertit, ac Polynicem expulit. Is Adrastum adiit Argiuorum regem, à quo filiam Argiam accepit vxorem. Hinc suscepta est expeditio aduersùs Thebas à principibus septem Adrasto, Capaneo, Hippomedonte, Amphiarao Argiuis; Polynice Thebano, Tydeo Ætolo, Parthenopæo Arcade, qui omnes præter Adrastum interierunt, cum luculentâ quisque militum manu. Polynices enim Etheoclesque congressi mutuis vulneribus conciderunt, & post obitum in eundem conjecti rogum, flammarum diuortio ostenderunt, etiam post obitum sua durare odia. Amphiaraus ob monile aureum proditus ab vxore, viuus cum curru terræ hiatu absorptus est. Capaneus fulminatus: Tydeus vir sui temporis audacissimus atque fortissimus, missus ad Etheoclem Thebanosque legatus, eorumque

rumque omnium ex prouocatione, & insidiis victor, ante vrbem confixus jaculo, percussoris sui caput mordicus tenens, huic tanquam feræ immortuus est; alij alio mortis genere occiderunt. Cum Creon Iocastæ frater, & in regno Thebano successor mortuorum corpora ad sepulturam dare recusaret, eorum sepeliendorum potestatem Theseus armatus extorsit. Sic crudeliter inchoata expeditio, atrociter continuata, piè ac religiosè terminata est.

2834.

Amicitia Thesei, & Pirithoi.

Circa hoc tempus contraxere amicitiam Theseus, & Pirithous Ixionis filius, Poëtarum carminibus sæpe decantatam. Pirithous nosse volens quid hominis esset Theseus, cuius fama vix Græciâ continebatur, in agrum Marathonium irrupit, & inde boues abegit. Adfuit statim in armis Theseus excussurus prædam, nec Pirithous fugit; venere ergo in conspectum ambo, vbi se viderunt, amarunt; erat enim vtriusque species, & amore, & imperio digna. Arbitrum damni constituit Theseum Pirithous, Theseus gratis ei prædam dedit omnem; sic qui venerant vt dimicarent armis, beneuolentiâ certauerunt, animis conjunctissimi discesserunt datâ acceptâque fide de periculis simul vltrò citróque adeundis. Hoc tempore Pirithous Deidamiam vxorem duxit, neque ab his nuptiis suum abesse voluit Theseum, sed magno vtriusque commodo, & gloriâ. Is enim egregiam amico suo & Lapithis aduersus Centauros nauauit operam. Erant Centauri equites tam periti, vt insistentes equo vnum cum eo corpus conflare viderentur. Hi in conuiuio ebrij inuitatas fœminas attrectare, immò ad libidinem rapere voluerunt: sed à Theseo Lapithisque malè mulctati, vinum cum sanguine euomuerunt.

Nuptiæ Deidamiæ. Lapitharum & Centaurorum pugna.

2835.

Heraclidæ regnant in Lydia.

Circa hunc annum Argon Heraclidarum

primus in Lydiâ condidit regnum, quod eius posteri tenuerunt vsque ad Caudalem, per Gigem & Mermnadas sublatum. Itâ temporibus hisce satis erat Herculis sanguis ad regna constituenda.

2836.

Hercules instituit Olympia.

Hoc anno ab Hercule in honorem Iouis σωτῆρος ludicrum certamen institutum est in Elide ad Alpheum amnem. Inde fluxit primum Ludorum Olympicorum initium, quos Iphitus Rex Elidis oriundus ab Hercule post annos 442. instaurauit. Velleius tamen Paterculus illorum certaminum facit authorem Atreum, & in omnibus certaminum generibus victorem Herculem memorat. Fortè igitur tùm plus victori quàm authori in his ludis indultum; quin pluris erat in iis vincere, quàm præsidere.

Mors Herculis.

Eodem quoque anno obiit, ab omnibus, supra modum, & tamen nondum satis laudatus Hercules; quasi Olympicis ludis, vitæ suæ rebusque gestis Colophonem imposuisset, & post habitas cælo eas gratias, nihil esset dignum Hercule. Sed malum! periit à muliere monstris omnibus, & Iunone ipsâ potentiore. Deianira eius vxor, ob Iolem superinductam Zelotypiâ furens, delusâque olim à Nesso Centauro, misit ad eum toxicatam vestem, pro amatoriâ. Hanc sacra facturus cum induisset Hercules comburi se intus igne atroci sensit, & qui præcordia crudeliter inflammaret. Cum vim tanti morbi, vir tantus ferre non posset, in Getâ monte se combussit; neque morte, neque genere mortis Hercule satis dignis.

2838.

Latinus in Latio regnat.

Hoc anno Lâtinus Fauni filius regnare cœpit in Latio ante Æneæ eodem appulsum annis quinque & triginta. Ex eo deductum Latinorum nomen, Varro etiam Latium dictum ab eo contendit. Verùm nihil illustriùs quam quod ab eo lingua quâ Romani loquuti sunt, & texe-

runt Orbem non Romana, ſed Latina nominata eſt; vt quodammodo Regis hujus nomine, & linguâ jus reddi videretur Orbi terrarum.

2840.

De Carthaginis conditu varia opiniones.

Annis triginta ante ἅλωσιν Troiæ, ante vrbem conditam 460. tradit Euſebius ex Philiſto à Xoro, & Carchedone Phœnicibus viris conditam eſſe Carthaginem. Appianus in Libycis annis 50, ante Troiam euerſam: notat tamen Romanos vrbis hujus initium in tempora Didonis rejicere, de quibus nihil, niſi temerè pronunciari poteſt. Tu varias habeto ſententias authorum, qui celeberrimæ vrbis hujus conditum Romanis Palilibus ita præfixerunt, & ante vrbem conditam his annis ſtatutam volunt. Menander apud Ioſephum annis 146. Ipſe Ioſephus contra Apionem libro primo, annis 155. Solinus 130. Euſebius iterum in Chronico 99. Pomponius Trogus 73. Seruius 70. Velleius Paterculus 65. Quas ſententias ita conciliare nituntur Petauius & Salianus, cum afferunt variis temporibus hanc ædificatam eſſe, atque dilatatam; Inde natam de conditoribus, & eius initio ſententiarum varietatem. Sed nos iterum de hac vrbe anno mundi 3166, quo anno à Didone perfectam putamus.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2840. ad 2850.

2843.

Epigoni Patres ſuos vlciſcuntur & Thebas delent.

EPIGONI ſeu τῶν ἑπτὰ ἐπὶ θήβας liberi, parentum, ſubditorumque vlciſci necem, ſepulturamque decreuerunt, poſt decem annos ab infortunatâ Polynicis, & Adraſti expeditione. Eligunt illi Ducem Alcmæonem filium

Amphiaraï, qui hanc dignitatem emere visus erat parricidio. Is enim Eriphilem matrem, à quâ proditus erat pater, crudeliter interemerat: per tantùm scelus videlicet ad atrocem vindictam pergendum erat. Vincuntur demùm acie Thebani, vrbs diripitur, & incenditur, abducitur Tiresias vates, cum filiâ Manto item vate: sed pater obiit in itinere, filia Delphos ablegatur; vnde quidam eam deducunt in Asiam: alij hic substitisse malunt, dictamque Daphnen carminibus suis oracula reddidisse, ex quibus nonnulla Homerus in Iliada suam, & Odysseam transtulisse creditur. Quid ergo mirum hæc habita fuisse diuina opera, quæ ex oraculis, Deique responsis plagia fuerunt.

2845.

Amazonum irruptio in Atticam.

Hoc anno Amazones ex Ponto, & Thermodoonte in Atticam Classe peruenerunt, ob raptam Antiopen. Cum iis Theseus conflixit, easque magnâ repulit clade, mense Boedromione, vt quidam autumant. Alij concedunt Amazonum quidem dextrum cornu victum esse, læuum vicisse, & ope Hyppolytæ (quam quidem, non verò Antiopen volunt nupsisse Theseo) fœdus percussum esse. Addunt Theseum ex eâ suscepisse filium Hippolytum, pulcherrimum & castissimum, à patre suo deuotum, cum à Phædrâ nouercâ impudicâ ipse innocens, & purus accusatus esset; cujus indigno casu omnia Græciæ, Latiique theatra personuerunt, & gemitus inutiles Thesei in tam boni filij morte exhibuerunt, cum Phædræ desperatione.

Hippolytus deuotus à Patre.

2846.

Helenam Theseus rapit.

Helenam Theseus rapuit annis viginti quatuor ante desolationem Troiæ, & eam rapuit decennem cum Pirithoo amico, qui sorte duxerunt vter eam haberet. Obuenit illa Theseo, qui eam Aphidnis collocauit, vnde bellum atrox aduersus Athenienses excitatum est. Dioscuri

ſororem ſuam captis Aphidnis recuperarunt, & inter Athenienſes magnâ temperantiâ, & æquitate cum ſuis copiis vixerunt, quod Theſeo plurimùm nocuit, & magna eius ruinæ, & exilij cauſa fuit.

Theſeus & Pirithous rapere conantur Proſerpinam.

Interea adlaborabat Pirithoo ſocio ſuo Theſeus, eíque virginem aliquam rapiendam quærebat vxorem. Indicata eſt Ædonei Moloſſorum Regis filia, quæ digna Pirithoi thalamis mortua Deidamia, digna Theſei labore iudicata eſt. Rex ille vxorem ſuam, & filiam vocabat Proſerpinam, canem autem terribilem Cerberum, cui committebat procos filiæ ſuæ nuptias ambientes. Is cum præmonitus eſſet venire non procos, ſed raptores Theſeum, & Pirithoum, hunc quidem lacerandum ſuo objecit Cerbero, illum verò tandiu in vinculis habuit, donec Herculis precibus, concederetur; hunc enim eo vſque Mythologi in viuis retinent. Inde nata de inferis Theſei fabula, quaſi inde ab Hercule ſit reductus; quam fabulam, vt alias plures nominum ſimilitudo procudit.

2848.

Iephte eligitur iudex.

Hebræis afflictis per Ammonitas ſimul & Philiſthæos, & de more confugientibus ad Deum, datus eſt judex vir fortis quidem ſed nothus, ideóque olim repulſus à fratribus, & minutâ parte hereditatis aſperſus cùm contumeliâ. At is neglectâ matre meretrice, & ſcorto, in patrem Galaad virum eximium adjecit oculos, & materni ſanguinis ignobilitatem ſtatuit præclaris facinoribus ſuis obruere, ſéque patre ſuo dignum præbere. Quare collectâ egenorum manu, quam ipſe inuictam ſuo reddidi exemplo, & alacritate, idoneus judicatus eſt, qui majoribus copiis præficeretur, & Dux totius Hebræi populi aduerſus Ammonitas jam intolerabiles eligeretur. Statim ergo mittit legatos ad hoſtem, qui ab eo pacem impetrarent, vel indicerent bellum; hoc Ammonitæ damno ſuo

maluerunt; contemptis Hebræis, eorumque Duce, quondam latrone, sed quem mox magnum experientur Imperatorem.

2849.

Iephte votum nuncupat & Ammonem vincit.

Iephte immissis à Deo sibi fortitudine & consilio bene vsus, statuit illicò ad Ammonitas bellum transferre, vt in eorum regione & viueret, & vinceret, sine suorum detrimento. Res ardua, & quæ Dei plurimùm indigeret auxilio: Itaque obstringit se voto immolaturum se Deo, si victor rediret, quidquid ei primùm occurreret. Voto nuncupato ingreditur Ammonitim, hostem ausum congredi profligat, & tam malè mulctat, vt deficientibus propugnatoribus, eorũ vrbes viginti caperet, reliquis locis inferret vastitatem. Denique sic afflictus est Ammon, abjectusque, vt lucri duceret loco, si dimitteretur, neque quotannis huic victo reponeret Iephte, quam Israëlitis intulerat populationem.

Filia Iephte prima Patri occurrens ex Patris voto addicitur morti.

Victor ergo redit ab eâ expeditione Dux Hebræus. Sed, dolor! filia eius vnica, spes parentis, & amor cum Tympanis, & Choro virginũ occurrit patri ex vrbe Masphâ ei gratulatura victoriam. Hujus aspectu & voti recordatione exanimatus Imperator agnouit, quàm temerè vouisset. Puella tamen etiam patre generosior, nihil deprecatur mortem cum patris gloriâ, & salute conjunctam, sed tantùm duos postulat menses, quibus sterilitatem suam, & patris orbitatem lugeret, quos non difficulter impetrauit, majori & meliori munere filia dignior.

Ephraimitæ contumaces cæduntur à Iephte.

Interea Ephraïmitæ tam fortes, quàm superbi, & contumaces, quales se præbuerunt in Gedeonem, in Iephte exhibuerunt sese; interminati huic arma, & cædem, quod iis quoque vsus non esset ad Ammonitas contundendos; nec eius responsione contenti rationis plenissimâ, etiam transmisso Iordane, ad eum inuadendum perrexerunt. At is stipatus Galaaditis suis & exercitatis, & victoribus, eos sic excepit, vt sta-

tim qua via venerant regrederentur. Sed jam vada Iordanis occuparant Galaaditæ. Hîc tribum suam victi ejurantes, vt incolumes dimitterentur vocem *Scboleth* per *Schin*, hoc est, *Spicam*, efferre compellebantur; at illi per *Samech* edebant, id est, *decursum aquarum*, & sic illicò jugulabantur, & projiciebantur in flumen, tanto numero, vt tam in acie quàm in fugâ, quadraginta Ephraïmitarum millia interierint. Hâc cæde, eorum iterata contumacia sananda erat; duobus judicibus illata sic castiganda fuit injuria.

Iephte filiam suam immolat Deo.

Iephte feliciter perfunctus externo, ciuilique bello in domum suam afflictissimus rediit. Hic enim mensibus duobus euolutis immolare filiam suam coactus est, Deo non voluntatem modo, sed & rem, & factum exigente, vt verum se, summumque vitæ, ac necis arbitrum ostenderet. Neque enim hic audiendi Hebræi, qui hanc non interfectam, sed Deo consecratam volunt. Cur enim virgo duos obtinuisset ad luctum menses? Cur instituta quotannis quatridui celebritas? Si sacrificium verè peractum non est. Sic vani homines dum ab Imperatore suo crudelitatis suspicionem amoliri volunt, nobis voti sponsorem ineptum, ac pæne sacrilegum exhibuerunt.

Eurystheus caditur ab Hyllo Heraclidâ.

Hoc eodem anno Eurystheus posteros Herculis insequens ab eorum vno interfectus est. Hercules enim Eurysthei metu eum ad necem deposcentis Tyrinthe ex Argiâ fugiens ad Ceycem Trachinis in Thessaliâ Regem confugerat. Hercule mortuo liberos ejus à Ceyce Eurystheus repetebat: is autem diffidens viribus suis eos ad Theseum Athenas ablegarat. Hos igitur dum repetit Eurystheus ab Hyllo interemptus est. Eurystheus autem proficiscens ad hoc bellum Atreum auunculum suum præfectum reliquerat; is omnium consensu ex præfecto Rex Mycenarum electus est, quod annis

Atreus Thyestes.

quinque administrauit. Noti sunt nimis Atreus Thyestes Pelopis filij, qui inter se fraternis odiis non vt Græci, sed vt Cyclopes decertarunt. Nam Thyestes Æëropen vxorem Atreï vitiauit; huic Atreus filios suos edendos reposuit; Thyestes filiam suam Pelopeiam imprudens corrupit, ex qua natus Ægysthus Agamemnonem occidit, adulteratâ prius ejus vxore Clytemnestrâ; omnes Scelæâ, & Scythiâ, quàm throno, Græciâque digniores.

Proteus regnat in Ægypto.

Denique circa eadem tempora regnauit in Ægypto Proteus, quem fabulæ in omnes formas conuersum depingunt; cujus causam Siculus Bibliothecarius refundit in consuetudinem Regum Ægyptiorum, qui in diademate suo, ignem, aquam, feras, aliaque ejusdemmodi ad terrorem, & pompam depicta ferebant; Poëtæ, more suo pro imaginibus res ipsas substituerunt, & Proteum nobis mox hominem, mox aquam, mox feram exhibuerunt, nullius formæ, cum omnium esset.

2850.

Heraclidæ prohibiti Peloponneso.

Superiori anno ex victoria resumentes animum Heraclidæ ingressi erant Peloponnesum, sed hominibus non satis repugnantibus, à Diis sunt repressi; vexati, cælum salubrius repetere coacti sunt. Hoc anno igitur Marathonem Hyllus secedit, vt definitum ab oraculo tempus opperiatur. Sed tum delusi ab Apolline Pythio Heraclidæ, qui magno eorum damno tum λοξίας fuit. Diod. Siculus hos ab Atreo Peloponneso exclusos scribit.

CAPVT VI.

VI. DECAS SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2850. ad 2860.

2853.

HOc anno Hyllus, cum suis Heraclidis duplici est elusus oraculo. Iubebatur expectare τρίτον καρπὸν, quē malè annum explicabat, cum esset γενεᾶς; deinde viā στενύγρων de Isthmo peiùs enarrabat, quæ erat Corinthiacus sinus. Itaque ea expeditio huic infelicissimè cessit. Cum enim Peloponnesij Heraclidis acriùs resisterent, conuentum vt bellum singulari certamine dirimeretur, hac positâ lege vt Peloponnesus cederet Heraclidis, si vinceret Hyllus; abirent, nec redirent ante annos quinquaginta si Echemus Rex Tegeatarum superior euaderet. Commissum certamen, vicit Echemus, & occidit Hyllum, Peloponneso facessere jussi sunt Heraclidæ, possessione dilatâ, quod eam velociùs adire voluissent.

Hyllus ab Echemo casus.

2854.

Mortuus est hoc anno Iephte cum sex annis tantùm populo præfuisset, non diu charissimæ filiæ superstes. Sepultus est in aliquâ ciuitate Galaïtidis; aut certè corpus in vnâ, intestina forte & cor in aliis condita, vt Hebræo codici fiat satis, vbi dicitur *sepultus in ciuitatibus*. Apage enim hinc deliria Rabbinorum, qui propter hæc verba, volunt hunc judicem per partes mortuum esse per partes sepultum, defluentibus & singulatim emorientibus membris, quod Phineem Pontificem de voto suo non interrogasset, qui jam ante ducentos annos è viuis abierat. Sed quid his hominibus facias, qui effutire soleant quæ nec

Moritur Iephte.

tempori, nec rationi conueniant.

Agamemnon succedit Atreo. Eodem anno Atreus regni sui anno quinto moriens filio suo Agamemnoni Mycenarum imperium reliquit, Troïcis temporibus, quæ instant, notissimo.

Sicyoniorum regnum relictum Sacerdotibus. Tum quoque creditur ab eodem Agamemnone occupatum Sicyoniorum regnum fuisse, relictâ tamen hujus penes Sacerdotes administratione. Tamdiu scilicet id hominibus religiosis est demandatum, quandiu illi ob religionem nocere potuerunt; vbi metuendi desierunt esse, ambitio pietati prævaluit.

2855.

Abesan Hebræorum index. Iephte judici succedit Abesan, Eusebio Esebon, qui populo septem annis præfuit. Hunc Rabbini volunt esse Booz, & mores optimi, ac patria Betlehem conueniunt, neque contradicerem, nisi tempora repugnarent. Hic porrò Abesan fœlicissimus extitit, triginta filiis, ac totidem filiabus illustris, cum totidem generis, ac nuribus, quæ videntur ei præfecturam conciliasse.

Eodem quoque anno Dioscuris Atticam infestantibus propter raptam à Theseo Helenam, Mnesteus Petei filius, Erechthei nepos in Theseum absentem Athenienses concitauit. Redux Theseus hanc conjurationem, etiam adhibitâ vi reprimere molitus est, sed vbi pestem vidit esse omni remedio superiorem, plùs tribui Mnesteo, quàm sibi prope vrbis parenti, multa imprecatus popularibus suis in loco, qui deinceps dictus est ἀρητήριον, ab vrbe discessit, filiis suis priùs ad Elpenorem Eubœæ Regem ablegatis. Nauigauit porrò in Scyrum insulam ad Lycomedem, à quo sibi reddi agros suos postulauit. Sed is veritus subditum nimis potentem, & cui par non esset in rebus gerendis, eum ad mare in editâ rupe deambulans præcipitem egit. Alij tamen Lycomedem eximunt ab hac nece; & volunt

Theseum hic solitarium deambulantem cespitasse in loco lubrico, & inde prono capite in pelagus decidisse. Quidquid sit in insulâ desertâ sepultus est, in quâ jacuit annis quadringentis, & donec Cimon, jussus ab oraculo Athenas reportare eius lipsana ope Aquilæ detexit, magnificéque in prætoriâ suâ naue reuexit. Hæc condita in vrbe, ac religiosè seruata sunt cum Asyli jure, vt qui sibi viuus non potuerat, aliis mortuus profuisse videretur.

2856.

Hoc anno Hercules factus est Deus cum Menœtius Actoris filius primùm Opuntiis persuasisset vt ei tanquam Heroi sacrificarent; quæ sacra magno ardore Thebani suscepere, ne populari suo defuisse judicarentur. Secuti sunt eos Athenienses, quamquam in aliis omnibus Thebanis inimici, & factum tot ac tantis auctoribus puduit reliquos Græcos non sequi. Sic Bustuarius ille, in quibus deflagrauerat, aras promeritus est.

2860.

HELENÆ RAPTVS à Paride.

Hoc anno Paris aliter dictus Alexander, promissam sibi ob addictum Veneri supra Iunonem, & Palladem præmium, pulcherrimam vxorem Helenam, Spartæ, vbi Menelao fratri Agamemnonis nupserat, quæsiuit. Videlicet cum Deæ, homine arbitro, nudæ de formâ certarent. Quidam Paridem impulsum volunt à Priamo patre, vt Græcis Hesiones raptoribus vicem rependeret. Susceptus hospitio à Menelao ejus vxorem rapuit adulter, atque sacrilegus; quod factum in ejus patriam homines, ac Deos armauit. Inde Troiam repetentem tempestate delatum illum in Ægyptum scribit Herodotus, vnde excussâ prædâ nudus & egens sit ejectus; deletam nihilominus fuisse Troiam, quia tam perfidum tulisset, & emisisset ciuem. Dictys Cretensis tradit in Cyprum,

inde Sidonem delatum, ibi Regem hoſpitem necauiſſe, vt qui in Laconiâ adulterium ſacrilegio, eidem in Syriâ jungeret homicidium. Aſſerunt pænè omnes bellum à Græcis in Troianos propter Helenam conflatum, decem ipſos annos tenuiſſe, ſed hoc decennio, non tantum prælia, ſed & apparatus belli, immò & cauſa continetur; Ideò ſic productum & extenſum ab antiquis ſcriptoribus, vt de ſe atrox, & cruentum, funeſtius, ac terribilius, ex diuturnitate temporis appareret.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2860. ad 2870.

2861.

Naſcitur Samſon.

HOc anno, denunciatus ſuperiore, vtrique parenti Samſon naſcitur de Tribu Dan, Iſraëliticæ libertatis fortiſſimus vindex. Erat eius ſterilis mater, ex quâ tamen hunc Phanue ſuſcepit, eâ lege, vt Nazareus eſſet, hoc eſt, vinum, & ſyceram non biberet, immundi nihil contrectaret, aleret comam. Tum etiam circumciſus dictus eſt Samſon, id eſt, *Sol Oriens*, vel quod tenebras ſeruitutis in quibus natus erat (jam enim inchoarat ſeruitus Philiſthinorum anno ſuperiori) diſcuſſurus eſſet; vel inter viros præſtantes robore, quaſi Sol inter ſidera futurum eſſet, vt emicaret.

Moritur Abeſan.

Eodem anno quo natus eſt puer futurus populi Iudex, Abeſan è viuis abſceſſit, vt lacrymæ gaudiis, quod in hominum vitâ perpetuum eſt, conjungerentur.

Apparatus belli Troiani vſque ad Præludia.

Hoc quoque anno & ſequentibus vſque ad annum octauum belli Troiani multa contigerunt quæ etſi in certos annos digeri non poſſunt, non debent tamen ignorari.

Dum rapta est Helena, Dictys Cretensis negat Menelaum fuisse Spartæ; Dares Phrygius Menelaüm incidisse scribit in Paridis Classem, dum ipse pergit Pylum ad Nestorem, ignarum quò, & quorsum illa veniret. Vbi ergo Rex Spartam rediit, accepitque cladem suam, ac dedecus, conuocauit vicinos Reges omnes, vt quid opus esset facto statuerent. Mittendos ad Priamum legatos putauerunt, & hac legatione perfuncti sunt Vlysses, Palamedes, & cujus maximè intererat Menelaus. Helena tum in concionem Troiæ aduocata fuisse dicitur, & eligere jussa quem vellet; sed tum mulier nequam, formosum Paridem suo anteposuit Menelao, & minùs cum vetere marito sibi conuenire petulanter asseruit. Nihilominus decretum in Troianos bellum communi Græcorum consensu, dictus expeditionis hujus Imperator Agamemnon, Aulis Bœotiæ delecta, in quam omnes conuenirent. Ibi juratum est ab omnibus se finem huic non imposituros bello, nisi Troiam, & Troianum imperium euertissent. Verùm statim non est expeditio suscepta. Vlysses enim Ithacæ & Dulichij insularum Rex simulabat amentiam, junctisque ad aratrum diuersis duobus jumentis, arabat littus, & in eo salem ridiculè seminabat; sed objecto inter sulcos filio cum aratrum extulisset, eum sapere Palamedes docuit, & renitentem traxit ad bellum. Vlysses ipse vicissim Achillem inter Lycomedis filias, in habitu muliebri delitescentem detexit, armis objectis viro forti, ad quorum aspectum, qualem hunc voluerat esse mater Thetys oblitus est, & se Achillem probauit. Herculis quoque sagittas idem Vlysses à Philotetà obtinuit, Troiæ perdendæ fatales. Tandem in Aulidem conuenerunt mille ducentæ nonaginta quinque, vt vult Dictys, vt Dares, mille ducentæ quadraginta naues, sub ducibus quinque, & nonaginta. In hoc portu

Vlysses simulans insaniam.

Achilles detectus.

Numerus nauium.

subſtiterunt anno ferè toto, dum venti aduerſi ſpirant, dum Vlyſſes pergit Mycenas ad Clytemneſtram, abducturus Iphigeniam filiam Agamemnonis, verbo ad Achillis nuptias, reuerâ vt pro ſalute Claſſis mactaretur. Sed in ſacrificandæ Virginis locum à Mineruâ ſuppoſita eſt cerua, ipſa in Tauricam Cheyſoneſum delata facta eſt Sacerdos, quæ ejuſdem Deæ feralibus præeſſet ſatrificiis. Tum ventis redditis profecta Græcorum Claſſis, primùm appulit in Myſiam, vbi Telephus armis prohibens exſcenſionem, ab Achille vulneratus haſtâ, eâdem haſtâ ab amico admotâ ſanatus eſt. Exinde Claſſis in Bœtiam redire compulſa, vt hîc hyemaret, & opperiretur idoneam tempeſtatem. Deus immortalis, quot periculis ad majora pericula homines vltionis amantiores peruenere?

Iphigenia Mactanda.

Telephus Myſiæ Rex.

2862.

Abeſano judici ſucceſſit Elon, aliter Aialon prætermiſſus ab Euſebio, contra ſacrorum Codicum fidem, qui ejus annos decem in Ioſue annos refudit. Hunc enim populo præfuiſſe ait annis viginti ſeptem, pro ſeptemdecim, quos ei Deus aſſignat; inſigni planè flagitio, & quod hominem ſapiat Arianum.

Elon index Hebræorum.

2868.

Hoc anno, vt arbitror, Græci appulerunt ad Tenedon inſulam, eamque fœdè vaſtarunt. Inde proficiſcuntur ad Sigæum, ibique dum exſcendunt vel ab Æneâ, vel ab Hectore Proteſilaus occiditur, nomine ſuo, ſuum præferens fatum. Is Iphiti filius erat, admonituſque à vatibus, ejus primùm ſanguine Troadis ſolum intingendum eſſe, pluris gloriam fecerat, quàm vitam. Hujus mortem cum accepiſſet vxor Laodamia, Acaſti filia, id optauit vnum à Diis, vt conjugis ſui vmbram poſſet intueri: voti facta compos inter vanos hujus vmbræ complexus expirauit, digna non meliori conjuge, ſed fortunatiore.

Græci contra Troianos pugnare incipiunt.

Mors Proteſilai.

Tum quoque periculum Æneas adiit à Diomede vulneratus, & ab eo confectus esset, nisi se Venus interposuisset, & nubem, suóque vulnere filij mortem redemisset.

Vulneratur Æneas.

Græcorum nihilominus res malè procedebant, quos inter se mulierculæ captiuæ, ac pellices distraxerunt, vsque adeò cognata sunt & & amare, & malè administrare bellum. Achilli Briseidem suam rapuerat Agamemnon, Chryseidem suam peste, & minis Apollinis dimittere, & patri Sacerdoti reddere coactus. Ab hoc tempore vir bellicosus, in armis visus non erat. Quare audentiores facti Troiani Classem Græcorum Hectore duce conantur incendere. Patroclus amicus Achillis, ejus armis indutus, illos reprimere molitus, ostendit arma Achillis, Achillis non tractata manu, Achillis non esse. Congredi enim ausus cum Hectore, & vitam, & amici sui arma perdidit.

Achillis, & Agamemnonis discordia.

Patroclus caditur.

Dolor ex amici morte susceptus, & vlciscendi cupiditas Achillem castris reddidit; qui nouis à matre Thetyde receptis armis Hectorem occidit, & circum muros vrbis, religatum ad currum raptauit, non satis Achillis digno furore, in demortuum cadauer Barbarico ritu sæuiente.

Hector interficitur.

Eodem tempore cùm propter olim detectam insaniam, tum ob præsentem frumentationem Vlysses in Palamedem odij sui virus euomuit. Hunc enim virum fortem, & industrium vocauit in suspicionem proditionis, confectâ ad eum Priami Epistolâ, in quâ auri submissi mentionem faciebat. Quod cum Vlysses clam in ejus tabernaculum defodiendum curasset, & quasi eum defensurus petiisset, vt Græci contemptis hostilibus literis tentorium Palamedis scrutarentur, inuento auro refossóque, eum lapidibus obruendum curauit. Is Nauplij Regis filius erat eximij vir ingenij, qui primus ostenderat militi ecclipses Solis, & Lu-

Palamedes ab Vlysse circumuenitur.

næ nihil reformidandas esse, castrensem insuper disciplinam excubiis, ordinibusque contentam docuerat, Gruibus magistris vsus, à quibus hanc bellicam artem didicerat. Ita Græci cum Troianis ferro, secum inuicem odiis disceptabant, & Troiana res, atque Græca prosperam inter, & aduersam fortunam, quam pariebant virtus, aut odium, fluctuabant.

2869.

Rhæsus, & Penthiselea cæduntur.

Nono belli Troiani anno adueniens in auxilium Priami ex Thraciâ Rhœsus ab Vlysse, atque Diomede perimitur, antequam ejus equi bibissent ex fluuio Xantho, seu Scamandro, quod erat ipsi, Troianisque fatale. Adfuit & paulò post Pentesilea Amazon cum lectissimis copiis; sed hac ab Achille cæsâ, à Diomede in Scamandrum præcipitatâ, omnes ejus turmæ, quasi hæc in omnibus suis viueret, internecione occiderunt. Actum erat tum de Troianis nisi Memnon filius Tithoni præfecti in Perside, nomine Regis Assyriorum, cum magno exercitu Indorum, & Æthiopum, res eorum afflictas, ac propè jacentes erexisset. Is rem Græcorum in eas angustias compulit, vt jam illi diffiderent rebus suis, & vinci se posse crederent. Verum cum Tithonus ab Aiace Telamonio vulneratus esset, & ab Achille superueniente hastâ transuerberatus, Indos & Æthiopas suos Græcis concidendos reliquit. Accessit & Troianis domestica clades: Troilus enim Priami fortissimus filius, & qui Hectoris locum occupare visus erat, ab Achille interfectus reliquas spes Troianorum accidit. Sic hoc anno Troia adeò labare cœpit, suis, & auxiliatorum viribus destituta, vt anno sequenti facilè in ruinam impelleretur.

Tithonus rem Troianam restituit & cæditur.

Troilus interficitur.

2870.

TROIÆ ἅλωσις.

Paris, Hecubâ matre suadente, Achilli Polyxenam, quam deperibat offert vxorem. Audit Achilles Paridem, ingrediturque vir fortior,

quàm prudentior Apollinis Tymbræi templum: Sed hic proditor collocarat insidias in quibus cum Archilocho filio Nestoris tantus Heros occiditur. Ejus arma Vlyssi cessere, Aiace Telamonio frustra hæc sibi deposcente in publico Græcorum consessu : sicque viri fortis arma immeritò, vir eloquens obtinuit, plurisque tum fuit dicere bene, quàm facere.

Achilis tas arma Vlyssi cessere.

Aduenerat etiam eodem tempore Eurypylus Telephi filius ex Mysiâ cum lectissimis copiis, à Priamo Cassandræ virginis fatidicæ nuptiis illectus; & Troiani ex proditione suâ, aduentuque noui socij sperabant omnia, cum superueniens in castra Græcorum Pyrrhus, seu Neoptolemus, iterum spes eorum subuertit. Adeò Troiæ metuendus erat Achillis sanguis, vt in ejus filio vix adulto metueretur. Neque verò vanus Troianorum metus fuit: Pyrrhus enim non ita multò post in acie interemit Eurypylum, ejusque primum belli rudimentum magna victoria extitit. Deposcebat insuper ad necem idem Neoptolemus Paridem, belli huius teterrimi causam; sed debebatur ille Herculis jaculo, quo à Philoctete confossus est.

Pyrrhus rem Græcorum restituit.

Paris à Philoctete conficitur.

Sublato Paride, sperabatur certissima pax; at Deiphobi libido, eiusque patris mollities eam discusserunt. Helenam enim temerarius juuenis duxit vxorem; has nuptias improbante quidem Priamo, sed impedire non auso. Quia tamen pertæsi malorum pacem optabant omnes, submissi sunt Æneas & Antenor, vt eam conciliare niterentur. Verùm hi ex fecialibus facti sunt proditores; & quia patriam seruare se non posse intelligebant, à sene timido, & juuene præcipiti administratam, rebus suis priuatim consulere decreuerunt ambo, quasi in publico naufragio. Initur ergo fœdus infidum Græcos inter & Troianos; hi Helenam redderent, aurique pondus ingens, & magnam frumenti copiam; illi placati animi monimentum

Deiphobus Helenam ducit.

Æneas, & Ante-Græcis vrbem produnt.

Equus Duraceus. equum ligneum Palladi in vrbe consecrarent. Verùm tam ingentem eum ædificarunt, vt non per portam vrbis, sed per labefactati muri ruinam tantùm induci posset.

Vlysses interea artifices omnes Troianos accersit sapienter, qui reficerent naues, ne iis post vrbem captam cæsis in Troiano littore hærere Græci cogerentur. Hoc induciarum tempore Antenor deponit in manibus Diomedis Palladium (simulacrum id erat exiguum Palladis perantiquum, lapsum de cælo, aut vt quidam volunt factum ex ossibus Pelopis, quo vrbis fata continebantur, huic erat alligata incolumitas Troiæ) reliqui proceres aurum, frumentumque repræsentant, equus sacer in vrbem per muri labem immittitur, vt Poëtæ volunt, etiam fœtus armatis. Putant tamen nonnulli, Troiam vi captam esse, ejúsque muros dirutos esse à Græcis bellico instrumento qui postea Aries appellatus est, tum Equus dicebatur. Verùm exponere cogimur fortè, non quod hìc gestum est, sed quod multi scripsere.

Palladium.

Græci sub vesperam naues repetere simulant; magna pars noctis à Troianis solutis metu inter choreas epulasque traducitur; iis tandem dormientibus, securisque, Sinon relictus in vrbe dat suis signum accensâ face; illi statim adsunt, subeunt armati patentem vrbem, & in eam ferro flammisque sæuiunt. Adhibent tamen priùs custodes, qui domos Æneæ, & Antenoris incolumes præstent reliquæ diripiuntur, & incenduntur; obuij sine discrimine armati, inermesque jugulantur. Antenor Neoptolemum inducit in Regiam, vbi Priamus eiusque filius Polites conficiuntur. Interea Helena suum euocarat Menelaum; is interceptum Delphobum, auribus nasóque mutilatum inter summos cruciatus enecat; non poterat scelerata mulier, nisi scelere, marito suo reconciliari.

Troia capitur, diripitur, & incenditur.

Vbi dies illuxit consultatum quid iis ageretur, qui ad Deorum templa confugissent, & prensassent aras; decretum vt abducerentur omnes, atque necarentur; vsque adeò cupiditas vltionis in Græcis Religionem omnem extinxerat. Tum distributa præda; sine sorte reddita suo Menelao Helena; data item ἄκληρος Pyrrho Polyxena, vt ad tumulum Achillis, cui causa necis extiterat, mactaretur; quo etiam tempore volunt præcipitatum è turre Astyanactum Hectoris filium periisse; nam seruatum diuinitùs & postea dictum Francum fabula est, etiam à Francis irrisa. Tum ductæ sortes; Cassandra Agamemnoni, Andromache Neoptolemo, Hecuba Vlyssi obtigerunt. Hæc tamen dum assiduis conuiciis furiosa Græcos impetit, ab iisdem est obruta lapidibus, ideò à Poëtis in in canem mutata fingitur. Palladium quoque Vlysses sibi vindicauit, reclamante, de more, Aiace; cum is sequenti die mortuus inuentus esset, ne necis eius accusaretur Vlysses, fugit relicto apud Diomedem Palladio. Quidam addunt & cæsum ab eo Orsilochum filium Idomenei, in diuisione prædæ sibi aduersantem. Sic ille oblitus Troianorum, & Græcorum sanguine, fugit, erro miserabilis diuturno maris aspectu, tot cædes purgaturus. Ita bellum Troianum vrbis nobilissimæ incendio, & excidio terminatum est; sale insuper asperso solo, ne locus vmquam incoleretur. Cæsi esse perhibentur ex Græcis octingenta octoginta sex millia; & Troianis ante captam vrbem sexcenta septuaginta sex millia: Insanis planè victoribus, & victis, qui propter mulierem impudicam, & libidinosum raptorem tot hominum millia perdiderunt.

*Diuidit
præda.*

Fugit Vlysses.

Sed abeuntibus Græcis; Troianos relictos inspiciamus. Æneæ iratus Agamemnon propter subductam, seruatamque Polyxenam, Antenori reliquerat regnum, at Æneas vicinis

Æneas & Antenor solum patrium coguntur deserere.

gentibus concitatis, id sibi vindicare conatus est; ideò inter proditores malè conuenit. Solum itaque viribus inferior vertere cogitur Æneas, conscensisque nauibus in Thraciam primùm appellit; vbi casum Polydori discit quem Rex Polymnestor, vt eius auro frueretur obtruncarat, fide Priamo, diisque violatâ. Intereà Antenor, à suis quoque ob proditionem neglectus, & illusus, reliquit patriam, & cum Henetis in intimo sinus Hadriani recessu Patauium condidit, sociosque Paphlagonas pro Henetis Venetos dixit. Sic qui prodiderant ambo patriam vt in eâ consisterent, ab eâ discedere compulsi sunt ambo. Neque vnquam proditio molientibus, sed tantùm vtentibus profuit.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2870..*ad* 2880.

2871.

Græcorum naufragium.

FVIT hic annus Græcorum in patriam infortunato reditu calamitosissimus. Nauplius enim in Eubœâ Rex vlturus filij sui Palamedis necem, in Caphareo monte ignes incendit, quibus quasi Pharo illecti Græci, nauibus impactis in Scopulos, & breuia, fœdum passi sunt naufragium. Vbi tamen vltor ille miser intellexit abesse, quos hoc facto maximè petebat Vlyssem, atque Diomedem, doloris impatientiâ, quod gratis iniquus extitisset, in mare se ex eodem Caphareo præcipitem dedit.

Demophoon Rex Atheniensium suâ Phyllidem negligit.

Eodem anno Demophoon Thesei filius ex Phædrâ, dum redit ab expeditione Troianâ, coortâ tempestate delatus est in Thraciam, vbi exceptus perhumaniter à Phyllide Lycurgi filiâ,

ſpe conjugij cum eâ concubuit. Inde repetit Athenas, mortuóque Mneſteo in inſulâ Melo, Rex ab Athenienſibus conſtituitur. Potitus regno oblitus eſt Phyllidis ſuæ perfidioſè, quæ doloris impatientiâ ex Amygdalo ſe ſuſpendit; vt oſtenderet amores præproperos, & præpoſteros ſæpe deſperatione terminari.

Æneas venit in Siciliam.

Æneas quoque emenſo Ægæo mari, venit in Ionium, & in Siciliam appulit, vbi chariſſimum Patrem Anchiſem amiſit, filij pietate, quam ſuâ virtute clariorem.

Agamemnon interficitur ab Ægyſto.

Hoc denique anno Ægyſtus qui Clytemneſtram Agamemnonis conjugem corruperat abſente marito, eo reduce adulterio junxit homicidium. Magnum enim Imperatorem illum frui quiete poſt tot labores paratum cæcidit, conſciâ & adnitente Clytemneſtrâ, quæ iuniorem maritum vetulo anteponebat. Eodem quoque ductu ſublatus eſſet Oreſtes, niſi ab Electrâ ſorore ſuâ maturè ſubductus eſſet, & ſapienter ablegatur: intereâ Ægyſtus partis ſcelere regno & conjuge potitus eſt. Nempe homini ex inceſto patris cum filia concubitu, inceſtæ illæ, crudeleſque nuptiæ debebantur.

2872.

Abdon iudex Hebræorum.

Mortuo ſuperiore anno Eloni, præfecturæ ſuæ decimo, hoc ſucceſſit Abdon, Euſebio, & aliiſ eum ſecutis Labdon. De eo nihil ſcriptura memorat, niſi annos 12. quibus præfuit Iſraëli, & quadraginta eius filios, nepoteſque triginta. Quod autem quidam hunc fecere aut filium Elonis, aut ſeruum, vtrobíque peccarunt: Nam Illelis filius dicitur Abdon Ephraïmites, cum Elon eſſet Zabulonius, nec pater & filius ad diuerſas tribus pertinere queant. Famulatus quoque ejuſdem commentitius eſt non Scripturæ, non Ioſephi, non vllius probi authoris ſubnixus teſtimonio, & qui ſapientiùs irridebitur, quàm credetur.

Æneas appellit in Latium & condit Lauinium.

Eodem anno Æneas Laurentum appellit, &

benè ſuſcipitur à Latino cujus filiam Lauiniam accipit vxorem. In hujus gratiam vrbem Lauinium condit quaſi futuram vxori dotem. Hanc autem ſtruxit in eo loco vbi accenſum ignem de ſe, ex Saltu Lupus congeſtâ materiâ, Aquila alarum plauſu excitabat: Vulpes contra conabatur incendium reſtinguere cauda in vicino fluuio madefactâ, duóque vni præualuerunt. Vnde agnouit Æneas vrbis hujus propagationem hominum aliquando inuidiam ſuperaturam, huic hominibus & ſuperis allaborantibus. Lauinia porrò deſponſata erat Turno Rutulorum Regi; ſed denegata eſt indigenæ audaci, & præcipiti, vt peregrino ſapienti, & moderato concederetur. Latinus enim nouo non indigebat regno, ſed hærede optimo, & qui relictum ſapienter adminiſtraret imperium.

2873.

Turnus & Latinus cadunt.

Turnus à Latino contemptus, aduerſus eum & Generum eius bellum mouet. Fortiter vtrimque dimicatur; Turnus enim Latino probare voluit quem neglexiſſet, Æneas, quem elegiſſet. At judicij ſui fructum Latinus non vidit, occidit enim in hoc bello cum Turno, cum annis 35. regnaſſet. Æneas autem ſuperſtes inter ſenem, juuenemque medius, oſtendit bella, nec juuenum furore, nec torpere ſenum ſatis commodè adminiſtrari.

Regnat Æneas.

2877.

Moritur Æneas.

Æneas bellum contra Tyrrhenos gerit, eorumque Regem Mezentium, impium hominem, atque truculentum, quem ab Æneâ cæſum ſcribit Maro, ſed Poëticè. Nam ad Numicum fluuium à Mezentio verè interfectus eſt Æneas, & à filio ſuo Aſcanio inter Deos indigetes poſteà relatus. Aſcanius cum hoſte ſuo, fœdere prudenter compoſito, regnum annis duodequadraginta adminiſtrauit; magno hujus regni bono, pace quàm bello melior.

Ei ſuccedit Aſcanius.

2878.

Orestes ablegatus ab Electrâ sorore suâ ad Strophium Phocensium principem, qui sororem Agamemnonis duxerat, inde rediens, consciâ eadem Electrâ, sub specie legatorum Phocensium mortem Orestis afferentium, intromissus ad Clytemnestram & Ægystum ostendit se viuere; nam vtrumque interemit; Diis approbare visis hanc cædem, cum ab hoc tempore Orestes annis septuaginta Myce[n]is regnarit. Certè si diu homicida viuere non solet, multo minus matricida, Orestem absoluunt ab vtroque crimine anni nonaginta & tanta vitæ diuturnitas.

Orestes matrem & Ægystum interficit.

2879.

Hoc anno præfecturæ octauo obiit Abdon quem obscurare visus est Samson eius successor; ad miraculum fortis, & qui majora verè præstitit, quàm fabulæ Herculi suis commentis affinxerunt.

Moritur Abdon succedit Samson.

2880.

Anno ætatis suæ vigesimo Samson constitutus à Deo Hebræorum judex in vrbem Thamnata Philistinorum cum suis sociis venit, & hic virginem vidit, amauitque. Frustrà eum rogauere Parentes ne se Allophylorum nuptiis inquinaret, immò ab iis obtinuit ipse, vt eam petituri filio suo conjugem mox ad vrbem descenderent. Ad vineas oppido conjunctas cum peruenissent, recessit tantisper ab iis Samson, incidit que in Leonem paratum ad prædam, in quem Deo plenus irruit, & manibus in frusta discerpsit. Per eandem viam cum transiret post dies aliquot accessit ad locum vbi cadauer feræ reliquerat, & in eius ore fauum mellis inuenit, quo inter eundem cum suis parentibus vescebatur. Inclinante in vesperum die celebratur conuiuium nuptiale, atque inter bellaria conuiuis triginta proposuit Ænigma *de comedente exibit cibus, & de forti egressa est dulcedo*, eâ lege, vt

Initia Samsonis.

Leonem discerpit.

Ænigma Samsonis.

si nullus ex conuiuis id dissolueret à singulis tunicam & indusium acciperet, si explicaret vnus, ipse singulis idem præmium repræsentaret. Accepta conditio est: Sed cum post dies aliquot omnibus hæreret aqua, minis extorserunt à sponsâ, vt solutionem ænigmatis resciret à marito; quod vbi obtinuit, indicauit illa popularibus suis, & præmium numerare conuiuis impulit. At ille versus Ascalonem digressus obuios triginta Philisthæos vitâ exuit atque vestibus, quas inter conuiuas distribuit. Iratus itaque vxori garrulæ, fallacíque eam tantisper deseruit: at cum ira deferbuisset, eáque dedisset amori locum, dum eam inuisere parat exclusus est, atque alteri nupsisse didicit. Offerebatur ei quidem soror natu minor, sed illam parentesque despexit, grandem aliquam toti genti calamitatem interminatus. Neque verò vanæ fuerunt minæ. Trecentas vulpeculas intercipit & centum quinquaginta faces parat, ac singulis ferarum paribus inter se fune ad caudas religatis vnam adjungit facem: tum ignitum illum vulpecularum exercitum immittit in Philisthæorum jam maturas messes, quæ insuper & in vineas & oliueta, & in villas ipsas incendia latè sparserunt. Accurrunt Philisthæi, difficiliter restingunt incendium, furore pleni ingrediuntur Thamnata, hicque socerum & vxorem Samsonis primos authores mali cum suâ domo incendunt. Parabatur idem incendiario supplicium, at is irruit in accedentes tanto robore & audaciâ, vt ex iis mactaret multos, vulneraret plures, omnes in effusissimam fugam conjiceret, faterenturque vnum hunc hominem esse suis exercitibus parem, adeóque superiorem. Ita maximo Philisthæorum damno Samson hoc anno suam auspicatus est præfecturam.

Messes Philisthæorum comburit.

CAP.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2880. *ad* 2890.

2881.

ANNO qui proximè secutus est accesserunt ad viros Iuda Philisthæi interminati vltimam bonorum omnium vastitatem nisi sibi vinctum Samsonem dederent, geminæ cladis authorem. Nihil ille vincula deprecatus est, sed ea ipse induit lubens, duplicíque ligatus fune ad Philisthæos est perductus. Ad id spectaculum cum plurimi accurrissent, vt opprobriis vexatum ad satietatem interimerent, repentè hic excussos funes abrupit arreptáque quæ fortè jacebat in campo Asini mandibulâ, ex spectatoribus illis mille mactauit, reliquis fugâ dissipatis. Porrò ex hujus maxillæ dente ad preces Samsonis fons erupit, quo eius ardentissima sitis ex magno inter cædendum labore contracta extingueretur; & hic fons deinceps perennis fluxit tantæ victoriæ æternum monimentum, dictus voce patriâ *Henhakore* hoc est, *Fons inuocantis de Maxillâ.*

Samson mandibulâ Asini mille Philisthæos mactat.

2882.

Ad hunc annum ab ἁλώσει duodecimum quidam Chronologi referunt Vlyssis errores quosdam ad Syrenas, ad Scyllam & Charybdim, & Siciliam, quo eum in præsentiâ deducemus, dicturi reliqua cum nauigationum eius exitum anno mundi 2895. inueniemus.

Vlyssis errores à Troade in Siciliam.

Soluens Vlysses ex Troade statim tempestate delatus est ad oram Thracicam Ciconum: vnde vix egressus ventis majoribus à Septentrione perflantibus delatus est ad Lotophagorum insulam Meyngem, vnde Loto semel gustatâ so-

cios ſuos ægerrimè detraxit. Hinc Græciam cogitans deflexit in Siciliam, vbi cum ſociis duodecim Polyphemi ſpeluncam ingreſſus, indidem effoſſo ei oculo quem vnum gerebat in fronte cum ſex tantum ſociis tectis ouium pellibus abſceſſit, reliquis à Cyclope mactatis immaniter, & crudelius deuoratis. Inde profectus eſt in Æolias inſulas, vbi ab Æolo ventos accepit in folle, quem ſocij dum imperitè aperiunt, rurſus in Æolias inſulas eſt rejectus, quarum tamen aditu, ingreſſúque prohibitus eſt. Inde ergò perrexit ad Læſtrigonas humanâ victitantes carne circa Formias Campaniæ; à quibus in Latium ad Circeios, Circenque magam nauigauit. Hæc ſocios eius mutauit in feras, hoc eſt eos belluinis voluptatibus addixit, à quo viuendi genere eos ægrè abſtraxit mulieri veneficæ ferro interminatus necem. Poſteà tamen eidem reconciliatus, nihilo ſociis ſuis melior ſuſcepit ex eâ Telegonum, cui addunt aliqui Agrium, & Latinum. Hac relictâ venit ad inſulas Syrenum, quarum blanditias, pernicioſumque cantum, obturatis auribus cerâ, & alligatus ad malum nauis, vt per vim quodammodo bonus eſſet, euitauit. Pertranſitis inde ſolerter Scyllâ, & Charybdi non monſtris ſed voraginibus Italiæ, & Siciliæ pericoloſiſſimo ſitu adjacentibus, & ita diſpoſitis, vt vnâ vitatâ, prope neceſſarium ſit in alteram incidere, Siculum attigit littus, vbi poſt annos tredecim illum reſumemus & reuehemus in patriam.

2885.

Oreſtes ferè immolatus ab Iphigeniâ.

Circa hoc tempus fabulæ ſtatuunt Oreſtis errores, quem cæſa mater nuſquam conſiſtere patiebatur. Poſt quæſitas fruſtrà totâ Græciâ purgationes venit in Tauricam, vbi ab Iphigenia ſorore tantùm non immolatus eſt, more gentis. Pylades ejus comes erat & amicus, qui ab eo diuelli numquam potuit; quare eorum amicitia theatris multùm ſplendoris attulit. Agnitam

demum Iphigeniam cum Palladis imagine, cæſo Thoante Rege, abduxerunt. Statuam hanc, quia abdiderũt in faſce, deinceps dixere Faſcelidem, & huic Iphigenia in Italiam delata in Arecino nemore ſtatuit templum, cujus Sacerdotem Regem Nemorenſem dixit, compulſum cum obuiis quibuſque de Sacerdotio diſceptare ferro. Quæ conſuetudo, etiam poſt Chriſtum viguit, vt iis præeſſet ſacris plurium palmarum gladiator. Talis Sacerdos decebat crudelem Deam, oblitus ſemper ſanguine deceſſoris.

Diana Faſcelis.

Rex Nemorenſis.

Eodem anno, quinto ſuæ præfecturæ Samſon ingreſſus Gazam, portis omnibus diligenter obſeratis, ad vincula & necem deſtinatus à Philiſthæis, concubiâ nocte, vi fores vrbis effregit, & ſuis impoſitas humeris ambas cum poſtibus detulit in cacumen montis qui adjacebat viæ Hebronem ducenti, nemine auſo reſiſtere, aut vociferari, ne qui ſe ipſi objicerent, iiſdem ipſis foribus, ab eodem opprimerentur.

Samſon portas vrbis Gazæ ſuis humeris effert in montem.

2887.

Sicyoniorum regnum quod jam Hippolyto vltimo Regi ab Agamemnone ademptum erat, & Carnij Iouis Sacerdotibus vtcumque relictum, hoc anno deſiiſſe creditur, cum annis circiter mille ſtetiſſet. Hoc regnum antiquiſſimum Græciæ vulgò perhibetur, quod planè mirum in gente beui, & nouarum rerum cupidâ, tandiu ſtetiſſe.

2890.

Hoc anno Oreſtes ope Macarei Sacerdotis, in templo Apollinis Delphici Pyrrhum interfecit, quod repudiatâ Andromachâ, Hectoris primùm conjuge, mox ſuâ, eadémque Heleno ſeruo conceſsâ, rapuiſſet ſibi deſponſatam Hermionem filiam Helenæ atque Menelaï, formoſam in primis, & plurimùm de pulchritudine matris, nihil de moribus referentem; indignam planè quæ ſacrilegio repeteretur.

Oreſtes Pyrrhum occidit.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXIX.

Ab anno 2890. ad 2900.

2895.

Reliqui errores Vlyssis.

CELEBRIS est hic annus Vlyssis in patriam reditu cum ab euersâ Troiâ annis quinque supra viginti toto interno mari volitasset, & vt quidam putant externo, vbi Vlyssipponem ab eo conditam putant. Adeamus ergo hominem, vbi relictus est à nobis, in Siciliam. In hac insulâ tum Phaëtusa Solis greges pascebat, qui jugulati ab ejus sociis esurientibus, quamquam id Dux seuerissimè prohibuisset, & huic & illis naufragium accessit. In eo fractâ naui, ejus malo insidens, in Ogygiam insulam appulit, à Calipso,tecto, adeóque thalamo susceptus. Ex eâ cum liberos aliquot genuisset,jussu Iouis abire jussus, & emissus in Phæaciam, seu Corcyram nauigauit, in cujus conspectu iterum naufragus objectâ sibi à Leucothoë tabulâ, incolumis ad littus enauit. Hic nudus inuentus à Nausicaâ Alcinoï filiâ, vestem accepit, quâ vtcumque velatus deductus est ad Areten vxorem Alcinoï, cujus in gratiam cùm se ope Palladis, id est, suæ sapientiæ insinuasset, ab eâ naues, & socios accepit, qui eum dormientem in Ithacam insulam deportarunt. Hîc mendici habitu, & cultu suam ingressus est domum occupatam à Procis, qui Penelopes ambiebant nuptias, dum eos mulier prudens iuxta atque casta deluderet. Vlysses autem pluribus insidiis appetitus tandem à subulco suo, & nutrice Eurycleâ cognitus, cæsis omnibus procis suæ Penelope redditus est. Admonitus tamen ab Oraculo sibi mortem imminere à filio in abditis vi-

uebat locis, nec se facilè conspici. ndu n præbebat. Verum ab appellente Telegono, & patrem suum quærente spinâ venenosâ Trigoni Piscis trajectus interiit: vir post tot homicidia dignus mori diriori genere mortis; nisi parricidio, hoc est, propè suâ manu interiisset.

2899.

Samson circumuen-tus à Dali. à capitur, & excæcatur à Philisthæis.

Is annus captiuitate duplici Samsonis, cæcitate atque obitu, tam famosus, quam luctuosus fuit. Principio enim vir tantus, & tot palmarum Imperator à vili scortulo Dalilâ victus subjugatusque, ita ei submisit sese, vt arcanum ei proderet suum, & ei proderet, quæ jam ter ipsum prodiderat, & tradiderat Philisthæis. Stupenda planè cæcitas, & vnde constet etiam in viris sapientibus amori junctam esse semper insaniam. Rogata enim improba meretrix, & donis promissisque cumulata, vt ab eo, in quo sita esset ejus tanta fortitudo emungeret, bis eam, ac tertiò delusit, dissipatis qui eum comprehensuri venerant Philisthæis. Demum scelerata mulier & callida precibus importunis, simulato furore, tempestiuisque blanditiis effecit, vt indicaret stolidè, se capillatum, semper fortem & inuictum fore, posito crine, imbecillum, & aliis hominibus parem. Idque statim demonstrauit euentus. Cum enim amatoriè dormientem illum in sinu suo ista totondisset; excitatus repentè excussusque spoliatum se diuinitùs concesso robore miser intellexit. Captus enim faciliter ab hostibus; & nullo negotio excœcatus, in pistrinum datus est contumeliosè, vt hîc farinam subigeret. Quidam etiam quasi admissarium equum reseruatum volunt, vt Philisthæas fœminas iniret ad prolem inuictam & fortem auferendam. Hoc videlicet reliquum erat ad vltimum opprobrium, vt tam fortis Heros quasi jumentum excœcatum, aut inualidum, ad sobolem reseruaretur.

Mensibus jam aliquot elapsis, cum eius capilli jam succreuissent, festus adfuit dies qui in vrbem Gazam præcipuos quosque Philisthæorum acciuit. Ibi sacris peractis de more, epulati sunt opiparè, & inter pocula Diis suis habuere gratias, quod aduersarium tam formidolosum eis tradidissent. Tum Samsonem quoque ludentem, saltantémque, vt cæci ridiculè solent, spectare voluerunt, & ejus calamitate, & miseriis oblectari. Adfuit ille cum puero rectore oblitus polline ex molendino, & satis diu in domo peramplâ coram ter mille spectatoribus saltauit, & lusit cum jam fatigatus videri posset, puerum rogauit vt eum ad columnas deduceret, quibus innitebatur domus, vt ad illas oppidò lassus inniteretur, & tantisper quiesceret. Sed eas vtráque manu cum prehendisset ambas, impetu tam valido concussit, vt eis incumbentem domum penitus subuerteret, ejusque ruinâ tria hæc hominum millia florem gentis Philisthææ, & lumina communi secum ruinâ implicaret, & extingueret; morte ejus quàm victoriis hosti damnosiore. Vir numquam laudandus satis, nisi se libidini vincendum permisisset, quod tamen crimen teterrimâ seruitute, sexcentis opprobriis, ac demum spontaneâ morte, sed Deo inspirante, aditâ fortiter eluit. Hujus cadauer à Danitis contribulibus suis è ruderibus erutum, honorificè sepultum est, hostibus ejus & amicis, ex æquo virtutem ejus atque fortitudinem demirantibus.

Samson cum capillis recuperat vires.

2900.

Samsone mortuo, Heli Pontifex judiciali quoque potestate populum rexit. Iudex bonus, sed malus pater, in cujus caput atque suum improbi filij perniciem accersierunt, sed cum ingenti totius populi clade conjunctam. Vsque adeò nonnumquam regnum meliùs & feliciùs, quàm familia regitur, & administratur.

LIBER VII.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM.

Ab anno mundi 2900. ad 3000.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 2900. ad 2910.

2901.

CREDIDERIM hoc anno natum Samuelem ex Annâ sterili mat e, & pientissimâ. Hæc, Phenennæ æmulæ, multorum liberorum matris, opprobriis vexata, ab ipso Sacerdote, vel ejus famulo, in templo innocens, crapulam edormire jussa, obtinuit patientiâ suâ aduersus homines, & religione in Deum, vt magni Prophetæ mater esset, atque Elcanæ marito viro bono filium daret cæli delicias, & quicum sæpe Deus sermocinaretur.

Nascitur Samuel.

2902.

Ascanius hoc anno post annos triginta plenos à condito per Æneam Lauinio, Albam longam statuit in monte Albano. Dicta est porrò Alba ab omine Suis candidæ, quàm hic conditor cum triginta suculis albis inuenit. Longa autem cognominata est, quod in longum secundum montis cliuum porrigeretur. In hanc

Ascanius Albam longam condit.

vrbem cum deportati essent Dij Penates, & Patrij ex Lauinio, eôdem ipsi, clausis foribus, mirabiliter redierunt, neque reportati illic vnquam voluerunt consistere. Itaque Lauinium vrbs seruata est missis Albâ Sacerdotibus, & colonis; & tum Deos non sequi plerisque visum est indignissimum. Alba autem Romæ parens extitit; quando autem desierit, & ad filiam mater applicita sit suo tempore commemorabitur.

2904.

Samuel trimus offertur Deo.

Samuel ablactatus ab Anna parente trimus puer oblatus est Heli Sacerdoti, ac sacrificio solemni consecratus Deo, relictusque Sacerdotum curæ, atque disciplinæ. Neque verò à fœminâ vinci se passus est Deus: dedit enim ei ex Elcanâ marito tres alios filios, & filias duas: dum Phenennæ liberi, propter quos aduersus Annam sterilem illa superbiùs insurrexerat, immaturâ morte sublati, in pœnis, muneribusque distribuendis Deum esse justissimum docuerunt.

CAPVT II.

II. DECAS SÆCVLI XXX.

Ab anno 2910. *ad* 2920.

2915.

Moritur Ascanius.

HOc anno mortuus est Ascanius, aliter Iulus dictus cum annis duode-quadraginta regnasset. Huic, teste Halicarnasseo (nam de hoc Liuius tacere videtur) successit Syluius Postumus, Lauiniæ filius, Ascanij ex patre frater, ita dictus quod in Syluis eum peperisset mater, post humatum patrem. Enimuerò prægnans Lauinia post Æneæ mortem insidias Ascanij verita, commiserat se Tyrrheno Regij pecoris magistro, cui plurimùm Latinus fide-

bat. Ille dominam suam in Syluis, & filium ejus ibidem natum tam magnificè, quàm sapienter aluit. Cum autem Ascanius in suspicionem vocaretur, quasi vtrumque sustulisset, Pastor vtrumque repræsentauit. populo, magnumque tumultum discussit. Ascanio autem mortuo Latini Syluio regnum adjudicarunt, quod ex matre Reginâ suâ, is natus esset, Iulio Ascanij filio Sacerdotium reliquerunt, & sacrorum curam, quæ diu in Iuliâ familiâ stetit; quare Iulio Cæsari Pontificatus ad Imperium gradus fuit.

Syluius Posthumus ei succedit.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2920. ad 2930.

2921.

CIRCA hæc tempora contigisse videntur quæ de Samuele & filiis Heli scriptura commemorat.

Improbitas filiorum Heli.

Erant Pontificis, & Iudicis filij, Ophni & Phinees ob geminam parētis authoritatem, quâ abutebantur ad omne nefas, maximè inuisi. Eorũ serui Heris iniquitate pares per vim, neque suo tempore, neque modo exigebant, quæ debebantur ex sacrificio: sic religiosos homines auertebant à templo rebusque sacris, & pietatem quam in primis fouere debebant, extinguebant. Ophni autem & Phinees libidinosi, atque turpes mulieribus templo sacris intemperantissimè abutebantur, suo, suorumque sacrilegio infames. Hæc cum resciuisset pater (neque enim illiusmodi scelera diu occulta potuerunt esse) illos quidem increpüit verbis, sed leniùs quam eorum culpa, & summi Iudicis, atque Pontificis authoritas exigebat. Itaque vir de se bonus alioquin, admonetur à Deo per Prophetam, ma-

gnáque eius familiæ, ac propè imminens calamitas denunciatur.

Verùm iſta monitio ſatis potens viſa non eſt. Nocte enim concubiâ interpellatur à Deo Samuël ſemel, iterum, tertiùm, obſequióque ſuo promeritus cum Deo loqui, docetur Pontificis domui tantam in proximo cladem eſſe, vt qui eam audierit vehementi ſtupore percellatur. Vbi diluxit hoc Dei cum Samuele colloquium Heli iudicem latere non potuit; ingenuè quod audierat adoleſcens exponit, accipit Heli, quo virum ſanctum decebat modo, diuinam increpationem atque minas, ſed quia non adhibuit, parens indulgentior, ſceleribus filiorum, medicinam prænunciatâ bis ſibi clade, cum ſuis liberis inuolutus eſt, vt hoc exemplo parentes, virique potentes intelligant, ſe eorum criminum reos eſſe, quæ cum inhibere, & emendare poſſent, neglexerunt.

Heli admonetur per Samuelem.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2930. *ad* 2940.

2939.

Philiſthæi inuadunt Hebræos & vincunt.

HIc annus duplici Hebræorum clade, & Pontificis acerbâ morte fatalis fuit. Philiſthæi enim, reſumptis animis ex eâ ruinâ, quâ Samſon primarios huius gentis ſecum inuoluerat, in Hebræorum agros irruperunt, quibus occurrentes Iſraëlitæ, vix hoſte conſpecto fugerunt, & in fugâ quatuor hominum millia inhonorâ clade perdiderunt. Vbi victi ægrè, in ſua redierunt caſtra, habito inter Principes Tribuum conſilio, cladis huius cauſam exquirunt; alia occurrit nulla, niſi quod iis defuiſſet Deus, quem arguere videbantur: quaſi verò

idololatris, desertoribus, sceleratis deberet auxilium. Eum itaque, ad suppetias ferendas sibi, propè inuitum compellere volunt; accersunt Arcam ex Silo, sicque Deum secum militare cogunt. Committitur illa duobus filiis Heli, ad arma quàm ad sacra magis idoneis, vt eam si minùs religiosè, saltem fortiter tuerentur. Ad Arcæ auditionem trepidauere Philistæi, quasi Deo Hebræorum impares; sed demùm ex desperatione collegerunt animos, parati mori, vel vincere. Et re verâ vincunt, Hebræorum triginta millia cædunt, & inter reliquos, Ophni & Phinees Arcæ custodes fortissimè depugnantes. Sic Arca venit in Allophylorum manus, quoniam sic crimina Sacerdotum exigebant; & Deus ignorari, contemníque ab idololatris, quàm agnosci, & adorari ab impiis Sacerdotibus maluit. Nuncius tantæ calamitatis cum ad Heli delatus esset in Silo, sic eo perculsus est, vt ex sellâ, in qua sedebat, retro supinúsque caderet, & sibi ceruicem decrepitus senex ad murum elideret. Nurus eius vxor Phinees, ex nimio dolore immaturo partu soluta est, totâ hac familiâ luctu necibúsque completâ: vt illa domus quo Deo propinquior esset, furorem eius, atque iustitiam potentiùs experiretur.

Vincuntur iterum Hebræi, & Arca capitur.

Moritur Heli.

2940.

In tantâ perturbatione rerum, & quæ ob scelera principum contigerat, cui se tutius committerent Israëlitæ, quàm Samuëli viro sanctissimo, & quem Deus colloquio, & amore dignabatur. Achitob tamen tum putatur vnctus fuisse Pontifex, qui, quia totus pendebat à Samuele, mirum de eo in sacris literis silentium. Samuel autem, quâ pollebat apud Deum authoritate precibus suis victores Philisthæos auertit; qui, si tum vti victoriâ voluissent, Hebræorum res hoc motu labefactata corruebat. Virum sanctum tum habuisse præpositum, Israëlitis vna causa salutis fuit.

Samuël iudex populi 15.

Arca malè mulctat Dagonem & Philisthæos.

Intereà potiti Arcâ Philisthæi, eam in Templum Dagonis, Azotum perduxerunt, vt eam quasi captiuam Deo suo submitterent. Sed inanem illum Deum, verus Deus ex Arcâ afflixit humi; mox erectum ac suo repositum loco capite manibusque mutilauit, quæ in templi limine sunt abjecta. Quare factum vt deinceps Azotij limen templi sui pedibus non calcarent, sed in id saltu tantùm ingrederentur. Prætereà ad Dagonis quoque cultores peruasit malum: nam anu tumente, ac turpiter defluente, tam ignominioso, quam atroci afflati sunt morbo, & qui simul præsentis impietatis, & præteritæ libidinis pœna esset. Mures etiam eorum fruges segetesque depasti, superstitibus famem acerbiorem morte interminabantur. Et quò latiùs spargeretur malum, Satrapæ ineptum suscepere consilium, vt per omnes Philisthæorum vrbes Arca circumduceretur; donec tandem omnes afflati lue, omnes experti damna, & meritas se dedisse pœnas, & se indignos Arcæ contubernio, faterentur. Eam itaque cum muneribus, hoc est anulis quinque aureis, & totidem muribus ex auro, secundum Satrapiarum numerum imposuerunt plaustro, quod vaccis vitulos nuper enixis permiserunt. At illæ nihil moratæ vitulorum questus, recta Bethsamen perrexerunt in Leuiticam vrbem, vbi ritè locaretur; & acquiesceret. Hîc peracto sacrificio ex bobus atque plaustro Philisthæi Sacerdotes, ad suos magno periculo perfunctos rediere.

Bethsamitæ puniuntur.

Neque melior fermè Bethsamitarum conditio fuit, quàm Philisthæorum. Ausi enim Arcam audaciùs introspicere, vt viderent quid sublatum, quid positum esset ab hostibus, immò & fortassis parùm sanctè contrectare, septuaginta millia interierunt. Tanti stetit Philisthæis, & Hebræis Arcam parum religiosè cepisse, atque recepisse.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2940. ad 2950.

2941.

NON satis tamen tuta videbatur apud Bethsamitas Arca, quamquam ipsâ se majestate suâ inflictisque pœnis tutabatur. Itaque translata est ad vrbem munitam, & firmam Cariathiarim, huicque seruandæ Eleazarus Abinadabi filius Leuites præficitur. Ab eo tempore deserta vrbs Silo; maximè cum indidem quoque deportatum esset Tabernaculum, & in vrbem Nobe aduectum; vt multæ vrbes religiosi hujus Choragij aspectu consecrarentur.

Arca in Cariathiarim Tabernaculum in Nobe.

2944.

Syluius Postumus cum annis vnde triginta regnasset Albæ, locum dedit Æneæ Syluio, de quo silente Dionysio Halicarnassensi, tacere juuat.

Æneas Syluius Lat. Rex 3.

2948.

Oreste mortuo, regnarunt Mycenis Tisamenus, & Penthilus ejus filij, qui in tempora difficillima inciderunt, & ab Heraclidis pulsi, alios quoque de suis sedibus expulerunt; Græciâ vniuersâ his motibus concussâ, dum omnes inferunt, & accipiunt injuriam.

Moritur Orestes.

2950.

Hoc anno natus est ex Isai, seu Iesse, Dauid, quem acceptissimum Deo, appellasse, laudasse est.

Dauid nascitur.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2950. ad 2960.

2951.

HERACLIDARVM REDITVS. Ἡρακλειδῶν Κάϑοδος.

HERACLIDÆ ducibus & authoribus tribus filiis Aristomachi Temeno, seu Temene, Ctesphonte, & Aristodemo, annis octoginta ab euersâ Troiâ, Peloponnesum majoribus suis debitam, & sæpe frustra tentatam aggredi moliuntur. Dum tamen Classem ad Naupactum parant, Aristodemus, aut fulminis ictu, aut dolo propinquorum Tisameni, qui hoc bello maximè petebatur, interiit. Sed ejus locum statim impleuere filij Procles & Eurysthenes; ex Argiâ suscepti. Omnes illi τριόφθαλμον ex oraculo Delphico adhibere jussi principem expeditionis suæ, inciderunt in luscum cui Oxylo nomen erat, vectum mulo, natione Ætolo, cui Elidem laborum præmium polliciti sunt. Hujus ductu colonis veteribus ejectis, præter Arcadas locorum & montium asperitate fretos Peloponneso potiuntur, Temeni Argolis obuenit, Ctesphonti Messenia, Oxylo promissa Elis, Laconia filiis Aristodemi. Quorum regnorum initia commodius in annum sequentem rejiciuntur.

Æolica migratio.

Eodem anno Æolica est suscepta migratio duce Penthylo Orestis filio Notho, qui Laconiâ expulsus cum suis Æolibus nauigauit in Thraciam: vbi cum fato functus esset, comites ejus nihil desponderunt animos, sed eam partem Asiæ quam cogitarant, occuparunt; quæ Æolis exinde dicta est ab Æolibus illis veteribus accolis Laconiæ, in occupatâ sede, quàm in relictâ notioribus.

2952.

Regnum Spartanum Proclis & Eurysthenis.

Ex hoc anno procedunt initia Regum Spartanorum Proclis & Eurysthenis quorum familiæ diu in Laconiâ regnauere sub nomine proclidarum & Eurysthenidarum, mirabili, & inauditâ concordiâ, quia abrupta non est cupiditate regnandi.

Regnum Corinthiorum Aletis.

Eodem quoque anno Aletes Hippotæ filius, Herculis abnepos Corinthiorum regnum occupauit, plebs ausa resistere suis ejecta sedibus; Reges Doridas & Hyanthidas, sponte cedentes regno, hic priuati diuites quietíque vixerunt, vltimi Sisyphiorum, & duo simul regnantes. Adeò regnis familiisque fatale principes rectoresque duplicari.

2953.

Melanthus regnat Athenis.

Thymetes Atheniensium Rex jam annos 36. propter ignauiam regnum ac vitam perdidit. Agebatur de vrbe Oenoë quam sibi vindicabant Bœotij, eorumque Rex Xanthus singulari certamine hanc controuersiam dirimi volebat; Sed refugiebat Thymetes, magno Atheniensium probro. Melanthus Andropompi filius origine Pylius, spe regni, conditionem accepit, & Xanthum victor interemit. Quare Rex dictus, Athenienses annis nouem sapienter rexit, & Ionas expulsos excepit, non ignarus mali, miseris doctus succerere.

Ejecti Iones ab Atheniensibus suscepti.

Hoc enim anno Tisamenus alter filiorum Orestis, depulsus ab Heraclidis, Achaiam inuasit (ea est propria dicta Achaia) & inde Ionas seu Ægialeos fugauit; Hi confugere in Atticam, Athenisque benignè suscepti sunt à Melantho, peregrini à peregrino. Tisamenus autem expeditionis fructu, & victoriâ vsus non est, nam in acie cecidit, beatósque socios ipse infortunatissimus reliquit, tum dignissimus imperio, quando id cum vitâ perdidit.

2954.

Hoc anno Samuel publica gentis Hebrææ

Comitia populi Hebræi in Maspha.

Comitia celebrauit in Maspha, vt ejus libertati salutique prospiceret. In iis Iudex pius, & sapiens aperuit Israëlitis malorum omnium causam, quod videlicet cultum veri Numinis reliquissent, vt superstitiones Syrorum sequerentur. Illi malis domiti, & cladibus, detestari se ex animo idola docuerunt, jejunio, lacrymis, & effusâ coram Deo aquâ pœnitentiam professi. Hos sic affectos per sacrificium Deo reconciliauit Samuel, Deo & populo propter sanctitatem, & justitiam acceptissimus, & quasi inter vtrumque interjectus, ac medius. Et ratum esse fœdus statim ostendit euentus. Cum enim audiuissent Philisthæi Hebræos conuenisse, de libertate recuperandâ cogitasse rati, in eos armati irruerunt, ferro flammâque de more sæuituri. Sed Deus & populus erga se inuicem aliter tum affecti erant. Itaque cum Samuël in vicino lapide raptim obtulisset Agnum, idque totum combussisset, illicò Deus suis fœderatis adfuit, immisit hostibus terrorem tantum, vt tumultuosissimâ fugâ dissiparentur. Inditus quoque eodem tempore Hebræis animus, qui effusos palantesque ad satietatem cæciderunt. Redeuntes cum spoliis, & gloriâ, vt se gratos exhiberent Deo, & huic vni victoriam adscriberent, locum vbi arserat holocaustum *lapidem adiutorij* vocauerunt; vt hunc deinceps Hebræorum appellaret nemo, quin accepti beneficij recordaretur. Hæc autem victoria sic Philisthæos compressit, tantúsque à Samuële metus hos ἀλλοφύλας incessit, vt quandiu vixit ille, populum inuadere reformidarent, viro subnixum, cuius expeditionibus atque consiliis Deus ipse præesse videretur.

Victoria Samuëlis de Philisthæis.

2956.

Filij Samuëlis malè populum iudicant.

Samuël tum populo filios suos præficit, tanto parente indignos, & in reddendis judiciis pecuniâ muneribúsque turpiter labefactatos. Eorum scelera & sordes in patré innocentissimum,

& sanctissimum recidere, eúmque suâ spoliauere dignitate, populo ob eorum improbitatem maximè Regem exoptante. Sic plerúmque magnis viris fœcunditas nocuit.

2960.

Hoc anno Israëlitæ permoti exemplo vicinarum gentium Regem sibi dari à Samuële petunt, qui eos ad bellum deducat, qui aggrediatur hostes, qui populum ab hostibus fortitudine suâ incolumen præstet. Frustrà proponit eis damna, & incommoda μοναρχίας, siue νομίμως, siue τυραννικῶς exerceatur, ita postulant, vt extorquere velle videantur. Regem igitur impetrant, & à Deo, & à Samuële inuitis, ac repugnantibus. Immò consolatur ipse Deus Samuelem, quod abjiciatur à populo, qui nec Deum rectorem, nec virum bonum judicem ferre potuerat.

Israëlitæ petunt Regem.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI TRIGESIMI.

Ab anno 2960. ad 2970.

2961.

SAÜL dum parentis Asinas quærit, regnum inuenit. Diuertens enim ad Samuëlem, vt eum de perditis jumentis interroget, ab eo excipitur conuiuio, & hospitio, ac sequenti die clanculùm sacro inungitur oleo. Hac vnctione animum regium, & prudentiam accipit, & ponit mores, & indolem hominis priuati. Redit in patriam Gabaa, & incidit in Prophetas, quibuscum ipse diuino repente afflatus spiritu vaticinatur; & gratias habet Numini. Rex videlicet constitutus à Deo, imperium, à religione atque pietate debuit auspicari.

Destinatur Saul ad Regnum.

2962.

Comitia Regni in Maspha Samuël sapien-

Rex eligitur Saul in comitiis.

ter indicit, in quibus Saül Rex publicè diceretur, & agnosceretur. Sorte ergo ductus, cum populo propositus esset, dignus visus est qui ab ipso Deo electus esset. Vt enim princeps suprà subditos dignitate assurgit, sic toto capite suprà reliquos Hebræos Saül eminebat. Nihilominus contemptus est à nonnullis, quibus ex iniquitate judicij nihil placere solet; at pluribus placuit, sicque publicè Rex inunctus est. In iisdem comitiis Samuël coram Rege administrationis suæ rationem reddere voluit, paratus satisfacere, si cui fecisset injuriam. Cum adesset nemo qui de eo quereretur, vicissim de iis questus est, quod immerens, & de omnibus meritus bene, turpiter abdicatus & exauthoratus esset. Hanc tamen ipse populo condonauit injuriam, inferenti quàm accipienti perniciosiorem, cum ille ex Theocratico statu ad Regium, hic ex negotio ad otium translatus esset.

2963.

Saul Ammonitas vicit, & Iabesitas liberat.

Quamquam adhuc precariò Saül regnare videretur, exorto Ammonitico bello, & Iabesitis obsessis auxilium implorantibus, sese fortissimum præbuit, & dignum qui Hebræis imperaret: conscissis enim bobus suis (tum enim Regibus & magnis viris stiuam tractare, & agrum colere indecorum non erat) & inter omnes Israëlitas distributis, vniuersos ad arma vocat, interminatus iis qui non adessent parem bobus suis cædem, & lanienam. Ex illâ denunciatione metus is populum incessit, vt statim in armis esset, Regémque trans Iordanem sequeretur. Hîc cùm Saül hostes grandi coronâ implicuisset (habebat enim sub signis trecenta triginta millia bellatorum) nocte concubiâ eos agressus cum lectissimis copiis, ita concidit, vt hoste penitùs debellato totam Ammonitin nemine repugnante vastaret. Hanc reposuit cladem superbis hostibus, qui Iabesitas in deditione accipere nollent nisi oculis dextris effossis, vti qui

deinceps Clypeo vti non possent, nec se aduersus impotentes dominos defendere. Hæc victoria Saüli firmauit imperium, quæsitis iis qui ante reclamassent, & iisdem iniquitatem judicij sui pudore, atque taciturnitate fatentibus.

2964.

Saul & Ionathas Philisthæos delens.

Saül assumit sibi turmam prætorianorum militum ex tribus millibus armatorum, hoc præsidio munitus, & suis augustior, & hosti formidolosior fuit. Filius Saülis Ionathas vt dignum se Rege parente præberet, hostile præsidium aggreditur, & dejicit ex Gabaa Benjamin; id erat hosti fortissimo, & pugnare paratissimo bellum indicere, qui statim lacessitus adfuit. Sed longè paratior erat, qui reponebat, quàm qui inferebat bellum. Immò ex paucis qui aderant cum Saüle copiis, jam plerique diffluxerant, reliqui tantum erant sexcenti imparati & inermes, ac nisi Deus adesset certissima expectabatur clades. Quin nec ille placari poterat absente Samuële, cujus duntaxat oblatum manu, gratum erat cælo sacrificium. His angustiis patientia tum boni Regis tentabatur, in quâ retinendâ satis constans non fuit. Enimuerò non expectato Samuële per Pontificem holocaustum Saül offerri jussit; quo vix peracto Samuel diu expectatus apparuit, à quo Rex grauiter correptus est, adhibitis etiam de adimendo Regno minis, quas tamen obsequio, & religione poterat auertere. Samuël tamen Regem afflictum, turbatúmque deserendum non putauit, sed eum cum copiis in locum munitum deduxit, à Deo certum expectans auxilium. Id per Ionatham non ita multò post adfuit. Hîc enim impellente Numine sub auroram ingressus hostium Castra, per locum vbi pedibus, & manibus reptandum erat, eos sic turbauit, vt nullo negotio tota statio à duobus disiiceretur. Reliqui dum resistere parant Andabatarum more pugnauerunt. Accessit & terræ motus immissus à Deo, qui hiatum, labém-

que minaretur. Terrâ igitur atque cælo interitum objicientibus omnes sine ordine dissipati fugerunt. Instant Hebræi, & qui in armis erant, & qui militiam paulò ante deseruerant, & qui in vicino degebant, campos hostium cadaueribus sternunt. Ad hæc hostium tergo instare jubet Saül omnes qui aderant, voto etiam mortis nuncupato aduersus eum qui gustasset aliquid, nisi post plenam completámque victoriam, & Sole cum hostibus Occidente. Parùm mellis cum ad Bethauen extremâ virgâ Ionathas admouisset ori, ferali voto implicitus est. Iamque à patre destinatus erat ad securim, cum ex parentis manibus erectus est ab exercitu victore, qui juuenem duplici victoriâ nobilem ob tantillum scelus mactari passus non est. Satis ergo visum est Deo non procul à morte Ionathan fuisse, Saülem votum difficile ac arduum fortiter complere voluisse.

Ionathas à patre addicitur morti, sed ab exercitu liberatur.

2965.

Saül hoc anno hostiles aliquot regiones non passibus, sed victoriis peragrauit. Vicit enim Moabitas, Idumæos, Syros & ex eorum agris, cum multâ gloriâ, prædísque rediit. Neque enim tantùm in se, sed in suis quoque fortunatus fuit. Rubenitæ enim Agarenos populatores aggressi, eos cum popularibus suis tantâ deleuerunt clade, vt in hac regione non infertili deficientibus colonis habitare, & agros colere cogerentur. Sic dilatauere Tribus suæ terminos, non breui modò, sed diuturniore fructu victoriæ.

Victoria Saulis de variis gentibus.

2966.

Orestis liberi Peloponneso ab Heraclidis exclusi circa Lesbon fixere sedem, longè meliorem, quàm in patriâ suâ regionem fœliciter consecuti. Ita sæpè quibusdam calamitas salutaris, & optanda fuit.

Peloponnesij expulsi habitant circa Lesbon.

2968.

Amalecitæ hactenus intacti remanserant: hoc

anno Deus imperat Saüli gentem impiam delere penitùs, atque anathemati subjectam exterminare. Rem aggreditur Saül non fortiter modò, sed & prudenter: Collocatis enim loco, & tempore insidiis, eorum aciem internecione delet, Regem intercipit, totâ regione victor potitur. Sed obsequens in prælio, in victoriâ contumax fuit. Seponi enim passus est pretiosissima quæque de prædâ, quasi hæc melius consecrarentur Deo quàm lacerarentur, dissiparentúrque: abduci jussit pinguissima armenta, atque greges, quasi hæc religiosiùs Sacerdotum cultris, quàm militum gladiis interficerentur. Enimuerò id grande Deo visum est crimen, qui non prædam & victimas, sed obsequium volebat. Samuël itaque denunciat Regi, ex acerbitate pœnæ sceleris eum sui grauitatem agniturum, perditurúmque regnum, qui hostem, ejusque regionem perdere noluerat. Et vt ostenderet quid facere oportuerat, Regem Agag, benè curatâ cute, & nitidum, ad triumphum inaniter reseruatum, trementem interficit, ne huic Saülis in Deum rebellio salutaris esset. Exinde Regem à Deo desertum ipse deserit, ei lacrymas dare contentus, quem deinceps vt reprobum, & exauthorandum juuare non posset,

Saul parcens Amalecitis reprobatur.

2969.

Samuëli Rex alius jndicatur à Deo, quem jubet inungere, & populo suo ducem, ac principem religioso ritu consecrare. Perducitur itaque à Deo bonus senex in domum Isaï Betlehemitæ, quasi sacrificium peracturus, & in eâ regem jubetur inuenire. Sistuntur ex ordine hujus familiæ liberi septem, & singulatim repudiantur à Deo. Octauus ergo Dauid qui ruri pascebat gregem euocatur, approbatur, inungitur. Mirum! olei sacri quo caput illinebatur vis diuina ad animum, qui ab hoc tempore & fortis, & infractus, & Rege, ac Dauide Rege dignus fuit. His ceremoniis peractis jussi rem

Samuel Dauidem inungit regem.

occultam tenere, donec eam euentus vulgaret omnes abſcedunt. Dauid etiam redit ad gregem ſuum, vt in eo paſcendo, regendorum populorum rudimentum poneret. Et verò qualis aliquando futurus eſſet princeps, tum fortis paſtor oſtendit. Cum enim ejus gregem aut leo, aut vrſus inuaſiſſet, irruebat ipſe Deo plenus in feras, excutiebat prædam, reſiſtere auſas manibus diſcerpebat; ſic vt adoleſcens, Samſonem virum jam factis repræſentare videretur.

Dauid feras diſcerpit.

Agitatus malo ſpiritu Saul Dauide pſallente ſanatur.

Interea cum Dei ſpiritu impleretur Dauid, ſpiritus malus afflabat Saülem, & humori melancholico permixtus, eum nonnumquam furere, atque inſanire cõpellebat. Interrogati medici, hoc morbi genus curari muſicâ poſſe putauerunt. Accerſitus ergo Dauid pſaltes bonus, citharam jubetur arripere, & pulſare fides quoties inſanis illis motibus Saül torqueretur. Et peritè locutos eſſe medicos vſus docuit. Dauide enim Dei laudes ad Lyram reſonante furens Saül dimitigabatur: ſiue muſices vis ea fuit melancholicum diſſipans humorem, cui dæmon illigatus erat; ſeu Dei laudes ex ore gratioſiſſimo Deo adoleſcentis profectas, ferre malus Genius non poterat. Vndecumque res venerit Saüli Dauid adeò vtilis & acceptus fuit, vt hunc ad tempus commodari ſibi ab Iſaï parente Rex poſtularit; Deo ita prouidente, vt is nutriretur in Palatio, & inter aulicos, quem ad ſolium, & imperium deſtinaſſet.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2970. ad 2980.

2971.

Remittitur ad patrem Dauid.

VERVM hæc diuturna commoratio non fuit. Cum enim accepiſſet Saül Dauidi tres eſſe fratres, fortiſſimos viros, qui bellicoſos homines vbique perquirebat, eos impetrauit ab Iſaï parente, eâ lege, vt Dauid ad ſe, ne corrumperetur in aulâ, remitteretur. Acquieuit boni ſenis petitioni Saül, qui jam meliùs ſe habebat ex morbo, & qui bello à Philiſthæis ingruente, faciliùs puero Pſalte, quàm tribus generoſiſſimis militibus cariturus erat.

Goliathus Hebræos prouocat ad ſingulare certamen.

Enimuerò Philiſthæi hoc anno cum magno exercitu in Hebræorum regionem irruperunt, & cum duce qui magni eſſet inſtar exercitus. Dicebatur is Goliathus, genere obſcurus, & ſpurius, ſed corporis mole, ac factis illuſtris. Is erat altus pedes nouem cum triente, armatus loricâ ducentarum librarum & ampliùs, cui ponderi reliqua armatura reſpondebat. Porrò quàm terribilis erat, qui ſic inſtructus curreret ad certamen, vibraret haſtam cujus ferrum viginti quinque pondo fuit. Sic factus, ſic armatus ante aciem proceſſit, petiitque offerri ſibi virum Hebræum, committique, qui vtriuſque populi controuerſias ſingulari certamine dirimeret. Inuentus ex Saülis copiis nemo, cui ſatis eſſet animi: nam quod attinet ad corpus, Hebræi cum illo compoſiti nani, & pumiliones videbantur.

Iam dies quadraginta Iſraëlitis, eorúmque propè Deo Goliathus illudebat, cum miſſus à parente Dauid vt videret quo in ſtatu res fratrum eſſent, & ad eos deferret commeatum,

venit in castra. Is audito tumultu, depositis intrà vallum sub custode sarcinis, vadit ad certaminis locum, vbi Goliathum vidit, & audiuit, Hebræos miratus est ad illius aspectum, & prouocationem consternatos. Enimuerò fortissimo iuueni, hæc ignauia ferenda visa non est; paratum se ostendit ad certamen, & increpitus licet à fratribus in eâ voluntate perdurat; ac toties, & coram tam multis id asserit, vt ad Regem tandem aliquando duceretur. Ac primùm visus adolescens opilio contemptus est; sed vbi loqui cœpit, & sua commemorare præclara facinora, atque in Deum fiduciam ostentare, ita probatus est, vt videretur Regi crimen, submissum à Deo bellatorem huic non adhibere certamini. Armis itaque instruitur ex Regis armamentario petitis; sed in iis cum parum expeditus, neque satis habilis sibi videretur, illa deposuit, armatúsque baculo, & quinque lympidissimis ex torrente calculis, atque fundâ, sed longè magis Deo, aduersus Goliathum progreditur. Visum adolescentem bellulum contempsit Gigas, eíque maledixit, quod sic ad eum vt ad canem abigendum, cum baculo accederet. Irridetur vicissim à Dauide, quod & tantus, & sic armatus, contra puerum eúmque inermem procederet. Verbis omissis, venitur ad certamen, quod primus iniit Dauid. Cumque intra fundæ suæ venisset jactum, lapidem tantâ vi librauit in Goliathi nudam frontem (extulerat enim ille visorium cassidis rete) vt is osse confracto, ad cerebrum peruaderet. Corruit in terram moles carnea, cui superincumbens Dauid, ejus gladium exeruit, & caput nullo negotio secuit. Is casus Hebræorum erexit animos, Philisthæorum depressit; his fugientibus, insequuntur illi; neque finis fugiendi, cædendíque fuit nisi ad portas Accaronis, Gethæ, & Ascalonis. Exceptus est Dauid cum spoliis opimis, Goliathi capite, à Saüle, quo solent excipi modo, qui Rem-

Goliathum Dauid fundâ sternit.

publicam ex fati faucibus eripuerunt. Huic arma omnia Goliathi, supellexque concessa; quibus addidit Ionathas Regis filius arma sua, atque vestes: quasi parum fuisset huic amorem suum concessisse, atque in suis eum oculis, atque adeò pectore collocasse, nisi quoque in veste Ionathæ filiíque Saülis, hæres, & Hebræi candidatus imperij videretur.

Neque tantùm in aulâ Dauid perhonorificè, sed & vbique receptus fuit. Triumphantis modo ingressus est vrbem Gabaâ cum Saüle, omnium oculis in eum potiùs, quàm in Regem defixis. Egressæ sunt quoque victoribus obuiam mulieres neque in prosperis, neque in aduersis casibus modum seruare consuetæ. Hæ dum laudare Dauidem volunt, hoc intercalare carmen sæpe occinuerunt, *Percussit Saül mille, & Dauid decem millia*, ignaræ quàm laus illa sit imprudens, & temeraria, quæ subditum anteponat Regi. Hæc enim verba cordi Saülis vulnus inflixerunt, quod eius tantùm morte, & sanguine sanatum est.

Causa inuidiæ Saülis in Dauidem.

2972.

Et verò non malo genio, vt olim, sed inuidiâ, dæmone tetriori, exagitari cœpit Saül; cui vt veteri morbo dum Dauid citharâ, & Dei laudibus remedium adhibere parat, Rex eum semel, & iterum lancea transuerberare conatur, si eum vtique interemisset, in morbum cædis causam refusurus. Quare eius conspectum, furoremque deinceps Dauid prudenter declinauit, neque vitam à Deo addictam populo tuendo, atque regendo, hominis impotentis, & à Deo reprobi committendum furori putauit.

Saül Dauidem interficere conatur.

2973.

Saül Dauidem, quem suâ non potuerat, hostium manu perdere decernit. Eum enim mille viris Chiliarchum præficit, spondétque majorem natu Merobem filiam, si virum se fortem, & regiâ dignum affinitate præbeat: non quod

Obiicitur periculis Dauid spe regiarum nuptiarum.

hanc ei dare statuisset, at vt ejus coniugij spe in pericula rueret tam sæpe, vt aliquando caderet. Sed ex iis omnibus, vir munitus Deo, abscessit incolumis; & vnde sperabantur mors, & plagæ, inde gloriam, & populi beneuolentiam retulit. Negata ergo Merob, & vt ei inureretur dolor, alteri concessâ; oblata tamen soror minor natu Micholis, vt nouâ spe oblatâ, eius quoque mortis pericula durarent. Et verò hæc erat emenda ducentis præputiis Philisthæorum; quæ cum totidem cæsis hostibus Allophylis secuisset, atque numerasset, Regis factus est gener. Id porrò factum magno vtriusque conjugis gaudio, qui jam se amabant impensiùs, at contra Saülis expectationem, sperantis dare Dauidi, non thalami sociam, sed odij paterni, & crudelitatis administram.

Ducit Dauid Michol vxorem.

2974.

Inuitat Saül domesticos suos ad Dauidis cædem; nihil obtinet: immò & per filium Ionatham ab hac cogitatione deducitur. Eum tum amor adeò fecit eloquentem, vt amicum reconciliaret patri, & in eius complexum, ac beneuolentiam reduceret. Sed si ex euentis rem metiamur, ea reconciliatio ficta fuit. Arreptus enim quasi à Dæmone Saül psallentem de more Dauidem lanceâ configere molitus est: ictum vitauit ille de more solerter, & refugit domum. Et ne à Dæmone id tentatum esse crederetur, obsideri statim jussus est à Rege, vt sequenti die trucidaretur interceptus. At patris impios conatus elusit Micholis, quæ nocte concubiâ per fenestram maritum emisit, & ne, dum fugit, caperetur, ingeniosè prospexit. Nam collocauit in eius lecto statuam, cujus caput pelle caprina contexit, quod si tangeres in tenebris, quas solerter illa quasi in conjugis morbo curauerat, capillatum diceres jacentis caput; reliquam statuam stragulâ veste cooperuit, huic plena mœroris assedit. Cum ergo Dauid egressurus expe-

Michol seruat Dauidem.

straretur ad multam diem, & negaret militibus aditum in cubiculum filia Regis, causata maritum ægrotum vigilasse totâ nocte; apparitores à Rege submissi, qui languentem etiam deferrent in lecto vt coram Saüle trucidaretur, Micholis detexere fraudem, sed cum jam in tuto Dauid esset. Increpita est grauiter à Saüle quod Regem & patrem marito rebelli, quondam opilioni, antepofuisset: sed iram eius officioso sedauit mendacio, quasi verò fecisset per vim, quod ex amore peregerat.

Intereà venit Dauid ad Naioth, seu *doctrinæ collem*, vbi Samuël collectos adolescentes ad legem, & bonos mores erudiebat. Eò quoque ad capiendum Dauidem lictores emissi diuino afflati spiritu, permixti his adolescentibus in Dei laudes eruperunt; quod aliis super alios superuenientibus accidit; immò & ipsi Saüli cum moræ impatiens eò quoque cucurrisset. Is autem in concinendis Dei laudibus longè quam reliqui commotior visus est: nam posuit vestem, cultúmque regium, signum deponendi mox cum vitâ regni. Tum inter se per Samuëlem Saül, & Dauid reconciliati videntur fuisse; sed ea concordia breuis fuit. Appetitus est enim statim Dauid Saülis insidiis, de quibus apud Ionathanum conquestus est. Is animum explorauit patris, subodoratúsque decretam amico mortem, id ei latenti ex condicto per sagittas significauit. Itaque Dauid fugit Nobem ad Abimelechum Pontificem à quo sanctos panes sibi, & comitibus accepit, sibi insuper gladium Goliathi; quàm liberalitatem posteà Sacerdos & suo, & suorum sanguine luit. Nec diuturna fuit hîc Dauidis mora. Fugit enim ad Regem Gethæum Achis, vbi ne interficeretur, simulauit amentiam. Quare hinc ejectus cum contumeliâ venit in speluncam Odollam, in quâ cum suis commilitonibus, parentibus, & affinibus latuit. Per hos casus aduersos viro sanctissimo regia di-

Saul inter Prophetas.

Dauid venit ad Abimelech in Noben.

Inde in speluncam Odollam.

gnitas parabatur, cui se parem, dum fortiter patitur, omnium iudicio, præbuit.

2975.

Inde in Moabitin.

Inde se recepit ad Moabitarum Regem, vt apud eum parentes senes, & imbellem affinium turbam, quos persequebatur Saül, amicè deponeret. Tum quoque ad eum plurimi viri fortes confluxerunt, rati plus esse sibi præsidij in viro forti & profugo, quam in inuido, & Rege. Iis stipatus Dauid per Gadum Prophetam redire iubetur in terram Iuda: neque tergiuersatus est Dux parendi potiùs cupidus, quàm viuendi. Ante tamen quàm abiret parentes perdidit, qui in amantissimi filij complexu spiritum reddiderunt.

Interim furebat Saül in absentem Dauidem, & eius causâ etiam in filium Ionathanum, quem conuiciis omnibus pater impotentissimus onerabat. Argüebat & domesticos suos, quasi sibi parum fidos, quod sibi negarent operam in detegendo, perdendóque Dauide. Vt ab hac culpâ se probaret immunem vir omnibus sceleribus coopertus Doëg patriâ Idumæus, magnum Pontificiæ familiæ accersiit infortunium. Narrauit enim vidisse se non ita pridem apud Abimelechum in vrbe Nobe Dauidem, quem Pontifex, & cibariis, & armis instruxerat. Euocatur illicò Abimelechus cum vniuersâ familia, perduellionis accusatur, indictâ causâ cum suis omnibus addicitur morti. Cum in Sacerdotes manum nemo vellet injicere, accusator Doëgus carnificem egit, & Pontificem cum octoginta quinque Leuitis immanissimè jugulauit. Extensus est & in vrbem Leuiticam furor, nec ei seruare Dei Tabernaculum profuit. In eam enim idem Idumæus ferro flammisque sæuiit, exterminatis omnibus sine discrimine sexus vel ætatis, armentis etiam pecoribúsque mactatis. Ex cæde tamen vnus euolauit Abiathar cum veste Sacerdotali ad Dauidem, ne Allophylus tortor

Nobe vrbs Sacerdotalis euertitur ob Dauidem.

de excisâ totâ hac familiâ gloriaretur. Tot sacrilegiis Rex impius, dum frustra pium æmulum tollere parat, ad atrocem, dignumque tot sceleribus interitum properabat.

Hoc tempore Ceylanum vrbs Iuda per Philisthæos obsessa petit auxilium à populari suo Dauide, qui non procul cum paucis sed lectissimis copiis aderat: Denegatum non est; quia sic amor, Deusque volebant: venit Dauid, obsidentes delet, ingentem recuperat prædam; vt non venisse cum turma, sed cum exercitu videretur. Verùm id factum Saülis auxit inuidiam; eò aduolat, verbo vt belli reliquias conficiat; re, vt Dauidem capiat, & trucidet. Sed authore Deo jam Dauid abscesserat; & cùm hîc, tùm sæpe aliàs expertus est Saül, breues esse principibus manus, cùm eas in priuatos homines acceptos Deo, atque innocentes extendunt.

Dauid Ceylanum vrbem liberat.

Eodem anno Albæ longæ Latinus gentis hujus Rex quartus succedit Æneæ Syluio; de quo nihil scribitur, præterquam quod imperarit annis vno suprà quinquaginta, longiore regno, quàm celebritate.

Latinus quartus Rex Latinorum.

2976.

Hoc anno Abiathar in Pontificatu parenti suo Abimelecho successit, & apud Dauidem in honore, pretióque vixit: vt intelligeret Saül mox ad æmulum suum sceptrum transferendum, ad quem jam religionis caput transiisset.

Abiathar fugit ad Dauidem.

Hoc tamen tempore latebat Dauid in deserto Ziph, vbi eum inuisit Ionathas, qui diutiùs absentiam talis amici ferre non poterat: Vtriusque lacrymas, amplexus, colloquia, promissiones facilè suspicabitur, qui vim & naturam amoris perspectam habuerit. Neque verò diu Ziphæis Dauid ignotus esse potuit: illi Saülem adeunt, & apud se cum paucis æmulum suum esse docent. Rex statim cum omnibus copiis aduolat; & diu quæsitum hominem jam propè habebat in manibus, cùm Philisthæi agrum

Dauid in deserto Ziph inuisitur à Ionatha.

Hebræum ingressi, & abegerunt prædas, & quàm longè pluris faciebat, prædam aliam, ei de manibus excusserunt, Dauidem.

Dauid in deserto Engaddi.

Liberatus Dauid, dum minùs credebat, pergit in Desertum Engaddi, vbi eum Saül insecutus est cum suâ cohorte prætoriâ, hoc est, tribus millibus electissimorum virorum: inter quos nihilominùs interierat, nisi sanctissimum nactus esset aduersarium. Cùm enim Dauid cum suis in grandi speluncâ lateret, eam subiit imprudentissimè solus Saül, vt ventrem purgaret. Hîc quàm facilè confici potuerit Rex impius docuit frustulum ab ejus paludamento per Dauidem resectum; quòd cùm eidem mox Dauid repræsentasset, gratias expressit, & amplexus ab inuito, confitente hunc esse dignum imperio, quid id expectare sanctè, quàm occupare jure maluisset.

Saulis ex veste Dauid frustum rescindit.

2977.

Moritur Samuël.

Hoc anno mortuus est Samuël, &, vt piè creditur, ex dolore de Regibus suâ inunctis manu, quorum vnus scelere ad interitum, alter patientiâ, & casibus aduersis, ferebatur ad regnum. Ac primùm sepultus est in vrbe Ramathâ; inde posteà translatus in vrbem Silo, à Christianis de suo nomine nobilem basilicam habuit. Denique imperantibus Theodosio, & Arcadio, indidem deductus est Constantinopolim eâ pompâ, quæ pænè patrem duorum regum decebat.

Nabal fatuus prudens Abigail.

His temporibus versabatur Dauid circa montem Carmelum Tribus Iudæ. Hîc à Nabale cùm amicè postulasset commeatum (& meritò, siquidem pastores eius in deserto præstiterat incolumes) turpiter in suis legatis est rejectus, & verbis, quæ repulsæ adjungebant contumeliam. Eam injuriam, Dux mitissimus licet, ferro flammáque vindicasset, nisi homo fatuus & amens vxorem sapientem & prouidam nactus esset. Hæc enim clam marito cùm multis cibariis ad Dauidem statim profecta, muneribus

suis, & suaui oratione conditis, sic eum placauit, vt etiam ei gratias haberet Dauid, quod suâ prudentiâ seueriorem vindictam discussisset. Nabale autem paulò post è viuis sublato, hæc Abigail digna visa est, quæ Dauidis conscenderet thorum, & marito sapientissimo, regníque candidato, pro priuato, vecordíque jungeretur.

2978.

Hoc anno qui præcessit eius necem, ad ingenium suum rediit Saül, hoc est ad furorem perdendi Dauidis, eúmque cum toto exercitu quæsiuit ad necem. Sed cum iterum ab eo perire posset, eius sanctimoniæ, & facilitati vitam hac vice debuit. Cùm enim Deus in Saülis copias profundum soporem immisisset, Dauid in Regis tabernaculum, omnibus altùm dormientibus, cùm Abisaï socio ingressus est, vnde hastam, poculumque rapuit. Hæc posteà principi militiæ Abneri excitato eminus ostendit, quasi is morte dignus esset, qui tam parum de salute sui principis sollicitus fuisset, & passus esset, creditos hostes suos, noctu, armatos, à Rege dormiente tam propè fuisse. Hac facilitate, tum quoque sibi redditus Saül, Dauidem filium appellauit suum, & dexteram ei jungere postulauit. Verùm imprudentissimus extitisset, si homini toties infideli adhibuisset fidem. Itaque ad Achis Gethæum Regem secessit cùm suis, ratus apud Philisthæum hostem, quàm apud Regem suum, tam perfidiosum, & tàm sæpè, vitam suam fore tutiorem.

Dauid iterum parcit Saüli.

Fugit ad Achis.

2979.

Versabatur in vrbe Siseles Dauid, quàm ab Achis dono acceperat, conuenientibus ad eum fortissimis Israëlitarum, virtute tanti ducis illectis. Ex hac vrbe excurrebat in vicinos populos, vnde prædas agebat, caueba̅tque diligenter ne dignoscerentur, omnibus interfectis, qui eas indicare possent, vel repetere. Quare puta-

Dauid ducitur ab Achis contra Saülem, & Israëlitas.

bant eum cum ſuis, ex Hebræorum prædâ viuere Philiſthæi, quibus ſpoliorum aliquid ſubinde aſpergebat. Itaque hi Dauidem jam amabant, & colebant vt ſuum, & huic Achis caput ſuum atque vitam committere non metuit, cùm à Philiſthæis contra Saülem, & Iſraëlitas omnium maxima eſt ſuſcepta expeditio. Adfuerunt tum Satrapæ cum ſuis quiſque copiis, & inter cæteros Achis cùm Dauide ſuo, & fortiſſimis Hebræis eius commilitonibus ab vrbe Siſeleg. Hoc tamen auxilium viſum eſt reliquis Philiſthæis periculoſum; atque Achi nequicquam reclamante cùm ſuis remiſſus eſt Dauid, vultu triſtior quaſi ei minùs fideretur, animo lætiſſimus, quod aduerſus ſuos depugnare non cogeretur. Redit ergo Siſeleg; ſed vacuam illam, incenſamque reperit. Amalecitæ enim hujus profectionem cum viris bellatoribus ſubodorati, eam propugnatoribus carentem ceperant, & inflammarant, abductâ imbelli turbâ, & ingenti prædâ tot excurſionibus quæſitâ. Dei conſilio, & monitu Dauid populatores illos inſequitur, & aſſequitur, ope Ægyptij homuncionis, quem ægrotantem, ac deficientem fame prædones immaniter reliquerant. Hîc ad ſatietatem graſſatores trucidati, vel capti; liberi, conjuges, præda omnis recepta, ſpolia inter eos qui pugnauerant, & ſeruarant caſtra legitimè diſtributa.

Redit Dauid Siſeleg quam captam reperit; prædones cædit.

Sub hoc tempore Saül fruſtra expectato Dei reſponſo (cur enim cum improbiſſimo Rege loqueretur) vbi deſperauit ſe ſuperos flectere poſſe, Acheronta mouere, & ſollicitare decreuit. Adit mulierem afflatam malo genio, & cum eo ſolitam exercere commercia, & adit ſatis malè comitatus, ac diſſimulato habitu, quoniam hoc genus hominum aliàs exterminare conatus erat. Mulieris veneficæ operâ excitatur anima ipſa Samuëlis, contra Sagæ voluntatem, quæ ſuis carminibus Dæmonem ſub ſpecie Samuëlis euocabat; Sed mali Genij aduentum

Saül ope Pythoniſſæ Samuëlis vmbram alloquitur.

præuenit Deus, & veram Samuëlis emisit animam, cum aëreo corpore, quòd Pythonissam valdè turbauit. Omnibus facessere jussis, grauiter increpatur Rex à Samuële, quod crimina criminibus cumularet, ac demùm ei necem tribusque liberis ejus in diem sequentem denunciat, & euanescit. Hoc nuncio simul & jejunio exanimatus Saül vtcumque recreatur, ac reficitur cibo, ac mox cum suis comitibus castris restituitur.

Neque tamen hîc despondet animos; aciem instruit, explicat ordines, ne multitudine hostium inuolueretur, & in montibus Gelboë vt ex iis tutiùs depugnaret. At primam impressionem Philisthæorum deserti à Deo non sustinuerunt Israëlitæ; nec exemplo filiorum Regis accendi retinerique possunt, qui demum impliciti multis acceptis, illatisque vulneribus ceciderunt. Resistebat adhuc cùm paucis Saül, sed à sagittariis in eum vnum collineantibus grauiter vulneratus, ne veniret in hostium manus & illuderetur, petit occidi ab Armigero, quod cum ei negatum esset, incubuit ipse gladio suo, confectus manu suâ, quoniam vir improbus ac sacrilegus deteriore non poterat interire. Tum Philisthæi victores, Regis filiorùmque ejus cadauera, capitibus abscissis, ex muro vrbis Betsan ad ludibrium suspenderunt: vnde tamen à Iabesitis fortiter sublata sunt, ac perhonorificè multis cum lacrymis, more patrio sepulta. Quare posteà habitæ sunt eis à Dauide gratiæ quod opus hoc pietatis acceptissimum sibi, perhonorificum genti, ingratissimum hosti, ipsi quondam accepti à Saüle beneficij memores piè juxta, ac fortiter præstitissent.

Moritur Saul cum filiis in montibus Gelboë.

Nuncius cladis hujus, atque cædis quarto post die ad Dauidem perlatus est. Venit enim ad eum in Sisceleg vir Amalecites, vultu ac totius corporis habitu nuncius magnæ calamitatis. Nam puluere conspersus caput, & veste

Hanc cladem magno cum dolore Dauid edifcit.

conſciſſâ, Dauidem adorauit vt Regem, & ad eum delato diademate, armilliſque regiis, Saülem cum filio Ionatha, aliiſque duobus liberis, grandíque populi clade cecidiſſe nunciauit. Is tamen quoniam à ſe cæſum Regem mentitus erat, ſtatim interfectus eſt Dauidis juſſu, vt in eo maximi facinoris, id eſt, Regiæ cædis, etiam voluntas mulctaretur. Tum ſe totum lacrymis permiſit Dauid, & ita ſe geſſit in morte Saülis, quaſi non infenſiſſimum hoſtem, ſed vnum Ionotham delicias ſuas, bis térue perdidiſſet. Verùm queſtus illos Deus & contribules Dauidis paulò poſt abruperunt; horum enim rogatu, illius imperio, conſcendit Hebronem, ibíque Rex inunctus ſemel iterumque (ſic enim ſuſcepti regni poſtulabant initia) imperium adiit ſibi promiſſum à Deo, tam ſanctè, atque ſapienter expectatum.

Dauid Rex inungitur in Hebron.

Neque verò hîc laborum ac patientiæ finis in Dauide fuit. Eodem enim tempore, quo Hebrone inaugurabatur Dauid, Abner in vrbe Manahin trans Iordanem apud Galaaditas Iſboſethum filium Saülis conſecrandum curabat. Non quòd non meliorem putarat Dauidem, & vtiliorem regno, ſed ne Saülis familiæ, atque ſibi defuiſſe videretur. Sed is conatus mox ipſi, atque Iſboſetho vitâ ſtetit; illuſtri ad poſteros exemplo, regna priuato commodo, damníſque publicis parta, atque ſeruata, infœlici atque funeſto ſemper rebellium, & conjuratorum exitu terminari.

Isboſeth Rex creatur in Manahin.

2980.

Generatione vnâ, hoc eſt, annis triginta ante Ionicam emigrationem, Theras Auteſionis filius Polynicis abnepos Minyarum Coloniam deduxit. Erant Minyæ Argonautarum poſteri, ex Lemniadum concubitu ſuſcepti, qui ejecti ab inſulâ Lemno à Pelaſgis, Spartæ ſunt ſuſcepti, vbi ex hoſpitibus, principes eſſe voluerunt. Ideò dati in cuſtodiam, indidem mutatâ cum vxori-

Colonia in Theram inſulam deducta.

bus veste in Taygetam montem euaserunt. Hos jam addictos supplicio ad Coloniam dari sibi postulauit Theras, qui eos in Callisten insulam deportauit, de illius nomine postea Theram appellatam. Ita vir sapiens ex rebellibus atque furciferis, vtiles sibi, commodosque patriæ colonos reddidit.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2980. ad 2990.

2981.

INTEREA Dauid commissum sibi à Deo regnum eâ ordinabat sapientiâ, quæ à principe omnium votis quæsito expectabatur. Militiam enim sic digessit, vt neque externum à Philisthæis bellum, neque ciuile ab Isbosetho metueret. At vt non tantùm bello bonus, sed & pace melior esset, adhibuit consultores sibi rerum gerendarum, & publicorum officiorum viros solertes juxta, ac prudentes. Inter eos eminebant Ioathan patruus Regis; Iahiel liberorum regiorum doctor; Achitophel malis postea consiliis, quàm tum bonis famosior, Ioiadas ex æquo sapiens, & fortis, Chusaï Dauidis ἑταῖρος: Abiathar Pontifex, & Ioab Regis ex sorore Saruiâ nepos; omnes regendis Imperiis pares: Quos inter sic eminebat Dauid, vt non iis indiguisse, sed prudenter, & ad pompam vsus esse videretur.

Initia regni Dauidis fœlicißima.

Tum quoque multâ sobole auctus est Dauid, vt qui in se adeò hostibus, & inimicis metuendus erat, etiam in suï similibus post obitum timeretur.

Filij Dauidis.

2982.

Pacem inter duos ejusdem regni principes

Inter Dauidem & Isboseth abrupta pax.

durasse supra duos annos mirum fuit: Phisisthæorum videlicet, & alternus eos metus continebat; vbi tempore is imminutus est, ab vtriusque partis Ducibus, sine Regum authoritate est abrupta pax. Et principio quidem per iocum, deinde seriò; sic Magni ex minutorum cæde, crudelem hauriunt voluptatem. Considerant nempe ad eandem piscinam Duces ambo Ioab, & Abner: eos vicinitas loci inuitauit ad colloquium, in quo dum vtérque laudat suos, probandum fuit vter veriùs loquutus esset. Selecta sunt ex duobus castris duodecim gladiatorum paria; qui dum vident partium suarum gloriam inniti fortitudine suâ, ita depugnarunt, vt mutuis omnes sese vulneribus confecerint. Neutro exercitu arrogare sibi victoriam auso, eam vt sibi alteruter vindicaret, vtérque concurrit. Victæ Abneris copiæ fugere compulsæ sunt. Nec fuit fuga hæc indecora, quam ipse Dux Abner arripuit. In eâ dum illum assequitur vehementius Azaël Ioabi frater, mortem inuenit, vbi quærebat gloriam; per Abnerem enim callidiorem, & belli peritiorem confossus interiit. Admonente demum Abnere Ioabum dedecere Israëlitas fratres bellum internecinum, Ioab ipse buccinâ receptui cecinit, victoriâ potitus cum luctuosâ sibi, sed Abneri & tunc, & posteà longè damnosiori.

2983.

Codrus se pro patria deuouet.

Hoc anno Codrus Melanthi filius Atheniensium Rex decimus septimus, & vltimus cum jam annis vno, atque viginti regnasset, se pro regno deuouit. Is bello inter Athenienses, & Dorienses nouos Peloponnesi accolas suscepto, & jam annos tredecim atrociter gesto, cum Pythia respondisset eos victores fore quorum à partibus Dux cecidisset, rustici habitu ingressus hostium castra, cum gregario milite de industriâ rixatus, eum falce vulnerauit, à quo vicissim ferro confossus est. Dorien-

ses Regis cadauere agnito, memores oraculi, re infectâ discesserunt. Ille facti sui gloriam immortalem retulit, nobilitatis & generositatis in parœmiâ factus exemplar, & Regum, quibus populi salus, & incolumitas potior debet esse, quàm sua.

2984.

Sublato Codro Athenienses carere deinceps Rege decreuerunt, cui parem se inuenturos negabant. Sed quoniam rectore indigebant, Regum loco ἄρχοντας substituerunt, principio quidem perpetuos. Horum primus fuit Medon Codri filius, ne paternam is sibi pietatem, & gloriam nocuisse quereretur.

Archontes perpetui Athenis.

2985.

Hoc anno Hiromus Abibali Tyriorum Regis filius, obtinuisse creditur regnum. Hic diu regnauit Dauidi, atque Salomoni σύγχρονος, & percharus, dictus in sacris literis Hiram; cujus operâ Deus vsus est ad templi fabricam, quod illi fuit, quàm annis 60. regnasse gloriosius.

Hiram Rex Tyriorum.

Eodem anno decreuit Abner excutere solio Isbosethum, cui eũ ante sex annos imposuerat, quod ab ea de concubinâ Saülis, quam vitiarat increpitus erat, vsque adeò perniciosum Regibus, eò subditos attolli, vt non sine discrimine reprehendi queant errantes. Malè igitur in Isbosethum affectus ad Dauidem perrexit Abner, à quo perhonorificè susceptus est, quod secum spem noui regni deferret. Initur fœdus inter vtrumque, quo promittitur statim reducenda Micholis, alteri viro, per summam injuriam à Saüle tradita, & paulò post reliquæ tribus ab obsequio Isbosethi auctoritate Abneris reuellendæ. Nec ita multò post ad Dauidem Abner rediit cum Michole, vbi tamen, ignaro Dauide, mercedem suæ proditionis accepit, ob interfectum fratrem Azaëlem nuper in prælio, à Ioabo pugione confossus perfidiosè, vt perfidus interiret à perfido.

Abneris proditio & cædes.

2986.

Isboseth interimitur.

Neque tamen ſublato Abnere conjurationis aduerſus Iſboſethum authore, ruit ipſa conjuratio; immo deuenit in ſceleratiores manus Rechabi, & Bahanæ, qui non proditores modò, ſed & parricidæ eſſe voluerunt. Ingreſſi enim domum Regis infœlicis, cui prætoria cohors erat ancilla, eéque purgans triticum, eum poſt meridiem tantiſper quieſcentem jugularunt, eiúſque caput ad Dauidem Hebronem detulerunt. Sed recepti ſunt à ſapientiſſimo, & ſtudioſiſſimo Rege, vt proditores, & ſicarios decuit. Truncatis enim pedibus, & manibus acti ſunt in crucem. Atenim in hujus ſceleris ſanctum vltorem præmium redundauit. Statim enim reliquæ Tribus vndecim Dauidem Regem ſalutarunt, & tum tertiùm inunctus eſt; toties rex dictus, & acclamatus, qui toties, cum poſſet Rex eſſe, noluiſſet.

2987.

Arx Sion capitur à Dauide.

Iſraëlitarum omnium Rex Dauid de conſtituendâ ciuitate regni primariâ cogitauit: aptior videbatur nulla, quàm Hieroſolyma; ſed eius pars editiſſima, atque præcipua, Sion dicta, tenebatur à Iebuſæis, quibus ratum erat in eâ, aut viuere, aut mori. Et capi non poſſe vi arbitrabantur: Quare propugnatores ejus cæcos, claudos, & mancos eſſe voluerant, vana munitionis huius oſtentatione. Pupugit Dauidis duces, ea contumelia: ſcalas vndequaque admouent, & in eius muros editiſſimos licet tantâ alacritate enituntur, vt non aſcendere, ſed volare viderentur. Itaque Iebuſæos omnes, vel confecerunt vel dederunt ex muro præcipites; additâ: deinceps lege vt nunquam liceret claudis, cæcis, atque mutilatis in hoc loco degere. Sic in hâc conſuetudine perpetuò viguit præclari huiuſce facti memoria.

2988.

Philiſthæos tunc excitauit aduerſus Daui-

dem, & dilatatum regnum, & Iebusæis Arx Sionis erepta. Bis ausi congredi, bis magnâ repulsi sunt clade, Deo & hominibus pugnantibus à Dauide. Et Rex optimus geminam hanc victoriam in hostes, sui vnâ victoriâ visus est promereri. Cum enim optasset aquam bibere Bethlehemiticam, & eam Hebræi milites magnanimi, perruptâ Philisthæorum statione hausissent, effudit eam ille sitiens coram Deo, & pretium sanguinis tot bellatorum noluit hominis morituri potum esse, sed Dei immortalis sacrificium.

Vincit Dauid gemina clade Philisthaos.

2490.

Vtroque hoc confecto bello, cogitauit Dauid de Arcâ in Sionem inducendâ, vt huic ornamento esset, atque præsidio. Translata est magnâ pompâ, populique concursu ex vrbe Cariathiarim, in quâ diu substiterat. Sed ea celebritas vnius ex Sacerdotibus repentinâ morte turbata est. Cum enim Oza, & Ahio Leuitæ custodes Arcæ, laboris pertæsi non imposuissent illam ex lege humeris suis, sed Philisthæos imitati admouissent plaustro; calcitrantibus bobus, nihil propiùs factum est quam vt excuteretur Arca, & in terram parum religiosè decideret. Tum Oza extendens manum vt prohiberet lapsum, repente cecidit mortuus; vt ejus morte doceretur populus quæ adhibendæ essent in rebus sacris & reuerentia, & diligentia, cum alterutrius neglectus (hactenus enim dubitatum est de causâ pœnæ) tam graui supplicio mulctaretur.

Transfertur Arca in Arcem Sionis.

Oza eam tangens moritur.

Hoc casu perculsus Dauid, & similem reueritus, non est ausus Arcam in suam domum inferre, sed eam reliquit in suburbio Hierosolymitano, apud Obededonem Leuitam, quondam Dauidis in vrbe Gethæâ comitem, vnde sibi fecerat nomen. Hospitem porrò suum ditauit Arca, immissâ in eius domum pecorum, & hominum fœcunditate. Ita fuit Deus in remunerando profusus, in castigando parcior,

Remanet Arca in domo Obededom.

Cum è duobus vnum tantùm sustulerit in pænam peccati; vnius religionem multorum vitâ pensarit.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXX.

Ab anno 2990. ad 3000.

2991.

Arca transfertur in Domum Dauid.

OBEDEDONIS fœlicitas Dauidi timorem abstulit, eumque ad audendum inuitauit. Nam post menses quatuor Arcam in Palatij partem augustissimam transferri jussit per Leuitas magno apparatu, atque religione. In his cerimoniis cum Dauid regiâ veste positâ, & sacrâ lineâ superindutus, coram Arcâ luderet, atque saltaret, irrisus est ab vxore Michole, & petulanter increpitus. Sed à marito grauiter, & fortiter reprehensa est, à Deo insuper castigata grauiùs in quem redundabat injuria: neque enim vmquam fuit ex eo Regina mater, quem numinis causâ abjicientem se sanctissimè, dicaciter ipsa scurris ac mediastinis æquasset.

2992.

Dauid prohibetur Templum statuere.

Cogitauit tum Dauid de templi fabrica; verùm hæc eius filio at paci reseruata est, ipse abstinere se ab hoc opere jussus, qui tantùm sanguinis, etiam justè profudisset. Tantùm absunt pietas atque religio ab omni specie crudelitatis.

2994.

Philisthæi Dauidis vectigales.

Hoc anno jugum accepisse videntur Philisthæi, & tributum Dauidi pensitasse, ipsi jam tot annos ab Hebræis exigere soliti. Sic reposuerunt nepotes atque filij, quod parentes, & aui rapuerant; atque hæc vectigalia in templi fabricam adhibita sunt, vt inuiti nolentesque Idololatræ ad Deum Hebræorum colendum, & honorandum compellerentur.

2995.

Sequens annus Moabitas vidit appetitos bello in quo duobus fortissimis ducibus iisque fratribus (quos scriptura Leones vocat) à Banaia ex prouocatione cæsis, ita reliqui sunt repressi, vt arbitrio sese Dauidis permitterent. In duas itaque partes distributi sunt omnes Moabitæ; ac sorte ductâ, huic parti concessa vita est; illi adempta, vt vniuersa gens saltem exanimaretur metu.

Victi à Dauide Moabitæ.

2996.

Syria duplex Damasci, atque Soba Dauidem Regem victorémque senserunt. In hac regnabat Adarezer adeò diues, vt eius cohors prætoria ad magnificentiam Clypeis aureis vteretur: In illâ Adadus vrbe Damasco potens, ac toti Syriæ metuendus. Ingenti clade subactus Adarezer instructissimum belli perdidit apparatum; Adadus etiam libertatem, factus Dauidi vectigalis, ambo Hierosolymam, ad templum exornandum statuendumque, diuitiis impleuere. Fecit idem sed sponte Rex Emath, Thou, per filium Ioramum allatis multis vasis aureis, & argenteis: Ita Syri nolentes volentes, magnâ vtíque Dauidis gloriâ, ad cultum veri Numinis aliquid contulere.

Syria Soba & Damasci subdita Dauidi.

Eodem quoque anno rebellantes Idumæi præsidium Hebræorum recipere coacti sunt, vt in officio continerentur: quod cum postea fraude, atque ex insidiis sustulissent, internecione deleti, vltimo sunt affecti supplicio, qui leuiori pœnâ castigari noluerant.

Idumæi deleti.

Tum quoque Miphibosephus Ionathæ filius perhumaniter à Dauide in Palatium inuitatus est, ibidem viuere jussus est splendidè, quamquam vtroque pede claudus, & ad aulam parum idoneus esset; sed satis huic erat vt Regis conuictor esset patrem habuisse Ionatham, quem etiam in filio deformi, ac prope monstro diligebat, beneficiorum in Deum, & homines Rex

Miphibosephus perhumaniter excipitur à Dauide.

omnium mortalium maximè memor.

2997.

Bellum gestum in Ammonitas ob legatos injuriosiùs tractatos.

Bellum exinde gestum est pro jure gentium ac necessarium aduersus Ammonitas, quorum Rex Legatos Dauidis acceperat injuriosè, ad contumeliam attonsos, & rasos, vestibusque ad summum opprobrium mutilatis. Hi missi erant à Dauide, vt Regi nouo, & amici demortui filio, Regnum gratularetur: Sed adolescens præcipitis ingenij, atque consilij aliò suspicionem vertit, & honestissimos viros pro speculatoribus habet, & tractat. Itaque grauissimo est appetitus bello; neque profuit illi Syros omnes in auxilium suum euocasse; nam cum suis auxiliatoribus terga dare Ioabo & Abisaï compulsus est; Syri ita repressi, vt libertatem tributo redimere cogerentur. Dilata est de Ammonitis victoriâ; quia illi facti erant ex crimine fortes, & ex magnitudine injuriæ collegerant desperationem.

2998.

Adulterium Dauidis cum Bersabea.

Itaque hoc etiam anno Ammoniticum bellum tenuit, & regia vrbs Rabba acerrimâ obsidione circumuallata. Sed malum! absente Dauide, qui Hierosolymis degens in otio, Bersabeam vidit, atque deperiit. Dum videlicet huic vrbes oppugnant Duces sui, ipse repentè turpissimus relictarum vxorum pudicitiam expugnabat. Erat Bersabea vxor Vriæ Hethæi viri fortissimi, cui obtigerat mulier formosior, quàm castior. Succubuit enim illa statim primis petitionibus Regis, & ex primo ejus concubitu sobolem suscepit. Dauid autem dum crimen occultare parat, id nouo, & majore cumulauit. Euocauit enim è castris Vriam, vt hic rem haberet cum vxore; quod cum impetrare non potuisset, neque etiam, vt noctu dormiret in domo sua, quandiu Dux eius Ioab, & commilitones ad Rabba sub pellibus degerent, remissus est cum Bellerophonteis literis ad Ioabum. Iis

perlectis miser Vrias expositus est certo periculo, atque in eo flagitiosè relictus interiit. Bersabeam non ita multò post Dauid vxorem duxit, quæ sic innupsit ex centurionis conjuge facta Regina Israëlis, præmio tamen non satis digno conjugalis fidei violatæ.

2999.

Susceptus est hoc anno à Dauide puer ex adulterio, cuius in partu acerbos Bersabea corpore dolores sensit, paulò post Dauid animo grauiores. Missus enim à Deo Nathanus Propheta, ouiculæ raptæ parabolâ, Regem ad se redire compulit, & gemini sceleris atrocitatem agnoscere. Dolore quidem suo Dauid oblitterauit delicti sui culpã, sed pœnam non extinxit: ea prima fuit, vt natus ex crimine fœtus interiret. Et huic quidem vitam quibus potuit modis jejunio, lacrymis, cilicio postulauit pater, sed non impetrauit, quia non decebat tanti facinoris spirans extare monimentum. Promissus est tamen alius infans, ex eâdem Bersabea, qui Rex omnium mortalium & sapientissimus, & fœlicissimus esset. Porrò tantùm mœroris hausit Rex bonus, ex vtriusque criminis atrocitate, vt ex eo grauiter ægrotaret, cuius morbi leuamen, sexto quem nobis reliquit psalmo, dicitur impetrasse. Ita virorum illustrium vt magni casus, ita nobilis pœnitentia; eorumque lapsus ad majorem sanctimoniam gradus est.

Nascitur puer ex Adulterio.

Dauidem pœnitet.

Intereà Rabbâ vrbe ad vltimas compulsâ angustias, Ioabus gloriæ Regis sui sollicitior, quàm suæ, eum euocauit in castra. Is aduentu suo militi tantùm addidit alacritatis, vt statim ciuitas expugnaretur. Sæuitum in Ammonitas vt aduersus diuini humanîque juris violatores. Alij dissecti serrâ, alij carpentorum ferratis rotis contriti, alij in lateritias fornaces conjecti, omnes excepti tam atrociter, vt non sua tantùm, sed & maiorum crimina, ac tandiu liberos suos Idolis oblatos luere viderentur. Prædæ indidem

Capta Rabbâ mulctati grauiter Ammonitæ.

quoque allata incredibilis copia, ex quâ sepositum Idoli Melchom Diadema centum viginti quinque librarum, seu vnius talenti, ex auro, atque gemmis: ex eo conflata corona Dauidi, vt quod fuerat superstitionis insigne, fieret ornamentum legitimæ potestatis.

3000.

Nascitur Salomon.

Natus hoc anno Salomon incredibilem vtrique parenti peperit voluptatem, ita dicitur à matre quasi *pacificus*, à Nathano *Ieddidiad*, hoc est *Amabilis Domino*, & vtrumque huic inditum esse ex numinis afflatu euentus docuit.

Ammonis cum Thamare incæstus.

Sed vt in hac vitâ, læta semper tristibus, fortunata miscentur aduersis, eodem anno casus accidit qui Dauidis familiam lacrymis cædibusque permiscuit. Ammon Thamarem sororem suam ex patre, Absalonis item sed ex vtroque parente, formosissimam virginem deperibat, & eâ potiri per fas, atque nefas decreuerat. Is authore Ionadabo Dauidis nepote cui pectus suum aperuerat, simulat morbum, omniumque ciborum nauseam. Inuisit primogenitum suum Dauid, rogat amicè quibus cibis vti velit; respondet Ammon iis solis quos Thamar manibus suis parasset, & obtulisset. Credidit bonus pater hanc cupiditatem vanam ægrotantis esse: Permittit igitur indulgétque vt virgo fratrem inuisat, eíque quo poterit modo ciborum nauseam auferat. At Ammon solam nactus, & remotam ab arbitris, flagitium deprecatam compressit, vitiauitque. Statimque amore (vti solet) in odium conuerso, eam quasi vile scortulum, quo libidinem suam expleuisset, ejecit ex cubiculo, non tantùm suo indignam lecto, sed & aspectu. Illa aspersa cinere, stoláque disruptâ, ac manibus sic impositis capiti, vt faciem quoque tegerent, Absalonem fratrem de suo dedecore certiorem facit, simul & Dauidem patrem, & ab vtroque fieri sibi satis rogat. Vltionis desiderium statim Absalonis

occupauit animum; Dauid inter filiam, filiumque distractus, & medius inter judicem, & patrem, dum Regis obliuiscitur, ostendit amare se liberos suos teneriùs, quàm generosiùs. Thamar mœrore contabescens lugere non desi:t; nisi cum dedecus suum vidit vltum fratricidio: vtrimque misera, quæ per fratrum crimina honorem perdidit, & recuperauit.

LIBER VIII.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM PRIMVM.

Ab anno mundi 3000. *ad* 3100.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno 3000. *ad* 3010.

3002.

Ammon caditur ab Abſalone.

EFFLVXERVNT jam anni duo ab Ammonis cum Thamare incœſto concubitu, & huius criminis tam judex, quàm reus obliti eſſe videbantur. Non ita Abſalon, qui tantùm elabi ſinebat tempus, vt confidentiâ in paratas inſidias Ammonem conjiceret, quibus opportuna tum ſe dedit occaſio. Tondebat gregem ſuum Abſalon (nam pecore ditiſſimus erat) & de more gentis ad conuiuium amicos inuitaturus erat. A patre cum impetrare non poſſet, vt huic intereſſet, Ammonem primogenitum obtinuit, qui parentis ſederet loco. Majorem quoque natu ſecuti ſunt reliqui fratres, vt eſſet publici criminis vltio teſtatior. Quid plura? inter epulas cum conuiuæ omnes incaluiſſent mero, ſicut iuſſi erant ab hero, Geſſuræi Abſalonis ſerui

Ammonem aggrediuntur, & incautum multis vulneribus conficiunt. Hinc trepidatio, atque fuga: alij fratres quasi magno defuncti periculo confugiunt ad Dauidem, Absalon ad socerum Gessuræum Regem, donec iracundiâ parentis deferuesceret.

Intereà fugientes fratres ad Dauidem præuenerat nuncius filios Regis omnes in hoc ferali conuiuio trucidatos esse, vnde incredibilis toto palatio mœror; qui tamen statim aduenientibus principibus discussus, hæsit in vno Ammone quem parens cum suis filiis vberius fleuit, timore iam in lacrymas, questusque conuerso. Incœsti concubitus is fructus fuit mors fratris à fratre; quoniam inter propinquos magna scelera, non nisi magnis sceleribus vindicari solent.

3005.

Absalon reuocatur.

Cum jam annum tertium exularet Absalon, ei reditum parauit Ioabus vsus sapienti fœminâ Thecuite. Hæc in speciem deprecata est filio necem, qui cum fratre rixatus eum interemerat, & ab affinibus ad supplicium deposcebatur. Quod cum impediturum se pollicitus esset Dauid, rogatus est in suâ causâ facere, quod in alienâ promisisset. Sic Absalon reuocatus est prohibitus tamen aspectu patris, vt se non accepisse sceleris tanti, veniam, sed imminutam duntaxat pœnam audax adolescens intelligeret.

3008.

Absalon patri suo reconciliatur.

Hoc demùm anno parenti suo penitus reconciliatus est Absalon, operâ Ioabi; quem amicâ interpellatione cùm ad se pellicere non posset, incensâ eius messe attraxit, eámque ita sibi demeruit adulatione & promissis, vt statim ad opus absoluendum accingeretur. Et verò effecit oratione suâ Ioabus, vt pateretur Dauid filium suum ad pedes suos accidere, vnde tamen ad osculum, & amplexus surgere jussus est.

LIBER VIII.

SÆCVLVM MVNDI

TRIGESIMVM PRIMVM.

Ab anno mundi 3000. *ad* 3100.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno 3000. *ad* 3010.

3002.

Ammon caeditur ab Absalone.

EFFLVXERVNT jam anni duo ab Ammonis cum Thamare incœsto concubitu, & huius criminis tam judex, quàm reus obliti esse videbantur. Non ita Absalon, qui tantùm elabi sinebat tempus, vt confidentiâ in paratas insidias Ammonem conjiceret, quibus opportuna tum se dedit occasio. Tondebat gregem suum Absalon (nam pecore ditissimus erat) & de more gentis ad conuiuium amicos inuitaturus erat. A patre cum impetrare non posset, vt huic interesset, Ammonem primogenitum obtinuit, qui parentis sederet loco. Majorem quoque natu secuti sunt reliqui fratres, vt esset publici criminis vltio testatior. Quid plura? inter epulas cum conuiuæ omnes incaluissent mero, sicut iussi erant ab hero, Gessuræi Absalonis serui

Ammonem aggrediuntur, & incautum multis vulneribus conficiunt. Hinc trepidatio, atque fuga: alij fratres quasi magno defuncti periculo confugiunt ad Dauidem, Absalon ad socerum Gessuræum Regem, donec iracundiâ parentis deferuesceret.

Intereà fugientes fratres ad Dauidem præuenerat nuncius filios Regis omnes in hoc ferali conuiuio trucidatos esse, vnde incredibilis toto palatio mœror; qui tamen statim aduenientibus principibus discussus, hæsit in vno Ammone quem parens cum suis filiis vberius fleuit, timore iam in lacrymas, questusque conuerso. Incœsti concubitus is fructus fuit mors fratris à fratre; quoniam inter propinquos magna scelera, non nisi magnis sceleribus vindicari solent.

3005.

Cum jam annum tertium exularet Absalon, ei reditum parauit Ioabus vsus sapienti fœminâ Thecuite. Hæc in speciem deprecata est filio necem, qui cum fratre rixatus eum interemerat, & ab affinibus ad supplicium deposcebatur. Quod cum impediturum se pollicitus esset Dauid, rogatus est in suâ causâ facere, quod in alienâ promisisset. Sic Absalon reuocatus est prohibitus tamen aspectu patris, vt se non accepisse sceleris tanti, veniam, sed imminutam duntaxat pœnam audax adolescens intelligeret.

Absalon reuocatur.

3008.

Hoc demùm anno parenti suo penitus reconciliatus est Absalon, operâ Ioabi; quem amicâ interpellatione cùm ad se pellicere non posset, incensâ eius messe attraxit, eámque ita sibi demeruit adulatione & promissis, vt statim ad opus absoluendum accingeretur. Et verò effecit oratione suâ Ioabus, vt pateretur Dauid filium suum ad pedes suos accidere, vnde tamen ad osculum, & amplexus surgere jussus est.

Absalon patri suo reconciliatur.

Absalon auertit Israelitas à Patre.

Verum improbissimus filius hanc patris facilitatem in suam vertit audaciam. Neque enim ita multò post, sine eius licentiâ parauit currus, & equites, virosque quadraginta antecessores, sicut jam non Ammoni tantùm, sed & Dauidi propemodùm insultare videretur. Neque verò hîc eius impudentia temeritasque substitit, sed ad maius crimen gradus fuit. Nam bene manè accedens ad fores palatij, venientes, vt jus ab Rege peterent, etiam osculo, & complexu excipiebat, singulos interrogabat de suis causis seorsim, & singulis adjudicabat litem, conquerens se non sedere arbitrum vt ab illis pronunciaret. Sic amorem debitum Regi in se deriuabat, huic relinquebat inuidiam. Nec quieuit nisi cum patrem in solio nutantem abalienatis subditis vidit; ad quem inde detrahendum anno sequenti tam strenuè, quàm inutiliter adjecit animum, factus exemplar Tyranni ex æquo impij, atque infœlicis.

3009.

Absalon rebellat in patrem.

Proditionem aduersus Dauidem Absalon auspicatus est sacrilegio. Mentitus est enim votum Deo Hebrone persoluendum; vbi Rex inunctus & à populo quem sibi demeruerat, declaratus est. Inde Tyrannus filius ad verum regem & patrem tollendum proficiscitur ad vrbem regiam, vnde tamen monitus Dauid maturè discesserat pedes, cum paucissimis viris, sed fortissimis, & qui non fugere, sed Regem sequi, & comitari viderentur. Dum pergit Iordanem versus incidit in Semeï maledicum Benjamitam, à quo & conuiciis, & saxis appetitus priùs se vincere didicit, quàm filium, tumque visus est dignus Deo victoriam de aliis referre, qui de se, suisque motibus tam nobilem reportasset.

Fugit Dauid Hierosolyma. Quam occupat Absalon.

Vix egressus erat Hierosolymis Dauid, cum eam vrbem vacuam, & patentem subit Absalon, is authore Achitophele, vt fœderis cum patre

patre ineundi ſpem omnem eliderer, & ejuſdem concubinas relictas in Palatio, publicè, & coram populo impudentiſſimè violauit; quo intelligerent eum facilè ſemel parricidam fore, qui toties ſui patris adulter extitiſſet. Impellebat idem conſultor Abſalonem, bono ſanè rebus ſuis conſilio, vt patrem incautum, neque paratum ſatis, opprimeret antequam vada Iordanis tranſiret: Sed conſilium tam vtile filio, quam perniciosum patri, diſcuſſit Chuſaï præuaricator bonus, & relictus in aulâ, vt Achitophelis conſilia diſſueret. Is ſuaſit Iuueni Imperatori, vt grandem pararet exercitum; eo patrem aggrederetur paucis ſtipatum copiis, vnóque prælio rem conficeret; quod Abſaloni incauto viſum eſt glorioſiùs. Hoc errato cùm videret Achitophel res Dauidis in tuto eſſe, Abſalonis deſperatas, aulâ relictâ, laqueo ſibi vitam ademit, innuens, quàm malus principis conſiliarius eſſet, qui tam malè ſibi conſuluiſſet.

Pugnat contra copias patris Abſalon, & vincitur.

Non ita multò poſt perrexit Abſalon contra patrem, ſed tardiùs: nam is cùm ſuis reſumpſerat animum, & receperat auxilia quibus hoſti par eſſe poſſet, ſi in locis commodis pugnaretur. Elegit experientiſſimus Imperator ſaltum Ephraïm, in quo pauci multis facilè repugnarent. Hîc Abſalon dux improuidus ſolâ fretus multitudine parum exercitatâ, lectiſſimas & aſſiduo vſu bellandi duratas patris copias aggreditur, victus, fugere compulſus eſt, deſideratis in prælio ſuorum viginti millibus, & pluribus amiſſis quos fugientes in ſaltu Leones diſcerpſerunt. Diceres ex totâ Syriâ eo conuolaſſe feras, vt lacerarent filium feris omnibus diriorem. Sed nihil eorum dente, vel vnguibus opus fuit. Dum enim Abſalon non vltimus fugit mulo inſidens, in ſyluâ caput inſeruit inter condenſæ quercus brachia, quorum ramis cum ſe magni capilli, & fluentes implicuiſſent, elabente mulo miſer ſuſpenſus hæſit inter cælum terramque medius,

Suſpenſus è quercu caditur Abſalon.

Hîc dum luctatur, ex perturbatione ſeſe magis implicuit. Sic Cæſaries auro appenſa, atque æſtimata, necis ejus cauſa fuit. Indicatus enim Ioabo, ab eo tribus ſpiculis confixus, à ſatellitibus trucidatus, projectus eſt in grandem foſſam, hícque non humo, ſed lapidibus obrutus eſt: indignus planè quem terra communis omnium mater caperet, qui contra tam bonum patrem per tot ſcelera rebellaſſet.

Luget Abſalonem Dauid. Hujus tamen interitum non vt parricidæ ſed vt filij chariſſimi Dauid luxit impenſiùs; atque eum cùm tantâ pertinaciâ fleuit, vt propè de victoriâ dolere videretur; nec niſi grauiter increpitus à Ioabo prodiit in publicum ac ſe copiis victricibus ſuis oſtendit, ne iis videretur iratus, à quibus imperium recepiſſet.

Eodem impetu poterat victor Hieroſolymam regredi; quis enim tum prohibuiſſet? Sed amicè reuocari maluit, quàm per vim irrumpere, & expectare ſuorum beneuolentiam, quàm obſequium extorquere. Et quoniam in Tribu Iuda multùm poterat Amaſa, ſuus ex ſorore nepos, magiſter militiæ ſub Abſalone, eum blandè interpellauit, factâ ſpe in legitimo principatu, quem habuerat in rebellione, magiſtratus. Denique ita ſe geſſit Rex optimus, tantâ amoris ſignificatione vndique accerſitus eſt à Tribubus, vt non amiſiſſe regnum, ſed de nouo ad imperium promotus eſſe cenſeretur.

3010.

Dauid parcit Semei. Reuocatus ab omnibus Tribubus Hieroſolymam nobis reducendus eſt Dauid. Sed antequam eò perueniat, eius relegendum eſt iter. Strauit enim eò ſibi viam egregio manſuetudinis exemplo. Semeï qui fugientem conuiciis & lapidibus exceperat, redeuntem ſuſcepit prono in terram corpore, προσκυνήσας, probauitque non fuiſſe vanum conuicium Abiſaï, dum eum appellauit canem. Huic tamen ignouit Dauid, aut certè ſupplicium diſtulit; quamquam aliter vi-

De Miphiboſetho malè indicat.

deretur Abisaï, qui secari volebat jugulum, vnde tot conuicia eruperant. Miphibosethus autem iniquissimè spoliatus à seruo suo Sibâ, dimidiam tantùm bonorum suorum partem recepit, alteram calumniator abstulit, cruce, quàm tali possessione dignior. Sed iustior idem Dauid fuit in Berzellæium Galaaditem, quem de se exule optimè meritum adhibere sibi perpetuum conuiuam voluit; verùm is octogenario major, in filium suum hanc gratiam refundi maluit, vt ipse quietiùs viueret, & regio beneficio eius familia diutiùs frueretur.

Berzelbai Galaaditez.

Iamque non procul erat Rex ab vrbe Regiâ, & quietis sede, cùm propè rejectus est in discrimen ambitione Tribus Iudæ. Hæc dum exhibere cupit populari suo beneuolentiæ testimonia, reliquas à se Tribus, & à Rege pænè abalienauit. Dum enim Tribus reliquæ hanc Regiam increpant, quod reliquas illa præuenisset, & adfuisset tota in reducendo principe, dum cæteræ tantùm id officij exhibuissent ex parte, & durius responsum esset ab hac Tribu Iuda, quàm temporis ratio, & ad ciuile bellum inclinatio pateretur; inuenti sunt nonnulli qui Sebam nouæ factionis, & rebellionis authorem sequerentur. Ad eos opprimendos cùm emisisset Dauid Amasam nouum militiæ Magistrum, isque gloriæ suæ, quàm extinguendæ seditionis solicitior, luculentiorem scripsisset exercitum, paulò tardiùs venit, quàm temporis, bellique ratio postularet. Itaque jam eum præcesserat Abisæus cum iis copiis, quas Dauid habebat ad manum. Aderat tum fratri Abisæo Ioabus, aliàs totius exercitus ductor, nunc vnus ex volonibus. Is dolore ardens quòd dignitate suâ spoliatus esset, vt eâ exornaretur Amasa, dum eum salutare fingit, pugione confodit, in hac arte Sicariorum non rudis, vt potè qui Abnerem dignitatis hujus candidatum aliàs confixisset. Et duorum militiæ Magistrorum

Seba rebellionem Absalonis vrget, & extinguitur.

cædem impunitam relinquere coactus est Dauid, in aliud tempus vltione sapienter dilatâ. At Ioabus, vt præclaro aliquo facinore suum scelus obrueret, accerrimè persequutus est Sebam, qui demùm inops consilij in vrbe Arbelâ Nephtaliticâ conclusus & obsessus est. Hîc tamen à ciuibus capite truncatus est, quod diademate dignum iudicarat, & tum quidem hoc eius caput pretiosum fuit, quo redempta sunt vrbis hujus euersio, & incendium.

IONICA MIGRATIO.

Contigit & hoc anno centum quadraginta annis ab euersâ Troiâ Ionica Migratio, quæ ita se habuit. Codrus vltimus Atheniensium Rex reliquit tres filios Medontem, Nileum, & Androclum. Eorum nemo Rex successit patri, sed Medon primogenitus licet vno claudicans pede creatus est perpetuus ἄρχων. Ob id vitium corporis cùm fratri non cederet Nileus, lite ad Apollinem Delphicum delatâ, is à Medonte pronunciauit. Nileus & Androclus sibi subsistendum esse in Atticâ non putarunt, vbi Regum filij, priuati viuere compellebantur. Iunxerunt ergo sibi Ionas, tum in Atticâ peregrinos, & cùm illis in nouam coloniam proficisci decreuerunt. Trajecere fœliciter in Asiam, atque infra Ephesum collocauere sedem, Regionémque de suo nomine dixerunt Ioniam. Per eam migrationem fuerunt Iones in alieno solo, quàm in patriâ illustriores, habiti bellicosissimi, inter ignauos, & molles Asiaticos. Sic non arboribus modo, & frugibus, sed & hominibus aliquando cælum, atque solum mutasse profuit.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3010. ad 3020.

3014.

Saülis crudelitate fit satis Gabaonitis.

FAMES jam tertium annum sæuiebat in regno Dauidis, & adhuc expectabatur major, cælo terrâque siccissimis, cum ab eo consultus per Abiatharem Deus respondet Gabaonitis esse faciendum satis, vt pluuia, fertilitasque sperentur. Hos per summam injuriam animique leuitatem, conseruatos licet à Iosue, ex Amorrhæis, præpostero Religionis zelo, Saül exterminare conatus erat. Tum immerentes filij ac nepotes patris & aui peccata luerunt. Acti enim tum in crucem sunt septem ex Saülis familiâ, duo ex Respha eius Concubinâ, quinque ex Michole Merobo geniti. Vbi Respha insigni charitate juxta cruces vixit, in tuguriolo, vt à filiorum corporibus feras, & volucres abigeret; & tandiu donec superueniente pluuiâ (signo exorati Numinis) in sepulchra majorum suorum inferrentur; Mulier viro meliore, & liberis fortunatioribus dignior.

3016.

Quatuor prælia contra Philisthæos.

Quatuor prælia contra Philisthæos, huic anno commodissimè possunt aptari. Primùm Dauidis fuit, in quo dum pugnat aduersus Iesbibenob gigantem Goliatho parem, vir succubuisset, nisi Abisæus superueniens Gigantis cæde Regis sui periculum discussisset.

Alterum gestum in Gob, seu Gazer: locus enim is vtroque nomine dictus est. Hîc Sobachæus vnus è fortibus Dauidis Saphum Gigantem occidit de stirpe Arapha; tumque animus,

vt sæpè fit, corporis moli præualuit.

In tertio Elchana, Latinè Adeodatus inter fortissimos Dauidis commilitones vnus, Goliathum huic cognominem quem cæciderat Dauid immò & fratrem, interemit; eò tantùm fortunatiorem fratre, quod is pastoris manu, atque fundâ, ille à militari viro, & armis interiisset.

Vltimùm confectum est ad vrbem Getham, vbi Gigas reliquis magnitudine par, illis hoc superior, quod sex in pedibus, ac manibus digitos habebat, de stirpe Arapha, ex prouocatione interemptus est à Ionathâ nepote Dauidis, ex fratre Samaa, & quæ euomuerat aduersus Israëlitas conuicia, exprobrantis eluta sanguine, nulli magis, quàm authori nocuerunt. Hoc tantùm dedecoris supererat Philisthæis, vt cum sæpè domiti quatuor Gigantes illos emisissent, ejus gloriæ atque victoriæ quatuor quasi colossos excitasse viderentur.

3017.

David ob enumeratione sui populi mulctatur.

Enumerationem populi non sine fastu anno superiori inchoatam, hoc fermè affectam, facti sui pœnitens Dauid abrupit, pœnam nihilominus sensit. Iussus enim à Gado prophetâ quod vellet ex tribus flagellis eligere, tridui prætulit cæteris pestem, quâ esset Dei non in hominum potestate. Eâ porro lue septuaginta hominum millia perierunt, vt populi cum Seba, & Absalone defectio grauior, simul eum leui boni principis delicto; hujus dolore, illius nece castigaretur. His assumptis placatus est Deus à Dauide sacrificio, & in eo loco vbi viderat Angelum terrifico vultu gladium in vaginâ recondentem. Ea erat area Ornan, seu Areuna, olim Abrahami, Isaacique sacro, posteà templi Salomonici solo longè celebrior. Hanc cùm absque pretio regi offerret loci dominus, pecuniam inuitus recipere coactus est, ne Dauid ex alienâ liberalitate, non de suo gratus, & religiosus haberetur.

3018.

Seni Dauidi effœtóque ac frigido vel ex ætate, vel ex morbo, vel ex vitæ admodum exercitæ laboribus, juncta fuit Abisaga virgo Sunamitis, quæ eum accubans calefaceret. Hanc tamen bonus senex, quamuis vxorem, numquam agnouit, quod eam morbi, non libidinis remedium accepisset.

Abisag Dauidem calefacit.

3019.

Hoc anno attollebatur Adonias, vt grauiori casu rueret. Formâ enim, & ambitione propè par Absaloni, vt hîc quondam, curribus, equitibus, & antecessoribus quinquaginta stipatus, non expectare, sed inuadere regnum, quasi primogenitus, videbatur. Neque verò corripiebatur à patre, quem ætas prope decrepita, & nimis bonum patrem, & molliorem reddebat Regem. Vterque tamen mox castigatus est, cum Dauid rebellionem enascentem vidit: nouum, alium à se, constitutum vidit Regem Adonia, dispari damno, vt longè dissimili culpâ.

Adonias regnum nititur occupare.

3020.

Tum Adonias tractis in partes suas Ioabo, & Abiathare, quasi armis, & religione munitus de regno inuadendo cogitauit. Et verò post sacrificium, & ante Regium conuiuium, ad fontem Regel ab Abiathare inunctus, à suis Rex acclamatus est. Id inscio Dauide fiebat; ad eum igitur cum hujusce conspirationis nuncius perlatus esset, per Nathanum, & Bersabeam, euigilans quasi de somno, adhibito jurejurando de vero successore, Salomonem per Sadocum statim inungi jussit ad fontem Gihon, locum Regeli prorsus oppositum. Eò Salomon insidens mulâ regiâ deducitur per legiones Cerethi, & Phelethi, duce Banaiam, ibidémque ritè inunctus inter lætas populi acclamationes in Aulam reducitur, & in Regio throno collocatur. Hæc cùm aduersæ factioni significata essent, reliquis

Salomon Rex jussu Dauidis inungitur.

fugâ dilapsis, Adonias perduellionis reus, fugit ad altare Gabaonis, ejusque prehendit cornu; neque hinc abscessit, nisi fide datâ sibi de vitâ, quam Rex nouus liberaliter indulsit, ad se venientem perhumaniter accepit, admonitum duntaxat, vt deinceps cautiùs viueret. Ita miser Adonias dum nimis festinat ad regnum, ab eo excidit, & jam renunciatus vitæ ac necis arbiter, beneficij loco duxit, ab eo vitam recipere, quem fortassis ad mortem destinarat.

Cuma Phricotis condita.

Eodem anno ab Ionicâ migratione decem ab incensâ Troiæ annis centum quinquaginta Cuma Phricotis, seu Phriconis condita est ab Æolibus; qui profecti ex Laconiâ, eodem tempore, quo socij Penthili, habitarunt in Locride circa Phricum montem. Pristinæ autem sedis memores eam dixere Phricotidem, vel Phriconidem.

Cuma Italica.

Fuit & alia Cuma percelebris in Italiâ, sed quo anno statuta non liquet; dum aliqui eam ante Troica alij longè post, conditam volunt. Fuit autem hæc Cuma Euboïcorum colonia, qui profecti sunt ex Chalcide ducibus Hippoclo Cumæo, & Megasthene Chalcidensi. Horum cursum præuolans columba rexisse perhibetur, aut vt alij volunt æris crepitus, quales in nocturnis sacris Cereris audiri solent. Sic autem conuenerat inter duos populos hujus authores coloniæ, vt alter imperaret, alter vrbi nomen imponeret. Ita factum; vrbs Cuma Euboïca, ciuitas Chalcidensium audiit, varíisque appellationibus, vtriusque populi concordiæ pacique sapienter consultum est.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3020. *ad* 3030.

3021.

HOc anno celebratis comitiis Salomon iterum Rex, Sadoc ex stirpe Eleazaris Pontifex inunctus est. Tunc itaque Abiathar exauthoratus est, permissus tamen viuere Hierosolymis: Sic primus è conjuratoribus punitus est quem peccare decebat minus. His perfunctus Dauid anno vitæ septúagesimo secundo, Salomone sanctissimis monitis instructo, huicque templi fabricâ accuratissimè commendatâ, cum regno vitam posuit; vir acceptissimus Deo, ejus ore non semel laudatus, & de quo facto Rege Deus ipse meritò gloriatus est.

Moritur Dauid.

3022.

Noua hoc anno erupit in Salomoné conjuratio, ab Adoniâ, Ioabo, & Abiathare. Adonias Abisagam quondam vxorem Dauidis, sed relictam virginem sperabat coniugem, & in eâ gradum ad regnum. Ioabus & Abiathar sic putabant recuperare dignitates suas, quibus erant spoliati; omnes spe suâ exciderunt, ac sibi accersiuerunt infortunium. Et Bersabea quidem imprudens fauebat his nuptiis Adoniæ, at Salomon sagacior, quò spectaret is ambitus præuidebat. Itaque & matrem repulit, & ambitiosum procum, iterùm læsæ Majestatis reum per Banaiam cædi jussit. Ioabus multorum criminum insuper reus, quamquam teneret aram, inde vi ad supplicium abstractus est; nec profuit locus religiosus homini, qui tot hominum nobilium cæde impium se, & irreligiosum præbuisset. Abiatharus in vicum Anacoth relega-

Adonias & Ioab interficiuntur.

tus est; hoc ei Pontificatus, & cum Deo commercium profuit.

Salomon à Deo recipit Sapientiam.

Non ita multò post inuitatus est Gabaonem à Sadoco nouo Pontifici, nouus Rex Salomon, vbi victimis immolatis à Deo petere jussus est quod maximè liberet. Omissis ille diuitiis, & & bellicâ laude, vnam petiit sapientiam, quam & obtinuit, & cætera quæ præ illâ neglexerat.

Iudicium duarum meretricum.

Quænam autem ex hoc colloquio diuino retulisset sagacitatem, iudicium in causâ duarum meretricum mox ostendit, quarum vtraque infantem viuum sibi filium vindicabat, vtraque mortuum ejurabat. Veram ille matrem à suppositítiâ solo affectu distinxit. Cum enim plagiaria infantem diuidi probaret, vt neutrius esset; mater potiùs inter alienas manus optaret viuere, quàm interfici; ex hoc pietatis, & crudelitatis sensu, hanc ementitam, illam matrem veram sapienter judicauit.

Salomonis nuptiæ cum filiâ Pharaonis.

Secutæ sunt nuptiæ filiæ Pharaonis cum Salomone, à Dauide viuo longè antea conciliatæ: In cujus gratiam Cantica Canticorum ab hoc Rege tum scripta feruntur esse. Sed iisdem planè verbis homo fragiles, & caducos, Spiritus sanctus amores firmos, & immortales occinebat.

3023.

TEMPLI FVNDAMENTA.

Hoc anno post annos quadringentos octoginta ab egressu Israëlis ex Ægypto, celeberrimi in orbe templi jacta sunt fundamenta, in monte Moria petricoso, & ad immortale recipiendum ædificium nato. Hunc plerique omnes in Tribu Benjamin collocant, licet nonnulli ad Iuda quoque pertinere putent, limite vtriusque Tribus per medium hunc montem perducto. Quia tamen is erat angustior, quàm vt tantam ædem caperet, ingentibus substructionibus dilatandus fuit. Quæ quantæ fuerint post sex annos dicturi sumus, quando hoc opus affectum contemplabimur. Hoc enim tempore

uæ immensis sump tibus parata sunt ad tantæ molis fabricam terræ visceribus occultata sapientiam potiùs, & prouidentiam, quàm magnificentiam atque potentiam Salomonis ostentarunt.

3024.

Hoc anno Semei conuiciator ille Dauidis afflicti, jussu Salomonis, manu Banaïæ interfectus est, cum vrbe prohibitus egredi, pluris seruos suos, quàm Regis imperia fecisset. Condonata fuerant ei à Dauide mortuo scelera, hac lege, vt nunquam Hierosolymis efferret pedem; si faceret reus obliteratorum scelerum statim cæderetur. Excæcatus auaritiâ ne fugitiua mancipia perderet, perrexit ad Gethæum Regem, ex cujus ditione seruos infortunatos ipse infortunatior retraxit, cum illi ad seruitutem, hic ad necem, & gladium redierit.

Semei interficitur.

3026.

Tum Alba Syluius Latino præfectus est regno, quod annis vndequadraginta tenuit, dictus de nomine vrbis suæ primariæ, nec alio in historiâ notus.

Alba Syluius.

3029.

Tum propè affectum erat ab authore dictum Salomonicum Templum, mundi verè miraculum, & cui reliqua composita Apinæ Tricæ videantur.

Templum Salomonis.

Eius Templi peribolus quingentorum calamorum, hoc est, trium millium centum & viginti quinque cubitorum fuit (calamus enim est mensura sex cubitorum & palmi.) Tum intercurrebat via calamorum sex, seu 37. cubitorum cum dimidio, ad primum murum quo atrium gentium cingebatur, ita dictum quod id Allophyli subire possent: Is autem murus vndicumque quadringentorum quadraginta calamorum erat, seu cubitorum bis mille septingentorum quinquaginta. Sequebatur murus cingens Atria sancta 320 cubitorum, seu 2000

Atrium Gentium.

Atria Sancta.

cubitorum; & hæc Atria sancta in nouem partes fermè æquales diuidebantur. Quarum sex dicebantur exteriora atria, tria ad meridiem scilicet ad Africum, ad Austrum, ad Eurum, tria ad Boream, videlicet ad Aquilonem ad Septentrionem, ad Caurum; septimum denique Orientem versus ad Subsolanum porrigebatur.

Reliqua Atria duo interiora vocabantur, & primum quidem in Occidentem seu Zephyrum vergens appellabatur sancta, & locus ille totus laminis aureis, egregiè cælatis vestitus erat; sed iterum muro dirimebatur in duas partes, superior nominabatur *Sancta Sanctorum*, aliter *oraculum*, seu *propitiatorium*, Hebraice *Dabir*, quod tantùm subibat semel in anno Pontifex, & in eo erat Arca sub alis Cherubin, & egregiâ palmarum, & Cherubinorum cælaturâ: altera pars ἁπλῶς dicebatur *Sancta*, Hebræis *Hecal*, vbi stabat altare incensorum, seu Thymiamatis versus oraculum, & in ejus vestibulo columnæ duæ materiâ, formâque nobiles, *Iachin* & *Booz*, etiam locum vestitum laminis aureis cohonestabant.

Sancta Sanctorum.

Sancta.

Supererat atrium aliud interius Leuiticum dictum, in cujus medio visebatur grandis Ara Holocaustorum, candelabra, mensa propositionis, in quâ quotidie panes calidi offerebantur Deo, mare æreum seu labrum, concha ingens item ærea, ad lotiones & purgationes Sacerdotum; & in his omnibus ars cum materiâ certare videbatur.

Atrium Leuiticum.

Nihil hic ago de cubiculis, & exedris Leuitarum atque Sacerdotum, quæ aliter Pastophoria; nihil de tecto cuius tegulæ foris ex ære fusili, intus erant ex auro. Nihil hic commemoro decem mensas aureis laminis vestitas, totidémque candelabra vnius talenti pondere, & centum viginti quinque aureorum millibus æstimata. Non appello instrumenta aurea quali-

Pastophoria.

Supellex.

ter centies mille & viginti; argentea centies decies & quinquaginta millia quorum Iosephus meminit. Hoc dico, vnde operis hujus magnificentia possit æstimari, quod asserunt Pradus, Villalpandus, Salianus, trigesies centies millia aureorum, seu vt vulgò loquimur tria millia millionum auri in id operis adhibita esse, quam summam intra annos septem ne plures dicam, Reges omnes Asiæ, Africæ, Europæ, quorum diuitias nouimus, vix possent repræsentare.

Impensa in templum.

3030.

Tam illustris basilicâ hoc anno perfecta eius obsequio mancipanda erat, qui eius struendæ voluntatem Dauidi dederat, Salomoni facultatem. Verùm id vt fieret eâ celebritate, quæ reponderet ædificio, accersitus est vniuersus populus, atque ita dispositus per sapientissimum Regem, vt multitudo pompæ nihil officeret, sed eam redderet amplitudine, & varietate augustiorem. Venit & in partem huius magnificentiæ duplici miraculo Deus. Nubes enim de cælo defluens totam impleuit domum addictam Deo, & sponte conceptus ignis victimas paratas combussit, vt innueret Deus quàm accepta essent ipsa sacrificia, in quibus ipse Sacerdotum faces, & manus præuenisset. His ostentis inuitatus populus tam multa obtulit sacrificia, vt intra septem dies bouum viginti duo millia, arietum centum viginti millia religiosè cæderentur; quibus peractis dimissus est populus, cùm ei Rex benè, ille Regi fausta omnia precatus esset.

Dedicatur Templum Salomonicum.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3030. *ad* 3040.

3031.

Salomon sibi, & filiæ Pharaonis Domos ædificat.

HOc anno Salomon ad palatia sibi, ac filiæ Pharaonis construenda adjecit animum, vnâ cum domo saltus Libani, quæ esset ad oblectationem vtrique communis, vt vrbi atque templo non tantùm ornamento, sed & præsidio essent, simul cum regiâ Dauidis arce: quibus dum delicias, &laxiorem habitationem prætexit, sibi ac Pontificibus aduersus inopinos casus receptacula præparabat.

3037.

Naues Salomonis in Ophir.

Tum paratæ Salomonis classes in Mari rubro ad Aziongabel, in Ophiram vela fecerunt, aut etiam sicùti nonnullis placet, indidem redierunt; quæ deinceps tantam auri argentíque abundantiam retulerunt, vt argentum Hierosolymis instar lapidum esset. Quâ hyperbole Deus ipse numquam vsus esset, nisi ea copia incredibilis fuisset. Parum enim videbatur quod ope Tyriorum ex Tarsis, seu Tartesso, & vltimâ Hispaniâ parabatur. Vbi autem sita esset hæc Ophira regio, vnde aurum, & ebur exportabatur, nondum liquet, aliis malè Perüanam in Americâ obtrudentibus; aliis Taprobanam id est Ceylanum, vel Sumatram in Asiâ; aliis Sophalam in Africâ meliùs offerentibus. Certè si vera sunt quæ Lusitani referunt de Salomonis memoriâ, & monumentis in regno Sophalensi, quæ hactenus perdurant, frustrà aliò hæc χρυσοφόρος, & ἐλεφαντοφόρος regio quæritur; sed dum nimis aperta, & certa nauiculatores illi proferunt, saltem non adimunt omnem imposturæ suspicionem.

3038.

Hoc tempore annis duodeuiginti à Cumâ Phricotide condita Smyrnam iidem Cumæi ſtatuerunt.

Smyrna condita.

Circa vrbis hujus initia Homeri quoque Natales à Chronographis vulgo proponuntur à Troia exceſſa anno 168 : De ætate nō minor eſt, quàm de patriâ controuerſia. Eam autem hic dirimere non poſſumus, & malumus in Herodoti opinionem indiſcuſſam abire, quam excutere ſententias Philochori, Ariſtarchi, Apollodori, Euthymenis, Eratoſthenis, Theopompi, Euphorionis, Soſibij, & quorumdam apud Gellium, qui hunc Ægyptium eſſe putauerunt. Septem vrbes de ejus patriâ diſputant.

Homeri natales, & patria.

Κύμη, Σμύρνα, Χίος, Κολοφὼν, Πύλος, Ἄργος, Ἀθῆναι aut vt apud Gellium legitur

Σμύρνα, Ῥόδος, Κολοφὼν, Σαλαμὶν, Ἴος, Ἄργος, Ἀθῆναι. De ætate verò ſcriptores decem diſceptant; vt innueretur talem, ac tantum virum, & vbíque, & ſemper viuere debuiſſe.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3040. ad 3050.

3042.

HOc anno Salomonis omnia ædificia perfecta ſunt, tantâ magnificentiâ, vt non Palatia ſed Templa, non ad Regem, Reginaſue, ſed ad Deum, & cælites recipiendos comparata eſſe viderentur. Reſpondebat ædificiis ſuppellex tota ex auro, argenti hic nulla mentio, quod erat tenuioris notæ virorum huiuſce temporis. Eódem pertinent ducentæ, haſtæ aureæ, ſingulæ bis mille quingentorum aureorum : trecentæ item peltæ laminis aureis ob-

Abſoluta ædificia Salomonis.

Supellex & Arma.

ductæ, singulæ mille ducentorum, & quinquaginta aureorum. Sed inter reliqua opera excelluit Thronus ille ex ebore, auróque confectus, vbi duæ manus humanæ fulciebant sedem juxta Leones duos, vt hic terror cum humanitate jungeretur: Sex gradibus sex vtrimque Leonculi quasi ad præsentiam Regis assidebant. Opus eximium planè, & cui in aliis regnis, Deo ipso teste, simile non stetit, vt Regi solium æquaretur.

Thronus Salomonis.

3043.

Salomon dat Hiramo vrbes.

Tum Salomon Hiramo Regi Tyriorum viginti assignauit oppida, vnde perciperet fructus annuos donec sibi factum esset satis, ob excisa per Tyrios ligna de Libano, atque deportata ad Templi, & ædificiorum fabricam, & propter plurimum auri appensum ad domorum ornamenta. Tum autem conquestus est de Salomone Hiramus quod ciuitates assignasset parum fertili loco sitas, & quarum fructu tot nomina non facilè dissoluerentur. Verùm fratris interposito nomine, & missis insuper auri talentis centum viginti, ostendit hanc controuersiam amicorum fuisse, & qui de beneuolentiâ, & amore potiùs, quàm de pecuniâ disceptarent.

3047.

Regina Saba aduentus.

Circa id temporis venit ex vltimâ Arabiâ Fœlice, atque Sabâ Regina Sabæorum, & ad Salomonem Aromata tam pretiosa detulit, vt iis illam non fuisse Æthiopicam, sed Arabissam liceat subodorari. Venit autem illa ex finibus Asiæ versus Austrum, & auditâ, visáque Sapientiâ Salomonis in dissoluendis ænigmatis, in ordine familiæ, in regni administratione, labores suos non malè collocatos putauit. Multis cumulatâ muneribus, & vt multi autumant ex eo susceptâ prole rediit in patriam suam; & viuam Salomonis imaginem pudicitiæ suæ, honorisque jacturâ benè emptam existimauit.

3048.

In hoc tempus commodè rejicias multiplices nuptias Salomonis, eique junctas vxores tam primarias, quàm secundarias tanto numero, vt vix inueniant fidem. Quis enim crederet vni homini fuisse septingentas vxores, quasi Reginas, trecentas inferioris notæ pellices, & quasi concubinas, nisi is asseruisset qui nec fallere, nec falli potest. Major ergo mulierosi Regis libido fuit, quàm hominum fides; vtique non credenda, nisi hanc Deus ipse contestatam reliquisset.

Vxores, & concubinæ Salomonis.

3049.

Neque multùm differas ab his nuptiis Salomonis in re maioris momenti deliria; quando ante idola luxuriosus senex procubuit, vt mulierculis placeret, ex libidinoso factus Apostata. Duxerat ille alienigenas vxores multas, quas longè magis, quàm populares suas deperibat. Eæ factæ Proselytæ vt marito sapienti placerent, vbi deprehenderunt quid jam possent in amentem, Deorum suorum cultum resumpserunt, in quem etiam sensim hominem vxorium pertraxerunt. Et principio numinibus hisce falsis supplicem tantùm obtulit corporis cultum; mox thura, atque victimas, denique & templa posuit, vt non iam duntaxat vnius sceleris reus, sed & alieni, & multiplicis criminis particeps inueniretur. Ita nec mortalium omnium sapientissimo simul amare & sapere concessum est.

Deprauatus Salomon per mulieres.

CAPVT VI.

VI. DECAS SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3050. ad 3060.

3054.

Salomon ponit Templũ Diis vxorum suarum.

TVM Abulensis putat fuisse perfecta Templa Astartes seu Veneris Sidoniorum Deæ; Melochi seu Saturni Dei Ammonitarum; Chamos seu Priapi Dei Moabitarum, aliorumque idolorum, quibus vxores illæ Regiæ cum suis victimas immolabant, Salomone primum spectante, mox etiam faciente, sed quid mirum idolis obtulisse sacrificia, qui se totum mulieribus addixerat, & vile libidinis mancipium, factum esse ridiculum Dæmonis sacrificulum Salomonem.

3055.

Deus Salomonem ad pœnitentiam reuocare nititur.

Vt ad se Rex aliquando rediret, quondam acceptissimus cælo per Deum non stetit; concitatis aduersus eum hominibus, in quorum rebellione suam aduersus Deum animaduerteret, & detestaretur. Razon Idumæorum Rex, Hebræis tributa pendere solitus, ea ejurauit, & auri loco ferrum obtulit: Adadus ex prædone factus Rex Damasci, & jam à Dauidis tempore vectigalis, tum sui iuris cæpit esse, deleto præsidio Israëlitarum; neque id dedecus Salomon retinere potuit, ad maiorem contumeliam sibi per grassatorem inustum. Denique vt viciniori premeretur malo Ieroboamus belli ciuilis jecit semina, quæ paulò post in ejus filij perniciem eruperunt. Ahius enim Silonites Dei afflatus numine occurrens huic Ieroboamo pallium suum nouum in duodecim partes secuit, quarum decem ei obtulit, cum spe decem Tribuum nouíque Regni. Et quamquam Salomon

& Vatem, & noui regni candidatum ad necem perdiligenter quæreret, fugâ tamen in Ægyptum sibi consulentes ambo, hic se Regem electum à Deo, ille se non vanum fuisse Prophetam, tempore demonstrarunt.

Ieroboamo prædicitur Regnum.

3056.

Salomonis pœnitentia.

Hoc tempore tribus circiter annis antequam è viuis abiret, plerique Salomonem ad se sanamque mentem putant rediisse. Et verò huic opinioni videntur adstipulari septuaginta Sapientes Hebræi, quorum textus fermè instar scripturæ est, apud quos *pœnitentiam egisse* Salomon dicitur, & *elegisse disciplinam*. Fauent etiam huic sententiæ multi è Sanctis Patribus, qui Ecclesiasten ab illo Rege pœnitente conscriptum asseruerunt. Quæ cum piè credi, Sanctéque possint, sic irrideri Hebræorum quorumdam commenta debent, qui Salomonem per plateas Hierosolymorum raptatum, nudatum ignominiosè ad verbera, suâque ipsâ manu, recusantibus id ei officij Sacerdotibus, atrociter laceratum nobis repræsentant.

3059.

Moritur Salomon.

Salomon regni sui anno quadragesimo sexagenarius obiit, vt creditur à quibusdam morbis ex intemperantiâ contractis, vel vt alij volunt ex animi mœrore, quo vltimos vitæ huius annos Deus peramanter condiit. Sepultus est in tumulo, quem sibi magnificè condiderat juxta patris Dauidis tumulum, in quem deinceps, paucis exceptis, Reges Iudæ post mortem illati sunt. Vir cuius nec meliora initia optare possis, nec deteriores exitus reformidare.

3060.

Succedit Salomoni Roboamus.

Successit sapientissimo patri, filius Insipientissimus Roboamus, qui statim regnum stolide auspicatus est. Cum enim in publicis comitiis regni populus eum rogasset, vt de ve-

ctigalibus aliquid remitteret, quibus à Salomone attritus erat, idque suaderent senes, quondam à consiliis Salomoni; ille contra adhibitis sibi iuuenibus, ac sui similibus consiliariis respondit ineptissimè, digitum auricularem suum, esse patris sui dorso crassiorem, exceptam à parente plebem verberibus, se scorpiones adhibiturum. Quæ tam aliena ab homine sano, & nouo Rege, & tempore visa est responsio, vt ob eam maxime à plerisque sceptro iudicaretur indignus. Et verò qui adhibitus fuerat à populo deprecator Ieroboamus, hanc occasionem elabi passus non est. Vrguis enim factus in vlcere decem Tribus in duas partes distraxit; duæ tantùm Iuda, & Benjamin, in gratiam patris, & aui fideles adhæsere Roboamo, & Regnum Iuda constituerunt; reliquæ Israëlis Regnum confecere. Tanti stetit nouo Regi, nondum firmatis imperij rebus imprudens, & malè concocta responsio.

Roboami stolida responsio.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3060. *ad* 3070.

3061.

IN Regnum Israëlis inuexit idololatriam amor malus regni, & eius amittendi pejor metus. Verebatur Ieroboamus, ne, si Iudęi omnes templum Salomonis adirent, sensim abalienarentur à se, reconciliarentur Roboamo. Vitulos itaque duos aureos conflandos curauit, vnum in vrbe Dan, alterum in vrbe Bethel, falsumque pro vero falsi Numinis instituit cultum. Cum igitur religionem metuit, superstitionem induxit Rex malus, nequior idololatra. Vitulos autem proposuit aureos, memor Apis Ægy-

Ieroboamus inuehit in regnum suum idololatriam.

ptij in quem Hebræi respexere, & præterea vt placeret Sesaco Ægyptio, quem affinitate contingebat. Sed statim audiuit Rex impius veri Dei quem deseruerat minas, sensit potentiam. Missus enim est ex Iudâ Prophetes qui hoc facinus increparet, & de altari contra Dei legem excitato vaticinaretur. Nec vana illa, & inanis vaticinatio fuit. Statim altare sacrilegum confractum dissiluit, cinis quem capiebat effusus, sicuti vates præcinuerat, Rex autem dum manum extendit in eum quasi furiosum vt satellitibus traderet, sensit eandem exarescere, cujus tamen vsum ad Sancti viri preces recepit; sicque malo quod promeruerat, & remedio quo indignus erat, verum ad se venisse Prophetam intellexit. His peractis quanquam ad regium prandium inuitaretur Vates jejunus, sicuti Deus imperarat, effugit. Verùm ab alio Propheta inductus in fraudem malè periit. Ab eo enim simulante cum Deo colloquium, & aliud Numinis imperium, quo apud sui similem capere cibum permittebatur, retractus est è via, & mendacis hominis assedit mensæ, atque comedit. Sed tum verè huic subdolo Prophetæ locutus est Deus, & imprudenti conuiuæ, quique se deludi passus erat denunciauit interitum. Et nimiùm verè dixisse monstrauit euentus. Redeuntem enim Vatem ad suos Leo interemit, nihil tamen eius cadaueri jumentóque nocuit, sed quasi vtrumque seruaturus, accubuit; vt inde omnes edíscerent, feram Numinis instrumentum fuisse, interfectum hominem à Leone, non famelico, sed Dei jussibus, quàm homo fuerat, obsequentiore. Ita Deus à viris sanctis tum obsequium, vel vitam extorquebat; nec iis viuere licebat nisi subditis Numini, leuem etiam imprudentiam morte, ac sanguine luentibus.

Mittitur ad Ierobeamum Prophetes.

Prophetes interficitur à Leone.

3063.

Roboamus Rex Iuda collectis centum octoginta millibus bellatorum & Tribubus Iuda, &

Roboami expeditio abrumpitur per Prophetam.

Benjamin, ereptam sibi à Ieroboamo repetebat armis imperij partem. Verùm eam expeditionem Semeias prophetes impediuit, denunciatâ Dei voluntate ne fratres cum fratribus committerentur. Mirum! ad vnius homuli vocem tantus diffluxit exercitus; adeò tum poterant homines addicti Deo, vt ad eorum nutus bella susciperentur, & abrumperentur; mirantibus etiam obsequium suum qui inuiti propè paruissent, & noluisse se quod maximè vellent.

3064.

Sesacus spolias Roboamū.

Certauere igitur inter se Reges Iuda, & Israëlis non armis, sed criminibus, hic vitulis aureis, ille Priapi sacris, cujus Dei Maacha Regina erat Antistita. Deus immortalis! quàm turpem hanc aulam esse oportuit quæ fœdissimæ superstitionis Sacerdotem Reginam habebat. Ad hanc turpitudinem exterminandam, immissus est à Deo Sesacus Rex Ægypti, etiam ab affine suo Ieroboamo aduersus æmulum suum Roboamum euocatus. Sesacus ille porrò ab aliis vulgo Sesostris dicitur, irruitque tum in Palæstinam cum mille ducentis curribus bellicis, equitum millibus sexaginta, peditibus quorum numerus iniri non poterat ex Ægypto, Libyâ, Trogloditide, Æthiopiâ collectis; has enim priùs gentes deuicerat, iisque ad alias subjugandas vtebatur. Quàm ignauiter, non dicam, pugnarint, sed fugerint tum Hebræi, qui steterunt diu in Syriâ turpissimis notis insculpti cippi, Herodoto teste docuerunt, monimenta Ægyptiacæ, facilisque victoriæ. Sed longè meliùs id innuit, quod vrbis suæ regiæ incendium, & vastitatem Thesauris templi sit coactus impedire Roboamus, suam suíque populi libertatem pecuniis sacris à victore sacrilego redimere propè necessario compulsus sacrilegio.

Capetus 6. Rex Latinorum.

Eodem anno Latinorum Rex sextus Capetus regium solium ingressus est Albæ, tenuítque annis viginti sex. Hunc Liuius Atym vocare

videtur; sic enim filium Albæ nominat, eique filium Capyn subjicit. Sed hæc & remota, & à remotis authoribus scripta, tantùm habent fidei, quantùm beneuolus lector voluerit & dederit.

3066.

Bella inter Roboamum, & Ieroboamum.

Quamquam conuenirent inter se vitiis Roboamus, & Ieroboamus, ex leuitate potiùs ille, hic ex malitiâ peccabat. Et stabat Hierosolymis vera Religionis sedes, ad quam optimi quíque Hebræorum confugiebant. Aderant & hic Leuitæ Deo sacra gens, & addicta pietati, quàm vbique fouebat: cum apud Ieroboamum curarent vitulorum cultum homunciones de populi fæce, quibus erant Dij venter, & crumena, animalibus Diis digni Sacerdotes. Et licet plures subditos in decem tribubus numeraret Ieroboamus, iis tamen ex Iuda & Benjamin fortissimos, Roboamus opponebat. Hinc enatum est bellum atrox, iisdem armis, & ordinibus, ciuilíque propiùs, quàm externo. Gestum est autem paribus odiis; & obstinatione, cum vtrimque ageretur de regno, quo nullum est ad inimicitias telum potentius. Hoc bello & atroci, & diuturno Reges duo suos subditos attriuere, domi exactionibus, foris depopulatione consumptos, à suis, & ab hostibus vexatos; vtrimque miseros ac prædæ semper patentes, siue bellum acciperent, siue reponerent.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3070. *ad* 3080.

3076.

Moritur Roboamus.

OBIIT hoc anno regni ſui decimo ſeptimo Roboamus, Rex adhuc contemptâ religione, quàm amiſſâ regni ſui maximâ parte famoſior; meritò itaque à Lucifero Cabaritano Regibuſ Apoſtatis accenſetur. Et verò eum ad impietatem erudierat Naama mater Ammanitis, Maacha Sacerdos Priapi confirmarat; adeò fatales Salomoni eiuſque ſtirpi mulieres extitere.

3077.

Roboamo ſuccedit Abias.

Roboamo demortuo in Regnum Iuda ſucceſſit Abias, genitus ex Maachâ dilectiſſimâ conjuge, ideóque fratribus, etiam antiquioribus præpoſitus. Hîc cùm videret paratum à patre exercitum, vt præberet ſe dignum imperio, cum quadringentis hominum millibus Ieroboamum eſt aggreſſus, licet ille ſub ſignis haberet octingenta hominum millia. Sed multitudini Dei auxilium præualuit. Abias enim circumfuſus ab Iſraëlitis diuinam implorauit opem, quâ animatus hoſtem tantâ affecit clade, vt ex ejus exercitu quingenta hominum millia cæciderit, tres ei ciuitates cum ſuis pagis eripuerit. At neque victoria neque clades, aut victori, aut victo profuit. Hic enim nihil ſe ſubmiſit Deo; ille vano intumuit faſtu. Quid his hominibus facias, qui neque ſuppliciis timere, neque beneficiis amare diſcunt?

Abias vincit Ieroboamum.

3078.

Ieroboamus perdit filium.

Mortuus eſt hoc anno Abias filius Ieroboami; quem cum ægrotare grauiter videret pater, miſit

ad

ad Ahiam Prophetam decrepitum senem, vxorem suam Ano, dissimulato habitu, vt eum interrogaret de filij sui morbo. Is tamen monitus à Deo, & Reginam agnouit, & filij denunciauit mortem; neque hoc tantùm, sed & vniuersam Ieroboami familiam mox turpiter abolendam. Verùm Rex improbus, adcò imprudens fuit, vt ex præsenti, & minori malo, conjecturam de futuro, & atrociori non caperet, nec intelligeret filij mortem naturalem, & sepulchrum non inhonorum præludium esse ad reliquorum filiorum carnificinam, eorúmque cadauera volucribus & feris objicienda.

3079.

Moritur Abias Rex Iuda.

Obiit hoc anno regni sui tertio Abias Rex Iuda nihilo melior parente suo Roboamo, neque victoriâ diuinitùs relatâ Deo factus addictior. Ideò non diu toleratus est in viuis, ne diutiùs Dei beneficiis abuteretur.

Succedit Abiæ Aza.

Successit ei filius Aza mali patris optimus filius, & sub quo Hebræa pietas, atque fœlicitas ita refloruere, vt parentis, auíque criminibus illata Iudæis damna, filij nepotísque sanctimonia reparasse crederetur.

3080.

Azæ Regis pietas.

Statim enim vir religiosus Aza euertit altaria peregrini cultus, lucósque succidit, ne amœnitas eorum foueret idololatriam. Nulla tum statua constitit, ne Priapi quidem, cujus Sacerdos erat Maacha auia. Hujus autẽ obscœni Dei turpissimam imaginem contumeliosè combussit ad Cedronem torrentem, in quem mox cineres sparsit. Ad hæc speluncam eius multorum flagitiorum receptricem euertit; & auiam infami submouit Sacerdotio, quod in regiæ familiæ dedecus redundabat. Prætereà quæ pater ejus vouerat in periculis, ipse securus obtulit Deo religiosè, neque paternâ contentus voluntate, adjunxit munera sua, quò illam in paternis nominibus dissoluendis moram,

N

propriâ, & diligenti liberalitate sarcisse videretur.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3080. *ad* 3090.

3081.

Moritur Ieroboamus.

ALTERO anno Azæ, violento funere raptus est improbissimus Ieroboamus, regni sui anno vigesimo secundo, qui scelere partum imperium, sacrilegio seruauit; impietatis tantæ, vt passim in litteris sacris irreligionis proponanatur exemplar, & Regibus sceleratis, atque rebellibus Deo signifer & antesignanus statuatur. De ejus porrò atroci funere scriptura tacere videtur ad contumeliam, id innuere contenta; vt qui res.nare voluerat etiam diuini cultus dispendio, dignus non esset de cujus morte, atque supplicio Deus ipse loqueretur.

Succedit Nadab.

Mali hujus corui malum ouum fuit filius Nadabus, patre non melior, nisi quod minus vixit, minúsque peccauit, non voluntatis defectu, sed temporis: Certè dignus est habitus in quo & propria, & paterna crimina statim à Deo castigarentur,

3082.

Baasa cadit Nadabum & occupat eius regnum.

Bellum exarserat Israëlitas inter, atque Philisthæos ad oppidum Gebbethon. Hîc Baasa de Tribu Issachar tetendit insidias, quibus Rex incautior interceptus occubuit. Parricidij hujus præmium fuit in decem tribus imperium; & perduellis diuini humaníque juris, arbiter vitæ, atque necis apud Israëlitas creatus: ita permittente Deo vt scelera sceleribus vindicarentur.

Baasa delet stirpem regiam barbare.

3083.

Parum fuit Baasæ Regem interimere, vt re-

gnum occuparet; vt hoc seruaret stirpem ejus sustulit vniuersam. Id sanè crudele, & tyrannicum fuit; sed planè barbarum, mortuorum principum cadauera canibus in vrbe, in agro feris & volucribus deuoranda objecisse. Quæ cum olim præcinuisset Ahias Prophetes Ieroboamo, hac denunciatione non absoluitur Baasa Tyrannus à crimine, sed Deus omnia præuidens justusque denunciabatur.

3087.

Anno septimo Regni Asæ natus est ei filius Iosaphatus ex Azubâ filiâ Salaï, & natus est ex religioso parente piissimus princeps, vt quæ exulabat ex Israële sanctimonia, optimorum duorum Regum palatio, sic tanquam sanctuario susciperetur.

Nascitur Iosaphatus.

3088.

Circa hæc tempora Baasa Rex Israëlis grauiter increpitus est à Deo per Prophetam Iehu filium Anani, quòd impietatem Ieroboami æmulatus esset, cujus vindex extitisset in eius liberos, atque familiam. Denunciata est itaque huic pœna gemina & similis ei quàm in sui principis stirpem exercuisset. Sed Rex & impius, & atrox, scelera sacrilegio cumulauit: Prophetam enim ipsum furiosè jugulauit, quasi effectum vaticinij, exterminato vate sublaturus esset, non accersiturus.

Baasa increpitus à Prophetâ cum cadis.

3089.

Annis decem quieuisse in regno suo Asam scriptura tradit; hoc igitur cum Baasa pugnare cœpit. Israëlitam autem expeditionem suscepisse suspicor, vt recuperaret vrbes, atque pagos sub Ieroboamo ab Abiâ deceptos. Sed Rex impius dum sarcire damnum, ac dedecus parat, nouum incurrit, agnouitque pietatem ad omnia, sed in primis ad bella vtilem esse, ac necessariam.

Bellum inter Baasan & Azam.

3090.

Capys septimus Rex Latinorum.

Hoc anno Capys Lâtinorum Rex septimus Capeto successit, rexit Albam annis duodetriginta, solo nomine (vt plerique alij Latinorum apud Dionysium Halicarnasseum) notus. Hunc Liuius facit Athys filium.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXXI.

Ab anno 3090. *ad* 3100.

3094.

Aza profligat Zaram Æthiopum Regem.

NEQVE tantùm aduersus domesticos, & vicinos, sed aduersus exteros, & longinquos hostes fretus pietate suâ fœlix Asa fuit. Zara Rex Æthiopum cum decies centum millibus armatorum irrupit in Palæstinam, sperans eandem cum Sesaco prædam cuius in exercitu fortè adolescens militarat. Verùm aliter in Deum affectus erat Aza, quàm Roboamus, & certiùs ab eo sperare poterat auxilium. Et verò is Dei, animíque plenus occurrit Æthiopi cum trecentis millibus ex Iuda, cum ducentis octoginta millibus ex Benjamin. Dimicatum vtrimque fortiter ad Meresam in Tribu Iuda, vbi precibus suis Aza traxit in partes suas victoriam: hostes ad internecionem deleti, Deo Iudæis augente robur, animum & vires hostibus adimente. Quin & in Æthiopum auxiliatores Philisthæos arma conuersa, quorum dirutæ vrbes, abacta pecora, villæ incensæ, tantùm prædæ ex vtrâque gente collectum, vt à Sesaco illata clades, & damna reparata censerentur. Nec ingratus fuit in Deum de tantâ victoriâ Rex optimus: fœdus enim cum eo renouauit, idola perdiligenter inuestigata conflauit, aut comminuit; vt quoniam huic

bellum gesserat Deus, ipse quoque vicissim contra eius capitales hostes, idola, militaret.

3095.

Baasa occupat Ramam, & hanc relinquere cogitur.

Sed hoc anno pietas tam boni Regis, cum summo eius populíque damno labare nonnihil visa fuit. Anno regni eius decimo sexto, à diuisione Israëlis, & Iudæ trigesimo sexto, resumpsit animos Baasa, egressúsque de Thersa vrbe regni sui primariâ, cùm multis copiis occupauit Rama, vrbem tantùm stadiis quadraginta Hierosolymis distantem. Eam autem communiuit muro; & si munitionem illam, vti animo informarat, absoluisset, securus vrbis sinctæ aditus, aut exitus non erat. Asa tum inops consilij, sed pietatis longè magis, qui Deum auxiliatorem toties expertus erat, imprudenter ad Benadadum Syriæ Regem confugit, ejúsque amicitiam, etiam Dei thesauris, hoc est sacrilegio redemit, sícque auarum Principem ab Israëlitis abalienauit. Hac nundinatione, nec vtili, nec honestâ, abrupta Ramæ munitio est, Baasa in ditionem suam redire compulso, ne, dum Iudaïcam vnam vrbem appetit, suas à Syro perderet; Iudæis vtcumque noceret, cum vltimo regni sui discrimine. Neque verò diu de libertate suâ gauisus est Aza: missus enim est statim Prophetes, qui grauiter eum increparet Dei nomine, quod pecuniis etiam sacris demeruisset Regem, quem, & Baasam, suis copiis & Dei auxilio retundere poterat, atque debellare. Túmque addidit Aza ad diffidentiam, impietatem & crudelitatem. Vatem enim dedit in vincula, & obloquentes de hoc facto multos interemit. Ita sensim deuenitur ad scelera; sic pietas ex leuibus culpis, ad ima præcipitat.

Aza arguitur à Propheta, quem misit in carcerem.

3096.

Bacchis Rex quintus Corinthi vnde Bacchiadæ.

Hoc anno Bacchis Rex quintus Corinthiorum Regnum adiit, qui in hac vrbe nomen im-

poſuit tertiæ Dynaſtiæ Bacchiadarum. Hanc familiam Corinthi dominatam eſſe ducentis annis ſcribit Strabo, Pauſanias centum octoginta quinque, & vltimum in eâ Regem fuiſſe Automenem. Sed hi Tyranni potiùs erant, quàm Reges; ſui, quàm populi amantiores; timeri, quàm amari ſolicitiores; toleratíque quandiu ſubditi quid poſſent, quid non poſſent infames domini, cognouerunt.

LIBER IX.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM SECVNDVM.

Ab anno mundi 3100. *ad* 3200.

CAPVT PRIMVM.

PRIMA DECAS.

Ab anno 3100. *ad* 3110.

3105.

BAASA Rex Israël principatus sui anno vigesimo tertio abscessit è viuis, nec tanto regno, nec vitâ tam diuturnâ dignus; Et quod mirum obiit morte naturali, qui primus in regiam domum & cædes, & jumentorum sepulturam induxerat; qui manum suam fumantem adhuc sanguine Regis sui, filiorumque ejus, sanctissimi Prophetæ cruore contaminarat. Vixit tamen diu, & vixit Rex impius, atque infortunatus; vt ostenderet Deus vitâ Regis omnia formidantis nullam esse majorem pœnam, & acerbiorem.

Moritur Baasa.

Baasa reliquit filium Elam successorem regni & impietatis. Tum enim in Israëlitico imperio crimina, & irreligio hæreditaria esse videbantur.

Succedit Ela.

3106.

Ela interficitur à Zambri.

Anno vigesimo septimo Regis Asæ Ela filius Baasæ finem viuendi, regnandique fecit, cæsus, dum accubat temulentus conuiuio apud Arsam vrbis suæ Regiæ præfectum. Illic animam cum crapulâ reddidit percussus à Zambri, altero equitum suorum magistro, qui partum regnum vno paricidio, iteratis firmare voluit. Statim enim Regis demortui consanguineos omnes cæcidit, ne quis vltionem propinqui sui, cum successione prætexeret. Hæc cum delata essent ad exercitum, qui tum Gebbethon Philisthæorum vrbem obsidebat, ne sceleris sui præmio frueretur perduellis, statim prærogatiuâ suffragij præfectum militiæ Amri delegit Regem, eique sui Regis vltionem demandauit. Is statim obsidione solutâ, & regni quam vrbis solicitior; ad vrbem Thersam cum suis copiis aduolauit, & arctissimè cinxit. Imparatus Zambri videns sibi vitam cum regno, & inter tormenta relinquendam, suâ manu gloriosè, quam tortoris ignominiosè mori maluit. Ingressus enim Palatium se cum Regiis omnibus thesauris incendit, vt quod seruare non poterat, inops & destitutum belli neruis æmulo regnum relinqueret. Nec inops tantùm sed & dubium æmulo reliquit imperium. Thebni enim à quibusdam regni proceribus, ei oppositus, & subiectus est; de quo nihil habet scriptura præter ambitum regni. Id mali supererat Israëlitis, vt cum Iudæis discordes, inuicem etiam dissiderent, & jam plusquam ciuilibus bellis digladiarentur.

Amri Rex creatur ab exercitu.

3110.

Amri solus regno potitur.

Annis quatuor totis Amri, atque Thebni de Israëlitico regno armis disceptarunt, & eò acrius quo præmium victoriæ erat nobile regnum. Succubuit tandem Thebni ab Amrianis victoribus, vt creditur, interfectus, qui ejus tantùm morte bellum ciuile finiendum intel-

ligebant; quo exitu ciuilia ejusmodi bella terminantur, vt victorem, regnum, victum mors & supplicium maneat.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3110. ad 3120.

3112.

AMRI solus potitus Regno, motibusque compositis cum videret Regiam vrbem Thersam deprædationibus, & incendiis deformatam, ad aliam condendam animum appulit. Emit ergo duobus talentis, hoc est bis mille septingentis quinquaginta aureis Gallicis montem quemdam à Domino *Somer* dicto: qui cum vilissimo pretio non tam venditus, quàm gratis datus esset, pecuniæ loco Rex honorem venditori reponere voluit; vnde vrbem in eo monte statutam de ejus nomine dixit Samariam. Hæc tum primum huic monti inædificata est. Quare si priùs in sacris Codicibus fit mentio Samariæ, προλήψις intelligenda est. Hæc est Samaria æmula deinceps Hierosolymæ, ab eâ vt religione, sic moribus distracta, facta tum ab improbo Rege Israëlitici regni, & multorum criminum sedes.

Vrbs Samaria condita.

3117.

Hoc anno patri scelesto successit filius sceleratior Achabus septimus Rex Israëlis, quem iam à parente impio deprauatum, ad omne facinus impulit Iezabel filia Regis Sidoniorum, mulier impotens, & flagitiosa, quæ marito dedit Athaliam matre etiamnum crudeliorem. Ita ex vnâ Sidone duæ illæ faces Israëlitis, & Iudæis fatales prodiere.

Amri mortuo succedit Achab cui vxor Iezabel.

3118.

Tum Aza Rex Iuda imperij sui anno trige-

Aza laborat podagrâ.

ſimo nono podagrâ vehementer afflictus eſt. Quo in morbo à ſe deſciſcere viſus eſt. Totus enim fuit in remediis medicorum perquirendis quæ minus ei leuaminis, quàm doloris attulerunt; minorem vtique, aut toleratu faciliorem ſubiturus morbum, ſi aſpexiſſet hujus ægrotationis authorem, qui ſanam eius mentem in corpore parum ſano cupiebat.

Baali Templum ponitur in vrbe Samaria.

Tum quoque Achabus vt placeret ſuæ Iezabeli fanum Baali Sidoniorum Deo in vrbe Samariâ poſuit, plantauítque lucum. Ita idolum ad vitulos aureos acceſſit, & impietas Sidonia Ægyptiacæ eſt adjuncta, pari diuinitatis infamiâ, cum hic animantes, illic homines improbiſſimi, & belluis haud abſimiles colerentur.

Calpetus 8. Rex Latinorum.

Hoc quoque anno Calpetus Rex Latinorum octauus regnum adiit, tenuítque annis tredecim, nihilò quam ſuperiores celebratior. Hunc Liuius, expunctâ liquidâ, Capetum vocat.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3120. *ad* 3130.

3121.

Moritur Aza.

OBIIT hoc anno regni ſui quadrageſimo primo ex magnis doloribus Rex Aza, Princeps bonus, quamquam exiſtimationi ſuæ maculas aliquot aſperſerit; quas tamen elutas eſſe ſcriptura innuit cum eum bonis Principibus, ac juſtis accenſet. Certè quem ita laudauerit Deus ipſe, nullæ hunc ſordes, hunc nulla ſcelera poſſunt infamare.

Succedit Azæ Ioſaphat.

Qui regnante parente Imperij ſanctiſſimi fundamenta iecerat Ioſaphatus, id Aſa mortuo ad ſummum decus extulit. Ac principiò illuſtre ſpecimen edidit pietatis in funere patris,

quod ad luxum pænè celebrauit; sed in hoc à bonis filiis honestè peccatur. In aliis Deo, & hominibus acceptissimus fuit, atque in ejus gloriam & diuitias cælum atque terra conspirasse videbantur.

3122.

Hiericus reparatur ab Hiele.

Sub hæc initia Iosaphati suspicor Hiericontem instauratam esse ab Hiele Bethelitâ, quem perculit imprecatio facta à Iosue, dum eam subuertit. Cum vrbis huius noua fundamenta nouus conditor posuit filium primogenitum perdidit; portísque appositis & opere absoluto vltimum filium Segub amisit, cæteris inter vtrumque continenter elatis. Adeò viri Sancti post obitum possunt, nec eorum imperia violantur impunè, etiam dum fato functi sunt, qui Dei mandata diligenter exhauserunt.

3123.

Elias Achabo prænunciat famem.

Tunc temporis Achabus totus in suam Iezabelem effusus, & ob eam in Baalem vxorium se præbebat, & idololatram, cum magnâ pernicie subditorum. Verùm tum quoque Israëlitis Deus minimè defuit: Suffecit enim eis Eliam genere Sacerdotem nouo viuendi genere conspicuum, dignum qui priuatus impij Regis, & Reginæ sceleratioris conatibus objiceretur. Elias igitur collectâ opinione sanctitatis, & impetratâ precibus à Deo aliquot annorum siccitate, improbum Regem adit, ei minas intentat ob relictam veri numinis Religionem, asseritque ob eam causam regionem eius annis aliquot pluuiis, ac rore carituram. Sed vt fanaticus & amens abjectus, metu grauioris mali occuluit se, diuinóque monitu venit ad torrentem Carith, vt ejus aquâ sedaret sitim; cum intereà corui huic panem & carnes ex mensâ regiâ sufficerent. Quid non speraret ille, cui ex furto viuere solitæ volucres cibos sufficiebant?

3124.

Longè alia erant hoc tempore Iosaphati con-

Iosaphat promouet Dei cultum.

filia, qui tum non sibi tantùm, sed & aliis bonus, & pius fuit. Tum enim per vniuersam ditionem suam, Sacerdotes & Leuitas sparsit, qui populum accuratè Dei cultum edocerent. Is primus ad pietatem gradus erat, scire quid postularet Deus; at id curare boni Principis fuit, vt exequi subditorum. Neque verò Deus se à Iosaphato superari passus est; reddit enim illum charum suis, hostibus metuendum. Hi vectigalia pensitarunt domino, vt Arabes, atque Philisthæi; illi tot in Regem munera effuderunt, vt numquam Tyranni vi atque metu tot pecunias extorserint, quot amore, & beneuolentiâ Iosaphatus expressit.

3125.

Nuptiæ Athaliæ cum Ioramo.

Tum inauspicatò putantur esse celebratæ nuptiæ Iorami filij Iosaphati, cum Athaliâ Achabi filiâ, & Iezabelis, quas & Deus arguit & funestissimas familiæ Dauidis fuisse, mox crudelis euentus docebit, & piorum sanguinem non esse impiorum semini permiscendum.

Elias venit Sarepta.

Intereà securus, & absque solicitudine viuebat Elias, frustráque ab Achabo quærebatur. Nequicquam item Iezabel viros religiosos exterminare nitebatur, quos Abdias Regiæ præpositus familiæ pascebat, & omnibus ad vitam necessariis, delitescentes in speluncis instruebat. Cum tamen ex nimiâ siccitate torrens Carith nullas aquas euolueret, jussus est Elias Sarepta Sidoniorum pergere, vt hîc à pauperculâ viduâ jamiam fame moriturâ mirabiliter nutriretur. In hanc mulierem colligentem ligna cum incidisset, diuinitus agnouit hospitem suam, & ab eâ postulauit aquam quâ sedaret sitim ex æstu, viâque collectam; quam cum hæc propensissimâ voluntate polliceretur, adjunxit & frustulum panis, ne aqua noceret æstuanti. Hic enimuerò bona mulier extremas in quibus versabatur angustias exposuit, nihil superesse cibariorum penes se, præter farinæ pugillũ,

& olei nescio quid vnde placentam sibi filióque conficeret, quod vbi comedissent, vtríque mox esse fame pereundum. Hîc Elias neque hanc farinam, neque hoc oleum consumendum prædicit, donec agris fertilitas redderetur; quodque promiserat asseueranter, verè certóque præstitum est. Quandiu enim fames sæuiit in corbe farina pullulauit, ex Lecytho semper oleum defluxit, quamquam indidem, quod esset satis ad tres alendos, quotidie tolleretur.

Farina & oleum non deficiunt.

Dum autem apud hanc viduam ageret Elias, aliud accidit, vnde quàm esset acceptus Deo liquidò constitit. Huius enim bonæ hospitis filius ex morbo interiit, & à matre ad Prophetam cum multis lacrymis, & singultibus allatus est. Pupugit sanctum hominem fœminæ bene de se meritæ dolor: post fusas ad Deum ardentissimas preces, ter in puerum incubuit, tantóque contactu eum vitæ restituit, atque matri; quæ hoc facto demùm agnouit Eliam verum Dei cultorem esse, ad cujus preces fato functi reuocarentur ad vitam, quod est primum, & maximum diuinæ potestatis argumentum.

Suscitat filium mortuæ viduæ.

3126.

Post tertium siccitatis annum, & menses aliquot, Achabo se repræsentare iubetur Elias, & dictis suis coram Rege facere fidem, se pluuiam cum vellet retinere, atque laxare. Ac primùm incidit in Abdiam regium illum procuratorem, & piorum hominum alumnum, qui consentiente Eliâ denunciat Regi adesse, qui tandiu quæsitus erat, Prophetam. Huic, qui plurimùm eius operâ indigebat, Rex occurrit, ac grauiter increpat quod tandiu regnum suum sterilitate turbari passus esset. Sed Elias huius calamitatis in eum refundit causam, cuius ipse tantùm denunciator fuisset, Rex & Regina suis criminibus authores. Verùm hæc erant verba, ad rem deueniendum fuit, & probandum vter verus esset Deus an quem Elias, an quem A-

chabus veneraretur; qui vbi agnitus esset, pluuia copiosior è cælo laberetur. Itaque cum Rege totóque populo Carmelum montem conscendit; eódem quoque vocantur Baalis sacrificuli, quos inter & Eliam sic conuenitur, vt qui elicerent ignem de cælo ad comburendam victimam, illi veri Dei cultores denunciarentur. Nec mora, paratur à Baalis Sacerdotibus ara, cui ligna, & victima superponuntur; multis precibus rogatur Baal, vt se Deum probet, & emittat ignem. Cum preces nihil facerent cultris & lanceolis sibi crura, pectus, brachia incidunt, miseri deprecatores; vlulantes intereà, quasi excitaturi dormientem, aut extracturi latitantem in Culinâ; sic enim eos ad vociferandum valentiùs Elias εἰρων inuitabat. Ibi desperauere sacrum ignem cruenti illi ridiculíque Mystæ, Elias ex duodecim lapidibus hîc inuentis extruit altare, ligna & victimam imponit, quæ omnia copiosa perfundit aquâ, vt maius miraculum esset; denique rogat verum, & Hebræorum Deum, vt faceret, quod Baal præstare nequiuerat. Vix preces illæ exierant ex ejus ore, iam victimam & ligna sacer ignis afflarat è cælo; atque vt ostenderet quàm potentior esset vulgari, & nostrate, non tantùm quæ vulgo comburi solent absumpsit, sed & lapides, & cinerem, & aquam ipsam depastus est, vt verè exiisse de manu Dei, non mortali accensus face videretur. Ad hoc miraculum populus Eliæ submisit sese, authorémque portenti huius adorauit Deum. At impuros Sycophantas Baalis Sacerdotes abire Prophetes non est passus impunè; omnes enim ad Cissonem tractos, jugulandos curauit, gratiori Deo ad torrentis ripam, quàm in Carmeli verticè sacrificio. His peractis ingens è cælo pluuia defluxit, reddita est agris fertilitas, non tranquillitas Eliæ. Auditâ enim Sacerdotum suorum carnificinâ Iezabel in sequentem diem huic in-

Elias elicit ignem de cælo & Baalis Sacerdotes cadit

Pluuiam procurat.

tentauit necem; quâ interminatione territus vir alioqui fortis, se dedit in fugam, vt quam Reginam miraculis non domuerat suâ patientiâ frangeret, doceretque viros acceptissimos Deo, esse tolerantiâ quàm rebus supra naturam gestis clariores.

3127.

Deus Iosaphatum cumulas bonis.

Cum Achabus miracula aspectabilia sentiret, alia experiebatur Iosaphatus, quæ non cadunt in sensus. Is efferebatur ad tantam potentiam, atque diuitias, vt passim magnificas ædes extrueret, vrbes firmissimas muniret, vndecies centena & sexaginta millia bellatorum in omnem euentum sub signis haberet, quodque mirum ex duabus Tribubus Iuda atque Beniamin, quò vix quidquam est in totâ scripturâ creditu difficilius, si Palæstinæ totius ratio habeatur, quæ secundum longitudinem ad sexaginta leucas, secundum latitudinem, vix ad duodeuiginti pateret.

Elias Iezabelem fugit.

Elias inter hæc fugiebat in desertum per auia, & fugiebat iejunus. Cum tamen dormire cæpisset oppidò lassus sub Iunipero, oblatus est ei cum aquâ panis, quo iterum cibatus ex Angeli monitu diuinum esse intellexit, vtpote qui ab hoc tempore, sine vllo cibo ad dies quadraginta expeditè cucurrerit. Venit ergo in montem Orebum, vbi fruitus est diuino colloquio, Deúmque vidit in Angelo Vicario, quantùm homo mortalis videre potest; non in horribili vento, aut terræ motu, sed in sibilo tenuis auræ, & in nube adeò coruscâ, vt spectator oculos velare cogeretur. Ab eo jussus est redire in regnum Israëlis; quando & Damasco transiit, vbi Hazaëli prædixit regnum, & Elizæum sibi comitem adsciuit, huic injecto pallio suo. Is statim relictis omnibus discipulus magistrum secutus est, bobus etiam quibus arabat terram oblatis Deo, & in ligno aratri coctis, quorum carnes inter obuios distribuit. Non alium, ne-

Videt Deum

Comitem sibi adsciscit Elisæum.

que aliter habere debuit Elias comitem, sibi, dumviueret inter homines parem, etiam, postquam raptus est, superiorem.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3130. *ad* 3140.

3131.

Tiberinus 9. Rex Latinorum.

CALPETO Tiberinus successit Rex Latinorum nonus regnauitque tantum annis octo. Is in prælio secundum Albulam commisso cum in eum decidisset, ei nomen suum reliquit, & vitam.

3134.

Bellum hoc anno indixit Achabo Syriæ Rex Benadadus, fretus triginta duobus Satrapis, seu regibus subditis suis. Is ditionem Israëlitarum ingressus eam impunè vastauit, Samariam obsidione cinxit, cum Achabo, vt mancipio egit, cuius bona diceret esse sua. Desperatus Achabus & intra muros latitans, per Prophetam jubetur animum resumere, & sperare victoriam vnde minus expectabat. Pedissequi enim imperante Deo, ducenti triginta duo, vt Rorarij, prælium inchoant; quos viuos dum capere volunt Syri (sic enim jusserat Benadadus) & accipiunt vulnera, nulla reponunt, initium fecere victoriæ. Nam irruentes ex loco superiori, & in turbatos Israëlitæ, & iis superueniens cum fortissimis Prætorianis Achabus, Syrum multis suorum desideratis, multisque relictis spoliis fugere compulit. Ita superbissimi Regis fastus per Ferentarios illos famulos repressus fuit, & adjunctum cladi dedecus, quo nullum est ad contundendos feroces animos & elatos remedium accommodatius.

Benadadus vincitur à pedissequis.

3135.

Victi Syri anno superiore, hoc maiori apparatu redintegrant bellum; neque iam de prædâ, & spoliis, sed de relinendo dedecore cogitant. Accessit & ridicula cogitatio, quod se victos putarent ab Israëlitarum Deo monticolâ, & qui in campestribus, & humilioribus locis nihil posset. Itaque relictâ Samariâ, aliisque vrbibus in colle statutis grandem exercitum ad vrbem Aphec explicat Benadadus. Adfuit & Achabus, sed cum paucissimis copiis, quibus tamen Deus Syrorum blasphemiam castigare decreuerat, quâ potentiam eius montibus alligarant, excluserant vallibus. Committitur tandem prælium; Deo pro suis pugnante in valle, vincitur Syrus, & centum millia de suis cæsa ab his Israëlitarum copiolis miratur. Tantâ cæde, & clade non expectatâ territus Benadadus, in vrbem Aphec cum viginti septem millibus se recipit, quos pro muro stare iubet, & inuadentem hostem repellere. Sed vix illi constiterant in mœnibus, cum hæc à Deo concussa, dirutáque grandi ruinâ miseros illos propugnatores inuoluerunt, & eliserunt. Quâ re cognitâ domestici Benadadi habitu ad miserationem composito Achabum adeunt, & quàm possunt abjectis verbis, pacem vitamque deprecantur. Rex impius præposterâ clementiâ Regi blasphemo, ac scelerato parcit; parum est, appellat fratrem; neque hoc satis, attollit in currum suum, vt impietas in his duobus sceleratis triumphare videretur. Sed non impunè diu tulit. Missus enim statim vates propositâ parabolâ de milite, qui capitis sui periculo captiuum seruare jussus, eum elabi passus, denunciat Achabo supplicium, quo Benadadus exemptus erat, mox in eius caput refundendum esse; & condonatam immerenti blasphemóque vitam, non ita multò post ineptè liberalis sanguine redimendam.

Benadadus iterum maiori clade vincitur.

3137.

Vinea Nabuth. Hoc anno priuato vni homini illata nex, satis idonea Deo causa visa est cur regnum ex nobili ampláque familiâ paulò post atrociter tolleretur. Achabus ad Iesraël prædium habebat non inamœnum, quod tamen Nabothi, hominis minimè mali, vinea denormare videbatur. Ab hoc homine vineam suam Rex honestè petiit, oblatâ aut meliore, aut eius pretio. Negat Nabothus sibi liberum esse vendere à maioribus acceptam hæreditatem, Regisque sui non penitus injustam petitionem subrusticè rejicit. Id cum didicisset Iezabel mulier haud rogare solita sed imperare, nec emere quod placebat, sed per vim extorquere, maritum suum faciliorem irridet, eíque gratis spondet vineam quam sibi grandi pretio comparare voluerat. Scribit illa ad Iezraëlitas sui similes, jubet vt Nabothum insimulatum blasphemiæ de medio tollant, id sibi cordi esse, id Regis rationibus expedire. Vocatur illicò in judicium miser, falsis testibus adhibitis conuincitur, damnatus obruitur lapidibus, vinea ejus regio adjicitur fisco. Lætantibus de hoc fructuoso crimine Reginæ, atque Regi immittitur à Deo Elias, qui mortem vtríque denunciet atrocem, eorúmque liberis; eodem in loco quem suo sanguine Nabothus innocens tinxisset, Regis sanguinem canibus prædam fore, vbi lapidati cruorem linxissent canes, Iezabelis cadauer, ac filiorum eius, eodem loco discerpendum à canibus Iezraëlitis, atque vorandum. Ita litabitur priuati vnius hominis interfecti manibus, adeò apud quem pluris non est Princeps quàm Opilio, nisi fortè cum agitur de Regis mulctâ, quæ illius dignitate atque potentiâ, ad tenuiorum terrorem sæpe taxatur.

Hoc nuncio perterrefactus Achabus, & qui suo damno veridicum nimis Eliam aliàs expertus erat, saccum induit, atque cilicium, &

dolorem de hoc crimine, publicè professus est: itaque tantisper dilatum supplicium est, non sublatum. Quod cum reformidaret Achabus Ochosiam filium regni consortem adsciuit, vt hoc pacto rebus suis prouideret si quid sibi contingeret humanitùs. Id etiam in Ioramo suo Iosaphatus æmulatus est, vt dispari timoris causâ, sic etiam dissimili electionis effectu.

3138.

Collectis animis ex acerbâ Eliæ denunciatione Achabus suscipit expeditionem aduersus Syros ob Ramoth Galaad, vltimo sibi fœdere promissam nondum redditam, & in belli hujus societatem Iosaphatus venit. Hujus hortatu verus Dei Prophetes Micheas accersitus, falsis omnibus Prophetis fausta omnia præcinentibus resistit vnus, & sinistra omnia denunciat, ob id ab vno ex iis alapâ cæditur, ab Achabo detruditur in carcerem post reditum & victoriam infausti vaticinij daturus pœnas. Vbi ventum ad Ramoth cultum regium ponit Achabus toti, exercitui quasi honoris causâ præficitur Iosaphatus. Sed dignitas illa, huic pænè vitâ stetit. Iussi enim Syri à suo Rege vnum Achabum petere, regio incedentem cultu tantùm non interemere Iosaphatum, quem tamen tum vocatus Deus incolumem præstitit. Interea dum prælium recrudescit, Syrus miles telum jacit in incertum, id cadit in Achabum, & lethaliter vulnerat. Retractus è pugnâ Rex infœlix eodem die interiit. Relatum eius cadauer Samariam in curru sanguinolento. Is currus dum posteà eluitur in Piscinâ Samariæ, linxerunt regium sanguinem canes, ne Elias falsa cecinisse crederetur. Iosaphatus magno defunctus periculo Hierosolymam rediit, sensitque quanto discrimine piorum hominum negotia, rebus sceleratorum misceantur.

Caditur Achabus

Parenti suo successit Ochosias septimus Rex Israëlitarum. Inauspicatò solus regnare aggres-

Ochosias succedit Achabo.

ſus. Nam præter paternam cædem & cladem, Moabitæ ab eo defecerunt; claſſem perdidit ſibi atque Ioſaphato communem, deſtinatam in Ophiram, quæ in ipſo portu Aziongaber naufragium fecit. Hæc quia ſatis non erant vt reuocaretur ad pœnitentiam ſcelere geminus & ſimilis patri filius, in ſe grauiùs feriendus fuit. Decidit enim ex feneſtrâ cancellatâ in Cænaculum, totóque corpore debilitatus ac contuſus in grauem incidit morbum. Neque etiam tum confugit ad Deum; immò inolitâ malitiâ, miſit ſuos Accaronem, qui interrogarent Beelzebuth Philiſthæorum Deum, his temporibus Oracula fundentem, quis futurus eſſet exitus huius morbi. Sed horum legatorum iter abrupit Elias, eóſque certiora reſponſa ferre jubet Domini ſui mortem. Ochoſias itaque prophetam accerſit, per Pentecontarchum, qui cum Eliam virum Dei ridens appellaſſet, cum quinquaginta ſuis militibus igne cæleſti afflatus interiit. Quod alteri quinquagenario ejuſque turmæ contigit. Horum caſu tertius ſapientior factus, & aliunde bonus (creditur à quibuſdam fuiſſe Abdias procurator Regis) Prophetam religioſè appellauit, à quo viciſſim benignè ſuſceptus, cum eo perrexit ad Regem, feralem de eius morte nuncium firmaturus.

Ochoſias mittit Accanim ad Beelzebuth nunciat ei mortem Elias.

Intereà Regnum ſuum ſapientiſſimè Ioſaphatus adminiſtrabat, populóque ſanctimoniam inſpirabat: Quare tam bene res Iudæorum procedebant, quàm Iſraëlitarum malè. Vſque adeò populis boni principes exoptandi ſunt, improbi reformidandi, quorum ex ſcelere vel pietate ſubditorum ruina, vel incolumitas pendent.

Ioſaphatus piè regnat.

3139.

Fuit hic annus tranſlato ex hominum oculis Eliâ celeberrimus. Is autem raptus cum eſſet homini ſanctiſſimo denunciatus à Deo, ſuos inuiſit vltimùm amplexurus, Eliſæo comite,

Elias raptus igneo curru.

pallióque feriens Iordanem & sibi & comiti, inter fluctus viam aperuit. Tum rogauit Elisæum, vt aliquid peteret; is in se augeri duplo magistri spiritum & potentiam postulauit; quod & obtinuit, quamquam rem difficilem optasset; petitionis autem impetratæ signum fuit magister visus in raptu, ejusque pallium decidens. Abreptus est porrò Elias in igneo curru, vel potiùs in rutilis nubibus, & in curruum, equorumque speciem efformatis, quas moderator Angelus agitabat: translatúsque est in quemdam amœnum locum, vbi cum Henocho suauissimè viuit, opperiens mundi finem, quando scriptæ legis hic erit præco, ille naturalis.

Elisæus Eliæ successor.

Orbatus magistro rediit ad socios Elisæus, & Iordanem transiit factâ sibi viâ per verberatos Eliæ pallio fluctus, non semel tantùm, sed secundò, & habitâ ad Deum oratione: ita viri sancti fides ad miracula probabatur, atque parabatur. Socij porrò illi religiosi viri triduò Eliam quæsiuere, vbi non comparuit, vitæ suæ Asceticæ ducem magistrumque Elisæum delegerunt.

Aquas Hiericuntinas sanat.

Quod cum accepissent Hiericontini Prophetam nouum rogauerunt, vt quasdam sui tractus aquas dulces, & potabiles, ex amaris, & insipidis redderet. Quod statim præstitit, admixto iis sale, quo potiùs amaror augendus erat. Verùm in miraculis instrumenti vis, attendenda non est, sed authoris.

Pueri ab vrsis lacerandam Elisæum irrident.

Exinde vir sanctus perrexit in Bethel, incidítque in petulantium puerorum globum, qui eum ad conscendendum montem contemptim inuitabant, ei caluitiem exprobrantes. Cum iis Prophetes malè precatus esset, eruperunt statim è syluâ vrsi duo, qui duos suprà quadraginta misellos illos ludiones discerpsere; siue ea fuit malitiosiorum puerorum, seu parentum negligentium pœna.

Ochosiæ succedit Ioram & mouet in Moabitas cum Iosaphato.

Hoc item anno Ochosiæ mortuo successit frater Ioramus, qui exemplo patris & fratris sapere doctus, optante insuper Iosaphato, nec aliter spondente auxilium, Baalis idolum sustulit. Hoc auxiliatore fretus expeditionem suscepit aduersus rebelles Moabitas. Verùm parum prospera ejus initia fuerunt: siti enim pressus exercitus plus aquæ, quàm victoriæ solicitus erat. Euocatus igitur Elisæus grauiter increpuit Ioramum, siue quod fictè coleret, siue quod impiæ matri nimis adhæreret. In gratiam tamen Iosaphati per psaltem sedatis animi motibus, & copiosas procurauit aquas, & certam, ingentémque de hostibus præcinuit victoriam. Itaque Moabitæ vanâ delusi aquarum ab aurorâ rubentium specie, dum Hebræos quasi mutuâ cæde confectos adoriuntur, confusis ordinibus, fusi fugatíque, & in Regiam vrbem suam compulsi sunt. Hæc autem ciuitas sine dubio capta esset, nisi magno facinore Moabitarum Rex obsidentes terruisset. Frustrà enim tentatâ eruptione, rebúsque desperatis filium suum spectantibus Hebræis jugulauit in muro, seu vt placaret stolidè Deos suos, seu vt hostes ad sui misericordiam ingeniosè flecteret. Hoc sanè contigit: statim enim obsidionem soluerunt, compositis amicè rebus rati quam intulerat sibi Rex miser, majorem ab hostibus calamitatem accipere non posse. Hoc item Anno Tiberino successit Agrippa, natalibus suis celebris vnde nomen accepit, & regno quod annis 41. tenuit.

Rex Moabitarum filium suum cadit.

Agrippa 10. Rex Latinorum.

3140.

Vidua ob ærata ab Elisæo preuisum.

Hic annus est quoque duplici miraculo Elisæi perillustris. Nam viduam Prophetes serui quondam sui demortui obæratam ex importunitate creditorum exemit, oleo mirabiliter procreato, & in vasa defluente quandiu illa fuerunt ad manum. Matronæ deinde Sunamitidi hospiti suæ filium obtinuit precibus suis. Vtróque autem miraculo se gratum Vates præbuit: neque enim

Suria mitidi filium obtinet.

passus est domum, quâ tam sæpe susceptus erat sine successore ruere; neque liberos ejus hominis, qui in ejus obsequio mortuus erat, æquum esse duxit ob paterna nomina perdere libertatem.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3140. *ad* 3150.

3142.

HOc anno ætatis suæ centesimo quarto factо functus est Homerus Poëtarum decus, & gloria, cujus est maxima apud Aristotelem commendatio, & à tali viro laudari summa laus. Melesigenes primo dicebatur, quod ad Meletem fluuium genitus esset, deinde quia cœcus erat, & ductore indigeret, quem Iones vocant ὅμηρον, dictus est Homerus. Is tamen cœcus plus vidit, quàm reliqui deinceps oculatissimi. Quod verò nonnulli mortuum putant ex dolore quia puerorum nautarum ænigma de pulicibus dissoluere nequiuisset, tanto viro faciunt injuriam. Certum enim ex morbo interiisse, sed ab Apolline prænunciatum, νέων παίδων αἴνιγμα φύλαξαι. Sepultus à plerisque doctis creditur in insulâ Io, quæ inter Theram, & Naxum jacet, vbi posteà lëtæ huic ædiculam, & aram ad sacrificia posuere. Vitam ejus scripsit Herodotus, & meritò, vt huic parens Historiæ stylum consecraret suum, & eius gloriæ allaboraret cujus ore dixisse, cujus calamo scripsisse Musæ putarentur.

Mors Homeri.

3143.

Moabitæ, Idumæi, Ammonitæ conjunctis armis, atque consiliis Iosaphatum inuadunt, & in regione Engaddi ad mare mortuum castra

Iosaphatus victor de Moabitis, Idumæis, Ammonitis.

locant. Rex imparatus confugit ad Deum profectúsque cum exercitu secum Leuitas, & Sacerdotes deducit, in quibus plus præsidij, quàm in armatis cohortibus reponebat. Neque spe suâ delusus est. Dum enim hostium quidam insidias Iudæis tendunt, iis socios suos intercepere, atque cecidere, turbatisque reliquis omnes se mutuâ clade confecere. Ita Iosaphatus non vt pugnaret, sed vt spolia colligeret venit, bellumque sacris canticis, non armis confectum est, atque profligatum.

Elisæus suscitat filium Sunamitidis.

Eodem quoque anno Sunamitidis extinctum filium Elisæus reuocauit ad vitam, id frustrà Giesi per magistri baculum moliente. Neque statim Vates id opus peregit, sed multis adhibitis ceremoniis; nam orauit, puerum imposuit lectulo suo, in eum sic incubuit membris vt pueri membra viri contrahentis sese responderent; quod tandiu repetiit, donec puer ederet signa vitæ. Tum viuum, & spirantem restituit matri, majori gaudio de recepto, quàm de amisso, dolore.

Monuit etiam tùm quoque Prophetes bonam matronam de fame septem annorum, vt quam vitam reddiderat filio, hac prouisione tueretur, nec ad filium tantùm, sed ad matrem quoque beneficium pertineret.

5144.

Edulij amarorem farinâ tollit Elisæus.

Hic primus annus est famis, quæ toto septennio Israëlitas, sicuti rogarat Elisæus, exercuit. Tunc autem ex Prophetæ discipulis vnus agrestes cucurbitas (Colocynthidas vocant, & fel terræ) pro satiuis, & edulibus coxit. Hoc cibi genus cum cæteri gustassent, sibi moriendum esse duxerunt; verùm hanc jusculi amaritudinem Elisæus adhibito farinæ pugillo dissipauit, inutili remedio, si hæc aliâ, quàm tanti Prophetæ manu adhibita foret.

Panes multiplicat.

Tum etiam multiplicauit viginti primitiarum panes hordeaceos; sibi dono datos, qui satis

ſatis centum conuiuis fuerunt; immò ex iis collectæ reliquiæ ſunt, omnibus affatim ſatiatis. Eo tempore famem diceres ad impiorum pœnam, ad religioſorum hominum delicias, ad ſanctiſſimi Prophetæ gloriam diuinitùs eſſe immiſſam.

3145.

Moritur Ioſaphatus.

Hoc anno regni ſui vigeſimo quinto obiit Ioſaphatus, vir planè addictus pietati, & dignus cujus laudes Deus ipſe celebraret. Fœlix omni ex parte princeps, hoc infortunatus vno, quod Rex tam bonus filium ſexies fratricidam & centies homicidam reliquiſſet.

Succedit ei Ioramus.

Eodem ergo anno regnum patris Ioramus occupauit, qui vt regnaret quietiùs ſex è ſuis fratribus ſuſtulit, eorúmque fautores primarios viros interemit, luctúque repleuit vrbem, nondum ſiccatis in morte Ioſaphati lacrymis, quæ in hæc triſtiſſima tempora reſeruari debuiſſent.

3146.

Qui capere volebant Eliſæum capiuntur, & dimittuntur.

Tum quoque Benadadus Syriæ Rex Eliſæum capere decreuit & abducere, cujus diuinâ ſcientiâ, conſiliorum ſuorum nihil clauſum erat hoſti Ioramo, apertæ erant omnes inſidiæ. Itaque aduerſus vnum hominem copias mittit, cúmque in vrbe Dothaïn obſidendum curat. Viſo Syrorum exercitu actum de ſe Dominóque ſuo putabat Eliſæi ſeruulus; ſed cum ei mentis oculi ad heri preces reſerati eſſent, reſumpſit animos, vbi vidit montem plenum equitibus, curribus, militibus igneis Eliſæo paratis certare. Mox autem cum eodem ſeruo Eliſæus reliquit vrbem obſeſſam, ſed priùs Syris inuaſoribus ademit aſpectum, quo deſtituti eundem ductorem ſecuti ſunt in medium forum Samariæ. Tum eis reſtitutus eſt viſus, quando ſe ab armatis Iſraëlitis circumfuſos agnouerunt, paratis in eorum cædem; quam tamen Prophetes inhibuit, eóſque potiùs conuiuio exceptos, blandè dimittendos curauit. Viris enim piis ac ſanctis hoſtibus

suis nocere posse satis est, neque vindictæ, sed misericordiæ caussâ preces suas, & authoritatem apud Deum interponere solent.

3147.

Fames obsessa Samaria.

Benadadus hoc anno cum suis Syris obsedit Samariam, ac toti simul regioni magnam vastitatem intulit. Cùm autem bellum, & obsidio ad famem accederent, ea tam grauis incubuit, vt caput asini octoginta argenteis, hoc est centum ac decem Turonicis libris emeretur; quarta pars cabi stercoris columbini veniret argenteis quinque, hoc est libris quinque firmè cùm dimidiâ, ex quibus lautiorum, aut vulgarium ciborum pretium æstimare licet.

Ioramus Rex Iuda Idumaam Lobnam perdidit.

Eodem quoque anno Ioramus Rex Iuda Idumæam perdidit, eam deinceps numquam recuperaturus. Vicit quidem tum resistere ausos, & congredi, sed leui accepto damno in speluncas se suas, atque Syluas Idumæi receperunt. Ita metu grauioris cladis, post leues aliquot velitationes, victor Ioramus similis victo redire compulsus est. Defecit quoque eodem tempore versus Philisthæos Lobna ciuitas munita, & potens; an vt sui iuris esset, an Philisthæorum, incompertum; hoc certum Iorami esse desiisse. Is, vt intelligeret horum malorum authorem, accepit Epistolam ab Eliâ plenam minarum, quas statim nimis veras fuisse, intolerabili viscerum dolore tortus agnouit.

3148.

Mirabiliter soluitur obsidio Samaria.

Nec melior erat conditio Iorami Israëlitæ, quem dura obsidio, & acrior obsidione fames premebat. Is cilicio indutus, & sacco imminentem vltimam perniciem conabatur auertere, sed Deus mores, non exteriorem cultum mutari volebat, nec corpus setis, sed conscientiam aculeis pungi cupiebat. Vbi vidit Rex Hypocrita vestes cilicinas nihil attulisse sibi, quàm vt pietatem simulasse crederetur, ad Elisæum conuertitur, quem vi, & intentatâ morte ad suppetias

ferendas sibi cogere parat. Demens! qui nesciciret Deum appeti in Prophetâ, nihil se in eum posse, qui naturæ quodammodo Dominus esset. Et verò statim consilia in melius retulit, ac se Deo, Prophetæque malis edomitus submisit. Elisæus itaque in sequentem diem soluendam obsidionem denunciat, & cibariorum affluentiam: quod cum incredibile aulico cuidam videretur, miraculum non vidit oculis ille, qui id sibi mente informare noluerat. Neque vltra noctem vatis promissa sunt dilata. Syri enim audito quasi imminentis exercitus tumultu, sonitúque veluti equorum, & curruum diuinitùs excitato, Reges Hethæos, hoc est Cyprios Ægyptiis conjunctos adesse putauerunt, qui eos opprimerent, magnis Iorami muneribus solicitatos. Inanis is metus erat, & panicus, sed veram peperit fugam, adeo præcipitem, vt relictis impedimentis, tentoriis, immò & armis, statim omnes diffugerent. Fuga autem hæc innotuit per leprosos quatuor, qui propè enecti fame, dum ad Syros transfugere parant vel ad certam necem, vbi sunt affatim refecti cibis, spoliisque inuentis ditati, quod contigerat ad Regem detulere. At Rex stratagema hostium ratus, ex missis exploratoribus qui in vrbe tantùm supererant equitibus quinque, veram esse fugam cognouit. Tantùm autem in castris (vt omittam spolia) cibariorum inuentum est, vt hoc die sicut Elisæus præcinuerat, modius frumenti vno statere, nec pluris, hordei duo modij distraherentur. Aulicus autē incredulus præpositus portæ, dum tumultum inhibere conatur oblitus à turba pœnas dedit suæ incredulitatis. Vrbs Samaria obsidione, non criminibus, quod magis optabat Elisæus, hoc miraculo soluta est.

3149.

Tantùm mœroris contraxit ex hac infœlici expeditione Benadadus, vt graui corriperetur morbo. Tum autem ire jussus est clam Dama-

ſcum Eliſæus, vt Hazaëlem Ducem inungeret regem Syriæ. Is miſſus eſt à Rege ſuo ægrotante obuiam Prophetæ cum multis muneribus (onerabant illa camelos quadraginta) vt eum de morbo, & valetudine Regis interrogaret. Legatum hunc vbi Prophetes vidit, fleuit vberius, intuitus damna, quæ Rex factus Hebræis illaturus eſſet. Vnxit illum nihilominus, ita volente Deo, & interroganti de vitâ vel fato Regis, ait hunc quidem reſponſurum mox recreandum eſſe Benadadum, quamquam vidiſſet in cæli decreto huic propediem moriendum eſſe. Quæ vox non imperantis erat, ſed denunciantis quæ mox Hazaël ex ambitione facturus eſſet. Et verò cum rediiſſet ille ad principem ardentem febre, obtulit ei pannum madefactum aquâ (ſic enim Rabbini ſcribunt) verbo quaſi eum refrigeraturus, re, vt eum ſuffocaret; quod & contigit; maluitque inuadere regnum ſcelere, & parricidio, quàm virtute atque prudentiâ expectare.

Hazaël inungitur Rex Syriæ.

Mors Benadadi.

In Iudæâ autem Ioramus alter computreſcentibus inteſtinis magno dolore torquebatur, fratrumque ac ſubditorum ſubitas neces diuturnâ morte penſabat. Sed acceſſerunt ad corporis dolores ægritudines animi. Tum enim Arabes Madianitis vicini, & ab aliâ parte Philiſthæi in ejus regnum irruerunt, ac fœdè crudelitérque vaſtarunt. In iis depopulationibus ne parcitum eſt quidem Regiæ ſoboli, interfecti omnes filij Regis ab Arabibus graſſatoribus, præter vnum Ioachanum, aliter dictum Ochoſiam. Ioſephus quoque filiis vxores adjungit, priùs aliquid peius morte paſſas. Ita fratrum ſuorum funera, etiam viuus, parte ſui Ioramus luebat, vt in ſe, & extra ſe multiplicatâ morte, crudelis fratricida moreretur.

Ioramus Rex Iuda infortunatiſſimus.

3150.

Tandem hoc anno Rex ille miſer obiit cum viſcera ſua egeſſiſſet viuus, à ſuis neglectus, ideóque à Regum ſepulchris excluſus, & quod

Moritur Ioramus Rex Iuda.

grauius ac timendum magis, improbatus à Deo.

Successit ei Ochosias annos natus viginti duos vt 4. Regum traditur; non quadraginta duos, vt habetur Paralip. lib. 2. cap. 22. mendosè; alioqui prope biennio patre antiquior esset. Ochosias autem hoc anno Ioasum suscepit, à Summo Pontifice vitâ mox, paulò post regno donatum; Hoc & amita Ioiadæ Pontifici nupta profuit.

Ioramo succedit Ochosias.

Apud Israëlitas autem septimus annus agebatur famis, quando Sunamitis redux, operâ Giezi non tantùm recuperauit prædia, sed & eorum annuos fructus, quandiu abfuerat, in gratiam filij ab Elisæo suscitati. Tantùm poterat vates, vt ab eo collata beneficia, valerent ad noua à Regibus impetranda.

Sunamitis recuperat bona sua.

Venit & hoc tempore ex Syriâ Naamanus, vir fortis, sed leprosus, cum literis commendatitiis à Rege Syriæ, quibus curari iubebatur. Territus est hac denunciatione Ioramus, & belli prætextum putauit esse; sed ab Elisæo depulsus est omnis timor. Iubet Prophetes hominem lauari septies in Iordane fluuio; quod curationis genus cum displiceret ægroto, quasi aquis Damascenis fieret injuria; monitus sapienter à suis ne quid intentatum ad sanitatem relinqueret, septies lotus, ex his aquis sanus emersit. Rediit ergo ad sanctum medicum, cui ingessit munera; sed ea reiecit Elisæus eâdem constantiâ, quâ offerebantur. Hunc tantùm salutaribus monitis instructum remisit in patriam suam, & quantùm ferebant hæc tempora, extra ἰουδαϊσμὸν veri Dei cultorem.

Naaman leprosus sanatur.

Dum autem in Syriam lætus, & sanus remigrat Naamanus, recurrit ad eum Giesi seruus Elisæi, & ab eo petit aliqua munera, his ex aduentu hospitum nouorum indigenti. Quod cum à Deo resciuisset Elisæus, homini sacrilego ejusque posteris Naamani lepram impegit, vt qui tantùm aberat à magistri innocentiâ, ab hominum consortio dirimeretur; nec in se tantùm,

Giesi fit leprosus.

ſed & in ſuis, ad quos morbus ille paternæ teſtis auaritiæ ſordiúmque mentis, & corporis juſtiſſimè propagabatur.

Eodem denique anno Ioramus, & Ochoſias bellum ad Ramoth-Galaad tranſtulerunt auditâ morte Benadadi; ſed iis acriter reſtitit Hazaël, ſéque dignum regno fortiſſimè, pugnando præbuit. In acie vulneratus Ioramus vt faciliùs curaretur deportari ſe voluit, Deus vt faciliùs interimetur, vt mox videbitur.

CAPVT VI.

VI. DECAS SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3150. ad 3160.

3151.

Iehu Rex inunctus cædit duos Reges Ioramum & Ochoſiam.

VERSABATVR tum in prædio ſuo Iezraëlitico Ioramus, vbi ejus vulnera magnificè curabantur, vbi eum inuiſit Ochoſias, ex Athaliâ ſorore nepos. Sed ignorabant ambo Reges miſſum à Deo prophetam in Ramoth-Galaad, occupatam ab exercitu Iorami, qui Iehu filium namſi inungeret, conſtitueret vindicem cæſorûm Prophetarum, & Achabi domus exterminatorem. Inunctus Iehu ſtatim Rex à ſuis commilitonibus acclamatur, qui ſuorum alacritate vſus primo, vnóque impetu duos Reges tollere parat, expeditione ita comparatâ, vt incautos occuparet, nullus ad eos nuncius irreperet. Intercepti itaque Reges duo timorem ſuum in honorem vertunt, eíque occurrunt obuiam officiosè. Ille contra verbis atrociſſimis hoſtem ſe profitetur, Iſraëlitam ſagittâ conficit ejuſque cadauer in agrum Nabothi projici jubet, Iudæum vulneratum, & retractum è fugâ jubet interfici. Ita duo ſublati ſunt veri Reges, vt ſuppoſititius intruderetur. Ingreditur Rex nouus cum ſuis copiis vrbem Iezraël, vbi vi-

sam Iezabelem comptam diligentiùs, & probra in ipsum jacientem è fenestrâ, per ipsos domesticos præcipitari jubet, & equorum vngulis proculcari. In eius cadauer mox irruunt canes, dilacerant, & discerpunt, ejúsque partem in eandem Nabothi vineam deferunt. Et quamquam vt filia Regis ad sepulturam quæreretur, eius inuentum nihil præter caluariam, & summas manus, reliquum Επιτάφιοι canes habuerunt. Neque verò hic cædium finis fuit: In vrbe Samariâ Achabi filij aut nepotes septuaginta jugulati sunt, eorum capita ad Iehu perlata sunt in cophinis; ita denique sæuitum in familiam Achabi, vt nemo masculus in tam amplâ familiâ gladium effugeret, & reseruaretur.

Iezabel cæditur, & voratur à canibus.

Familia Achabi penitus extinguitur.

Peruasit & ad familiam Ochosiæ damnum: Huius enim Regis cognati quadraginta duo, dum tumultus illius ignari inuisunt affines Reges, intercepti in tuguriolo, necati sunt omnes; adeò tum fatale fuit Achabum vel affinitate contingere.

Cognati Ochosiæ cæsi.

Nec à cædibus quies; quamquam quæ secutæ sunt, visi sint magis piæ, atque justiores. Sacrificuli enim Baalis omnes, cum sacris vestibus adesse jussi, Iehu imperante jugulati sunt, aut trucidati, euersæ Baalis statuæ atque comminutæ, templum in latrinas conuersum ignominiosè. Quæ cum magno animo, & alacritate Rex quantumuis impius, & vitulorum cultor peregisset, meruit in familiâ suâ Israëlis imperium ad quartam γενεὰν retinere. Nam & improbis Principibus à Deo sua præmia sunt, ne quis de regno sibi plerumque cum sceleratis communi glorietur.

Baalis cultus abolitus.

Neque verò mitiùs actum apud Iudæos, quàm inter Israëlitas; immò atrociùs & crudelius quod hîc alieni in alienos, illic propè mater in suum sanguinem sæuiit. Athalia Ochosiæ cæsi mater, mulier impotens, & ambitiosa, vt omnia sine metu etiam futuri temporis peragerent, nepo-

Athalia filios Ochosiæ interficit. Seruatur Ioas.

tes suos Ochosiæ filios jugulandos curauit. Vnus in tanta trepidatione subductus est Ioas annicu-lus, à quo minus timebatur, & per amitam suam Iosabetham Ioiadæ Pontificis vxorem cum nutrice occultatus in Gynæceo, hac tantùm, maritóque consciis. Verùm hæc nihil profuissent aduersus mulieris astutissimæ conatus, nisi in gratiam Dauidis cujus in vno hoc puero viuebat sanguis, ipse Deus inuigilasset: huic enim vni & vitam, & sceptrum Ioasus accepta referre debuit.

3152.

Athalia Baalem colit impensiùs.

Athalia Baal Deum suum adeò impensè coluit, vt liberorum suorum loco ejus Sacerdotes haberet, digna turpissimorum hominum mater. Hi freti mulieris impotentis audaciâ, etiam fana sua exornauerunt ex donariis Templi; infœlices qui nescirent in eo latere, qui cum eorum internecione hæc vero Deo cumulatius restitueret.

Iehu seruat vitulos aureos & ideò mulctatur.

Paulò minùs fuit impius Iehu, retinuit enim vitulos aureos, & iis fieri passus est æmulus Ieroboami. Quare & huic illatam pœnam mox sensit. Perdidit enim omnem ditionem suam trans Iordanem, & maximè Galaaditim, tot ac tantis laboribus partam, atque seruatam. In eâ porrò regione firmauit imperium suum Hazaël crudelis, quàm boni principis atque diuturni patentur mores. Quæ importunitas quàm acerba fuerit Israëlitis, lacrymæ Elisæi, hæc tantùm eminus præuidentis, te[illegible] reliquerunt.

3157.

Ioasus Rex creatur, & caditur Athalia.

Ioasus ætatis anno septimo latitans in templo, hoc anno ex templi latebris ascendit in solium regni Iuda, operâ Ioiadæ Pontificis, per Leuitas, & Sacerdotes, quos ille nouis superuenientibus retinuerat, & ad vim propulsandam armis instruxerat. Ioaso inuncto acclamatum de more *viuat Rex*; ad quam vocem Athalia currens in templum imprudentissimè, vt impediret conjurationem, frustrà vociferata, Pontificis

jussu extra Templi peribolum extracta, grata & Deo, & hominibus victima cecidit. Tum etiam sequestro Pontifice fœdus initum est inter Deum, Regem, populum, cujus hostia fuit Mathanus Sacerdos Baalis coram altari Dei sui, fano diruto jugulatus: *Sic cæsa junxerunt fœdera porco.* 3158.

Sardanapali initia.

Hoc anno regnare cæpit inter Assyrios vltimus eorum Rex, & 37. secundum Eusebium, Sardanapalus Ancyndaraxis filius, ab Assyriis dictus Thonos connoleros. Quamquam Scaliger Sardanapali vocem Assyriam esse confidenter asserat, non aliâ ductus ratione, quàm quod ita libeat. Is autem Sardanapalus imperium muliebriter administratum, viriliter reliquit vt post annos viginti videbimus.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3160. ad 3170.

3166.

Condita & Absoluta Carthago.

PROBABILE est hoc anno absolutam esse Carthaginem à Didone annis ante viginti inchoatam. Hæc anno septimo Pygmalionis Carthaginem fugiens mũdi 3146. emit ab Iarbâ vicino Rege: *Taurino quantum posset circumdare tergo*; vtique quasi in Aram, non in Coloniam. At mulier callida corium bubulum quod amplissimum inuenire potuit in minutissimas ligulas dissecuit, quibus arcis suæ aream circumdedit, cui Carthago hoc tempore accreuit. De variis hujus conditus annis vide quæ diximus anno mundi 2840. Hæc est Carthago Romæ æmula, ac propè victrix, & cui ad subigendam Romam non fortitudo, aut victoriæ, sed prudentia fortunáque defuere. Vicit enim sæpè Romam, sed quia vti victoriâ nesciit, tandem ipsi victa succubuit.

3168.

Ionas prædicat Niniuitis Pœnitentiam.

Circa hoc tempus Ionas Prophetes filius Amathi, anno ætatis suæ trigesimo missus creditur ad Niniuitas, quibus tum Sardanapalus præerat, nequaquam Rege suo meliores. Sed qui Dei consuetudinem nouerat Ionas, sæpe minas intentantis, quas pœnitentia multandorum irritas faciat, prouinciam hanc detrectauit, veritus ne mendax haberetur à Niniuitis, quibus vanum interitum denunciaturus esset, sicque minimùm irrisus, & fortè cum plagis, ac verberibus emitteretur. Itaque fugere decreuit, homo vanissimus, quasi quò fugeret non esset inuenturus imperantem. Nauem igitur conscendit quæ Tharsis, aut Tartessum, & in vltimum Occidentem pergebat, persoluitque naulum. Vix soluerat è portu nauis, quæ rebellem vehebat, cum ingens & inusitata tempestas concitata docuit Deum Ionæ, & in terris, & in mari omnia posse. Vectores omnes desperati, & naufragio proximi confugiunt ad sortes, ita volente Deo, quæsituri cujus causâ tale discrimen adirent. Iacta sors in Ionam cecidit; ille contumaciæ suæ reus agnoscit se dignum qui præcipitetur in mare, & nauis eius περίψημα volens in fluctus dejicitur. Sed cadenti Deus parauerat piscem grandem, qui deglutit vno haustu intactum Prophetam, eumque tribus diebus & noctibus, emenso Mediterraneo mari, & Oceano circa Africam & Arabiam circumnauigato, defert, & euomit ad Euphratis, & Tigris ostium, vt jam esset Niniue propinquior. Mouetur ergo iterum subire vrbem, & demandatam à Deo, per omnia eius compita, & anxi portus intonare cantilenam, *Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur.* Hac terribili denunciatione territi ciues de criminibus dolent, signúmque conuersi animi, fuit cultus corporis mutatus, omnes in Cilicinâ veste, saccóque apparuerunt; ipse etiam Sardanapalus positâ purpurâ, & tantillo tempore bonus. Iejunium ad

hæc toti vrbi indictum, cujus nec infantes, nec jumenta exsortes esse voluerunt. His placatus est Deus, & condonatum est vrbi pœnitenti denunciatum à Prophetâ supplicium. Quod cum displiceret Ionæ, qui verus optaret vates esse, tantæ vrbis dispendio, ac ruinâ, increpitus est à Deo grauiter, aspectu hederæ quàm plantarat ad vmbraculum, à vermiculo in radice corrosæ & exarescentis. De hujus enim plantæ jacturâ cum doleret, rogatus est cur Deum misericordiâ moueri nollet Vrbis, quæ supra viginti millia infantium caperet, & infinita propè jumenta, parentum, ac dominorum clade inuoluenda. Ita Ionas ex Niniue meliori melior ipse, atque emendatior exiit.

3170.

Ab excidio Troiano annis trecentis, ante primam Olympiadem centum & octo, vt tradit Eratosthenes apud Clementem Stromateum, Lycurgus ex posteriori Spartanorum Regum familiâ Eunomi filius, Polydectę frater, rem edidit, omnium ore ac linguis, & nondum satis celebratam.

Ἐπιτροπία seu LYCVRGI TVTELA.

Hic Lycurgus Polydectæ fratri mortuo successit & se Regem gessit, donec relictam à fratre vxorem grauidam intellexit. Hæc autem pluris faciens Reginâ esse, quàm Regis matrem, promisit Lycurgo partum medicamentis abigere, si eam vxorem ducere vellet, & si cum eâ in præsentiâ de nuptiis pacisceretur. Veritus ille mulieris impotentiam cum nequitiâ conjunctam, conditionem de nuptiis accipere simulauit, vetuit tamen haurire pharmacum, ne noceret ipsa sibi, ac duos vno haustu perderet, prouisurum se vt natus infans sine periculo matris suo tempore tolleretur. Tum apposuit qui partui eius inuigilarent custodes probos ac fidos, de fœtu, quàm de matre crudeli & ambitiosâ solicitior. Cùm igitur Lycurgus aliquando, ejúsque principes accumberent conuiuio, allatus est recens natus in-

ſans, quem ſtatim ipſe locauit in ſolio, Regémq; veneratus Charilaum, id eſt, *populi delicias* dixit, & ſe tutorem pupilli pro Rege nominauit, clarior reddito regno, quàm ſeruato. Is eſt cui ſe Sparta legibus temperandam commiſit, dignus etiam habitus qui oraculis laudaretur.

Initium primum Olympiadum.

Eidem quoque anno illigatur initium Olympiadum ab Ariſtodemo Elienſi, & Polybio, de quo vide quæſt. 7. τῆς προθεωρίας.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3170. *ad* 3180.

3176.

Arbaces rebellat aduerſus Sardanapalum.

HOc anno Sardanapali decimo octauo Arbaces Medus cauſatus principis mores effœminatos, qui oblitus viri inter mulierum greges trahebat penſa, re verâ regni cupiditate accenſus, & monitis Beleſi Aſtronomi Chaldæi imperium ei pollicentis, collecto cum eodem Beleſo, & Phule quadringentorum millium exercitu Sardanapalum imperio conatur èxuere. Et primo quidem impetu parum ei fortuna fauere viſa eſt. Ter enim per Ducem ſuum Rex mulier conjuratos prælio fudit, rebellibúſque jam diffluere paratis, Beleſus quinque tantùm dies petiit moræ, intra quos aſtra ſpondebant victoriam. Et verò intra illud tempus adfuit Bactrianorum exercitus, quem cum in partes ſuas conjurati pertraxiſſent, inito certamine Regiæ copiæ victæ, etiam caſtris exutæ ſũt. Rex earum reliquias commiſit Salæmeni vxoris ſuæ fratri, quas ille gemino prælio conciſus, amiſit vniuerſas. Itaque Niniues vrbis firmiſſimæ muris credere ſalutem ſuam compulſus eſt, dum in auxilium venirent euocatæ totius imperij vires; quibus tamen diffidens tres filios, & filias duas cum ingenti Gazâ ad præfectum Paphlagoniæ homi-

nem sibi fidum submisit. Neque vanum timorem fuisse, indicarunt copiæ vndequaque in conjuratorum castra confluentes, quos audentiores ignauissimi principis efficiebat metus.

3177.

Anno à fundato templo centesimo quinquagesimo quinto, vt habet Hebræorum Chronicon, informata fuit instauratio templi Salomonici, non quod eius parietes vitium facerent, sed quod Leuitarum, & Sacerdotum habitacula temporis diuturnitate dissoluerentur. Iussit autem pecuniam sacram à Leuitis colligi, quorum plurimùm intererat: sed in hoc negotio ita negligenter sese gesserunt, vt à Rege fuerint arguendi, quod diuina non satis curarent; essentque domorum in quibus priuati viuerent, quàm eius sibi cum Deo communis, solicitiores.

Rex Ioas curat Sarta tecta Templi.

3178.

Hoc anno Tigris fluuius (malè hîc quidam Euphratem vocant) intumescens imbribus murorum Niniues viginti stadia dejecit. Quo casu Sardanapalus res suas depositas intellexit, videns impletum Oraculum, quo vrbis ruina denunciabatur, quando fluuius hostis factus esset ciuitati, quam alluebat. Is ergo sibi moriendum ratus animum ex desperatione sumpsit, & paulò tardiùs se professus est virum. Parat in medio Palatio ædiculam ligneam, in eam thesauros congerit suos, includit Eunuchos, vxorésque suas, quibus omnibus submittit faces, ac se Palatiúmque fortiter incendit, relicto meliùs imperio quàm administrato. Euolasse tamen dicitur ex his flammis Eunuchorum vnus, & monuisse Belesum, vt busti hujus cineres sibi deposceret: Quos cum Babylonem diligenter perferendos curasset pretium vecturæ, & magnas diuitias inuenisse. Ita vixit, ita periit Sardanapalus, hoc dignus incendio, qui libidinis ignibus assiduè circumfusus vixerat, viuens supra mulierem imbellis, & ignauus, moriens supra virum generosus, & fortis.

Sardanapalus se incendit in Palatio.

Initium Regni Medorum.

Eodem tempore ad Medos imperium translatum est, cujus Rex Arbaces primus statuitur. Vir ille fœlicitatis summæ atque prudentiæ, regnum ritius, quàm potentius habere maluit. Quare Beleso præfecturam Babylonicam tradidit. Niniues rudera (hæc enim incendiis deformata fuit.) Phuli, ex quibus deinceps Assyrij principes, in magnas Israëlitarum clades emerserunt. Ita deletum Assyriorum imperium, quasi excisum Hydræ caput, in regno triplici rediuiuũ refloruit.

3179.

Moritur Iehu.

Obiit hoc anno regni sui vigesimo octauo Iehu, instrumentum Dei ad familiam Achabi exterminandam, vir fortis, & generosus, quandiu eo Deus vsus est; ignauissimus, cum vitulorum aureorum cultor relictus est sibi, vt agnosceret vnde vis illa, vnde fortitudo veniret; neque præclara facinora existere ex ambitione rebellantis, sed ex obsequio Dei mandata diligenter exsequentis.

Ei succedit Ioachaz.

Succeslit ei eodem anno Ioachaz filius vndecimus Rex Israëlis, anno 23 regni Ioasi. Is neque patre suo melior, nec bellis Syriacis fortunatior fuit: Coluit enim de more decessorum suorum vitulos aureos, quibus regnum Israëlis alligatum putabat. Quam cogitationem jam extinctæ familiæ duæ Regiæ Ieroboami, & Baasani nondum eliserant; ita regni perdendi metus inanis, re verâ bis amisso regno sanari non potuit.

3180.

Alladius vndecimus Rex Latinorum.

Alladius vir sceleratus, & hominum ac Deorum hostis hoc anno Latinorum accepit imperium, Rex gentis hujus vndecimus. Hunc Romulum dictum esse Liuius innuit, qui Agrippæ filium, & patrem Auentini facit: verùm id nomen dissimulatum ab Halicarnasseo in gratiam Romanorum, ne horum conditor ille cognominis esset; qui cælo atque terrâ conspirantibus propter scelera extinguendus fuit, vt in ejus funere dicemus.

Hoc quoque anno ſarta tecta Templi Salomonici diligentius curari cœpta, quæ Sacerdotes à Rege moniti neglexerant, ab ipſomet Rege, cum aliquâ Sacerdotum infamiâ, ſed neceſſariâ, vt eorum cunctatio & inertia ſic caſtigaretur. Et verò populus vniuerſus Regis factum probauit; nec improbauit Summus Pontifex Ioiadas, quâ erat prudentiâ, & pietate. Euentuſque docuit hæreditarios illos, atque ex antiquo procuratores iis decedere, qui vt recentes electi, ita ſe nouo munere dignos, probatoſque reddere ſatagunt.

Templi ſartæ tecta curantur à Rege Ioaſo.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3180. *ad* 3190.

3184.

LVCTVOSVS eſt annus ille morte Ioiadæ Pontificis anno ætatis ſuæ trigeſimo ſupra centeſimum, cujus opera Ioaſus regnauit, & quod caput eſt, piè, ac ſapienter regnauit. Seruatum regnum in familiâ Dauidis, exterminatæ Achabi, ac Iezabelis reliquiæ in Athaliâ, recóciliatus Deo populus Baale ſublato effecere, vt vir qui numquam mori debuerat communibus omnium ſtudiis ac lacrymis ſepeliretur.

Moritur Ioiadas Pontifex.

Annis item quatuordecim ab ἐπιτροπίᾳ Lycurgus ſponte exul, peragratis regionibus multis, Apolline ipſo per Pythiam dubitante vtrum homo, vel Deus eſſet, à popularibus ſæpe reuocatus, hoc demum anno in patriam poſtliminio rediit. Tum dedit ciuibus ſuis famoſas illas, Spartiatarum leges, à plurimis laudatas quidem, ſed à ſapientibus improbatas. Nam neque fœminarum pudicitiæ ſatis cauit, & probare viſus eſt adulteria, perductoribus etiam vſus maritis ad vxorum ſtupra: furta quoque laudauit quæ à pueris admitterentur callidè, ac domeſticâ rapinâ, docuit prædandi, granſſandíque licen-

Lycurgus Legislator Lacedæmoniorum.

tiam. Vt alia prætermittam, quæ non tam sapiunt leges bene moratæ Reipublicæ, quàm inuenta Luciferi ad probos hominum mores corrumpendos, & rectam indolem extinguendam. Vt mirum non sit Apollinem, atque Iouem nominibus honestissimis tectos Dæmones, harum legum authores circumferri.

3185.

Nouus Pontifex Pedaias.

Patri suo Ioïadæ in Pontificatu successit primogenitus filius ejus Pedaïas, quem Iosephus Phidiam vocat. Erat is Zachariæ Sacerdotis & Prophetæ frater, de se nomine tantùm notus, & rebus patris sui, à morte fratris illustris.

Deprauatur Ioas.

Hoc item anno deprauationis in Ioaso semina jacta sunt. Hic enim iam quasi juris factus morte Ioïadæ, quem parentis habebat; & colebat loco, & prætereà delinitus obsequiis Principum Iuda, tandem eorum petitioni subscripsit, eisque potestatem fecit colendi Baalis, & Astartes. Tumque animaduersum est quàm Regi, atque regno Ioïadas necessarius esset, cujus vitæ Regis pietas, populi religio fuit alligata, iis tanti viri funere jacentibus, aut extinctis.

3187.

Ioasus mulctatur à Deo.

Iratus Deus Ioaso, qui adulatores suos, & Baalem, veræ auitæque religioni anteposuisset, Syrorum animos extulit, Iudæorum depressit, Hazaël enim ingressus regionem Getham, Philisthæorum vrbem, eis fortiter eripuit: hac elatus victoriâ regni caput Hierosolymam petit, & cepisset, nisi Ioasus ei pecuniam, non muros obiecisset. Huic igitur cum sacra prophanáque pecunia numerata esset, abscessit, mox tamen rediturus, ita certiùs hostis ferro, quàm auro repellitur, quod qui offert, differt captiuitatem, non deuitat.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXXII.

Ab anno 3191. ad 3200.

3192.

IGNAVISSIMI Rex, & populus aduersus Syros, in Prophetam fortes extiterunt. Zacharias filius Ioiadæ (in Euangelio filius Barachiæ dicitur, sed idem est Barachias cum Ioïodâ, hoc nomen proprium est, illud titulus honoris) in desertores religionis grauiter inuehebat, eísque cælestes intentabat minas. Rex ei sæpe silentium imposuit, sed major vrgebat Dominus, & imperio potentiore. Quare Rex populo potestatem facit, vt importunum declamatorem, & μαίνιν κακῶν, si pergat lapidibus expellat. Ita Princeps ex æquo ingratus & imprudens, multitudinem sceleratorum, in sanctum hominem, filium Pontificis optimè de se meriti, saxis armauit. Et verò hæc populi fax improba, mali Regis imperia cumulatè perfecit. Prophetam enim intonantem de more in atrio Iudæorum, lapidibus vsque in atrium Leuitarum insecuta, & non procul ab altari saxis comminutum interemit. Quæ cædes adeò displicuit Numini, vt eam Christus Sacrilegorum posteris obiecerit; quasi verò qui venisset in terras omnia eluturus scelera, hoc vnum crimen excepisse videretur.

Zacharias lapidibus obruitur.

Eodem quoque anno mortuus est Hazaël, virga Domini, quâ cum vtrumque populum suum pater bonus, Deusque mulctasset, abiecit in ignem, regni sui anno quadragesimo tertio. Ei diuinos honores à Syris concessos asserit Iosephus; videlicet eum crudelitas, & parricidia non arcebant cælo, sed eò illi sternebant viam. Successit ei filius Benadadus tandiu, fortunatus & victor, quamdiu cum improbis Hebræis bella gessit; horum impietas, illius fœlicitas fuit.

Moritur Hazaël, ei succedit Benadadus.

3193.

Ioasus à Syris vincitur & vulneratur.

Zachariæ mortem inter ſaxorum grandinem vindictam expoſcentis, antequam euolueretur annus, Syrus grauiter vltus eſt. Cum enim nouo Regi Benadado tributum ejuraſſet Ioaſus, Syros illicò vindices ſenſit. Neque vero bellum, inferre periuro Rex ipſe dignatus eſt; miſit è Ducibus ſuis vnum, à quo victi acie Iudæi, Principes omnes ſuos amiſerunt. Ioaſus quoque venit in eorum manus, nec ab iis vt rebellis Princeps, ſed vt improbus vitiligator, & iuris formulâ, vulneribus ignominioſis mulctatus eſt. Quæ licet lethalia non eſſent, ex iis tamen languorem diuturnum contraxit. Cur autem Rex captiuus non ſit abductus Damaſcum, cur non capta Hieroſolyma, atque direpta, regni primariis viris internecione deletis, vaticinari non licet. Hoc certum ex ſacris codicibus, Deum iſtas deſpenſantem pœnas, his contentum fuiſſe, nec, cum poſſet, exegiſſe grauiores.

Ioaſum filium in partem adminiſtrationis vocat Ioachaz.

Fœlicior fuit eodem anno Iſraëlitici regni ſtatus. Cum enim Ioachazus Samariæ filium ſuum Ioaſum, in partem adminiſtrationis vocaſſet, & tam pater quàm filius, pænè depoſitis rebus ſuis ſapuiſſent ex damno Iudæorum, monente inſuper Eliſæo, Numinis implorarunt opem. Id tantùm optabat Deus, vt ex vltimâ & imminente ruinâ traherentur. His enim ſtatim dedit ſeruatores duos Ioaſum, & filium ejus Ieroboamum, quorum ille ſuperari poſſe Syros docuit, hic penitus debellauit, & quam pater informarat victoriam, filius abſoluit.

3194.

Ioaſus quoque Rex Iuda Amaſiam filium.

Redire quoque ad ſe viſi ſunt Iudæi Iſraëlitarum exemplo, ſucceſſúque. Nam apud eos Amaſias in partem vocatus eſt regni à patre, ex vulneribus languente. Et filij pœnitentiam probauit pater quam inchoare debuerat. Itaque idola confracta, & reſtitutus vbique veri numinis cultus, & patris vtcumque dolores mitigarũt, & filio meliorum temporum ſpem iniecerunt.

3195.

Moritur Ioachazus succedit ei Ioasus Rex 12. Israelis.

Hoc anno mortuus est Ioachazus Rex Israëlis 11. cum annis 17. regnasset; cujus filius Ioasus longè meliùs solium impleuit, Elisæo, vt mox dicetur acceptissimus. Porrò Ioachazi laudatur fortitudo, quæ patiendo potiùs, quàm bellando enituit. Hunc profectò generosum esse oportuit, qui tot cladibus attritus animum non despondit; victor quoque futurus in bello, si ad Deum maturiùs respexisset.

3196.

Caditur Ioasus Rex Iuda à Sicariis.

Qui consenserat in Zachariæ mortem Ioasus Rex Iuda, anni regno 40. à Sicariis in lecto miserè confossus interiit. Potentes fuisse perduelles illos oportuit, & genere opibusque claros; Si quidem in eos statim animaduertere non est ausus Amasias, & patris vlcisci necem, nisi rebus imperij sui constitutis. Hos genere Moabitas, & Ammonitas constat, sed Iudæis malè insitos: Connubia scilicet hæc contracta cum Allophylis illiusmodi monstra peperêre. Ioasus autem non est illatus in Regum sepulchra, quod antea Ioramo contigerat; vnde quidam meritò suspicantur, hoc Regio tumulo caruisse Principes longâ tabe exesos. Diuturnus morbus Regibus illis infortunatis, & ante mortem longos dolores, & post funera æternam parabat infamiam.

3197.

Ioaso succedit Amazias Rex 9.

Parenti suo Ioaso successit Amasias nonus Rex Iuda, cuius principia Regni laudatissima, & simillima paternis initiis extiterunt. Percussores enim Patris jam firmato imperio sustulit, ita tamen vt in eorum filios ex lege diuinâ supplicium non extenderetur; cum anteà in crimine perduellionis innocentes liberi, reis parentibus adjungerentur. Id enim pœnæ genus, sibi vnus reseruauit summus vitæ ac mortis arbiter Deus, vt parentum peccata in quartam γενεὰν castiget, quò acerbitate, diuturnitate, amplitu-

tudine pœnæ, improbi homines, dum sibi, ac suis metuunt, maleficio submouerentur.

3199.

Ioasus regni consortem adsciscit filium Ieroboamum.

Hoc anno Ioasus Rex Israëlis Ieroboamum filium suum in regni societatem adsciuisse creditur, vt anni Regum istorum in sacris Codicibus putati conueniant. Id autem præstitit sapiens pater, vt attrito, ex cladibus exhausto prouideretur imperio, cui regendo sub oculis patris filius assuesceret. Quod inuentum vtile ac commodum difficilibus regnorum temporibus, iisdem florentibus periculosum est, & belli ciuilis, intestinique motus certissimum seminarium.

3200.

Alladius vndecimus Rex Latinorum impiissimus.

Hoc anno Alladius improbissimus Rex Latinorum vndecimus, cum annis 20. non tam regnare quam debacchari visus esset, digno sceleribus suis supplicio miserabiliter extinctus est, postquam enim subditorum suorum capitibus insultasset impunè, ipsa etiam despexit numina, cælique fragores, ac tonitrua, primò despexit, mox etiam æmulatus est. Cum terrorem Latinis suis nouus Salmoneus incussisset, pro Deo haberi, colíque voluit. Ad eum igitur exterminandum cælum terráque conspirarunt. Lacus enim vicinus adeò intumuit, vt palatium eius absorberet: & quasi eluuies parum esset ad perdendum illum sacrilegum, eodem tempore afflatum est fulminibus ejuscubiculum, vt geminâ periret morte, qui centies mori debuerat. Huius Palatij rudera, æstate deficientibus aquis diu apparuerunt, diuinæ Iustitiæ monimenta in hominem, quem neque Deus, nec homines ferre potuerant; ita comburendum cælestibus ignibus, vt etiam ejus cineres aquis dilutos tellus absorberet.

Auentinus Rex duodecimus Latinorum.

Huic successit Auentinus de quo annis ab hinc triginta septem dicetur, quo anno defunctus est.

LIBER X.

SÆCVLVM MVNDI TRIGESIMVM TERTIVM.

Ab anno mundi 3200. *ad* 3300.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno 3200. *ad* 3210.

3204.

HOC anno Ioasi decimo ægrotauit Elisæus jam centenarius, & hoc morbo, quo paulò post elatus est. Inuisit autem sanctum hominem Rex Ioasus, & coram eo fleuit vberiùs in tali Prophetâ regni sui jacturam. Regem solaturus Elisæus arcum & sagittas capere jubet; cumque Rex telum eduxisset è pharetrâ, aptassétque neruo, digitis eius Prophetes imposuit manum, & jaculatione vtrique communi per fenestram jaculum emisit. Hoc facto salus Israëli denunciatur, & victoria in Aphec vbi quondam Achabus fauente Deo Syros grandi clade prostrauerat. Iussit insuper Prophetes Regem sagittis terram percuttere; quod cum ter tantùm Ioasus fecisset, indoluit vates, ter duntaxat Syros debellandos, pluribus atterendos cladibus, si sæpiùs terram impetiisset. His conditionibus victorias & dona

Ægrotat Elisæus, & inuisitur à Ioaso.

sua Deus alligabat, quæ quia pendebant ex merâ liberalitate concedentis, ita dari, non aliter, volebat ille, cujus voluntas, prima ac summa ratio est.

Moritur Elisæus.

Non ita multò post Elisæus inter suorum manus & lacrymas animam reddidit, sepultúsque in prædio vicino Samariæ. Diu ex tumulo, vel mortuus, (sicut Hieronymus scribit, & canit Ecclesia) Dæmoni terribilis fuit: vt qualis fuisset viuus, & quam potens in homines, ex timentis hostis conditione, etiam ab obitu posteritas intelligeret.

3205.

Elisæus mortuus mortuum suscitat.

Verùm hoc anno longè magis enituit Prophetæ sanctitas in portento, de quo nulla vnquam tacebit ætas, quandiu sacra stabit historia. Moabitæ prædones Iordane pertransito, progressi erant vsque Samariam: in eorum turmam cum incidissent Vespillones cadauer hominis gestantes, juxta tumulum Elisæi, in eo sarcinam suam deposuerunt, atque diffugerunt. Mirùm! homo mortuus, tactis ossibus mortui Prophetæ illicò reuixit, stetit in pedes, domum rediit.

Prima Ioasi de Syris victoria.

Hoc prodigio animatus Ioasus, & subnixus promissione viri, qui mortuus solo contactu fato functos reuocaret ad vitam, militem scribit, sed eum quem perpetua ferme clades quinquaginta annorum reliquum fecerat. Animatus tamen è cælo Syros aggressus fudit, atque dissipauit, multísque ditatus spoliis, etiam amissæ regionis suæ partem recuperauit, vt hac appendice victoriæ magnitudo cladis hostilis denotaretur.

3206.

Altera Ioasi de Syris victoria.

Contigit hoc anno altera Ioasi de Syris victoria. Ii enim dum acceptam relinere volunt ignominiam, suo nomini majorem inusserunt, fracti iterum, debellatíque. Israëlitæ enim jam eos reformidare desierant, & præterea illecti prædæ dulcedine, alacres etiam eos aggrediebantur. Sed enim plus proderat occulta vis,

Elisæi precibus infusa, quæ tantùm victoribus inspirabat audaciæ, quantùm injiciebat victis ignauiæ, & trepidationis.

3207.

Tertia Ioasi de Syris victoria.

Hoc demum anno tertiùm victus Benadadus expertus est se non esse parem Israëlitis Deo plenis, & cælitus animatis; quamquam vires omnes suas explicuisset, & ad grandem exercitum artem omnem bellicam adjunxisset. Itaque jam effractis curribus, & equitibus exterminatis triplici certamine, vrbes quas occuparat intra Iordanem reliquit, contentus opponere victoribus fluuium qui Israëlitici, atque Syri regnorum limes esset. Sed hunc terminum sustulit Ioasi filius Ieroboamus, ostendítque parum esse tutos etiam magnis fluminibus populos, quos suis hostibus debellandos Deus objecit.

3208.

Amasias vicit Idumæos.

Amasias Rex Iuda regni sui anno duodecimo, Idumæos annis jam sexaginta, rebellione à suâ ditione distractos adoritur cum exercitu trecentorum millium electorum. Iis cum adjunxisset centies mille Israelitas grandi mercede conductos, eos à Prophetâ dimittere jussus, etiam cum pecuniæ jacturâ. Sapienter; his enim nummis imperante Deo perditis victoriam emit, quâ multâ Idumæorum millia cæcidit. Sed insanus victos hostium Deos egregiè elaboratos, inter spolia repertos seposuit, iisque lararium suum exornauit; ex quibus cum Dæmones responsa darent, & variis præstigiis illuderent Regi, eos tandem adorauit ipse, qui captiui neque se, neque suos Idumæos exemerant seruitute.

3209.

Amasias bellum suscipit in Ioasum.

Dedit hoc anno ingratissimæ aduersus Deum insaniæ pœnas Iudæorum Rex Amasias. Post neglectos sancti Prophetæ monitus Ioasum Israelis Regem temerario planè consilio, aggredi statuit. Vlcisci nempe volebat factas in regno

depopulationes ab Israelitis, quos anno superiore jubente Deo dimiserat; sed has alieno tempore, & cum esset inuisus Deo ob idololatriam, vlcisci statuit. Et verò antequam resisteret eum irrisit Ioasus, séque cum Cedro illum cum Carduo comparauit, quem feræ Libani conculcarent, hoc est Israëlitarum exercitus obtereret. Hac responsione magis incitatus in bellum, & ruinam vehementiùs incubuit, docuítque numquam à Deo mulctari principes grauiùs, quàm cum in praua consilia sinuntur abire, ex quibus magnæ, & multæ plerúmque calamitates existunt.

3210.

Amasias vincitur à Ioaso.

Amasias hoc anno filium suscepit Oziam, seu Azariam: sed voluptatem de successore genito, mox clades ingens temperauit. Cum prælium inconsultè cum Ioaso commisisset, imbelles Iudæi, fortissimis Israëlitis statim verterunt terga, viuus Amasias venit in hostium manus, perductúsque Hierosolymam vrbem dedere coactus est. Hanc ingressus est Ioasus triumphantium more; ingressus est enim per labem muri, ejusque cubitos quadringentos, vt, cum liberet, eam cum copiis subiret. Tum expilauit thesauros omnes, & Prophanos, & Sacros; & in eâ quidem reliquit Amasiam, sed vectigalem, acceptis primariorum ciuium liberis obsidibus.

Moritur Ioasus.

Sed diu victoriæ tantæ fructu non est vsus Ioasus: rediens enim Samariam paulò post interiit: hoc tantùm fœlix, quod aduersarios nequiores se, & à Deo mulctandos inuenisset.

CAP.

CAPVT II.

DECAS II. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3210. ad 3220.

3211.

SAmariæ, Ioaſo patri ſucceſſit jam cãdidatus regni Ieroboamus, inter Iſraëlitas principes ejus nominis ſecundus, & Rex decimus tertius, anno decimo quinto Amaſiæ. Fuit is etiam parente ſuo generoſior, & electus à Deo ex precibus Eliſæi, vt Syrorum jugum penitùs effringeret: Quare mirum non eſt ei ſubditum Amaſiam perduraſſe, qui ſe ſponte ſubditorum ſuorum idolis dementiſſimè ſubdiderat.

Ieroboamus 13. Rex Iſraëlis.

3215.

Ieroboamus inuitatus à Ionâ Prophetâ filio Amathi, jam ætate prouectiori, Syros fortiter eſt aggreſſus, & vltra Iordanem copias ſuas promouit. Hic variis victoriis, Syrorúmque cladibus recuperauit agrum Iſraëlitis aſſignatum, à Deo atque Moſe. Sed plena regionis poſſeſſio à Libano, & Emath ad lacum Aſphaltitem, quam ſacri Codices Ieroboamo tribuunt, neque vnius victoriæ, neque vnius anni fructus fuit.

Ionas præ[illegible] victorias de Syris Ieroboamo.

3216.

Hoc quoque anno Ieroboamus Syros variis cladibus afficiebat, eíſque eripiebat vrbes trans Iordanem ſitas; promiſſis Eliſæi adhuc durantibus, neque patris ejus, aut vatis morte exhauſtis.

Clades Syrorum.

CAPVT III.

DECAS III. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3220. ad 3230.

3225.

POst annos à Ioaſi Iſraëlitarum Regis morte quindecim, facta eſt aduerſus Amaſiam

Interficitur à conjuratis Amaſias.

P.

Regem Iuda, optimatium & populi magna conjuratio. Dolebant plerique omnes nobile regnum eius imprudentiâ, & ignauiâ factum esse inferiori Regi vectigale, ac tributarium; neque id probrosum tantùm agnoscebant, sed & graue sentiebant pecuniis exhausti. Induxerunt itaque in animum sibi promissiones Amasiæ, eo sublato, irritas fore, tributum quod pensitabant Israëli, illius capiti alligatum esse, & vitæ, quæ si tolleretur illud quoque concideret. Itaque miserum regem & imparatum obsident in Palatio suo, & ad mortem deposcunt. Fugit ille per posticum, & Lachisam venit; sed ab iisdem copiis vrgentibus acriter oppressus, & cæsus est. Vt autem docerent conjurati illatam esse Regi necem, non quod id sua causa, sed publica postularet, corpus eius reportauere Hierosolymam, ac in sepulchra Regum magnificentiùs intulerunt, vano affinibus eius, propinquisque solatio.

3226.

Ozias seu Azarias, Rex 10. Iuda.

Patri Amasiæ successit Ozias tum annum ætatis agens decimum sextum. Dictus est aliter Azarias; quæ vox cum significet *auxilium Dei*, fueritque aliis plerisque communis, nihil illa nos morari debet. Innuere autem videntur sacri Codices eum à populo in Dauidis thronum esse collocatum, contranitentibus conjuratis, qui ab vltore filio sibi malè metuebant conscij paternæ necis. Sed præualuit multitudo, cui magis placebat Dauidis sanguis, quàm quorumdam perduellium securitas; quæ tamen sapienter tum iisdem videtur esse concessa, per ἀμνηστίαν, necessarium turbulentis Reipub. temporibus remedium, & quoties crimen ad nimis multos pertinuit. Tum autem conjuratis illis, timuisse pœnam, satis esse judicatum est, ab iis qui allidebant principi. Nocentes autem dum abolitam credunt vltionis cogitationem, facti sunt in principem tam bonum & facilem obsequentiores; vnde nata est Regni tranquillitas summa, quæ

prima est & maxima sapientis Regis cura, & ad quam motus animi suos omnes dirigere, ac flectere debet.

3227.

Præpositus tum creditur fuisse instituendo, regendoque principi vix ex ephebis egresso Zacharias, eius, qui lapidibus mactatus erat in templo, filius posthumus. Is autem à patre non degener, ad omnem sanctimoniam juniorem principem erudiebat; & doctoris culturæ indoles adolescentis respondebat. Itaque sic factus, sic institutus Ozias ita se gessit, vt si vltimi vitæ anni prioribus consensissent, non poterat Iuda optare sapientiorem Regem, nec miseris hisce temporibus accommodatiorem.

Zacharias optimè erudit Oziam.

3228.

Sub initium Ozeæ, sed annus non notatur prophetarunt Osée, & Ioël, qui primi inter Minores occurrunt, quamquam jam eos antea præcesserit Ionas.

OSEE, id est, *Seruator* præcinuit decem Tribubus dispersionem, easque ad Dei cultum factis & dictis reuocare conatus est. Enimuerò ne turpissima eorũ à Deo suo per idololatriã defectio illos deterreret, vxorem ducere jussus est meretriculam Gomer, ex quâ etiam liberos suscepit. Vt eo facto Israël intelligeret, quamquam in templis idolorum prostitutus esset, amandum nihilominus à Deo suo, si in eius confugeret sinum, & atrociores longè adulteriis injurias esse ex eius animo penitùs eradendas. Cum autem vsque ad Ezechiam, sub pluribus Regibus vaticinatus esset, obiit sanctè etiam à Christianis cultus, & quartò Iulij inter sanctos adscriptus.

Osée Prophetia.

IOEL autem non est Samuëlis filius, vt delirant Rabbini, similitudine nominum decepti, sed alius Oséé σύγχρονος, qui prædixit Iudæis Babylonicam captiuitatem, vt hic Assyriam Israëlitis præcinuerat; in eundem quoque relatus Sanctorum album, & diebus tantum

Ioelis Prophetia.

nouem ab eo celebritate disiunctus.

3230.

Bellum Ozia in Philisthaos

Hoc anno anno ætatis suæ vigesimo Ozias bellū aduersus Idumæos suscepit, fuitque nobilis hæc expeditio, primū eius belli tirocinium. Fructus autem hujus irruptionis fuit Elath jam pridem à Iudæ regno diuulsa, vrbs præclara, tum autem magnæ monimentum victoriæ, quam instauratam diligenter, & ad necessitatem, & ad magnificentiam communiit; reputans vrbem hostilem adornatam egregiè, atque vallatam, esse omni arcu triumphali, tropheóque nobiliorem.

CAPVT IV.

DECAS IV. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3230. *ad* 3240.

3231.

Ozias Iobnam recipit.

ANNVS etiam insequens Oziam in armis vidit aduersus Philisthæos, cum trecentis hominum millibus, quos optimis armis instruxerat, & bis mille sexcentis ducibus attribuerat. Magnus apparatus belli; sed aderat insuper Numinis auxilium, armis omnibus, omnibus copiis longè potentius. Hoc exercitu, & sic animato Iobnam aggreditur, quæ jam à temporibus Iorami vicinorum Philisthæorum armis subnixa quasi sui juris ab Hebræis defecerat. Tum autem fortiter oppugnata recepit jugum, & solatium seruitutis fuit tam generoso principi cessisse, atq; subesse. In eâ tantum collocatum est luculentum præsidium, quia satis arte, naturáque muniebatur, & plus ciuis quàm hostis, reformidandus erat.

Vincit Philisthaos.

Inde mouit Ozias, in Iobnæ propugnatores & auxiliatores Philisthæos; quorum minoribus vrbibus ambulando captis Getham, Iamniam, Azotum machinis verberatas vi cepit, ac spo-

liauit mœnibus, ne vnquam eorum fiduciâ rebellarent. Excitauit nihilominus in commodioribus locis firmissima præsidia, quibus Hebræi hîc relicti, agros colerent tuti, ac securi, victi Philisthæi in officio continerentur.

His ad mare, & Occidentem confectis in Orientem, & versus desertum arma conuertit. Hic Arabas, & Ammonitas variis cladibus fractos tributum sibi pendere coëgit, & annuatim pecunias repræsentare, quas grassationibus suis, & depopulationibus jampridem Iudæis eripuissent. Ita demùm victorem, & tot populorum spoliis locupletatum exercitum reduxit, ordinandis deinceps imperij pacati rebus intentus, nec bella cogitans & expeditiones semper impias, atque sceleratas, nisi cum ex necessitate geruntur, atque suscipiuntur.

Item Moabitas & Arabas.

3237.

Obiit hoc anno duodecimus Latinorum Rex Auentinus, anni sui regno trigesimo septimo, cujus nomen illustrius quàm res gestæ. Viuit enim in monte tantùm decantato, qui Romanis mœnibus inclusus fuit; sic huic monti plus situs, quàm is, à quo vocatus est, profuit.

Mors Auentini.

Successit ei Procas Latinorum Rex decimus tertius liberis suis, ac pronepotibus, quàm seipso famosior; parens videlicet Numitoris, & Amulij, Romuli atque Remi Proauus ex Rheâ Syluiâ nepte.

Procas 13. Rex Latinorum.

3238.

Circa hæc tempora referri potest Telecli Lacedæmoniorum Regis vel honesta, vel funesta mors à Messeniis illata, vtróque populo à se injuriam deprecante, nec lite adhuc propter longinquitatem temporis diremptâ. Commune erat vtrique populo in finibus, Dianæ Limnatidis templum. Narrant Lacedæmonij virgines suas à Messeniis hic corruptas, Teleclum dum dedecus prohibet, interfectum, puellas doloris impatientiâ sibi consciuisse necem. Messenij contra tradunt Teleclum Ephebos, virginum addu-

Telecli Regis Lacedæmoniorum cædes.

xiſſe loco, pugionibus inſtructos, vt principes ſuos confoderent, iiſque ſublatis agro fertiliſſimo potirentur; Meſſenios vim propulſaſſe fortiter, & Teleclum cum omnibus ſuis adoleſcentibus jugulaſſe. Certè cum vltio tùm nulla ſecuta ſit, illiuſmodi injuria relicta per viros fortes impunita Meſſenios à crimine videtur abſoluere.

3240.

Initium regni Macedonici à Carano.

Inchoatum traditur hoc anno regnum Macedonicum à Carano Heraclidâ, qui decimus ſextus fuit ab Hercule, ſi Velleio Paterculo credimus, ſi Dexippo, tantùm vndecimus. Erat is Caranus Phidonis Argiuorum Regis frater, qui potiùs exul & extorris primus, quàm in patriâ ſecundus eſſe maluit. Itaque collectâ ex iis manu, quorum intererat inueniri nouas ſedes, & terras, cum in veteribus parum tuti vel ab inimicis, vel à creditoribus viuerent, in Macedoniam venit tum incultam, & hîc potentiſſimi regni parua tum fundamenta jecit. In Perſe deſiit hoc imperium, cujus vltimum pænè diem Lunæ nobilis Eccliſpſis notat. Itaque facilius & certius eſt regni hujus finem, quàm initium reperire; quod non regnis modò, ſed & magnis familiis fatale.

CAPVT V.

DECAS V. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3240. *ad* 3250.

3242.

Ozias Hieroſolymam munit.

HOc anno regni ſui decimo ſexto Ozias ad vrbem Regiam firmandam appulit animum, ita tamen vt munitiones eius plurimùm haberent dignitatis, & elegantiæ. Nam Occidentalem vrbis partem turribus pulcherri-

mis, & solidissimis distinxit, vt hinc hosti, eius capiendæ, quà fuerat hactenus infirmior, desperationem injiceret. Errant autem qui eò referunt labem muri refectam, dirutam sub Amasiâ, cum duæ illæ muri partes loco plurimùm diffideant.

Vnde eius diuitiæ. At ne in his operibus grauaret oneribus subditos suos, Agriculturam sedulò coluit, & vineas, sparsis etiam per deserta ouium caulis, & turribus in earum præsidium, ex quibus cum luculentos quotannis prouentus colligeret, non minus Rex bonus, quàm sedulus paterfamilias fuit; princeps sanè ditissimus non subditorum suorum labore, sed industriâ suâ, & dignissimus ad cujus exemplum sese omnes principes, Regésque conforment.

3246.

Hesiodi Poëtæ mors. In hunc annum cadere videtur Hesiodi Poëtæ mors, triginta duobus annis ante primã Olympiadem, vt Suidas, aliíque tradunt. Licet autem apud Tullium de senectute Hesiodus multis sæculis dicatur Homerum præcessisse, in hac parte tamen vulgò deseritur, & saltem hoc loco vir tantus creditur dormitasse. Obiit autem Hesiodus centenario major & ejusdem ætatis cum Homero, anno vitæ suo 104. Pausanias, & Suidas hunc interfectum volunt ab Antipho, & Ctimeno hospitibus suis sed imprudentibus, dum tollere volunt hominem qui eorum sorori stuprum obtulerat; id Naupacti contigisse Pausanias asserit, ibíque sepultum, ossa tamen Orchomenum delata esse. At Plutarchus scribit eius corpus à percussoribus in mare dejectum esse, sed exceptum à Delphinis, qui id ad Molocryam vrbem Ætoliæ detulerunt, ad quam sicarij confugerant: Quod mirati Molocrij magnâ cum veneratione tanti viri cadauer suscepere, & quæstione habitâ de percussoribus, eos tandem ope canis repererunt, inuentos præcipitarunt in mare, disturbatâ eorum domo, quæ

tantùm scelus continuisset. Ita varij variè, de tanti hominis obitu.

3248.

Amos Prophetat vicinis populis.

Hoc anno Oziæ vigesimo tertio AMOS Prophetare cœpit, non Isaiæ pater ex Regiâ familiâ, cum hic esset armentarius, & opilio ex oppido Thecue, & duo illi latinè cognomines, Hebraïcè nequaquam literis conueniant. Porrò vaticinatur contra Damascum, Tyrios, Syros Moabitas, Idumæos, Ammonitas, quibus magnam denunciat cladem, & breuis vitæ (nam duos tantùm prophetauit annos) diuturnæ calamitatis, & latè patentis miseriæ vates fuit.

3249.

Amos 10. tribubus captiuitatem nunciat.

Sequenti anno idē Amos captiuitatem decem Tribubus post annos sexaginta quinque denunciat, tandiu ante indicatam, vt iram numinis præuenirent, & auerterent. Sed hæc nihil profuere sceleratis nisi vt grauiùs mulctarentur, neque tantùm idololatriæ, sed & rebellionis, atque contumaciæ pœnas darent acerbiores.

3250.

Terræ motus ingens.

Hic annus terræ motu memorabilis est, qui anno Oziæ vigesimo quinto Palæstinam concussit, omnium perculit animos. Ab eo duxit initium vaticinandi Isaias filius Amosi fratris Amasiæ Regis Iuda, quare ejus prophetia Regij nescio quid, & excellentis spirat. Is autem motus præ nuncius fuit ciuilium motuum, quibus mox Israël concussus est, qui tanti fuerunt, atque diuturni, vt in miseram ejus, & numquam abrumpendam captiuitatem desierint. Neque tamen commota tellus pium vllum in mentibus impiorum concitauit motum.

Mors Amos Prophetæ.

Eodem anno qui Ieroboami mortem præcessit contigit Amos Prophetæ nex, illata non ab Ozee Rege filio Amasiæ item Regis, sed ab Ozee filio Sacerdotis Amasiæ, vel potiùs sacrificuli idolorum in Bethel, vt distinctè scribit Epiphanius. Hi autem pseudo-Sacerdotes freti au-

thoritate Ieroboami eò proruperunt audaciæ vt in ſanctum hominem injicerent manus; & pater quidem eum ſæpe cæcidit, filius furioſior vectem ei, vel clauam in caput impegit. Quidam ineptè huic clauum in tempora adactum putant; Quomodo enim huic ſupplicio duos dies ſuperuixiſſet. Fracto igitur capite domum relatus biduò poſt expirauit, inter martyres adſcriptus vltimo Maij. Certè (vt hîc omittam Rabbinorum fabulas) neque huic pœna, neque cauſa ad Martyrium defuit.

CAPVT VI.

DECAS VI. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3250. *ad* 3260.

3251.

IEROBOAMVS hoc anno regni quadrageſimo primo, regnandi, impiéque viuendi finem fecit; eò reliquis Iſraëlitis Regibus ſceleratior, quò plura receperat à Deo beneficia, quæ huic nihil, eius populo plurimùm profuere, cujus *ſeruator* in ſacris Codicibus legitur; aliis vtilior, quam ſibi, miſerabili fœlicitate.

Moritur Ieroboam.

3252.

Sequenti anno, qui Oſiæ vigeſimus ſeptimus fuit, Zacharias filius Ieroboami nequaquam ſucceſſit patri, ſed factionibus, & ciuilibus bellis Imperio diſtracto, interregnum ortum eſt ad annos duodecim; quamquam id tempus à quibuſdam arctetur, nimis longum afflictis Iſraëlis rebus, quos grauiùs hoc ciuile, quàm vlla alia ab externis bella vexarunt.

Interregnum duodecim annorum.

3253.

Hoc anno ante Chriſtum natum octingenteſimo ex Velleianâ ſupputatione, Capua nobiliſſima ciuitas campaniæ, primum condita eſt. Cum enim Paterculus hanc vrbem ſtatutam

Capua condita.

dicat annis octingentis triginta ante Vinicium consulem; Marci autem hujus Vinicij Quartini, cum C. Cassio Longino consulatus cadat in annum Christi trigesimum, huc sine dubio Capuæ conditus referri debet. Hæc est ciuitas, cui obfuit in nimis opimâ regione situs, deliciis etiam frangere solita viros fortes, mollium & effœminatorum virorum parens, & quorum luxuries potiùs apud scriptores, quàm præclara facinora prostant.

Nascitur Ioatham. Eodem quoque anno natus est Osiæ filius Ioathamus, cum hinc ad mortem Oziæ anni viginti defluxerint, quo anno, patre mortuo regnum occupasse in sacris Codicibus dicitur. Vtrum autem fuerit is primogenitus Oziæ nec dicere possumus, nec negare, cum hoc tempore hæreditatem non ortus, sed patris adiudicaret electio.

3256.

Abdia Mors. Anno Oziæ trigesimo ABDIA contra Idumæos vaticinabatur; quem perperam Dorotheus, S. Epiphanius, Isidorus, Eusebius putant vixisse temporibus Eliæ. Neque veriùs hunc nonnulli Idumæum crediderunt, cum fuerit Sichimita. Vndecunque tamen fuerit vir piissimus fuit, sepultúsque Samariæ, vt docent Ecclesiasticæ tabulæ, venerationem à Christianis, à Dæmonibus timorem expressit.

3260.

Moritur Procas succedit illi Amulius. Moriens hoc anno Procas regni sui anno 23. reliquit filios duos Numitorem & Amulium hæredes ambo ex semisse. Amulius bonis omnibus patris in duas partes distributis, hinc vnũ Regnum, illinc reliqua bona statuit, & copiam eligendi Numitori fecit. Is priuatus diues, quàm rex inops esse maluit: demens! qui hæc eripi posse non videret à Rege; & verò longè aliquid bonis pretiosiùs raptum est. Filius enim ejus statim in venatione necatus, filia Rhea Sylvia, aliter Ilia Vestæ consecrata, quasi id esset imperatum Regi in somnis, spes Numitoris

omnes intra ipsum jussæ consistere. Hæc Valerius Antias, ex quo deprompsit Dionysius Halicarnassensis; qui tamen diuisionem bonorum non ex composito, sed per vim factam esse putat. Hinc Romæ exspectamus incunabula, quæ ex fraudibus, crudelitate, aliisque vitiis huic vrbi congenitis subodoramur.

CAPVT VII.

DECAS VII. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3260. ad 3270.

3264.

Anno trigesimo octauo Oziæ Regis Iuda tandem apud Israëlitas Zachariæ factio præualuit, eúmque in paterno solio collocauit. Verùm in eo tantùm sedere visus est vt promissio facta Iehu de quartâ generatione in regno collocandâ seruaretur, ob excisam Achabi familiam. Nam Zacharias vix præfuit Israëli, patribus suis haud melior, & dignus in quo nequam familia Iehu statim extingueretur. Hunc enim post sex regni menses Sellum regno priuauit, & vitâ. Qui nuncius cum ad Manahen præfectum militiæ delatus esset, noluit impietatis & parricidij eius fructum esse regnum, sed eum cum Regiis copiis aggressum confecit; & inuasit imperium, quod pietate, & iustitiâ saltem in speciem partum, crudelitate mox firmauit, & auaritiâ.

Zacharias Rex 14. Israëlis.

Sellum Zachariam interficit Rex decimus quintus.

3265.

Hoc anno Manahen imperare cœpit apud Israëlitas anno Oziæ trigesimo nono: regnum suum Samariæ stabiliuit. Sed eadem sententia aliis vrbibus non sedit. Thapsa enim ciuitas ingens detrectauit imperium, eíque venienti portas occlusit, quas ille vi armísque reseraujt. Et vt in ea statueret exemplum seueritatis, doceretque reliquas vrbes, quid eis expectandum es-

Manahen 16. Rex Israëlis.

ſet, ſi vi ab obſequio reuocarentur, non modò, obuios omnes jugulauit, ſed & crudeliter prægnantium matrum vteros diſſecuit, vt vnâ cæde Barbarus carnifex duas neces inferret.

3266.

Manahen euocat Phul Aſſyriorum Regem, in auxilium.

Hæc crudelitas Manaheno regnum peperit, non aſſeruit: Itaque tot hominum inſidias reformidans, qui à tam multis timebatur, Phulem Aſſyriorum Regem in auxilium euocauit: Is autem Phul extincto Sardanapalo relictus in ruderibus Niniues, vir fortis hoc regnum interire non eſt paſſus, ſed in magnam Hebrææ gentis perniciem curauit refloreſcere. Euocauit autem Phulem Manahen mille talentis argenti hoc eſt decies centenis, trecentis ſeptuaginta quinque nummorum millibus. Quam vt conficeret ſummam, quinquaginta Syclos argenti, hoc eſt octo ſupra ſexaginta noſtrates libras in ſingula ditiorum capita pronunciauit. Vtrum hæc mille talenta ſemel tantum penſitata ſint, an ſingulis annis numerata fuerint Aſſyrio Principi, certò ſtatui non poteſt; neque cum id Deus diſſimulandum voluerit, ſcire aut optamus, aut curamus.

CAPVT VIII.

DECAS VIII. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3270. ad 3280.

3274.

Naſcitur Achaz.

HOc anno natus eſt Ioathamo filio Oziæ Achazus, vt liquet ex annis patris. Itaque videns ſe & in filio, & in nepote ſuperſtitem, ſuperbiâ elatus, eò aſſurgere voluit, vnde turpiter præcipitauit. Vt enim gratias haberet Deo (ſic enim quidam ſcribunt) de nepotis ortu, incenſum adolere voluit, in altari Thymiamatis, & munus exequi ſolis Sacerdotibus reſeruatum. Verùm ei fortiter obſtitit Summus

Pontifex Ioël, aliter dictus Azarias, cum octoginta Sacerdotibus, qui dignâ ministris Dei libertate peccantem Regem corripuerunt. Perrexit ille nihilò seciùs, minas intentans, oblitus sui, loci, atque Dei; sed hunc illicò vindicem multiplicis criminis agnouit & sensit. Nam statim afflatus est leprâ quæ sic in fronte eius apparuit, vt ab omnibus Sacerdotibus videretur: Itaque non vt sacrilegus tantùm, sed & leprosus ex templo atque adeo ex vrbe depulsus est, hominum deinceps familiaritate, conuictúque cariturus. Iusto planè, dignóque supplicio, vt qui Pontificibus æquari voluisset, Rex infra subditos suos vile propudium amandaretur.

Ozias adolere volens incensum fit Leprosus.

Obiit & hoc anno Manahen regni sui decimo, non tantùm idololatra, sed & crudelis Tyrannus, hoc est inuisus Deo, & hominibus; elatus tamen eo funere, quod non barbarum, sed bonum Principem decebat; ne ex genere mortis de vitâ pronuncies; cum boni nonnumquam improborum funere, impij bonorum fato tolli videantur.

Moritur Manahen.

3275.

Phaceia filius Manaheni, Israëlitarum Rex decimus septimus, successit patri; non quia regno dignus erat, sed quia ejus subditi ferre tyrannidis jugum didicerant. Si enim Iosepho credimus paternam imitatus est crudelitatem; eò tolerandam faciliùs, quod & minùs diuturnam, & aduersus assuetos, eam importuni patris, ferox hæres exeruit.

Phaceia 17. Rex Israëlitarum.

Eodem quoque anno Corinthij exauthoratis Regibus suis, quorum vltimus Automenes fuit, Prytanes annuos substituerunt; faciliore, vt credebant dominatu, quod Princeps ex subdito, subditus ex Principe quotannis creabatur.

Corinthi Prytanes annui pro Regibus.

3276.

Natus hoc anno existimatur Tobias senior illustre pietatis exemplar in Galilæâ superiore ac Tribu Nepthali, vrbéque cognomine, vt vul-

Nascitur Tobias Senior.

gata legit; vt Græca, ex oppido Thisbe Eliæ patriâ. Is vtroque parente orbatus est puer; at eum Debbora patris mater, sic erudiit ad virtutem atque religionem, vt hanc institutionis laborisque sui non pœniteret.

3277.

Visio Isaiæ.

Hoc anno qui Oziæ Regis Iuda postremus & quinquagesimus secundus fuit Isaias Propheta in excelso solio Deum vidit, non oculis corporis, sed mentis; & fortassis huic dormienti nobilis hæc imago repræsentata est: quando & Seraphinus carbone ardenti ex altari detracto labra eius purgauit igne cælesti, hoc est (vt vult Hieronymus) huic prophetiæ spiritum indidit, habilémque reddidit ad monitus diuinos sapienter accipiendos, & manifestandos, quod impuris hominibus rarò conceditur.

Moritur Ozias Rex Iuda.

Paulò post decimus Regum Iuda Ozias defunctus est, sepultúsque in agro Regiorum sepulchrorum, non autem illatus in Regum tumulos, quia leprosus obierat; sícque dum vixit & post obitum, ab aliorum exclusus communione, vir alioqui bonus, si Rex tantùm esse voluisset, neque thuribulo manum admouisset. Certè à Deo parente, non iudice castigari visus est, quandoquidem qui eum punitus est, eundem laudauit Deus, vt ostenderet hunc acceptum cælo è viuis abiisse, & inustam corpori turpem criminis notam, cum ipso corpore defecisse.

Phacee Rex 18 Israelis cadit Phaceiam.

Eodem quoque anno Phacëe filius Romeliæ Chiliarchus vt ait Iosephus, initâ cum viris fortibus quibusdam coniuratione, Phaceiam Manaheni filium post annos regni sui duos interemit in turri Samariæ, ad quam confugerat. Præmium hujus parricidij Regnum fuit; statim enim Phacee Rex Israëli decimus octauus creatus est; nec antecessore suo melior, quia idololatra, nec eo mitior quia tyrannus, & quia sceleratus ipse sceleratum sustulerat, Deo criminibus vtente ad crimina vindicanda.

OLYMPIADES.

3278. *1 Olympiadis. I. Annus 1.*

Olympiades seu anni Iphiti, celebris Epocha inter Chronologos, hinc procedit: Quando Olympici Agones ad Olympia Pisa juxtà Alpheum amnem ab Iphito Elidis Rege magnificè instaurati sunt, atque in iis victor Corębus est renunciatus: Ex quo deinceps notati sunt perdiligenter Olympionicæ. Vide quæ de Olympiadibus obseruauimus quęst. 7. προθεωρίας. *Olympiades.*

Eodem anno Ioathamus Rex Iuda vndecimus Oziæ patris occupauit locum; & quem jam ei patris morbus ab annis quatuor adjudicarat, tunc mors patris penitus asseruit. *Ioathamus. 11. Rex Iuda*

3279. OLYMP. I. *ann. 2.*

Hoc anno videtur Phacee denegasse tributum Teglath-Phalazari, ab Israëlitis ejus patri Phuli pensitari solitum: quæ causa videtur fuisse, cur nouus ille Assyriorum Rex, vt se dignum præberet imperio statim cum ingentibus copiis adfuerit, & rebellem Regulum ad turpissimas conditiones pacis compulerit. Occupauit enim totam eius ditionem trans Iordanem; cis Iordanem autem superiorem Galilæam quæ & gentium dicta est, ibidem positas Tribus Ruben, Gad, & dimidiam Manasse, cum totâ Tribu Nephthali abduxit in Mediam, atque hic extorres à patriâ habitare compulit, vt in hostili regione, & hostibus circumsepti nunquam rebellarent. Hoc, à Deo rebellibus Israëlitis, ab hominibus rebellio profuit. *Teglath-Phalazar 4. Tribus abducit.*

Hoc quoque anno Amulius Ægesto filio Numitoris per insidias, & inter venandum sublato, Rheam Syluiam sororem ejus virginem nubilem Vestalem creauit, ne ex eâ susciperetur proles. Sed quarto ab hinc anno facta grauida gemellos peperit, vltores tot criminum, quæ vt sibi pararet ac seruaret Regnum, Amulius perpetrarat. *Rhea Sylvia fit Vestalis.*

3280. OLYMP. I. *ann.* 3.

Ioathami ædificia.

Ioathamus sub initium regni sui propylæum seu vestibulum, hoc est portam Orientalem templi dicitur nouis operibus exornasse: Hinc enim sapienter ædificia sua voluit auspicari. Inde perrexit ad murum Ophel Hierosolymæ reficiendum, & vrbes in montibus Iuda muniendas, omnia firmissimi operis, quia pietatis, & religionis fundamento substruebantur.

CAPVT IX.

DECAS IX. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3280. *ad* 3290.

3281. OLYMP. I. *ann.* 4.

Rhea Syluia concipit Romulum & Remum.

HOc anno Rhea Syluia aliter Ilia dicta, virgo Vestalis in luco Martis vnde puram aquam hauriebat ad sacrificia corrupta est; sed à quo? Hactenus dubitatum; & fortè Romanorum effecit potentia, ne dubium vnquam illud aboleretur. Quidam ab ipso Marte violatam volunt; quidam ab ignoto quodam, nonnulli à proco, qui eam deperibat; multi denique ab ipso patruo Amulio sed armato, & Martis speciem referente, qui tamen hoc stupro non libidinem sed modum quærebat, quo eam ex legibus perderet. Vt vt se res habuerit Rhea hoc anno ex furtiuo concubitu Romulum, Remumque concepit, quorum patrem incertum Romani fecerunt Deum, vt natalium suorum turpitudinem occultarent. Finxerunt etiam Ecclipsim, & in cælo tenebras, quibus conditores suos nothos, & spurios nunquam obuelabunt.

3282. OLYMP. II. *ann.* 1.

Romulus & Remus mirabiliter seruati.

Rhea Syluia, seu Ilia hoc anno Romulum, ac Remum peperit; statímque in judicium vocata, damnata est ab Amulio vt virgis cæsa viua de-

foderetur, proles necaretur. Filia tamen Amulij vnica dicitur Patrueli suæ vitam impetrasse; ita Liuius. At Marcus Octauius, & Licinius major eam necatam volunt; Dionysius Halicarnassensis neutram opinionem improbare audet. Certè nihil matrem viuere, plurimi seruari prolem intererat; id mirabiliter factum: cum enim in alueo expositi essent infantes in Tiberi fluuio tum restagnante, hæsit cymba ad radices montis Palatini; infantium gemitu accita Lupa distentis ex partu vberibus accurrit, eisque feritatis oblita mammam præbuit. Quod cum obseruasset Faustulus Regius pastor, subductos infantes obtulit vxori suæ, quæ non ita pridem infantem mortuum ediderat. Hæc autem cum parum pudicè viueret, & inde Lupæ contumeliosum sibi apud pastores fecisset nomen, nata est fabula de Romuli, ac Remi altrice Lupâ bestiâ. Hanc autem Romani complexi sunt auidè, & scriptis Latinis, Græcísque consignarunt, ne parentem vrbis suæ, atque conditorem, & nothum, & meretricis alumnum turpiter fateri cogerentur.

3284. OLYMP. II. *ann.* 3.

Locri & Croto coloniæ Spartanorum.

Hoc anno, regnante Spartæ Polydoro, Lacedæmonij Locros & Crotonem in Italiam deduxere colonias, & à suis conditoribus, & de suis propriis factis inclytas, sed ad luctam tamen & vmbram, quam ad bellum & puluerem aptiores.

3285. OLYMP. II. *ann.* 4.

Nascitur Ezechias ex Achazo.

Natus est hoc anno Ezechias religiosissimus princeps ex Achazo patre duodenni, in quâ vi gignendi tam præcoce, quidam ad Deum, quidam ad naturam Achazi Salacissimam recurrunt, quem vt maturè patrem, sic non diu hominem agnoscunt, mortuum ætatis anno trigesimo sexto. Certè vt optimus Ezechias nunquam satis citò viuere debuit, sic eius impius pater nunquam satis citò mori.

3286. OLYMP. III. *ann.* 1.

Abaris ex Scythiâ venit in Græciam.

Hoc tempore (id tamen quidam referunt ad Olympiadis LIV. annum 1.) Abaris ex Hyperboreis Scythis legatus venit in Græciam donatus ab Apolline sagittâ, quam jaculans cum eâ velocissimè ferebatur, percurrens populos sine cibo, sine potu, & per sagittam reddens Oracula. In eo quidam vim Dæmonis agnoscunt hominibus illudentis; alij Dei virtutem mortales ad pœnitentiam inuitantis; quæ posterior sententia, meo quidem judicio, plus pietatis habet, quam veritatis, & Ecclesiastis, quàm Historicis accommodatior.

3290. OLYMP. IV. *ann.* 1.

Micheæ Prophetia.

Ad hoc tempus pertinere videtur MICHEÆ Prophetia, quando jam in aliquot Israëlitas diuini Numinis furor detonuisset. Admonebantur eâ reliqui, immò & Iudæi, vt ex aliorum saperent damno, sed surdis omnibus cantatum esse mox per Assyrios, & Babylonios pœna inflicta docuit. Non est igitur Micheas iste qui sub Achabo Rege Israëlis vixit, vt putarunt Dorotheus, Epiphanius, aliíque complures, & si cæsus est, id non est factum à Ioramo Achabi filio. Corpus autem ejus inuentum est sub Theodosio Seniore in vico Baratsia, & loco qui tum dicebatur Nephasa Neomana, id est, *anima fidelis*, vt prodit Sozomenus; itaque viri hujus sanctitas, quam genus mortis est exploratior.

CAPVT X.

DECAS X. SÆCVLI XXXIII.

Ab anno 3290. *ad* 3300.

3292. OLYMP. IV. *ann.* 3.

Romuli & Remi studia.

ROMVLVS, & Remus nati annos decem, egregiè literis Græcis, & Latinis apud

Gabios excultos esse tradit ex Valerio Antiate Aurelius Victor, Numitore affatim eis omnia suppeditante, & in eorum institutionem inuigilante: species enim oris, & dignitatis corporis eos ex magnis, & ad magna natos indicabat.

3293. OLYMP IV. *ann.* 4.

Ioathamus anno regni sui decimo mortuus est, princeps optimus, & tam citò inferendus in sepulchra Regum, ne populi sui damna videre cogeretur, quæ in Achazi filij, dignissimum iis caput, mox incubuerunt.

Moritur Ioathan.

Achazus enim Rex duodecimus Iuda patri suo successit anno 17. Regni Phacee; Quo item anno Rex ille Israëlis fœdus iniit cum Syris, vt communibus armis Achazum impeterent amicum Assyriorum, & communem hostem vtriusque, & sic accepta ab Assyriis damna quoniam aliter non poterant in eorum socios refundere pararunt; quo facto & Iudæis perniciem, & sibi ruinam inconsultè nimis accerserunt.

Achaz 12. Rex Iuda.

3294. OLYMP. V. *ann.* 1.

Tum Ephoros primùm Spartæ constitutos tradunt, regnante hic Theopompo, cum Polydoro. Quinque autem Ephori singulis annis eligebantur, ei ab eorum primo nominabatur annus, qui hoc anno Elatus dicebatur. Hi continebant in officio Regem, vt Tribuni plebis Romæ Consules; Rege hoc pacto minùs potente, sed meliore, regnóque minùs ambitioso, sed diuturniore.

Ephori Spartæ.

Hoc etiam anno Achazus à Syris, & Israëlitis malè acceptus est. Phacee enim ex ejus ditione plurimos cæcidit, spolia multa abduxit, abegit captiuorum ducenta millia. Verum hi omnes ad vocem Oded Prophetæ ex Samariâ vaticinantis, etiam cum Viatico liberaliter remissi sunt; adeò potens, etiam apud impios, jussio Prophetæ fuit. Major etiam incubuit in Iuda à Razino Rege Syriæ calamitas, non enim

Syri, & Israelitæ malè accipiunt Achasum & Iudam.

tantum Achazi fudit exercitum, sed ipsum eius ducem viuum cepit, abduxítque Damascum; nec liberum dimisit nisi vrbe Aïlâ ad oram Rubri maris traditâ; quam Rex Syrus, expulsis Iudæis tradidit incolendam, & seruandam Idumæis. Ita vrbe nobili, & firmâ Rex infœlix libertatem suam redimere coactus est, & facto, quàm esset ipsa captiuitas, turpiore.

3295. OLYMP. V. *ann.* 2.

Obsidetur Hierosolyma à Syris & Israelitis.

Hoc anno conjunxere vires suas Syri, atque Israëlitæ, Razin & Phacee, vt exercitu maximo Hierosolymam obsiderent. Turbatum Achazum timere vetat Isaias, à Regibus mox interituris, & titionum instar postremum, fœdúmque fumantibus: non credenti signum quodcumque voluerit offert, & maximè Virginem quæ illibatâ castitate conciperet. His tamen fidem non adhibuit imprudens Achazus; Assyrium Regem, vetante Deo, in auxilium suum euocauit, cum hostium quidem pernicie, sed damno suo forte non minori; qua de re mox judicabitur.

3296. OLYMP. V. *ann.* 3.

Assyrius fert suppetias Achazo.

Teglath-Phalazar Assyriorum Rex precibus Achazi solicitatus, ac promissis, in eius auxilium venit, atque ex itinere agrum Damascenum fœdè vastauit. Obsidione vrbis solutâ huic occurrit Razinus, qui cum Assyrio copiis imparibus, & fessis congressus exercitum ac vitam perdidit, Rege suo cæso venit in Assyriorum potestatem Damascus, cujus ciues in Cyrenen, hoc est inquit Iosephus, superiorem Mediam translati, dum aliena incautius appetunt, se ac patriam perdiderunt. Intereà Phacee de seruando regno suo, quàm de occupando Iudaïco solicitior Hierosolymam relinquit, vt sua tueatur: Sed in Assyrium intentus, dum non sibi satis cauet à suis ab Ozeâ filio Ela interimitur; hoc vno fœlix quod regni sui vastitatem non vidit. Achasus autem ope Assyrij

obſidione ſolutus, atque metu, huic obuiam cum multis muneribus Damaſcum venit; vbi cum altare vidiſſet exquiſiti operis, formam eius ad Vriam ſummum Pontificem miſit, juſſitque huic ſimile curare, vt in eo mox ipſe faceret; quod & perfectum eſt Rege fatuo illegitima imperante, meticuloſo Pontifice reſiſtere non auſo, vtrimque magno Regni damno, atque ciuitatis.

3297. OLYMP. V. *ann.* 4.

Teglath-Phalazar Hieroſolymam diripit.

Teglath-Phalazar magnificentiſſimè ſuſcipitur Hieroſolymis ab Achazo, à quo multo auro, argentoque donatus eſt, tam ſacro, quàm prophano. Verùm Rex Barbarus in hac vrbe non vt hoſpes, ſed vt hoſtis vixit, rapuit pecuniam omnem, & publicam, & priuatam, ſibi non oblatam; quaſi gratis data ad belli ſumptus ſatis non eſſet. Hæc prima pœna fuit Achazi, quod in altari nouo illegitimè feciſſet, ſed alia grauior in tributo quod Aſſyrius imperauit, vtpote diuturnior. Tot malis Rex afflictus ad Deum non confugit, ſed quaſi ab eo tot damnorum repetiturus vltionem Templum direptum, ac omnibus donariis ſpoliatum claudi jubet; idola per vrbem vniuerſam ſpargit, vt his potiùs, quàm tot calamitatum, vt vocabat, authori thura, & victimæ conſtituerentur. Demens! qui Deum vocaret in certamen à quo obterendus erat, niſi contemptus eſſet, ac vilitati ſuæ, & inſaniæ ſuam deberet impunitatem.

Impietas Achaz.

Primum initium Oſee Regis Iſrael.

Teglath-Phalazar autem relictis Hieroſolymis Samariam venit, quam omnibus quoque diuitiis ſpoliauit. Hic Ozeam Phacee percuſſorem cum inueniſſet, eum judicauit idoneum cui ſpem faceret regni, ſi fidum illum experiretur, & in exigendis, perſoluendiſque tributis accuratum. Sic hoc anno Oſeas, non tam Rex, quàm Larua Regis cœpit eſſe; vnde duplex in ſacris Literis, ejus regni notatur initium. Aſſyrius autem locupletiſſimus triplicis

Regni spoliis rediit in ditionem suam; docuitque potentem auxiliatorem euocatum à tenui Principe, esse nonnunquam ipsi, quàm eius hosti damnosiorem.

3298. OLYMP. VI. *ann. 1.*

Lupercalia instituta.

Romulus & Remus ex Ephebis egressi spirabant aliquid augustius, quàm Pastores solent, ac maioribus animis irruebant, quàm reliqui in feras, & in grassatores: Quare fortissimi quique iis se Ducibus adjungebant, quibus imperabant exemplo, quos in gloriæ & prædæ partem vocabant. Tum autem instituta feruntur ab iis Lupercalia, in honorem Panos Pastorum Dei, quàm festiuitatem Romanos mundi dominos posteà celebrare non puduit.

Alcmæon Athenis vltimus Archon perpetuus.

Hoc item anno Alcmæon apud Athenienses vltimus Ἄρχων perpetuus, cum duobus tantùm annis præfuisset decennalibus his magistratibus locum dedit, probauítq; in quibusdã hominibus breuiores dignitates esse sine dubio meliores.

Idumæi Iudæos vexant.

Idumæi hoc anno in Iudæos attritos irruentes magnâ illos affecerunt clade, non resistere ausos, & omnium patentes insultibus. Et qui insurgebat Achazus contra Deum, quem suum putabat hostem, illatam ab hoste vero patienter ferebat injuriam; tam insulsus vindex, quam ignauus tolerator.

3299. OLYMP. VI. *ann. 2.*

Philisthæi sua recuperant à Iudæis.

Philisthæis quoque hoc anno animus rediit qui bello sua repetentes, à Numinis inimico tam facilè sua recuperarunt, vt ea se non repetiisse maturiùs indignarentur. Tum Getha, Ascalon, Azotus, Accaron recepere libertatem, & odium exeruerunt in Hebræos, paulò ante dominos suos, nunc omnium seruos, qui eos appeterent bello; dignos seruire omnibus, qui Deo suo subjici ridiculè detrectarent.

3300. OLYMP. VI. *ann. 3.*

Charops primus Archon

Athenis Charops primus decennalis Archon hoc anno iniit Magistratum; quia perpetuus ali

quid retinebat de Rege, qui cum malè Atheniensibus conueniebat. Igitur electus est, qui priuatus, magistratus sui rationem redderet, haberet temporis satis, vt Rempublicam regeret, & administraret. Nec finis fuit apud leuem & turbulentum populum hujus immutandi magistratus, nisi cum ad popularem statum status ille recidit, hoc est administratio [illegible] missa plebi, & belluæ multorum capitum, a quo regi non potest Respublica, turbari, & euc[illegible] multo negotio solet.

decennalis Athenis.

Hoc eodem anno Romulus & Remus Numitorem Auum restituerunt regno, Amulium etiam vitâ priuarunt. Remus exortâ inter Pastores rixa in quâ se strenuè gessit, interceptus insidiis, vinctus Albam perductus est, absente Romulo. Faustulus eum admonet de periculo fratris, & qui essent ambo aperit. Ille coactâ Pastorum manu vadit ad vrbem, quasi repetiturus fratrem, re verâ vlturus auum. Amulius eodem tempore de cunctis certior factus, visóque alueo in quo expositi fuerant, eos perdere decreuerat; eâ de re per nuncium fidum admoniti, illum præuenire statuunt; cum paucis bene animatis, occultantes arma, irrumpunt in Regiam, custodes obtruncant, ipsumque etiam Amulium. Tum ad Numitorem accedunt, qui vocatâ illicò concione fratris in se exponit injurias, duorumque juuenum natales; exclamat populus Amulium jure cæsum videri, Numitorem Regem esse suum, duos juuenes maiori ac illustriori regno digniores. Taruntius Mathematicus hoc anno 4. Octobris Sole in librâ Romam conditam asserit; alij rejiciunt in annum sequentem atque Palilia; nos plures & doctiores secuti vrbem conditam annô proximo referemus, à cujus exortu, pars hujus corporis altera non potest nobil ùs exoriri.

Romulus & Remus sublato Amulio Auum Numitorem restituunt regno.

FINIS TOMI PRIMI.

PARISIIS,
Ex Typographia FRANCISCI MVGVET,
Typographi Regis, viâ Citharæ, sub signo
Adorationis Regum.

M. DC. LXII.